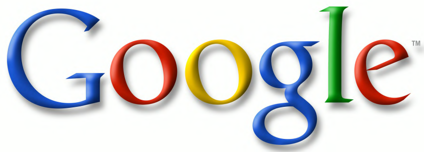
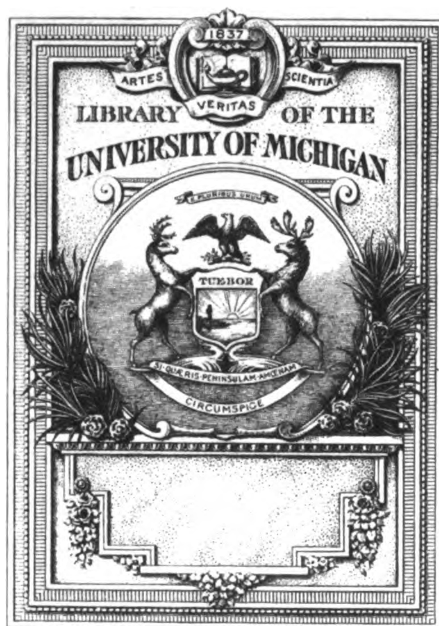

1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

Gedrukt bij Gebr. Giunta d'Albani.

BOERGOENSCHE CHARTERS

1428—1482

VERZAMELD DOOR

Mr. P. A. S. VAN LIMBURG BROUWER.

DERDE AFDEELING VAN HET OORKONDENBOEK VAN HOLLAND EN ZEELAND,
UITGEGEVEN VAN WEGE DE KON. AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN.

AMSTERDAM, FREDERIK MULLER. | 'SGRAVENHAGE, MARTINUS NIJHOFF.
MDCCCLXIX.

BOERGOENSCHE CHARTERS.

Nadat in den loop van dit jaar het eerste, door den Rijks-archivaris, den Heer van den Bergh, bewerkte gedeelte van het verbeterd Oorkondenboek van Holland en Zeeland het licht had gezien, scheen de tijd ook gekomen voor de uitgave eener lijst van Boergoensche charters, ten einde daarmede den grond te leggen voor de zamenstelling van een vervolg op het, niet verder dan tot 1436 voortgezette Charterboek van Van Mieris.

Vermits echter de uitgave van dat vervolg zelf waarschijnlijk niet dan na geruimen tijd geheel tot stand kan worden gebragt, heeft de bewerker der thans aangeboden voorloopige inhoudsopgaven gemeend, den beoefenaren onzer geschiedenis alligt geen ondienst te bewijzen door hun reeds terstond iets meer dan eene bloote lijst van charters voor te leggen, en bij de eenvoudige aanduiding der elders reeds geheel of gedeeltelijk afgedrukte stukken eene korte inhoudsopgave te voegen van de meest belangrijke der tot heden nog niet door den druk openbaar gemaakte en ook grootendeels nog gansch onbekende charters uit het tijdvak van Bourgondië. De uitgave der tegenwoordige lijst heeft derhalve tweeërlei doel: vooreerst, bekend te maken wat tot heden onder het bereik van den zamensteller viel, en binnen- en buitenlandsche oudheidkundigen uit te noodigen, den tot dusver geleverden arbeid met hunne wetenschap te vermeerderen, en, waar vereischt, te helpen verbeteren; in de tweede plaats: tot voorloopig gebruik te dienen bij de beoefening onzer geschiedenis tot dat eenmaal het eigenlijk gezegd Oorkondenboek zal zijn tot stand gekomen.

Bij de zamenstelling der lijst en inhoudsopgave was, gelijk wel van

zelf spreekt, en ook vooraf was bepaald, eene keuze, en zelfs eene vrij beperkte, uit de groote menigte van charters onvermijdelijk, welke uit het, aan oorkonden en vooral aan breedvoerige stukken zoo rijke Boergoensche tijdperk in onze archieven zijn bewaard gebleven. Schoon nu voor dat tijdvak de onderscheiding van publiek- en privaatregtelijke stukken in streng historischen zin nog niet te pas komt, zij kan toch, al is het slechts bij wege van fictie, tot regel dienen, naar welken de aanwezige oorkonden in het Charterboek behooren opgenomen of daaruit weggelaten te worden. Met inachtneming dan van dien algemeenen regel zijn uit onze Charterlijst alle stukken weggelaten, die, gelijk wij ons thans zouden uitdrukken, op privaatregtelijke, burgerlijke handelingen, 't zij van bijzondere personen, 't zij van gemeenten of kloosters betrekking hebben, zoo als leenen, schenkingen, regtsgedingen, bijzondere overeenkomsten, enz., met uitzondering alleen van zeer enkele, die in de geschiedenis reeds zekere vermaardheid hadden verkregen, en daarom in een oorkondenboek niet schenen gemist te mogen worden. Opgenomen daarentegen zijn alle, den bewerker tot nog toe bekende stukken, die meer bepaald het staatsbestuur van Holland en Zeeland en het bestuur der gemeenten raken, zoo als de verschillende openbare ordonnantiën, Stedehandvesten, Statenverhandelingen, verdragen en onderhandelingen met het buitenland, verordeningen omtrent waterwerken, uitgifte van bedijkingen, enz. Wel is waar, het valt niet te ontkennen dat een groot aantal stukken, die meer bijzondere zaken en vooral ook regtsgedingen aangaan, voor de nadere kennis van het Boergoensche tijdperk menigmaal van nog meer gewigt kan zijn dan verscheiden eigenlijk gezegde charters. Werden die echter alle in het Oorkondenboek opgenomen, de omvang van de Derde Afdeeling zou niet alleen in geenerlei verhouding tot dien der vroegere staan, maar het overzigt en het gebruik van het Charterboek zou ook niet weinig door zoo groote verscheidenheid van stukken worden bemoeilijkt. De uitgave der tegenwoordige lijst belet echter geenszins dat later nog eene verzameling worde bewerkt onder anderen van de belangrijkste sententiën uit hetzelfde tijdperk, of ook eene opgave van deze in den trant van de hier voor de meer eigenlijke charters geleverde. Dat voor 't overige bij het doen der bovenbedoelde keus, alsmede bij het meer of minder uitgebreid mededeelen van den inhoud der onuitgegeven stukken, het subjectief

—

gevoelen van den bewerker diende te beslissen, ligt wel in den aard der zaak. Indien nu evenwel sommige stukken ten onregte mogten zijn voorbijgegaan, de zamensteller zal niets liever zien dan in zijne opvatting te worden teregt gewezen, gelijk hem ook elke gegronde aanmerking op het voorliggend, ongetwijfeld nog zeer onvolkomen werk in 't algemeen niet dan welkom zal kunnen zijn. Tot de uitgave van het Oorkondenboek zelf zal trouwens niet worden overgegaan eer de thans aangeboden lijst door anderen genoegzaam zal zijn nagegaan en aan de kritiek onderworpen, om te mogen besluiten dat het nieuwe Charterboek althans zekeren graad van volkomenheid bereiken kan. Wat overigens aan de meest slechts korte, soms echter ook, vooral waar de zin duister scheen, woordelijk gevolgde inhoudsopgaven der nog niet gedrukte stukken mogt ontbreken, zal, even als de daarin alligt voorkomende misvattingen, door de latere uitgave van het Oorkondenboek van zelf worden aangevuld en verbeterd.

Bij de aanduiding en inhoudsopgave der stukken, waarbij wij ons van alle aan- of opmerkingen onthouden, om aan de hier gevorderde strenge onpartijdigheid niet soms op eene of andere wijze te kort te doen, zijn telkens alle of althans de meeste der bronnen vermeld welke ons bekend waren. Het gebruik der lijst zal daardoor gemakkelijker worden gemaakt dan wanneer telkens slechts het oorspronkelijke of de beste bron was aangewezen waaruit een charter getrokken is. Nog is bij de opgave van bronnen, althans voor de onuitgegevene oorkonden, melding gemaakt van het Ms. supplement op het Charterboek van Van Mieris, wanneer afschriften van die stukken daarin gevonden worden. De inhoud van dit, op het Rijks-Archief aanwezig supplement, 't welk nog een aantal, om de straks vermelde redenen hier niet opgenomen stukken bevat, is overigens reeds eenigermate bekend uit de, op last van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap vóór eenige jaren door den Heer Elink Sterk afgedrukte opschriften der charters die in het bedoelde handschrift worden aangetroffen. Bij de namen eindelijk van de oorspronkelijke registers en memoriaalboeken (welke laatstgenoemde in de tweede helft der 15e eeuw geen notulen van den Raad meer als de vroegere bevatten, waardoor, gelijk uit de lijst zal blijken, het aantal stukken omstreeks dien tijd aanzienlijk mindert), is geen nadere aanduiding van de plaats gevoegd waar zij bewaard worden, vermits alle aanwezig zijn en nageslagen kunnen worden op het Rijks-

—

Archief in den Haag. De inzage van hier vermelde, in de provinciale of stedelijke archieven aanwezige stukken zal den belangstellende ongetwijfeld wel door de bewaarders dier verzamelingen gemakkelijk worden gemaakt.

Aan dezen, aan de Heeren Archivarissen van Steden en Gewesten, die reeds de welwillendheid hadden, opgaven te zenden van de naar hun oordeel meest belangrijke in hunne archieven berustende oorkonden uit den Graaflijken tijd, mag de ondergeteekende niet nalaten openlijk dank te brengen voor hunne medewerking. Hun, als ook allen, die in de gelegenheid mogten zijn, de tegenwoordige voorloopige lijst te helpen uitbreiden en verbeteren, blijve ook verder de zaak van het Oorkondenboek ten zeerste aanbevolen. Mededeelingen, tot die verbetering strekkende, en in te zenden aan het Rijks-Archief onder adres van het Departement van Binnenlandsche Zaken, zullen in dank worden ontvangen.

Den Haag, Dec. 1868.

VAN LIMBURG BROUWER.

1428.

25 *Julij.* — Hertog Filips verbiedt den invoer van Engelsche lakenen in Holland, Zeeland en Friesland.

Archief van Leiden. — 1e Memoriaal Rosa, 65 B. vs. — Van Mieris, Charterb. IV, 923, naar: oud Ms. van F. van Mieris.

27 *Julij.* — Vrouw Jacoba bevestigt de tolregten van Nijmegen in Holland en Zeeland. — Confirmatie door Hertog Filips.

Van Mieris, Charterb. IV, 924—925, uit Ms. Privilegiën van Nijmegen, 35.

1 *Aug.* — Hertog Filips ontheft Haarlem, Leiden en Delft van zekere schuld wegens lasten van den oorlog.

Archieven van Leiden en Delft. — Van Mieris, Charterb. IV, 925—926, uit: Ms. Privilegiën van Haarlem en Leiden.

3 *Aug.* — Hertog Filips bevestigt de privilegiën van Gouda.

Van Mieris, Charterb. IV, 926, uit: Privilegiën van Gouda, 26. 39.

5 *Aug.* — Hertog Filips verbiedt den ballingen uit Kennemerland en Friesland, die met hem verzoend en teruggekeerd waren, hunne goederen te aanvaarden vóór zes weken na den zoen; volgens bepaling van het verdrag, op straffe van als vredebrekers te worden beschouwd.

17e Memoriale Bourgoigne. — Ms. Supplement van Mieris.

5 *Aug.* — Privilegie van Hertog Filips aan Haarlem, betreffende de verkiezing van Burgemeesters.

17e Memoriale Bourgoigne, 37 vs. — Van Mieris, Charterb. IV, 928, uit: Privilegieboek van Haarlem, 89.

8 *Aug.* — Hertog Filips verklaart, de schulden van de Hollandsche en Friesche gemeenten jegens de uitgewekenen aan zich te houden tot zes weken na den zoen; met vrijstelling aan Alkmaar.

Van Mieris, Charterb. IV, 929, uit: Beschrijving van Alkmaar, I, 16.

10 *Aug.* — Hertog Filips herstelt den vroegeren accijns van een oud butkijn op elk vat bier te Alkmaar, uit aanmerking van de groote lasten welke die stad had te dragen.

17e Memoriale Bourgoigne, 39 vs. — Ms. Supplement van Mieris.

13 *Aug.* — Instelling van den Raad van Negenen voor Holland, Zeeland en Friesland.

Commissiones Burgundiae, 1. — Van Mieris, Charterb. IV, 932, uit: Ms. Handvest Chronijk van der Houve.

13 *Aug.* — Hertog Filips bepaalt de jaarwedden voor den, ingevolge verdrag met Vrouw Jacoba ingestelden Raad van Negenen. T. w. voor den Heer van Gaasbeek, den Heer van der Veer, den Burggraaf van Montfoord, Heer Willem van Egmond, Heer Jan van Vianen, Heer Roeland van Wtkerke en Heer Kolaert van Koenre 1200 en voor den Heer Gerrit van Zijl 1000 nieuwe schilden, te betalen in twee halfjarige termijnen.

Commissiones Burgundiae, 2.

15 *Aug.* — Hertog Filips belooft aan die van Oudewater, het geregt niet meer te verzetten dan naar inhoud van hunne handvesten.

Van Mieris, Charterb. IV, 933, uit: Privilegiën van Oudewater, B. 2 vs., en: Beschrijving van Oudewater, 359. 360.

15 *Aug.* — Hertog Filips bevestigt het privilegie van Gouda om het geregt te zetten.

Van Mieris, Charterb. IV, 934, uit: Privilegiën van Gouda, 26 vs. 27.

18 *Aug.* — Muntordonnantie.

1e Memoriaal Rosa, 39 vs. 40.

22 *Aug.* — Hertog Filips belooft aan Zeeland wegens de toegestane bede vrijstelling van buitengewone lasten, vrijstelling voor de landen die onverhoopt mogten minderen en eene munt voor Holland en Zeeland overeenkomstig de Vlaamsche.

Archief van Zeeland.

24 *Aug.* — Hertog Filips bevestigt de privilegiën van Middelburg.

Van Mieris, Charterb. IV, 935, naar: oorspronk. in het Archief van Middelburg.

1 *Sept.* — Geleide van Hertog Filips aan de gezanten van Lübeck om te komen onderhandelen over de grieven tusschen die stad en de Hollanders.

1e Memoriaal Rosa, 3.

18 *Sept.* — Verdrag omtrent lijfrenten, door Haarlem, Delft, Leiden, Amsterdam en Gouda aan Mechelen verschuldigd.

1e Memoriaal Rosa, 9 vs. — 10 vs.

6 *Oct.* — Instructie van Hertog Filips aan den Schout en het Geregt van den Haag, omtrent de verzoende en teruggekeerde Jacoba-gezinden.

Van Mieris, Charterb. IV, 937, uit: 1e Memoriaal Rosa, 5, en de Riemer, Beschrijv. van 's Gravenhage, II, 310.

13 *Oct.* — Hertog Filips geeft tot wederzeggen aan die van Abbekerk de handvesten en privilegiën terug, welke hij hun wegens den opstand van Kennemerland ontnomen had, en beveelt zijn Schout in Abbekerk, weder regt te spreken met de Schepenen volgens de oude handvesten.

1e Memoriaal Rosa, 8 vs.

16 *Oct.* — Hertog Filips bevestigt de brieven zijner voorgangers, waarbij de onzijdigheid van Ter Schelling erkend en gehandhaafd wordt.

1e Memoriaal Rosa, 9 vs.

25 *Oct.* — Hertog Filips ontheft verscheidene vervallen dorpen in het Baljuwschap van Schieland en ook de vroegere bewoners die derwaarts terug willen keeren, gedurende zeven jaren van de bijdragen tot de laatst

verleende tienjarige bede, en belast hen alleen met een jaarlijksch haardgeld van 1 gouden Frankrijksche kroon voor elke haardstede.

1e Memoriaal Rosa, 15.

Julij—Oct. — Hertog Filips geeft, gedurende den oorlog met Utrecht, vaste en zekere veiligheid aan verschillende plaatsen en personen, als: Lopick, Kortenhoeve, Midrecht, Lapwijk, de Broeidijk, Nyencoop, Loenresloot, den Proost van S. Jan en van Oudemunster, Steven van Zuylen van Nyevelt, enz.

17e Memoriale Bourgoigne, 40. 40 vs. 42. — 1e Memoriaal Rosa, 4 vs. 13—14 v. 23.

Oct. (?) — Bevelschrift van Hertog Filips aan al zijne Schouten en Officieren, tot aanhouding van alle Hollanders en Zeeuwen, die, niettegenstaande het einde van het bestand met Utrecht, naar Kampen en andere vijandige plaatsen in Overijssel met koopmanschappen trekken; en streng verbod tegen het verkeer met die plaatsen en landen, op lijfstraffe en verbeurte van het overgevoerde goed. (Zonder dagteekening.)

1e Memoriaal Rosa, 11.

13 *Nov.* — Verlenging van het bestand met de Oost-Friezen.

1e Memoriaal Rosa, 22.

17 *Nov.* — Bestand van Hertog Filips en de Hollanders met Rudolf van Diepholt en het Sticht van Utrecht. — Het handelsverkeer wordt voor den tijd van het bestand weêr opengesteld, zoowel naar Holland als ter zee naar Vlaanderen, uitgenomen voor de ballingen, voortvlugtigen en overloopers. — Veiligheid verzekerd aan IJsselstein, Montfoord en de kerspelen waarin Holland en Utrecht heerlijkheid en geregt hebben. — De wederzijdsche schulden af te doen en invorderbaar bij lijfsdwang.

1e Memoriaal Rosa, 22 vs.

17 *Nov.* — Jan van Haamstede verbindt zich ten behoeve van Haarlem, bevestiging der privilegiën van Hertog Filips te verkrijgen.

Archief van Haarlem. — Van Mieris, Charterb. IV, 939, uit: Priv. boek van Haarlem.

3 *Dec.* — Overeenkomst van Edam en Monnikendam, omtrent het niet-arresteren van elkaârs burgers. (Dergelijk accoord: 4 Aug. 1477, 5 Aug. 1523 en 24 Nov. 1588.)

Archief van Edam.

19 *Dec.* — Hertog Filips geeft, met advies van den Raad, aan die van Sijbekarspel en Bennincbroek, tegen betaling van zekere door den Raad bepaalde som, hunne regten en privilegiën terug, welke hun wegens rebellie ontnomen waren. Hij vergeeft hun verder alle boeten en breuken, en bepaalt dat al degenen, die tijdens de sententie in Sijbekarspel en Bennincbroek gewoond hebben, niettegenstaande zij later vandaar vertrokken zijn, gelijkelijk met de tegenwoordige ingezetenen aan de bedoelde som betalen zullen.

1e Memoriaal Rosa, 23 vs.

24 *Dec.* — Bewijzing van Hertog Filips aan Jan den Bastaard van Beijeren van 1200 schilden op de helft van de tienjarige, hem en Vrouw Jacoba toegestane bede, wegens onkosten aan het slot van Purmerende, 'twelk Jan de Bastaard bij den zoen tusschen den Hertog en Vrouw Jacoba ruimen moest.

Oorspronk.: Rijks-Archief: „Graaflijkheid-Zeeland."

26 *Dec.* — Hertog Filips verleent vrijheid aan die van Rotterdam in Vlaanderen.

Van Mieris, Charterb. IV, 940, naar: origin. brief.

— Ordonnantiën tot het wederbedijken van den Krimpenerwaard.

Van Mieris, Charterb. IV, 942, uit: Register E. L. 4, f. 32.

— Den Scoerledijk te schouwen, de smalle gedeelten en de gaten aan te vullen. — Den zeedijk te herstellen volgens aanbesteding van den Dijkgraaf. — Den koekendijk spoedig na te zien en te versterken. (Korte aanteekeningen.)

1e Memoriaal Rosa, tusschen f. 22 en 23.

1429.

13 *Jan.* — Hertog Filips verklaart, dat de zoen tusschen hem en Rudolf van Diepholt ook door de steden Haarlem, Delft, Leiden, Amsterdam, Gouda, Middelburg en Zierikzee zal worden nagekomen.

Archief van Utrecht.

24 *Jan.* — Nader verdrag op den zoen tusschen Hertog Filips en Vrouw Jacoba.

Van Mieris, Charterb. IV, 942—945, uit: Register Jan van Beijeren enz. 124 vs. — 126, en: oud Ms. van F. v. Mieris.

20 *Maart.* — Hertog Filips beveelt den Schout, Burgemeesters, Raden en Schepenen van Gorinchem en Arkel de goederen van de heerlijkheid van Arkel vrij te laten gebruiken aan de Hertogin van Beijeren, en al degenen te vatten en met geweld te keer te gaan, die haar willen verkorten in hare regten; met belofte van zelf te hulp te komen, indien de magt van Schout en Schepenen daartoe onvoldoende mogt zijn.

1e Memoriaal Rosa, 27 vs. — 28.

21 *Maart.* — Verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.

1e Memoriaal Rosa, 29 vs.

3 *April.* — Jacob Heer van Gaasbeek verklaart, van zijne lieden in Putten, Poortegaal en Westenrijk te hebben ontvangen eene bede van één Arnoldus Arnhemsgulden van elk gemete lands, ter bestrijding van de onkosten in den oorlog tusschen Hertog Filips en Vrouw Jacoba; en belooft, geen verdere lasten hoegenaamd binnen de eerstvolgende elf jaren van hen te vorderen, uitgenomen alleen voor het geval dat hij of zijn zoon gevangen werd.

Register Putten en Strijen, Cas M. 105 vs. — 106.

3 *April.* — Jacob Heer van Gaasbeek geeft aan die van Geervliet, dat een poorter boven zijn lijf niet meer verbeurt dan 50 Hollandsche ponden.

Register Putten en Strijen, Cas M. 124 vs. — Van Mieris, Charterb. IV, 946, uit: Ms. Handvest-Chron. v. d. Houve.

9 *April.* — Hertog Filips geeft verlof aan de regeerders van Amsterdam, vijf personen te kiezen tot het beramen van maatregelen om de schulden der stad te dekken en de verkochte lijfrenten weder in te lossen.

1e Memoriaal Rosa, 31.

17 *April.* — Verlenging van den vrede tusschen Hertog Filips en Rudolf van Diepholt.

Archief van Utrecht.

21 *April.* — Hertog Filips handhaaft zijne munters te Zevenbergen in hunne oude voorregten.

Van Mieris, Charterb. IV, 946, uit: Ms. copie van Privilegiën van de munt.

22 *April.* — Verlof van Regeerders van Schiedam tot wederopbouw van een zusterenconvent; en bevestiging der oude privilegiën.

Van Mieris, Charterb. IV, 947, uit: Archief van Schiedam.

24 *April.* — Vrijheid om de conventualen te Goes te corrigeren.

Van Mieris, Charterb. IV, 947, uit: Ms. Privilegieboek van Goes.

10 *Mei.* — Hertog Filips verlengt den vrede met Rudolf van Diepholt, die 14 Junij zou eindigen, tot 14 dagen na S. Marten.

Archief van Utrecht.

20 *Mei.* — Hertog Filips beveelt aan die van Arnemuiden, geen schepen en goederen van die van Middelburg te laten doorvaren tot zoolang dezen den schild van den gemete betaald hebben.

Van Mieris, Charterb. IV, 950, uit: Archief van Middelburg.

9 *Julij.* — Hertog Filips bepaalt, dat degenen die in Schieland komen wonen en niet meer dan tot 50 kroonen gegoed zijn, slechts een halve kroon zullen betalen tot den tijd waarop hunne bezitting meer dan 50 kroonen zal bedragen.

1e Memoriaal Rosa, 36.

15 *Julij.* — Brief van Dordrecht, dat de Vierschaar van Zuid-Holland Hendrik van Borselen en de overige Edelen trouw- en eerloos verklaart als zij hunne schuld niet voldoen.

1e Memoriaal Rosa, 36. — (Antwoord van Hendrik van Borselen op de maning, — Junij 1429, — ibid. 34 vs.)

25 *Julij.* — Hendrik van Borselen en andere Edelen, meenende beleedigd te zijn door de Vierschaar van Zuid-Holland, beroepen zich op Hertog Filips, den Bisschop van Keulen, enz.

1e Memoriaal Rosa, 37. — Van Mieris, Charterb. IV, 952, uit: Ms. van F. van Mieris en oorspronk. brief.

Julij (?). — Privilegie van Hertog Filips aan Grootebroek omtrent de verkiezingen. — Een-en-dertig van de rijkste poorters zullen jaarlijks een-en-twintig goede, eerbare mannen kiezen, uit welken de Schout de zeven Schepenen benoemen zal. — Ook zullen jaarlijks een-en-dertig der rijksten drie Burgemeesters kiezen: een uit Grootebroek zelf, een uit Bovenkarspel en een uit Hoogkarspel. Dezen mogen echter niet worden

beëedigd eer hunne verkiezing door den Hertog en zijnen Raad zal zijn goedgekeurd. — Het eene jaar zullen deze verkiezingen geschieden in de kerk van Grootebroek, het andere in die van Bovenkarspel. — (Zonder dagteekening).

1e Memoriaal Rosa, 38 vs.

9 *Aug.* — Muntordonnantie.

Archief van Middelburg.

19 *Aug.* — Verlenging van het bestand tusschen Hertog Filips en Rudolf van Diepholt.

1e Memoriaal Rosa, 40 vs. 41.

25 *Aug.* — Bevelschrift van Hertog Filips om bod en ban te leggen in Zeeland tot invordering van de toegezegde tienjarige bede.

1e Memoriaal Rosa, 41 vs.

24 *Sept.* — Verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.

1e Memoriaal Rosa, 43.

2 *Oct.* — Uitspraak van Hertog Filips en den Raad tegen de dorpen van Maasland, Lier, Vlaardingerambacht, Souteveen en Dorp, die met elkaâr overeengekomen waren, hunne bijdragen tot de bede en taxatie niet te leveren, en een aantal gewapenden naar Delft hadden gezonden, waar dezen oproer hadden gemaakt, en onder andere personen ook den Schout Jan van Egmond hadden gedood. Gezegde dorpen worden veroordeeld tot het betalen van 3600 nieuwe schilden, waaruit de magen van Jan van Egmond en van de overige verslagenen zullen worden voldaan. Voorts zullen die dorpen het bewijs te leveren hebben dat zij 1400 zielmissen voor de verslagenen hebben doen lezen, en vier mannen naar Rome hebben gezonden om daar eveneens zielmissen voor hen te doen lezen. - Hiermede zullen alle partijen volkomen zijn verzoend en niemand zal verder eenige wraak over het gebeurde mogen nemen. — De voortvlugtigen, die naar het vroeger reeds gemaakt verdrag nog niet zijn teruggekeerd, zullen, later terugkomende, binnen vijf jaren zich niet binnen Delft mogen vertoonen ten ware hun gratie wordt verleend en zij vooraf vergiffenis vragen aan Delft. Gelijke bepaling geldt voor één jaar omtrent de voortvlugtigen die volgens het verdrag zijn teruggekeerd.

1e Memoriaal Rosa, 50—51 vs.

12 *Oct.* — Verklaring van Hertog Filips omtrent de verrekening met Leiden van zijne schulden en de tienjarige bede.

Archief van Leiden.

23 *Oct.* — Aanstelling van Frank van Borselen tot Ruwaard en Kapitein van Voorne en Arkel.

Register Borselen, 33-34 vs. — Het zelfde stuk: Register Borselen, 37, 57 vs., maar gedagteekend 14 Junij 1427.

29 *Oct.* — Bestand van Hertog Filips met Rudolf van Diepholt en het Sticht.

1e Memoriaal Rosa, 44 vs.—46. — Van Mieris, Charterb. IV, 957, uit: Ms Handvest-Chron. van der Houve.

30 *Oct.* — Hertog Filips belooft aan Rudolf van Diepholt en aan de Stad en het Sticht van Utrecht, dat hij alle weêrspannigen tegen de

besluiten van den Postulaat, de Stad en het Sticht uit zijne landen zal weren.

1e Memoriaal Rosa, 47 vs. — 48.

9 *Nov.* — Vrijgeleide en bijzondere bescherming tot wederzeggen door Hertog Filips aan de Engelsche kooplieden verleend.

1e Memoriaal Rosa, 49 vs.

9 *Nov.* — Nadere bevestiging van het bestand tusschen Hertog Filips en Rudolf van Diepholt.

1e Memoriaal Rosa, 48—49.

11 *Nov.* — Hertog Filips verklaart, dat de Heer van Egmond en zijne onderzaten uit gunst en niet van regtswege toegestemd hebben in de tienjarige bede, welke, om rust en vrede te hebben, ter gelegenheid van zijne verzoening met Vrouw Jacoba werd beloofd.

1e Memoriaal Rosa, 52.

4 *Dec.* — Muntordonnantie.

Commissiones Burgundiae, 9 vs. — 10.

20 *Dec.* — Hertog Filips, vernomen hebbende, dat de Hertog van Gelder de leenmannen van Arkel heeft opgeroepen om hem te Lederdam hulde wegens hunne leenen te doen, verbiedt hun daaraan te voldoen, vermits hem alleen en niet den Hertog van Gelder de hulde verschuldigd is.

1e Memoriaal Rosa, 67 vs.

1430.

3 *Jan.* en 5 *Febr.* — Verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.

1e Memoriaal Rosa, 68. 69 vs.

6 *Jan.* — Wijdenesse en Oosterleek worden in het poorterregt gescheiden van Schellinkhout.

Van Mieris, Charterb. IV, 961. — Handvesten van Schellinkhout, 34.

12 *Jan.* — Vrede van Hertog Filips en Rudolf van Diepholt.

Groen Register, 169 vs. — 173. — 1e Memoriaal Rosa, 53—57 vs — Van Mieris, IV, 962—966, uit: Ms. van J. Marcus, Ms. Privilegiën van Gouda, 135 vs. — 145, Burman, Utr. Jaarboeken, 401 en Ms. Handvest-Chronijk van der Houve.

14 *Jan.* — Nadere overeenkomst met Rudolf van Diepholt.

Van Mieris, Charterb. IV, 966, uit: Archieven van Utrecht. Burman. l. l. 417.

Jan. (?) — Antwoord van de Steden van Holland over de bezegeling van den vrede met Utrecht, gesloten door Hertog Filips en Rudolf van

Diepholt. — De Steden verklaren geene andere schade te willen vergoeden dan die door hare eigene poorters aan de Stichtschen is toegebragt. Die schade zal door elke stad in 't bijzonder, voor het aandeel 't welk hare poorters daarin gehad hebben, worden betaald. Van hare zijde eischen de Steden vergoeding voor alle schade, haar en den haren vóór den oorlog of gedurende het bestand toegebragt. — Aanteekening zonder dagteekening.)

1e Memoriaal Rosa, 70 vs.

20 *Jan.* — Bekrachtiging van den vrede tusschen Hertog Filips en Rudolf van Diepholt door Utrecht, Amersfoort, Deventer, Kampen en Zwolle.

Van Mieris, Charterb. IV, 967—970, uit: Rer. Amersf. Script. Ant. Matthaei, 283—91.

20 *Jan.* — Namen dergenen die hun eed gedaan hebben, den vrede te houden tusschen Hertog Filips en Rudolf van Diepholt.

1e Memoriaal Rosa, 64. 6. 65. 6. — Van Mieris, Charterb. IV, 971, uit: oud Memorieboek in de griffie. A. 1. Bij Bockenberg Ms.

3 *Maart.* — Hendrik van Wassenaar, Burggraaf van Leiden, verklaart niet teregt te willen staan voor Jan van den Zijdewinde als Baljuw.

Van Mieris, Charterb. IV, 972, uit: 14e Memoriale Ducis Johann. Bav., 24. 25.

16 *Maart.* — Muntordonnantie.

1e Memoriaal Rosa, 71.

4 *April.* — Vrouw Jacoba geeft aan hare kapel in den Haag aanspraak op zeker land, onder beding, daarvoor twaalfmaal 's jaars een mensurnale voor haar vader te doen.

Van Mieris, Charterb. IV, 972, uit: Regist. Hert. Jan en Vrouw Jacoba, 103.

26 *April.* — Voorwaarden op welke die van Zevenbergen 200 bunders zoutmoer van den Hertog willen koopen.

Van Mieris, Charterb. IV, 974, uit: Regist. E. L. 4, bij f. 11.

26 *April.* — Verkoop van 200 bunders zoutmoer aan die van Zevenbergen om te bedijken.

Van Mieris, Charterb. IV, 974, uit: Regist. E. L. 4, bij f. 12.

13 *Mei.* — Handvesten door Hertog Filips en Vrouw Jacoba aan den Krimpenerwaard gegeven.

Van Mieris, Charterb. IV, 976, uit: Regist. Hert. Jan en Vrouwe Jacoba, 104 vs. — 106, - van der Eijck, Handv van Z.-Holl., 354, — Oudenhoven, Z.-Holl. 381, en Ms. van F. van Mieris, en van Meerman, B, 159.

13 *Mei.* — Appointement van de vier leden van Vlaanderen omtrent eene dading tusschen Hertog Filips en Dordrecht.

Van Mieris, Charterb. IV, 979, uit: Regist. E. L. 4, bij f. 25.

10 *Junij.* — Vrouw Jacoba bekrachtigt den afstand van het Burggraafschap van Leiden door Filips, Heer van Wassenaar, aan haren oom Hertog Jan van Beijeren, en bevestigt die stad in hare regten en handvesten.

Van Mieris, Charterb. IV, 980, uit: Ms. Priv. van Leiden, Dienstboek van van Hout, 57, — Handvest-Chronijk van der Houve, — en Regist. Hert. Jan en Vrouw Jacoba, 114. — Archief van Leiden.

24 *Junij.* — Vrouw Jacoba geeft aan de ingelanden van Kuilenburg en Vianen vrijheid om den Zerik in het land van Arkel voor hun waterschap te gebruiken.

Van Mieris, Charterb. IV, 981, uit: Regist. Hert Jan en Vrouw Jacoba, en Hert. Philips van Bourg. in Beijeren, Cas F.

1 *Julij.* — Vrouw Margaretha geeft eenig land in de uitgors Sommelsdijk te bedijken aan Florens van Haamsteden.

Van Mieris, Charterb. IV, 981, uit: Memoriale Vrouw Margar., 29.

11 *Julij.* — Uitspraak van Hertog Filips over den zeevond te Noordwijk.

Van Mieris, Charterb. IV, 982, uit: Memoriale Vrouw Margar., 34 vs.

14 *Julij.* — Vrouw Margaretha ontslaat die van den Krimpenerwaard van de bijzondere schouw der dijken.

Van Mieris, Charterb. IV, 982, uit: Memoriale Vrouw Margar., 31.

17 *Julij.* — Vrouw Margaretha verkoopt de uitgors van Sommelsdijk om te bedijken aan Florens van Borselen.

Van Mieris, Charterb. IV, 983, uit: Memoriale Vrouw Margar., 29 vs. — Confirmatie v. Hert. Filips, v. Mieris l. l. 984, uit Mem. V. M., 32 vs.

29 *Julij.* — Muntordonnantie.

Commissiones Burgundiae, 15 — vs. 16.

4 *Aug.* — Keuren van de bakkers en van de tinnegieters te Middelburg, vastgesteld door de Regering dier Stad.

Archief van Middelburg.

31 *Aug.* — Hertog Filips geeft verlof aan die van Zierikzee de hun toegebragte schade op de Hanzee-Steden te verhalen. Schepen door hen opgebragt, zullen door de openbare overheid worden verkocht; de vijfde penning zal daarvan den Hertog toekomen, de overige den kapitein, eigenaars en lieden van het schip 't welk het vreemde zal hebben opgebragt. — Alles tot wederzeggen of tot dat de schade verhaald is.

1e Memoriaal Rosa, 57.

31 *Aug.* — Hertog Filips verbiedt, tot verzekering van den vrede met het Sticht, al zijnen onderdanen, eenig vreemd Vorst in den oorlog te gaan dienen. — Hij verbiedt tevens alle verkeer met die van Luik, die tegen het bestand de zijnen overvallen en beschadigd hebben.

1e Memoriaal Rosa, 59.

4 *Sept.* — Hertog Filips beveelt aan die bij de duinen van Heemskerk wonen, opdat verder geen schade aan het wild worde toegebragt, hunne honden te pooten en hunne katten de ooren af te snijden, op eene boete van 40 schellingen voor elke overtreding.

1e Memoriaal Rosa, 59 vs.

14 *Sept.* — Verklaring, dat Wijdenesse niet behoort bij de heerlijkheid van Schellinkhout, die aan Jan den Bastaard van Beijeren gegeven was.

Van Mieris, Charterb IV, 985, uit: Ms. Handv.-Chron. v. d. Houve.

22 *Sept.* — Hertog Filips vernietigt het bevelschrift van den provisor van Delfland, die bevolen had de renten van goederen toebehoorende aan de Pruissische Heeren, en gelegen in Holland, aan hem alleen uit te betalen. De Hertog verklaart zoodanige betaling van onwaarde en alleen die geldig welke aan den Rentmeester der Pruissische Heeren geschieden zal.

1e Memoriaal Rosa, 61.

3 *Oct.* — Voorregten door regeerders van Goes aan een klooster binnen hunne stad verleend.

Van Mieris, Charterb. IV, 986, uit: Ms. Privilegieboek van Goes.

5 *Dec.* — Bewijzing op de tienjarige bede aan Haarlem en andere Hollandsche Steden voor lijfrenten in Vlaanderen door de Graaflijkheid verschuldigd, en door die Steden te betalen.

Van Mieris, Charterb. IV, 988, uit: Regist. Hert. Jan en Vrouw Jacoba 110.

6 *Dec.* — Nadere vergunning van Hertog Filips aan de Hollandsche Steden omtrent de bewijzen op de bede.

Van Mieris, Charterb. IV, 990, uit: Regist. Hert. Jan en Vrouw Jacoba, 160, 111.

6 *Dec.* — Nadere belofte omtrent schadeloosstelling aan de Hollandsche Steden.

Van Mieris, Charterb. IV, 989, uit; Regist. Hert. Jan en Vrouw Jacoba 190, 111.

Dec. — Frank, Filips en Floris van Borselen aanvaarden als Gouverneurs het bestuur dezer landen.

Opschriften in: 1e Memoriaal Rosa, 72, en Commissiones Burgundiae, 19.

1431.

13 *Jan.* — Hertog Filips herstelt die van Zierikzee in hunne vroegere voorregten in Vlaanderen.

Ms. supplem van Mieris, naar: brief van de stad Zierikzee.

19 *Jan.* — Hertog Filips verbiedt zijnen tollenaren van Geervliet, de vischkoopers van Zandvliet, die te Scheveningen komen of voorbij den Briel varen, op eenige wijze te bekommeren wegens de tollen, vermits die van Zandvliet met den Gouverneur zijn overeengekomen dat zij met hunne koopmanschappen niet in Zeeland zouden trekken dan na tol te IJersickeroort betaald te hebben.

1e Memoriaal Rosa, 79.

22 *Jan.* — Vrouw Jacoba bevestigt de instelling van tien kanunniken en een deken te Rijmerswale.

Van Mieris, Charterb. IV, 992, uit: Regist. Hert. Jan en Vrouw Jacoba, 112.

26 *Jan.* — Brief van die van Dordrecht aan de Gouverneurs en den Thesaurier van Holland, waarbij zij verklaren hunne stederegten te willen handhaven en op geene dagvaart te zullen verschijnen, ten ware hun iets anders mogt worden voorgesteld dan in den brief der Gouverneurs van 23 Januarij was geschied. (zonder jaartal).

Register E. L. 4 tusschen f. 25 en 26. — Ms. supplem. van Mieris.

28 *Jan.* — Verbod van Hertog Filips aan de Steden van Holland en Zeeland, omtrent Dordrecht te varen met goederen die stapelregt moeten betalen. Tot nader order.

Van Mieris, Charterb. IV, 993, naar: Ms. van F. v. Mieris. — 1e Memoriaal Rosa, 79 vs. 80.

31 *Jan.* — Hertog Filips beveelt, bij de algemeen erkende noodzakelijkheid om een watergang in Zuid-Beveland te maken, den Dijkgraaf van Beoosteryersicke, Floris van Haamstede, terstond en zonder nadere aanschrijving af te wachten, eene sluis te doen leggen in Voornoutsee; met bevel aan alle gezworenen en ingezetenen in 't algemeen, den Dijkgraaf, waar het vereischt mogt worden, bij te staan.

1e Memoriaal Rosa, 81.

6 *Febr.* — Verklaring van die van Brouwershaven aan den Gouverneur Floris van Borselen, dat zij niet schuldig zijn aan den doodslag van den dienaar van Peter Ockers, Voogd van Elsingeur voor den Koning van Denemarken; maar dat die misdaad, in hunne stad gepleegd, zal onderzocht worden en gestraft naar behooren (22 Januarij). — Hertog Filips deelt deze verklaring mede aan den Voogd van Elsingeur en verzoekt hem, de kooplieden van Brouwershaven weer te ontvangen en te beschermen als voorheen, gelijk hij ook zou verlangen dat de onderzaten zijns Konings ontvangen en beschermd bleven in Holland en Zeeland. Met bijvoeging, dat de brief eerst 6 Februarij is gedagteekend, omdat die van Brouwershaven niet eer tot de reis naar Elsingeur gereed waren.

1e Memoriaal Rosa, 75—76.

6 *Febr.* — Confirmatie door Vrouw Jacoba van de gift aan Florens van Borselen van de uitgors te Sommelsdijk om te bedijken, en tolvrijheid daaraan verleend.

1e Memoriaal Rosa, 81 vs., 82. — Van Mieris, Charterb. IV, 993, uit: Regist. Hert. Jan en Vrouw Jacoba, 113 vs.

8 *Febr.* — Confirmatie door Hertog Filips van de gift der uitgors te Sommelsdijk.

1e Memoriaal Rosa, 82.

26 *Febr.* — Schikking van Regeerders van Gouda tot verkiezing van Thesauriers.

Van Mieris, Charterb. IV, 994, uit Ms. Privilegiën van Gouda, 96.

1 *Maart.* — Jacob Heer van Gaasbeek geeft op verschillende voorwaarden landen uit ter bedijking in Putten en Strijen.

Register Putten en Strijen, 167—169.

13 *Maart.* — Hertog Filips geeft verschillende privilegiën aan Zierikzee.

Van Mieris, Charterb. IV, 994, uit Handv.-Chron. v. d. Houve.

16 *Maart.* — Streng bevelschrift van Hertog Filips tegen de Utrechtsche ballingen, die de burgers van Utrecht uit Holland en Zeeland komen brandschatten en eene overrompeling van de stad beramen. Tot behoud van den vrede beveelt de Hertog, alle Utrechtsche ballingen die van vredebreuk of zelfs van kwade voornemens overtuigd kunnen worden, te vangen, en verbiedt aan zijne onderzaten ten strengste, hun voedsel of huisvesting te verleenen.

1e Memoriaal Rosa, 83.

April. — Hertog Filips, na den zoen met Vrouw Jacoba te Heusden gehuldigd, belooft den eed aan die stad te doen en hare handvesten en privilegiën te bevestigen wanneer de stad het verlangen zal.

1e Memoriaal Rosa, 87.

15 *April.* — Brief over den zouten moer bij den Zevenbergsche dijk, betreffende bedijking, enz.

Van Mieris, Charterb. IV, 995, uit: Regist. Paalscheiding Brab. en Holl. 17 vs.

27 *April.* — Hertog Filips geeft voor zeven jaren aan Grootebroek een privilegie omtrent de verkiezingen. (Overeenkomstig met het onder Julij 1429 vermelde). — Indien de Schepenen weigeren regt te spreken met den Schout, zal het privilegie nietig zijn.

1e Memoriaal Rosa, 85.

3 *Mei.* — Jacob Heer tot Gaasbeek, enz. vergunt aan die van Biervliet, die hun watergang verloren hebben door de nieuwe, op 1 Maart uitgegeven bedijking vóór Heer-Simonshaven, een anderen watergang in de Wiedele en een sluis in den Zeedijk te maken, onder voorbehoud dat de polder van Hoenrehoek, wanneer die in bedijking werd gegeven ook van den watergang gebruik zal mogen maken.

Register Putten en Strijen, 106 en vs.

4 *Mei.* — Hertog Filips heft alle handvesten en privilegiën van de gemeene dorpen en waarschappen van West-Friesland betreffende de dijkaadjen op, wegens de vermindering van den Vriezendijk en de groote gevaren daaraan verbonden, en beveelt, zich te gedragen naar de nieuwe keuren en handvesten, welke Dijkgraaf en Heemraden tot herstel en beter onderhoud van den dijk zullen verordenen.

1e Memoriaal Rosa, 90 vs — 91.

5 *Mei.* — Hertog Filips beveelt Wolferd van der Maalstede en Otter van Voorhout, de vernaauwde en verzande havens in Zuid-Beveland te doen diepen en herstellen. Te dien einde geeft de Hertog hun magt, klerken aan te stellen tot inning van de daartoe benoodigde gelden bij de ingezetenen van Zuid-Beveland en alle weêrspannigen gevankelijk naar den steen van Middelburg te vervoeren. Tevens geeft hij hun het regt, stedehouders aan te stellen indien zij zelven mogten verhinderd worden, en verklaart eindelijk, dat alle geweld en breuke jegens de voornoemde Heeren als misdaad tegen de Graaflijkheid zal worden beschouwd.

1e Memoriaal Rosa, 86—87.

5 *Mei.* — Hertog Filips bevestigt de willekeuren en overdragten der ambachtsheeren en der gemeente van der Kapelle in Zuid-Beveland, even als die door zijne voorgangers bevestigd zijn. Hij beveelt den Schepenen van Kapelle, daarnaar regt te spreken, en geeft hun volmagt tot het verhoogen en verlagen der accijnsen, maar bepaalt tevens dat de opbrengst daarvan steeds zal strekken tot voordeel van het ambacht van Kapelle en van de havens van Bieselinge en niet ten nutte van de Ambachtsheerlijkheden. Alles behoudens de regten der Graaflijkheid en tot wederzeggen.

1e Memoriaal Rosa, 85 vs. — 86.

11 *Mei.* — Hertog Filips vergunt die van Goès hunne accijnsen te verhoogen tot 2 grooten op elk vat bier en 8 grooten op elk aam wijn,

mits elk daarin deele en de opbrengst alleen gebruikt worde tot herstel en vertimmering der vervallen kerk.

1e Memoriaal Rosa, 87 vs.

12 *Mei.* — Hertog Filips verlangt van zijne Schouten en Officieren in Holland en Zeeland, dat zij aalmoezen doen uitreiken aan Broeder Willem van Barlingen, die in Holland of Zeeland wil komen om een devoot leven te leiden tot Gods eere en tot voorbeeld voor anderen.

1e Memoriaal Rosa, 88.

13 *Mei.* — Heer Jan van Heemstede erlangt vergunning van Hertog Filips, zijne rebellerende onderzaten van Benthuizen, vermits aldaar geen slot is, door de landen van den Hertog naar Haamstede of Noordwijk te vervoeren.

1e Memoriaal Rosa, 88.

15 *Julij.* — Verkoop van de Heerlijkheid van Cortkene en toebehooren aan Frank van Borselen. Geconfirmeerd door Vrouw Jacoba.

Register Borselen, Cas. L, 70 vs. — 72 vs., 97 — 98 vs.

22 *Aug.* — Beveling omtrent de duinen van Walcheren.

Commissiones Burgundiae, 25.

1 *Sept.* — Bescherming door Hertog Filips aan het klooster te Middelburg verleend.

Archief van Zeeland.

6 *Sept.* — Voorregt aan de muntmeesters ter bevordering van het in omloop brengen der nieuwe munten.

1e Memoriaal Rosa, 92 vs. — 93.

9 *Oct.* — Hertog Filips vergeeft aan die van Oost-Zaanden hunne breuken wegens den klokkeslag door hen gedaan tegen Jan van Alkemade, Baljuw van Holland.

1e Memoriaal Rosa, 99.

5 *Nov.* — Hertog Filips beveelt zijnen Schout van Alphen, acht goede knapen te kiezen ter bepaling van een schot op de ingezetenen, elk naar zijn vermogen, om de onlangs gegunde bede te voldoen, en magtigt den Schout, alle weerspannigen tegen de dus te beramen zetting, in Woerden te gijzelen tot zij betaald hebben.

1e Memoriaal Rosa, 100.

5 *Nov.* — Hertog Filips beveelt zijnen tollenaren van Gorinchem en Geervliet, de 3000 Fransche kroonen, die jaarlijks aan Margaretha van Bourgondië verschuldigd zijn, maar in 't laatste jaar wegens de oorlogskosten niet betaald en door den Hertog op andere wijze vergoed werden, voortaan weder aan de Hertogin uit te betalen.

1e Memoriaal Rosa, 100 vs.

13 *Nov.* — Verbond tusschen Hertog Filips en Adolf Hertog van Jülich en Berg.

Lacomblet, Urkundenbuch enz. IV, A, 238.

27 *Nov.* — Instelling van de Orde van het Gulden Vlies nader bij brief door Hertog Filips bevestigd.

Aangehaald bij Georgisch, Regesta II, 1028 en in het Ms. supplem. van Mieris, naar: Handvest-Chron. van der Houve.

— Vidimus van een brief van Lodewijk, Roomsch-Koning, dd. 25 November 1314, waarbij deze ten voordeele van Willem, Graaf van Holland, enz. afstand doet van alle werkelijke of vermeende regten op Holland, Zeeland en Friesland, behoudens alleen de huldiging als Leenheer.

1e Memoriaal Rosa, 30 vs.

— Geleiden van den Hertog van Gelder.

1e Memoriaal Rosa, 84.

— Gedurige verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.

1e Memoriaal Rosa, 82 vs. — 92 vs, 103.

1432.

21 *Febr.* — Hertog Filips beveelt Dirk van der Merwede, Drossaard van Heusden, aldaar een Dijkgraaf en Heemraden aan te stellen.

1e Memoriaal Rosa, 107 vs. — 108. — Van Mieris, Charterb. IV, 998, uit: Ms. Handv.-Chron. v. d. Houve.

27 *Febr.* — Uitspraak van den Raad over het stapelregt.

1e Memoriaal Rosa, 108. — Van Mieris, Charterb. IV, 999, naar: oud Ms. van F. van Mieris.

24 *Maart.* — Vrijwaring door Hertog Filips aan den Abt van Middelburg en de Ridders en mannen uit de gemeene mannen van Zeeland verleend, wegens het doen van regtspraak.

Archief van Zeeland.

1 *April.* — Verdrag van den Heer van Gaasbeek met Dordrecht over bedijking van een nieuw land voor Strijen.

Register Putten en Strijen, 119 vs. — 120. — Van Mieris, Charterb. IV, 1001, naar: oud Ms. van F. van Mieris.

26 *April.* — Overeenkomst van den Heer van Gaasbeek met de ingeërfden van het nieuwe bedijkte land vóór Heer-Simons-haven en Hekelinge, omtrent het schutten van beesten, die schade mogten toebrengen aan de bouwlanden.

Register Putten en Strijen, 169 vs.

13 *Mei.* — Vergunning van Hertog Filips aan Jacob Buekel, een Dijkgraaf en vijf Heemraden aan te stellen in 't Westambacht van IJsselmonde, om aldaar een zomerdijk te maken en te onderhouden; en verordening tegen degenen die onwillig zijn mogten om den Dijkgraaf en de Heemraden bij te staan, waar dit vereischt wordt.

1e Memoriaal Rosa, 118.

26 *Mei.* — Overeenkomst van Vrouw Jacoba met den Abt van der Does, over de verschuldigde hofdienst van den Krabbendijk.

Van Mieris, Charterb. IV, 1002, uit: Regist. Hert. Jan en Vrouw Jacoba, 118 vs.

3 *Julij.* — Margaretha van Bourgondië geeft aan die van Noordwijk de muddepenning en de stalpenning om hunne straten te maken. Bevestigd door Vrouwe Jacoba.

Privilegiën van Rijnland, 701. 702. Ms. supplem. van Mieris.

18 *Julij.* — Hertog Filips beveelt den Baljuw van Rijnland, waar de taxatie voor de bede niet billijk geschied was, ambachtsheeren en goede lieden aan te wijzen om eene nieuwe verdeeling te maken.

1e Memoriaal Rosa, 118 vs.

28 *Julij.* — Hertog Filips beveelt West-Zaanden en Krommenie, de tienjarige bede aan Vrouw Margaretha te betalen.

Van Mieris, Charterb. IV, 1003, uit: Privilegiën van West-Zaanden, 41.

29 Julij. — Hertog Filips beveelt Dijkgraaf, Heemraden en Gemeene Waarschappen van Drechterland, den dijk tusschen Hoorn en Schaardam te schouwen en te keuren.

1e Memoriaal Rosà, 118 vs.

10 *Aug.* — Vrouw Margaretha geeft poortregt en privilegiën aan Wieringen.

Van Mieris, Charterb. IV, 1004, uit: Regist. Vrouw Margriet, 36. 37.

21 *Aug.* — Hertog Filips vergeeft aan die van Hoorn hunne breuken.

1e Memoriaal Rosa, 120.

23 *Oct.* — Keur van Dordrecht over de zitting van bloedverwanten in het geregt.

Van de Wall, Privilegiën van Dordrecht, II, 521. — Van Alphen, keuren van Dordrecht, 38 vs.

23 *Oct.* — Keur van Dordrecht op het uitsluiten van sommige personen uit het geregt.

Van de Wall, Priv. van Dordr. II, 521. — Ms. keuren van Pompe van Meerderv. III vs.

23 *Oct.* — Verklaring van Hertog Filips, dat het aandeel door Brielle bij den gemeenen landzoen opgebragt, niet tot nadeel van de privilegiën zal strekken.

Van Mieris, Charterb. IV, 1006, — uit: Privil. van Brielle en Voorn, 64.

28 *Oct.* — Vrouw Jacoba ontheft de kerkelijke landen van West-Kapelle van lasten, wegens vertimmering van de kerk.

Van Mieris, Charterb. IV, 1006, — uit: Regist. Hert. Jan en V. Jacoba, 119 vs.

6 *Nov.* — Hertog Filips beveelt Frank van Borselen, terstond het land van Voorne, toebehoorende aan de Hertogin Elisabeth van Gorlitz, Beijeren en Luxemburg, voor hem in bezit te nemen en te regeren, en eischt gehoorzaamheid van alle ingezetenen en ambtenaren van Voorne aan zijn gemagtigde.

Register Borselen, 76.

Nov. (?) — Hertog Filips geeft het Baljuwschap van Poortvliet aan Frank van Borselen.

Register Borselen, 98 vs. — 99.

17 *Dec.* — Verbond tusschen Hertog Filips en den Hertog van Gelder.

Van Mieris, Charterb. IV, 1007, uit: Pontani Hist. Gelr. 457.

— Raming om te voorzien, dat die van Holland, Zeeland en Friesland niet in den ban komen wegens gemeenschap met het Sticht van Utrecht. — 1. De Steden zullen eene vaste keur maken en doen uitroepen, waarbij zij al haren poorters verbieden, gemeenschap te houden met die van het Sticht in zaken die in den geregte niet geoorloofd zijn. — 2. Wanneer de Provisor voor het wereldlijk geregt bewijst, dat iemand tegen die keur gehandeld heeft en dien persoon daarvoor interdiceert, zal de overtreder, man of vrouw, terstond de stad moeten verlaten, en in geval van weerspannigheid gevangen worden gezet. — 3. De overtreder zal verbeuren jegens den Hertog en den Bisschop beide één gulden kroon, en de penitentie doen welke hem zal worden opgelegd. — 4. De Bisschop van Utrecht zal in elke Provisory lieden zetten om te absolveren, zoodat de absolutie niet in Utrecht zelf behoeft te worden verzocht. — 5. Indien de Provisor iemand beschuldigt zonder nog terstond zijne bewijzen voor het wereldlijk geregt te kunnen brengen, zal de beschuldigde zich voorloopig kunnen zuiveren door den eed, maar ook het viervoud der boete betalen indien later zijne schuld blijkt. — 6. In geval van valsche beschuldiging zal de Provisor worden afgezet en door den Bisschop gecorrigeerd, terwijl elk der valsche getuigen het viervoud der boete zal betalen. — 7. Steden en dorpen op de grenzen van het Sticht gelegen, zullen gemeenschap mogen houden met de Stichtschen alleen voor zooveel hunne wegen en waterwerken betreft. — 8. Wie renten of goederen in het Sticht heeft, zal alleen ter beheering van die goederen derwaarts mogen gaan of zijne gemagtigden zenden. — 9. Geoorloofd zijn ook beradingen met de Stichtschen over de dijken. — 10. De doorvaart door Holland, Zeeland en Friesland naar andere landen blijft voor de Stichtschen opengesteld. — 11. Gezworen boden mogen van weerszijden gaan en keeren, mits in geen kerken komende en geen zaken doende die in den regten niet geoorloofd zijn. — 12. De Bisschop van Utrecht zal al degenen in Holland, Zeeland en Friesland absolveren die tot dezen tijd toe verzuimd mogten hebben. — 13. Wie goederen of renten uit gestichten in Utrecht heeft, zal die daaruit mogen nemen, maar zonder er voortaan meer in te brengen. — 14. De Hertog zal deze bepalingen overal in Holland, Zeeland en Friesland doen afkondigen en handhaven. — (Zonder dagteekening.)

1e Memoriaal Rosa, 109—110 (tusschen stukken van het jaar 1432).

— Geleiden van Hertog Filips aan die van Utrecht, die met hunne koopmanschappen door Holland en Zeeland naar de Vlaamsche markten willen trekken.

1e Memoriaal Rosa, 115. 117. 120 vs.

— Verschillende bevelschriften tot verkoop van goederen, die door de Hollanders en Zeeuwen op die van Noorwegen genomen zijn.

1e Memoriaal Rosa, 119. 120 vs. 122. 122 vs.

— Gedurige verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.

1e Memoriaal Rosa, 114. 118. 124. 124 vs.

1433.

13 *Jan.* — Hertog Filips verzoekt aan de Kerkvergadering van Basel uitstel van de zaken der Utrechtsche Kerk tot hare gezanten aangekomen en gehoord zijn.

Van Mieris, Charterb. IV, 1008, uit: Ms. bij Martens, Collect. Nova enz. VIII, 238.

16 *Jan.* — Brielle belooft gehoorzaamheid aan Hertog Filips, die het land in beslag heeft genomen. (Verg. 6 Nov 1432.)

Van Mieris, Charterb. IV, 1009, uit: Alkemade, Beschrijv. van Brielle, 118.

18 *Febr.* — Hertog Filips vergunt zijnen tollenaren van Geervliet, hunne wacht, die tot heden te Almsvoet gelegen heeft, maar aldaar zeer was verachterd, naar Geertruidenberg te verleggen, en beveelt den Kastelein, Schout, Schepenen, Raden en goede lieden, hen daarin behulpzaam te zijn.

1e Memoriaal Rosa, 128.

1 *April.* — Hertog Filips verdraagt zich met de erfgenamen van Filips van Borselen over goederen wegens diens wangedrag en kwade rekening in beslag genomen.

Van Mieris, Charterb. IV, 1010, uit: Regist. Hertog Jan en Vrouw Jacoba, 122.

8 *April.* — Brief van Vrouw Jacoba aan de Kerkvergadering van Basel, om den vrede in de Utrechtsche Kerk te behouden.

Van Mieris, Charterb. IV, 1011, uit: Martene, Coll. Nov. enz. VIII, 577.

12 *April.* — Nieuw verdrag tusschen Vrouw Jacoba en Hertog Filips.

Register Philippus B. 1—5. — Van Mieris, Charterb. IV, 1012, uit: Register Privilegia Diversa, Cas N. 33—38, en Ms. van F. v. Mieris.

12 *April.* — Hertog Filips doet afstand ter gunste van Vrouw Jacoba van het één vierde deel uit de opbrengst der beden in de landen welke zij behouden zal, welk één vierde volgens eene bepaling van het nader verdrag aan den Hertog was voorbehouden.

Register Borselen Diversa 69—70 vs.

12 *April.* — Hertog Filips ontslaat Vrouw Jacoba van het artikel in het vroeger vredesverdrag, 'twelk haar verbood een echtgenoot te nemen buiten zijne toestemming. De Hertog veroorlooft haar, ten tijde dat het haar believen zal, een man te trouwen naar hare keuze, mits geen openbaar vijand van den Hertog.

Oorspronkel. met geheim zegel: Rijks-Archief: Graaflijkheid.

12 *April.* — Gift van Hertog Filips aan Jan Heer van Montfoord, wegens diensten in den zoen met Vrouw Jacoba.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Montfcort. — Van Mieris, Charterb. IV. 1016, naar: brief van Van Sijpesteyn.

21 *April.* — Bewijzing van Hertog Filips aan Vrouw Jacoba van 6000 schilden uit de opbrengst van de bede in Zuid-Beveland en Tholen.

Register Borselen Diversa 116—117.

26 *April.* — Hertog Filips bevestigt de regten en privilegiën van Middelburg.

Van Mieris, Charterb. IV, 1018, naar: oorspronkel.: Archief van Middelburg.

26 *April.* — Nieuw privilegie van Hertog Filips aan Middelburg, omtrent dagvaarding dergenen die buiten de poort wonen.

Van Mieris, Charterb. IV, 1019, naar: oorspronkel.: Archief van Middelburg.

29 *April.* — Handelsvrijheid door Hertog Filips aan de kooplieden van Middelburg verleend.

Van Mieris, Charterb. IV, 1020, naar: oorspronkel.: Archief van Middelburg.

10 *Junij.* — De Pauselijke gezant geeft aan Regeerders van Leiden de vrijheid om een draagaltaar op te rigten.

Van Mieris, Charterb. IV, 1021, uit: Ms. Privilegiën van Leiden.

23 *Junij.* — Scheiding van de parochiekerk van Vianen van de moederkerk te Hagestein.

Van Mieris, Charterb. IV, 1021, uit: Kerkel. oudheden van Utr. II, 239 en Ant. Matth. Fundat. et Fat. Eccles. 589.

31 *Julij.* — Order van Hertog Filips op de schepen die de Wielingen inkomen en te Middelburg stapel moeten houden.

Van Mieris, Charterb. IV, 1023, uit: oorspronk.: Archief van Middelburg en Handvest-Chron. v. d. Houve.

16 *Sept.* — Hugo van Lannoy, Heer van Santes en Gouverneur van Holland, bant vijf Leidsche poorters wegens overtreding van het verbod om wapens te dragen en vergaderingen te houden.

Commissiones Burgundiae, 39. — 1e Memoriaal Rosa, 134.

19 *Sept.* — Verordeningen omtrent den Vriesendijk. — 1. Den dag, waarop Dijkgraaf en Heemraden den dijk komen schouwen, mag niemand daarop komen met stokken, vorken of eenig ander wapen, op straffe van 1 pond. — 2. Wie onwillig is, boete te betalen op den dijk verbeurd, zal 4 ponden jegens de Graaflijkheid voldoen, en de Dijkgraaf of zijn klerk zal voor het verschuldigde zooveel van den overtreder inpanden als noodig zal zijn.

1e Memoriaal Rosa, 132 vs.

30 *Sept.* — Verbod van Hertog Filips om te visschen in de sluizen, vóórtijds gepacht door Veenhuizen, Grootebroek, Hem en Wijdenisse. Wie zonder regt daarop te hebben in die sluizen of daaromtrent vischt, verbeurt boven de gewone breuke nog 20 pond jegens de Graaflijkheid. Wie de sluizen heimelijk opent of er water inlaat, verbeurt 5 pond. Beiderlei breuke zal beregt worden door Schout en Schepenen van Veenhuizen.

1e Memoriaal Rosa, 134 vs.

30 *Sept.* — Hertog Filips verbiedt den Kennemers, den Abt van Egmond aan te spreken met zeventuigen of ander wereldlijk regt. De Kennemers beroepen zich op hun handvest omtrent de zeventuigen; maar de handvesten van Egmond en de Pauselijke bullen, waarbij exemtie aan de

Abtdij verleend wordt, zijn veel ouder. De Hertog herinnert tevens aan de Kennemers, dat hij wegens hunne rebellie vóór Haarlem al hunne privilegiën in handen heeft en herroepen kan, en dreigt hen, wanneer zij niet aflaten de Abtdij in wereldlijken geregte te vervolgen, hun handvest van de zeventuigen geheel te herroepen. Alle geschillen met de Abtdij zullen verder behandeld worden in den Graaflijken Raad.

Oorspronk.: Rijks-Archief: Egmond.

Sept.—Oct. — Hertog Filips geeft handvesten aan Wijdenisse, Grootebroek, Enkhuizen en Westwoude en een brief in 't algemeen ter beperking van de schraapzucht en de knevelarijen van den Deken van West Friesland.

1e Memoriaal Rosa, 182 vs. en volg. — Van Mieris, Charterb. IV, 1024—26, uit: Privilegiën van Waterland, Grootebroek, Enkhuizen en Westwoude, en: Handv.-Chron. v. d. Houve. (Handv. van Wijdenisse ontbreekt bij v. M. — Handv. van Grootebroek, aldaar: 1 Sept.; volg. Mem. Rosa: 30 Sept.)

12 *Oct.* — Hertog Filips beveelt zijnen Baljuwen, Rentmeesters en Officieren in Holland en Zeeland, alle Engelsche en Fransche schepen en kooplieden aan te houden, die de tollen te Yersickeroort, waarvan de opbrengst aan Vrouw Jacoba toekomt, zoeken te ontvaren.

1e Memoriaal Rosa, 135.

12 *Oct.* — Hertog Filips schrijft eene nieuwe dagvaart uit met de Steden van Holland en Zeeland te Lier, op Dingsdag na Allerheiligen, nadat op de dagvaart te Dendermonde met de Raadsleden, de Steden van Braband, de vier leden van Vlaanderen en de stad van Mechelen, bijeen gekomen om te beraadslagen over het verdrijven van het Engelsch gewand uit Holland en Zeeland, geen besluit omtrent die zaak was gevallen.

1e Memoriaal Rosa, 135.

16 *Oct.* — Hertog Filips, den Drossaart van Heusden, Heer Dirk van der Merwede, bevolen hebbende, Heemraden en Dijkgraaf aan te stellen en zorg te dragen voor de bedijkingen, maar vernemend dat de ingezetenen van Heusden weerspannig zijn tegen den Drossaart, beveelt hun den verlangden bijstand te verleenen, op straffe van vervolging van wege de Graaflijkheid zelve.

1e Memoriaal Rosa, 138.

16 *Oct.* — Hertog Filips magtigt Heer Dirk van der Merwede, Drossaart, het geregt en vier goede mannen van Heusden, de ingezetenen te taxeren en te smaldeelen tot de opbrengst van de toegestane vijfjarige bede.

1e Memoriaal Rosa, 138 vs.

20 *Oct.* — Brief van afstand en ruil van zekere goederen door Vrouw Jacoba aan Hertog Filips.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Graaflijkheid. — Uittreksel bij van Mieris, Charterb. IV, 1026, uit: Handvest-Chron. van der Houve.

29 *Oct.* — Bevestiging van de handvesten van Zierikzee door Hertog Filips.

Van Mieris, Charterb. IV, 1027, uit: Privilegiën van Zierikzee, 115.

3 *Dec.* — Hertog Filips beveelt zijnen onderdanen in Holland, Zeeland en Friesland, te gehoorzamen aan de geestelijke jurisdictie van Rudolf van Diepholt.

1e Memoriaal Rosa, 62. — Van Mieris, Charterb. IV, 1028, uit: Handvest-Chron van der Houve.

9 *Dec.* — Hertog Filips vergunt Vrouw Jacoba te huwen naar den raad van den Heer van Croy en Renty en Guy Guilband.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Graaflijkheid. — Van Mieris, Charterb. IV, 1028, naar: Brief van Van Sypesteyn.

— Kwijtschelding van Hertog Filips aan Zierikzee van breuken en van eene schuld aan Hertog Jan van Beijeren beloofd.

Van Mieris, Charterb. IV, 1027, uit: Privilegiën van Zierikzee, 114 en 129.

— Eischen door Hertog Filips aan de Hertogin van Luxemburg gesteld: 1. Genoegdoening voor de schade door de onderzaten der Hertogin aan die van den Hertog toegebragt. — 2. Overgave van verschillende brieven, betreffende Voorne en Lederdam, welke de Hertogin wederregtelijk in bezit houdt. — 3. Betaling van de helft der schulden van Hertog Jan van Beijeren, vermits de Hertogin in het bezit van diens roerende goederen is getreden. — 4. Voldoende verklaring van het gedrag der Hertogin, die, indertijd door Hertog Jan van Beijeren binnen Lier gevangen genomen, door Hertog Filips tegen zekere belofte omtrent Luxemburg bevrijd werd, maar die belofte niet gehouden heeft. — (Zonder dagteekening).

1e Memoriaal Rosa, 129 vs. — 130.

— Gedurige verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.

1e Memoriaal Rosa, 127 vs. 130 vs. 140.

1434.

2 *Jan.* — Godfried van Seyn, Graaf van Wijtgensteyn, insinueert de Bul van Paus Johannes XXIII, van 25 Julij 1413, tegen allen die geweld plegen tegen de Abtdij van Egmond.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Egmond.

4 *Jan.* — Hertog Filips vernietigt de keuren, welke de Regeerders van Edam buiten zijne toestemming eigenmagtig en in strijd met de handvesten der stad gemaakt hebben.

Kluit, Hist. d. Holl. Staatsreger., V, 283, uit: 1e Memoriaal Rosa, 156 vs.

23 *Jan.* — Muntordonnantie.

Commissiones Burgundiae, 42 vs. — 44.

27 *Jan.* — Bewilliging van Antony van Croy en Renty en Guy Guilband in het huwelijk van Vrouw Jacoba met Frank van Borselen.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Graaflijkheid. — Van Mieris, Charterb. IV, 1029, naar: brief van Van Sypesteyn.

7 *Febr.* — Nadere verklaring omtrent de muntordonnantie.

1e Memoriaal Rosa, 145 vs.

12 *Febr.* — Verbond van Hertog Filips met Hertog Amadeus van Savoye tegen den Hertog van Bourbon.

Guichenon, Preuves de l'hist. de Savoie, 288. — Ms. supplem. van Mieris.

29 *Febr.* — Concordaat tusschen Hertog Filips en Bisschop Rudolf van Diepholt over geestelijke jurisdictie, enz.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Graaflijkheid. — 1e Memoriaal Rosa, 150—152. — Van Mieris, Charterb. IV, 1029, naar: oud Ms. en brief uit Archief v. Middelburg.

1 *Maart.* — Huwelijksche voorwaarden tusschen Vrouw Jacoba en Frank van Borselen.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Graaflijkheid. — Register Borselen Diversa, 112 vs. — Vrn Mieris, Charterb. IV, 1032, naar: oud Ms. van F. van Mieris.

8 *Maart.* — Muntordonnantie.

1e Memoriaal Rosa, 155—156, 201 vs. 202. — Van Mieris, Charterb. IV, 1033, uit: Handv.-Chron. v. d. Houve.

11 *Maart.* — Verklaring van Hertog Filips, dat schotbaar land in Ouwerschie schotbaar blijven zal, ook al wordt het door poorters of welborenen aangekocht.

Kluit, Hist. d. Holl. Staatsreg., V, 285, uit: 1e Memoriaal Rosa, 157.

14 *Maart.* — Hertog Filips neemt den Suffragaan Bisschop te Utrecht, Jan van Corck, in zijne bescherming.

1e Memoriaal Rosa, 157 vs.

23 *Maart.* — Aanstelling van Frank van Borselen tot Houtvester van den Haarlemmerhout. — Hernieuwd 22 April 1436.

Register Borselen Diversa, 102 vs. — 106.

23 *Maart.* — Uitvoerige uitspraak van Hertog Filips en den Raad over doodslagen en verwondingen in het land van Schouwen.

Register Philippus B, 5—12. — Ms.-supplem. van Mieris.

25 *Maart.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan de ingezetenen van den Haag, naar taxatie van de Regering en van de notabelen bij te dragen tot herstel en vertimmering van de parochiekerk.

1e Memoriaal Rosa, 160 vs.

29 *April.* — Hertog Filips belooft veiligheid aan alle kooplieden die te Middelburg komen handelen. (1434?).

Van Mieris, Charterb. IV, 1036, — uit: Charters van Zeeland van Boddaart.

24 *Mei.* — Verklaring van Regeerders van Alkmaar omtrent de regten van die van Texel.

Van Mieris, Charterb. IV, 1038, — uit: Handv. Chron. van der Houve.

2 *Junij.* — Hertog Filips vergunt Frank van Borselen den titel te voeren van Graaf van Oostervant, en dien te behouden indien Vrouw Jacoba vóór hem mogt overlijden, en in dat geval ook de 500 klinkaerts te blijven ontvangen welke de Hertog op zijne renten en beden aan Vrouw Jacoba heeft toegewezen.

Register Borselen Diversa, 64 vs. — 65.

1434. — Oorlogsverklaring van Keizer Sigismund aan Hertog Filips van Bourgondië.

Van Mieris, Charterb. IV, 1037, uit: Dinteri Chron. Ms. Duc. Brab. VI, 244.

4 *Junij.* — Schrijven van Hertog Filips aan de Vorsten over de oorlogsverklaring van Keizer Sigismund.

Van Mieris, Charterb. IV, 1039, uit: Dinteri Chron. Duc. Brab. VI, 245.

12 *Junij.* — Hertog Filips bevestigt bij brief aan zijnen Raad en aan alle Baljuwen, Schouten en Officieren de geestelijke jurisdictie van Rudolf van Diepholt.

Archief v. S. Jan's kapittel te Utrecht. — Ms. supplem. van Mieris.

20 *Junij.* — De kerkvergadering van Basel bevestigt al de privilegiën, gunsten en exemtiën door de Pausen en de Keizers aan den Abt en het Convent van Egmond toegestaan.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Egmond.

27 *Junij.* — Keur omtrent de Burgemeesters van Dordrecht.

Van de Wall, Privilegiën van Dordrecht, II, 522.

10 *Julij.* — Schrijven van Hertog Filips aan Abten, Prelaten, Baanridsen, enz., waarbij hij aalmoezen verzoekt voor het verbrand Convent van de Zusteren van Jeruzalem te Utrecht.

1e Memoriaal Rosa, 162.

12 *Julij.* — De Raad belooft een koopman van Dordrecht goed regt van de schade hem door de Engelschen toegebragt.

1e Memoriaal Rosa, 162 vs.

23 *Julij.* — Muntordonnantie.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Graaflijkheid. — Hetzelfde, met verscheidene bijlagen in: 1e Geluwe Register, 141 vs. — 145.

24 *Julij.* — Handvest van Hertog Filips aan Leiden, betreffende het zetten van Schout, Schepenen en Burgemeesters, enz.

Van Mieris, Charterb. IV, 1043, uit: Register Philippus B. 144 vs.; Ms. Privil. van Leijden; J. van Hout, Dienstb. van Leijden, 43; en Hantv. Chron. van der Houve.

27 *Julij.* — Hertog Filips bevestigt de privilegiën van Haarlem.

Van Mieris, Charterb. IV, 1047, uit: Privilegieboek van Haarlem 92.

27 *Julij.* — Hertog Filips bevestigt de privilegiën van Leiden.

Archief van Leiden. — Van Mieris, Charterb. IV, 1048, uit Ms. Privilegiën van Leiden.

1 *Aug.* — Vrouw Jacoba geeft ingevolge huwelijksche voorwaarden eenige goederen in lijftogt aan Frank van Borselen.

Register Borselen Diversa 39—40. — Van Mieris, Charterb. IV, 1048, uit: Alkemade, Priv. van den Briel en Voorne, 65.

30 *Aug.* — Keur van Dordrecht omtrent de tiende penning van erfenissen, door vreemden aldaar ontvangen.

Van de Wall, Privil. van Dordrecht II, 523. — Privilegiën en keuren, A. 3, 46 vs.

8 *Sept.* — Vrouw Jacoba verklaart, zekere heerlijkheden in ruil tegen andere van Hertog Filips ontvangen te hebben.

Van Mieris, Charterb. IV, 1049, uit: Privilegiën van Kennemerland. 115 vs.

11 *Sept.* — Bevelschrift omtrent de munt.

1e Memoriaal Rosa, 174.

12 *Sept.* — Uitspraak over onlusten te Gorinchem.

1e Memoriaal Rosa, 182—183 vs.

13 *Sept.* — Schrijven van Paus Eugenius IV aan Hertog Filips.

Martene, Thes. Anecd. I, 1782.

21 *Sept.* — Jacob Heer van Gaasbeek geeft den lande van Putte regten en wetten.

Register Putten en Strijen, 141 vs. — 143. — Van Mieris, Charterb. IV, 1050, uit: Privil. van Putten van Meerman, en Ms. van De la Court.

11 *Oct.* — Hertog Filips belooft goed regt aan een poorter van Zierikzee, die omstreeks twaalf jaren geleden te Southampton beleedigd en beschadigd werd.

1e Memoriaal Rôsa, 188—189.

11 *Oct.* — Hertog Filips belooft den Burggraaf van Montfoord, die hem een dief overgeleverd had uit Woerden, dat dit tot geen nadeel voor zijne heerlijkheid zal strekken.

1e Memoriaal Rosa, 186 vs. — Van Mieris, Charterb., IV, 1054, uit: Ant. Matth. de jure gladii, 56.

11 *Oct.* — Hertog Filips vergunt aan die van Leiden, het bedrog in het bereiden van lakenen te weren en de schuldigen te straffen.

Archief van Leiden. — Van Mieris, Charterb. 1054, uit Ms. Priv. van Leiden.

21 *Oct.* — Hertog Filips beveelt aan die van Scherpenisse en Westkerke, de nog verschuldigde bede aan Vrouw Jacoba uit te reiken.

Register Borselen Diversa 76—77.

22 *Oct.* — Hertog Filips vergunt aan die van Grootebroek, nabij de sluizen te visschen welke zij met Enkhuizen gemeen hebben, zonder vermindering of verandering van beider privilegiën.

1e Memoriaal Rosa, 191.

4 *Nov.* — Provisoren en Dekens in het geestelijk gebied van Holland, Zeeland en Gelder schrijven aan de Kerkvergadering van Basel ten voordeele van Walraven van Meurs.

Van Mieris, Charterb. IV, 1055, uit: Martene, Coll. Nov. Vet. Mon. VIII, 758.

10 *Nov.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan Schout en Burgemeesters van Haarlem omtrent de muntordonnantie.

1e Memoriaal Rosa, 192.

15 *Nov.* — Verklaring van twee bevoegde getuigen of deskundigen voor den Raad, dat men naar oude herkomsten in Zeeland nooit gewoon is geweest eenig leengoed 't welk men houdt van de Graaflijkheid of van lagere Heeren, te verzetten, te verkoopen of op eenige andere wijze over te dragen, zonder voorkennis en toestemming van den Graaf of diens Rentmeester of van den Leenheer.

1e Memoriaal Rosa, 195.

Nov. (?) — Onderhandelingen met Waarschappen, Schouten, enz. van Abcoude en omliggende plaatsen over den Diemerdijk. Onderzoek bevolen.

1e Memoriaal Rosa, 200—201.

16 *Nov.* — Hertog Filips verbiedt, de „woesteren" te visschen, te vangen of te bederven, die op nieuw door de Heeren van Borselen en van Vere in Zeeland gezet zijn.

1e Memoriaal Rosa, 195 vs.

1434.

Nov. — Ontwerp van een mandement van wege den Hertog tot voorziening in het onderhoud van den Klamdijk. De Dijkgraaf zal de zeven geregtigden tot den dijk oproepen, die de Waarschappen zullen bijeenbrengen en met dezen naar den Haag gaan om hunne handvesten te vertoonen en de eindbeslissing af te wachten.

1e Memoriaal Rosa, 196 vs.

29 *Dec.* — Hertog Filips bevestigt de tolvrijheden van 's Hertogenbosch in Holland en Zeeland.

1e Geluwe Register, 57 vs. — 58.

— Eed van een leenman aan de Graven van Holland uit het huis van Bourgondië.

Van Mieris, Charterb. IV, 1050, uit: Bort, Leenregt, VI, 2.

— Burgemeesters van Hoorn antwoorden op zekere aanspraken van den Raad van wege den Hertog, dat zij bij hunne handvesten blijven willen.

1e Memoriaal Rosa, 163.

— Verbod van de Hansa, ter verhindering van den sluikhandel der Hollanders uit Liefland naar Rusland, aan alle vreemdelingen en in 't bijzonder aan de Hollanders, in Liefland Russisch te leeren. (Gelijk verbod in 1426, 1447, 1476, 1478 en 1517.)

Werdenhagen, De reb. publ. Hanseat., IV, 1115.

— Verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.

1e Memoriaal Rosa, 165. 166.

1435.

3 *Jan.* — Bekendmaking omtrent de munt.

1e Memoriaal Rosa, 211.

9 *Jan.* — Bevel van den Stadhouder en den Raad aan Heer Splinter van Nijenrode, Baljuw van Gooiland tot vernieuwing van het geregt van Naarden.

2e Memoriaal Rosa, 9.

31 *Jan.* — Voorregten door Hertog Filips aan Benningbroek verleend.

Van Mieris, Charterb. IV, 1061, uit: Handv. v. Sijbekarspel en Benningbroek, 40.

Jan. (?) — Nader schrijven van Hertog Filips aan de Vorsten over de oorlogsverklaring van Keizer Sigismund.

Van Mieris, Charterb. IV, 1059, uit: Dinteri Chron. Duc. Brab., II, 247.

4 *Febr.* — Compositie tusschen de pensionarissen te Antwerpen en de Graaflijkheid en Steden van Holland over de lijfpensiën.

2e Memoriaal Rosa, 14—15.

13 *Febr.* — Hertog Filips bevestigt de privilegiën van Heusden, geeft die van Heusden regelen tot onderhouding der dijken, en stelt orde op het in bezit houden van erfdeelen met geweld.

Van Mieris, Charterb. IV, 1061—1063, uit: Nieuwe Beschrijv. v. Heusden, 244. 269. 376, en Register-Philippus B, 13.

15 *Febr.* — Schrijven van Hertog Filips aan die van Monnikendam over een oproer in die stad. — De Baljuw van Waterland, Gijsbrecht van Vianen, had te Monnikendam een poorter willen vatten, die tegen het verbod wapenen droeg, maar was daarop door verscheidene andere poorters aangevallen en zwaar beleedigd. — Die van Monnikendam beweren nu dat de schuldigen teregt moeten staan voor hunne Schepenen, naar stederegt en oude handvesten. — Daarentegen verklaart de Hertog, dat zij beregt moeten worden door zijn Raad, omdat de zaak als eene beleediging van een zijner dienaren, de Graaflijkheid aangaat. Indien die van Monnikendam de zaak niettemin aan zich willen houden, zal de Hertog de beleediging op hen en de geheele stad verhalen, maar indien zij hem de zaak willen overlaten, alleen de schuldigen straffen. — Binnen een bepaalden termijn verlangt de Hertog antwoord, schriftelijk en onder stedezegel.

2e Memoriaal Rosa, 17. — Ms. Supplem. v. Mieris.

18 *Febr.* — Gezworenen van de volders te Leiden onderwerpen zich, als zij of de hunnen misdoen mogten, aan 't geregt der stad.

F. van Mieris, Handv. v. Leiden; 378. — Privilegieboek v. Leiden, 102.

18 *Febr.* — Schout, Schepenen en Raden van Leiden regelen het loon van de volders.

F. van Mieris, Handv. v. Leiden, 377. — Privilegieboek v. Leiden, 102.

17 *Maart.* — Verdrag van Schout, Schepenen en Raden van Leiden met de volders over het loon.

F. van Mieris, Handv. v. Leiden, 379. — Privilegieboek v. Leiden, 104 vs.

22 *Maart.* — Drie poorters van Monnikendam, voor den Raad verschenen, verklaren uit naam van den rijkdom en de vroedschap hunner stad, dat zij, in geval de zaak van het oproer tegen den Baljuw van Waterland (zie onder 15 Feb.) niet tot hun geregt mogt behooren naar hunne handvesten, het onderzoek van die zaak wenschen over te laten aan den Raad of aan die leden van den Raad die door den Stadhouder zullen aangewezen worden, opdat naar uitslag van dat onderzoek de schuldigen voor den Raad teregt mogen staan.

2e Memoriaal Rosa, 22 vs.

22 *Maart.* (?) — Hertog Filips, niet tevrede met het antwoord van Monnikendam, omdat het te zeer ontwijkend en voorwaardelijk is, en ook omdat het niet, zooals bevolen was, schriftelijk en onder stedezegel is gegeven, beveelt nu bij brief aan de Stad, terstond een stellig, duidelijk en schriftelijk antwoord te geven, opdat de zaak gebragt kunne worden voor de vereenigde Ridderschap van Holland en Zeeland, die eerstdaags vergadert. Indien de Monnikendammers onwillig blijven, aan de eischen

van den Hertog te voldoen, zullen zij verstoken zijn van alle middelen van regten om zich verder te verdedigen voor den Raad. (Zonder dagteekening.)

2e Memoriaal Rosa, 23 (De volgende bladzijden van dit Memoriaal-boek, waarin misschien de verdere handelingen in deze zaak waren opgeteekend, zijn verloren, schoon daaromtrent niets blijkt uit den Index van het boek, die evenwel doorgaans zeer onvolledig is.) — Ms. supplem. van Mieris.

22 *Maart*. — Hertog Filips beveelt, op verzoek van den Paus, Rudolf van Diepholt als Bisschop van Utrecht in zijne landen te erkennen.

Archief v. Leiden. — Ms. supplem. v. Mieris. — Privilegieb. v. Leiden B, 85 vs.

Maart—Oct. — Geestelijke jurisdictie van den Bisschop van Utrecht. — Bestand van de Hollanders met de zes Wendsche Steden. — Verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.

Opgaven v. d. Index v. h. 2e Memoriaal Rosa. De bladz. 23—46, waarin deze stukken voorkwamen, zijn, blijkens eene oude aanteekening op bladz. 22 vs, sedert lang verloren.

9 *April*. — De Stadhouder beveelt, den brief te gehoorzamen waarbij de erkenning van Rudolf van Diepholt bevolen wordt.

Ms. supplem. van Mieris. — Privilegieb. v. Leiden, B, 85 vs. 86.

12 *April*. — Vrouw Jacoba vernieuwt en vermeerdert de voorregten van de Regulieren van O. V. M. Paradijs buiten Reijmerswaal.

Register Privil. I, 2e afd. 26 vs. — Ms. supplem. van Mieris.

17 *Mei*. — Willem van Naaldwijk maakt eene ordonnantie op den overtogt van den Dam tusschen Leiden en Delft.

Van Mieris, Charterb. IV, 1065, uit: Ms. Privileg. v. Leiden.

Mei. — Vrijgeleide van Keizer Sigismund aan degenen die naar het concilie van Basel gaan.

Goldasti Constitut. Imper. III, 453, 454.

7 *Julij*. — Bevestiging van de huwelijksche voorwaarden tusschen Vrouw Jacoba en Frank van Borselen door Hertog Filips.

Register Borselen Diversa 38 vs., 53 vs., 55 vs. — Van Mieris, Charterb. IV, 1066, uit: Alkemade, Priv. v. d. Briel en Voorne, 65.

12 *Sept*. — Hertog Filips belooft de keuren van Edam bij het innen van de bede en van het geld voor den Kookendijk in waarde te houden.

Ms. supplem. van Mieris, naar: Ms. van Mr. Leoninus, v. Edam.

21 *Sept*. — Verdrag tusschen Hertog Filips en Karel VII, Koning van Frankrijk.

Monstrelet, Chron. II, 108. — Dumont, C. D. II, 309.

Oct. — Brief van den Kastelein van Medemblik aan den Rentmeester-Generaal van Holland, verzoekende onmiddelijke voorziening tot herstel van den Vriezen- en Zeedijk, onlangs door zwaren storm zeer beschadigd. — Twee plakaarden, een aan de buren en dijkpligtigen van Schoorl, en een aan den Baljuw van Nijenburg, uit naam van den Hertog door Stadhouder en Raden uitgevaardigd, tot onmiddelijke voorziening in het herstel der beschadigde dijken.

2e Memoriaal Rosa, 48—49.

3 *Nov*. — Vrouw Jacoba geeft, krachtens de bevoegdheid haar bij huwelijksche voorwaarden verzekerd, boven de reeds bepaalde duwarie,

het land van Tholen, Schakerloo en Poortvliet aan Heer Frank van Borselen tot een Zeeuwsch leen.

Register Borselen Diversa, 41 vs. — 42 vs.

10 *Nov.* — Privilegie omtrent het innen van schot door Hertog Filips aan Edam verleend.

Ms. supplem. van Mieris, naar: Ms. v. Mr. Leoninus, v. Edam. — (Dergelijk stuk, d.d. 3 Maart 1436, in: 2e Memoriaal Rosa, 81, en Ms. supplem. van Mieris).

12 *Nov.* — Hertog Filips ontheft die van Akersloot, die, veel inwoners hunner dorpen verloren hebbende, te hoog in de beden getaxeerd waren, van 400 Hollandsche schilden in de dubbele bede, die een jaar door Holland werd toegestaan.

2e Memoriaal Rosa, 52—53.

15 *Nov.* — Beraadslaging in den Raad over de vraag: of tienden de ambachtsheerlijkheden plegen te volgen in de landen van Holland? Met elf tegen twee stemmen ontkennend beantwoord.

1e Memoriaal Rosa, 215.

17 *Nov.* — Hertog Filips geeft aan Floris van Kijfhoek de Noorden en Uiterlanden, aan Zwijndrecht gelegen, ter bedijking.

Van Mieris, Charterb. IV, 1068, uit: Privilegiën v. Zuid-Holland, en van der Eijck, 275.

17 *Nov.* — Bevel tot teruggave van geborgen goederen te Kampen tegen berggeld aan de eigenaren te Hamburg.

2e Memoriaal Rosa, 51.

19 *Nov.* — Muntordonnantie.

Archief v. Middelburg. — 2e Memoriaal Rosa, 53 (besluit v. d. Raad).

20 *Nov.* — Gehoor van gezanten van Kampen in den Raad. — De gezanten verklaren, zich te zullen houden aan de uitspraak der personen aangewezen om uitspraak te doen over de schade, door de Hollanders aan die van Kampen tijdens den Stichtschen oorlog toegebragt; en verzoeken dat hun weder de vrije vaart in Holland en Zeeland worde gegeven, gelijk die voorheen, volgens hunne handvesten hun was verleend. — Antwoord van den Raad, dat, in afwachting van nadere beslissing van den Hertog, nu afwezig, de vrije vaart voorloopig zal worden toegestaan mits gelijke vrijheid aan de Hollanders binnen het gebied van Kampen zij verzekerd.

2e Memoriaal Rosa, 60.

5 *Dec.* — Hertog Filips geeft Hugo van Lannoy het Oost-Ambacht van IJsselmonde ter bedijking.

Van Mieris, Charterb. IV, 1069, uit: Ms. Privileg. v. Dordr., Meerman 8, en Ms. van F. van Mieris.

10 *Dec.* — Verantwoording van Keizer Sigismund tegenover Hertog Filips.

Van Mieris, Charterb. IV, 1070, uit: Dinteri Chron. D. B. VI, 246.

14 *Dec.* — Hendrik, Koning van Engeland, vermaant die van Zierikzee, de oude vriendschap te onderhouden.

Van Mieris, Charterb. IV, 1071, uit: du Chesne, Hist. d'Angl. 870, en Monstrelet, Chron. Mem. II, 124.

29 *Dec.* — **Bevestiging van oude privilegiën van Dordrecht door de Kerkvergadering van Basel.**

Van Mieris, Charterb. IV, 1072, naar: Ms. van F. van Mieris.

— **Verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.**

2e Memoriaal Rosa, 21 vs. en: oude Index v. dit boek.

1436.

11 *Jan.* — Verordening van den Raad op de kosten van gevangenen op de poort van het Hof in den Haag. — De portier zal ontvangen: — Van elk gevangene die 42 schellingen vervochten heeft, 5 schellingen; — van wie 10 pond heeft vervochten, 10 schellingen; — van vreemden, naar gelijke verhouding de helft meer; — voor kost aan een gevangen inwoner van den Haag 5 grooten daags; — voor een vreemden gevangene 6 grooten daags; — voor een vreemden gevangene, die niet door den portier bekostigd wordt, 1 schelling daags; — voor een inwoner in gelijk geval 1 groot; — voor gevangenen op water en brood 1 groot daags, uit te reiken door den Baljuw. — Aldus verordend ter voorkoming van onredelijke eischen der portiers.

2e Memoriaal Rosa, 63 vs. — 64.

19 *Jan.* — Brief van Prelaten, Grietmannen en Mederichters van Oostergoo en Westergoo aan Schout, Burgemeesters en Schepenen van Haarlem, waarbij zij ontvangst berigten van den brief over verlenging van het bestand met Hertog Filips, de overzending verzoeken van den geleidebrief voor hunne gezanten, terugzending belooven van den wederkeerigen brief en eindelijk kennis geven dat zij gezanten hebben benoemd om met den Hertog over de hangende zaken te onderhandelen.

2e Memoriaal Rosa, ingelascht papier tusschen f. 68 en 69.

28 *Jan.* — Hertog Filips verbiedt, in Sijbekarspel maaggeld te nemen of in te winnen in regten, vermits de ingezetenen zeer daarmede belast werden, tenzij dat iemand bij ongeval zelf metterhand doodslag gedaan zal hebben, en dien doodslag eerst gebeterd tegen des dooden magen en ook landwinninge tegen den Hertog verkregen heeft. Aan Schout en Schepenen wordt voorts verboden, regt te spreken in zake van maaggeld anders dan in het voornoemde geval. Wie met voorbedachten rade vredebreukig wordt, zal geen zitting mogen nemen in het geregt; en overtreding van eenig punt in dit bevelschrift zal gestraft worden als misdaad tegen de Graaflijkheid.

2e Memoriaal Rosa, 68 vs. — 69.

Jan. (?) — Verklaring van een poorter van Middelburg voor den Raad, dat de brief, welken hij van wege den Koning van Engeland aan Haarlem gebragt heeft, hem gegeven is door zekeren Middleton, wonende te Middelburg.

2e Memoriaal Rosa, 72 vs.

4 *Febr.* — Hertog Filips ontslaat Alkmaar van een deel der boeten wegens den opstand van Kennemerland verbeurd.

2e Memoriaal Rosa, 71. — Van Mieris, Charterb. IV, 1072, uit: Boonekamp, Beschrijv. van Alkmaar, I, 21.

5 *Febr.* — Hertog Filips bevestigt de tolvrijheid, welke de Sartroysen van den Nieuwen Lichte buiten Utrecht in Holland en Zeeland voor hunne bouwmaterialen van Graaf Willem V verkregen hadden. De Procureur der Sartroysen belooft daarentegen den Hertog schadeloos te zullen houden indien de tollenaren hem wegens dien vrijdom korten mochten in de pacht der tollen.

2e Memoriaal Rosa, 73. — Ms. supplem. v. Mieris.

9 *Febr.* — Kwijtschelding van breuken aan die van Werder, die den afgezant van den Hertog en den Schout van Edam hadden aangevallen en beleedigd, en daarvoor 150 Rijnsche guldens boete betaald hadden.

2e Memoriaal Rosa, 73 vs.

27 *Febr.* — Hertog Filips verlengt het bestand van Holland en Zeeland met de Hanzee-Steden, 't welk eindigen zou met 1 Maart e. k., tot 1 Maart daaraanvolgende, om aan die steden den tijd te geven hare gezanten ter dagvaart met Holland en Zeeland af te vaardigen en de onderhandelingen over de wederzijdsche klagten en schaden voort te zetten.

2e Memoriaal Rosa, 83 vs. — 84. (Bij 't jaartal 1435, is hier niet gevoegd: sec. cursum curiae. Het stuk behoort echter waarschijnlijk toch tot het jaar 1436.)

3 *Maart.* — Privilegie door Hertog Filips aan Edam verleend, omtrent inning van het schot.

Archief van Edam. — (Vergel.: 10 Nov. 1435.)

5 *Maart.* — Overdragt omtrent een verlaat te Gouda.

Van Mieris, Charterb. IV, 1073, uit: Lib. Memoriale A. 2 (2e Memoriaal Rosa, 61 vs.) en Boekenberg, Ms.

10 *Maart.* — De Raad van den Hertog van Bourgondië bewerkt een wapenstilstand tusschen Hertog Adolf van Berg en Arnoud van Gelder.

Lacomblet, Urkundenbuch, IV, A. 257.

11 *Maart.* — Hertog Filips bevestigt de keuren en overdragten van de volders te Leiden.

F. van Mieris, Handv. v. Leiden, 379. — Privilegieboek v. Leiden, A. 108.

12 *Maart.* — Jacob Heer van Gaasbeek geeft landen te bedijken, aanvangende bij den ouden dijk van 's Heer-Hugen-land, en strekkende over het Zwanegat en op den ouden dijkstal aan de zuidzijde van Monnikenland, over de Blaak en het Rietveld, en oostwaarts om tot aan den ouden dijk aan het Oosteinde van Strijen.

Register Putten en Strijen, 181—183 vs. Cf. 184—185.

12 *Maart.* — Verbod van Hertog Filips tegen het stroopen van wild in de duinen van Walcheren.

2e Memoriaal Rosa, 82.

28 *Maart.* — Hertog Filips bevestigt de privilegiën van Reimerswale.
Archief van Zeeland.

29 *Maart.* — Transumpt van het besluit der Kerkvergadering van Basel, van 22 Januarij 1435, ten verzoeke van den Abt van Egmond, waarbij ter voorkoming van de misbruiken, van het regt van interdict gemaakt, bepaald wordt: — dat geen interdict gelden zal ten ware behoorlijk door den regter afgekondigd, en dat geen interdict tegen eene stad of gemeente zal gelden wegens bijzondere personen, tenzij de overheid een persoon die binnen eene stad of gemeente reeds geëxcommuniceerd is, niet binnen twee dagen die stad of gemeente ontzegde, terwijl deze als naar gewoonte van het interdict ontheven zal zijn indien de geëxcommuniceerde binnen de twee dagen de plaats verlaten of voldoening gegeven heeft.
Oorspronkel.: Rijks-Archief: Egmond.

30 *Maart.* — Muntordonnantie.
Archief v. Middelburg.

11 *April.* — Schikking met Vrouw Jacoba over de tollen te Gorinchem.
2e Memoriaal Rosa, 90.

12 *April.* — Hertog Filips, na den opstand der Kennemers ook de handvesten en privilegiën van die van Schagerkogge in bezit genomen hebbende, wederzegt dezen alle handvesten welke tot wederzeggen gegeven waren, alsmede de privilegiën hun door Willem den Bastaard verleend, omdat deze, schoon de heerlijkheid van Schagerkogge in leen houdend, evenwel geen regt tot de uitgifte dier privilegiën had terwijl de sententie der Kennemers hangende was. De Hertog beveelt voorts Willem den Bastaard, een gemagtigde te stellen om vierschaar te houden in Schagen, en verbiedt eindelijk op straffe van verhaal op de ingezetenen, andere landregten te gebruiken dan die vroeger onder den Baljuw van Kennemerland in Schagerkogge in gebruik zijn geweest.
2e Memoriaal Rosa, 91.

13 *April.* — Vereeniging van Wognem en toebehooren onder één poortregt met Hoorn.
2e Memoriaal Rosa, 92. — Van Mieris, Charterb. IV, 1074, uit: Handvesten en Priv. van Hoorn, 89 en Velius, Chron. van Hoorn, 31.

13 *April.* — Hertog Filips geeft, volgens overeenkomst, aan die van Hoorn de boeten in het Schoutambacht van Wognem tot en beneden 10 pond voor drie jaren, in voldoening van eene vroegere schuld.
2e Memoriaal Rosa 92 vs.

13 *April.* — Hertog Filips vergeeft aan Hoorn alle breuken en misdaden.
2e Memoriaal Rosa, 93.

13 *April.* (?) — Die van Hoorn zullen, volgens overeenkomst, aan Hertog Filips voor de toegestane vereeniging met Wognem en de kwijtschelding hunner breuken betalen 3000 Boergoensche schilden, en 100 schellingen aan zegel- en schrijfgeld voor de daarvan afgegeven handvesten. De helft dezer gelden zal door Wognem betaald worden indien de meerderheid van de ingezetenen dezer plaats daarin toestemt. (Vermelding van de overeenkomst, zonder dagteekening).
2e Memoriaal Rosa, 93.

16 *April.* — Hertog Filips beveelt den Baljuw van Gooiland, de buren van Hilferschem, die op zijn gebod niet ter dagvaart verschenen, te ontbieden op hun lijf en goed.

2e Memoriaal Rosa, 95. — Van Mieris, Charterb. IV, 1075, uit: de Riemer, Beschr. van 's Gravenhage I, 155.

18 *April.* — Namen van Hollanders en Zeeuwen, die in Engeland tijdelijk verblijf houdend, den eed van getrouwheid aan den Koning hebben gedaan.

Rijmer, Acta Publ. Angl. X, 637.

21 *April.* — De Heer van Putten en Strijen ontvangt toezegging van Hertog Filips dat de opbrengst van zijn deel in de bede hem tot geen nadeelig gevolg zal strekken.

Register Putten en Strijen, 29. — Van Mieris, Charterb. VI, 1078, uit: Handv. Chron. van der Houve.

24 *April.* — Hertog Filips geeft aan Alkmaar een privilegie omtrent verkiezing van Burgemeesters.

Kluit, Hist. d. Holl. Staatsreg. V, 287, uit: 2e Memoriaal Rosa, 98 vs.

25 *April.* — Verzoek van afgevaardigden van Hoorn aan den Raad des Hertogs, om verligting in de bede, wegens de oorlogskosten tegen de Engelschen bij de Steden aangevraagd en toegestaan. De Raad oordeelt, dat daartoe geen termen zijn, en zoodanige verligting ook niet bij afwezigheid van den Hertog verleend kan worden. De Afgevaardigden belooven, dat de stad haar deel betalen zal, terwijl de Raad aanneemt, hun verzoek om eenigen onderstand voor het herstel hunner kerken aan den Hertog over te brengen.

2e Memoriaal Rosa, 98.

April. — Kaperbrieven op de Engelschen.

2e Memoriaal Rosa, 96, 98 vs.

12 *Mei.* — De Raad weigert, een handvest van Hertog Filips te erkennen, omdat het, vóór den zoen met Vrouw Jacoba door hem als Ruwaard en Oir uitgegeven, niet opnieuw na den zoen door hem was bezegeld, terwijl dit volgens het verdrag voor de geldigheid der handvesten vereischt werd.

3e Memoriaal Rosa, 83. — Ms. Supplem. v. Mieris.

17 *Mei.* — Hertog Filips, een groot aantal Hollandsche koopvaardijschepen tot den oorlog tegen de Engelschen hebbende doen uitrusten, maar na onderzoek van de Vlaamsche en Zeeuwsche vloot inziende dat zijne magt sterk genoeg is, geeft de Hollandsche schepen weder vrij, doch onder uitdrukkelijk beding dat zij geen verkeer zullen houden met Engeland, en uitnoodiging, den Engelschen zooveel mogelijk afbreuk te doen.

2e Memoriaal Rosa, 102.

19 *Mei.* — Hertog Filips vergeeft aan die van Zierikzee de geweldenarijen in Overschie gepleegd, wegens de hulp hem in geld en manschappen door Zierikzee tegen de Engelschen verleend.

2e Memoriaal Rosa, 102 vs. — 103.

23 *Mei.* — Hertog Filips neemt de Karthuizers te Zierikzee in zijne bescherming.

2e Memoriaal Rosa, 103 vs. 104. — Van Mieris, Charterb. IV, 1078, uit: de Jonge' Ms. Privil. van Zierikzee, 125, 126.

Mei (?). — Verordening van den Raad op het vervolgen van voortvlugtigen: — Wie, in eene plaats beboet, de wijk neemt naar eene andere, zal daar door den regter tot de betaling der boete worden gedwongen, waarvan die regter de derde penning behouden zal en het overige doen toekomen aan den regter die het vonnis heeft geveld. Alles onder goede rekening aan den Hertog en zijn Raad. (Zonder dagteekening.)

2e Memoriaal Rosa, 100.

1 *Junij.* — Hertog Filips verklaart, dat de schenkingen hem tot onderstand in den Engelschen oorlog verleend, van geen nadeelig gevolg voor de gevers zullen zijn.

Van Mieris, Charterb. IV, 1079, uit: Pars, Katwijksche Oudheden, 399.

4 *Junij.* — Hertog Filips verzoekt aan die van Kampen, alle verkeer met zijne vijanden, de Engelschen, af te breken, en waarschuwt, dat de schade, welke zij van de zijnen leiden mogten, indien zij voortgingen verkeer met de Engelschen te houden, niet door hem zal worden vergoed.

2e Memoriaal Rosa, 106.

5 *Junij.* — De gezanten der Hanzee-steden verklaren aan de Gemagtigden van Hertog Filips te Gend, dat zij zich wenschen te houden aan het bestand, door den Hertog tusschen hen en de Hollanders gemaakt.

2e Memoriaal Rosa, 108 vs.

11 *Junij.* — Verordening omtrent het jaarmarktregt te Gouda volgens de oude gewoonten en herkomsten. — Van schepen die van gene zijde der Maas komen: — van een tweeboorde schuit 1 gr.; — van een bark 15 gr.; van een kog 2 gr.; — van een geladen schip met de lading 3 gr. — Voorts: van een paard dat verkocht wordt 4 gr., de helft door den kooper en de helft door den verkooper te betalen; — van elken ijdelen wagen 1 gr.; — paarden aan een wagen gebonden, maar onverkocht weêr vertrekkende, vrij. — Wie eenmaal het regt betaald heeft, ontvangt daarvoor een teeken en is verder vrij van tollen. — De bepalingen omtrent de schepen worden ook toepasselijk verklaard op die welke van de Stichtsche zijde en van Gelderland komen. — Alles onder voorbehoud van de bijzondere tolvrijheden.

2e Memoriaal Rosa, 107 vs.

23 *Junij.* — Hertog Filips verklaart, aan die van Grootebroek hunne verbeurde privilegiën verkocht te hebben.

Van Mieris, Charterb. IV, 1081, uit: Privileg. v. Grootebroek.

25 *Junij.* — Accoord tusschen Leiden en den Haag over het uitleveren van misdadigers.

Van Mieris, Charterb. IV, 1081, uit: de Riemer, 's Gravenhage, II, 311.

30 *Junij.* — Hertog Filips geeft aan Delft het marktveld in die stad, om reparatie aan de gevangenis, enz.

Archief van Delft. — Van Mieris, Charterb. IV, 1082, uit: Ms. Privilegiën v. Delft, 34 vs. en Bleijswijck, Beschrijv. v. Delft, 652.

3 *Julij.* — Verklaring van een gemagtigde van verschillende dorpen en waarschappen in Waterland omtrent de betaling der bede.

2e Memoriaal Rosa, 113.

8 *Julij.* — Hertog Filips geeft aan Rotterdam een privilegie tot verkiezing van Regeerders en Thesauriers.

2e Memoriaal Rosa, 114. — Van Mieris, Charterb. IV, 1082, uit: Ms. Privil. v. Rotterdam, en Lois, Chron. v Rotterdam, 298. — (In het 1e Memoriaal Rosa, 215 vs., dit stuk onder dagteekening 20 Aug. 1435.)

20 *Julij.* — Hertog Filips geeft geleide voor een halfjaar en tot wederzeggen aan de gezanten en onderdanen van den Hertog van Stettin en Pommeren en diens broeders landen, tot onderhoud van den handel en van het verkeer.

2e Memoriaal Rosa, 117 vs.

23 *Julij.* — Kaperbrief door Hertog Filips uitgegeven tegen de Hollanders en Zeeuwen die, in weerwil van het streng verbod, met koopmanschappen naar het vijandig Engeland trekken. Van de genomen schepen en goederen zal den Hertog één vijfde toekomen.

2e Memoriaal Rosa, 117 vs. — 118.

24 *Julij.* — Nadat bij verdrag tusschen den Raad en die van Broek is overeengekomen, dat laatstgenoemden hun schotvanger naar Amsterdam zullen zenden om borg te stellen voor de betaling der bede, beveelt Hertog Filips allen ingezetenen van Broek, de bede behoorlijk te voldoen, en aan die van Zuideree in Broek, die hun schotvanger niet zenden, aan de overeenkomst te gehoorzamen, alles op straffe van gevangenis en verbeurte van goed.

2e Memoriaal Rosa, 118 vs.

24 *Julij.* — Hertog Filips, aan die van Schaggerkogge hunne privilegiën ontnomen hebbende (zie onder 12 April), waarna zij nog veel meer rebellie tegen Willem den Bastaard van Holland gemaakt hebben, die Schaggerkogge van den Hertog in leen houdt, — geeft Willem den Bastaard verlof, zich met die van Schaggerkogge over hunne breuken te verdragen, mits hem, den Hertog, goede bewijzing doende van 'tgeen hij in betering van hen ontvangen zal.

2e Memoriaal Rosa, 118. — 3e Memoriaal Rosa, 81, 84. (Voorloopige bepalingen aan bovenstaande uitspraak voorafgaande, en waarbij verklaard wordt, dat de Hertog aan die van Schagen en Schagerkogge zal toestaan, tijdelijk hunne handvesten weer te gebruiken.)

29 *Julij.* — Naarden belooft haar deel in de bede te betalen.

2e Memoriaal Rosa, 119.

30 *Julij.* — Die van Sijbekarspel ontvangen hunne verbeurde privilegiën van Hertog Filips terug, mits zij ter bepaalder tijd hun deel in de bede betalen.

2e Memoriaal Rosa, 119 vs. 120.

Julij (?). — Bevelschrift van Hertog Filips tot betaling der nieuwe en der tienjarige bede door die van Sonderdorp, die daaromtrent met den Raad zijn overeengekomen. (Zonder dagteekening.)

2e Memoriaal Rosa. Los papier, ingelascht tusschen f. 117 en 118 (met erotisch fransch versje tot rugschrift).

3 *Aug.* — Hertog Filips vraagt hulp aan den Graaf van Nassau, Heer van Breda, na 't opbreken van het beleg van Calais.

Van Mieris, Charterb. IV, 1083, uit: Archief van Breda.

5 *Aug.* — Hertog Filips geeft aan die van Abbekerk tot wederzeggen hunne verbeurde privilegiën terug, mits zij hun deel in de beden betalen en hun dijk maken. Behoudens de boeten en breuken tijdens het bestuur van Willem den Bastaard verbeurd, en te beregten naar landregt.

2e Memoriaal Rosa, 120.

10 *Aug.* — Beraadslaging en order omtrent voorzieningen tegen landing der Engelschen in Zeeland.

2e Memoriaal Rosa, 120 vs. — 121 en 137 vs. — 138 vs. — Van Mieris, Charterb. IV, 1084, naar: Ms. Bockenberg (uit het aangehaald Memoriaal) en Handv.-Chron. v. d. Houve.

11 *Aug.* — Dagvaart van de gemagtigden der Hollandsche steden over de landing der Engelschen in Vlaanderen.

Boey, Oudheid van den Hove van Holland, I, 152—161, uit: 2e Memoriaal Rosa, 139—141 vs.

12 Aug. — Confirmatie van eene gift van Vrouw Margaretha van landen om te bedijken in Texel.

Van Mieris, Charterb. IV, 1085, uit: Register Vrouw Margriet, 41—43.

28 *Aug.* — Hertog Filips geeft aan Enkhuizen voor altijd de kosterij, scholasterij, enz.

Van Mieris, Charterb. IV, 1087, uit: Handv. en Priv. van Enkhuizen, 25.

7 *Oct.* — Hertog Filips neemt het klooster van Egmond in zijne bijzondere bescherming tegen den grooten overlast waaraan het dagelijks bloot staat.

Oorspronkelijk Rijks-Archief: Egmond.

6 *Dec.* — Uitspraak en verordeningen van den Raad omtrent den Diemerdijk.

2e Memoriaal Rosa, 124 vs.

17 *Dec.* — Die van Naarden verantwoorden zich bij den Raad over de klagt der Stichtschen, dat zij hunne dijken verlagen en daardoor groote schade aan het Sticht toebrengen. Zij belooven echter betering, indien de dijkschouwing tegen hen beslissen mogt.

2e Memoriaal Rosa, 126 vs.

29 *Dec.* — Bevel van Hertog Filips tot het herstellen van de beschadigde innerdijken van het land van Heusden.

2e Memoriaal Rosa, 128 vs.

— Schrijven van den Paus aan Hertog Filips.

Dodt van Flensb., Archief, 72.

— Copie van een inventaris van juwelen van Vrouwe Jacoba van Beijeren, naar de oorspronkelijke papieren rol „als 't scheen geschreven met Vrouw Jacob's hand, die niet autentyc en was"; lijsten van juwelen door haar in pand gegeven en stukken daartoe behoorende. (Opgemaakt 1435 en waarschijnlijk gevonden in de nalatenschap.)

Register Borselen Diversa, 122 en volg.

— Gedurige verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.

2e Memoriaal Rosa, 69 vs. 71 vs. 72 vs. 91 vs. 101 vs.

1437.

2 tot 4 *Jan.* — Verschillende beloften aan Hertog Filips door Jacob Heer van Gaasbeek, als Slotvoogd, Drossaart en Rentmeester van het slot en de stad van Gorinchem en het land van Arkel.

Register Philippus, B. 29 vs. — 30 vs. — Ms. supplement van Mieris.

10 *Maart.* — Eischen door Stadhouder en Raden aan de gemeene Ridderschap en Steden van Holland, Zeeland en Friesland gesteld, ter Dagvaart in den Haag, betreffende den oorlog met Engeland: — Hertog Filips heeft een jaar geleden eene som ter bestrijding van de oorlogskosten aan de Ridderschap en de Steden gevraagd; en hem is toen eene som van 60,000 rijders toegestaan; maar daarvan is met de grootste moeite nog niet meer verkregen dan een zeer klein gedeelte, terwijl naauwelijks meer dan 40,000 rijders van de gansche opbrengst te wachten is. Het verkeer van de Hollanders en Zeeuwen met de Engelschen gaat in weerwil van alle verbodsbepalingen steeds voort. Ook zijn alle dagvaarten, brieven en vermaningen om de Hollanders en Zeeuwen tot verdediging van hunne landen te bewegen, toen de Engelschen ten vorigen jare in de Wielinge kwamen, vruchteloos gebleven, sinds Holland en Zeeland beweren, dat de Engelschen hunne vijanden niet zijn en hen niet zullen aanvallen terwijl zij bezig zijn in Vlaanderen te stroopen. Franschen, Spanjaarden en Vlamingen, schoon anders bevriend, nemen Hollandsche en Zeeuwsche schepen, omdat deze verkeer houden met Engeland. De onderzaten van Holland en Zeeland klagen over armoede, over stilstand in nijverheid en handel door den oorlog veroorzaakt, over schaden door het water toegebragt, en over de zware beden; een gezantschap is naar den Hertog getrokken om hem dit alles voor te stellen, maar de Hollanders en Zeeuwen weten wel wat hun toen geantwoord is. De zomer begint thans te naderen en de Engelschen maken zich tot nieuwe togten tegen Vlaanderen gereed. Men weet niet waar zij zullen landen en de kusten van Holland en Zeeland zijn tegenwoordig geheel in onverdedigbaren staat. — Op grond van dit alles verlangen Stadhouder en Raden van de Ridderschap en de Steden, dat zij als trouwe onderzaten deel zullen nemen aan den oorlog tegen Engeland, of, zoo zij dit niet willen, dan ten minste hunne kusten in staat van verdediging stellen, vermits, in geval zij tegen hunne verwachting eens door de Engelschen werden verrast, de Hertog geenszins geneigd zou zijn, op zijne kosten hunne landen te komen beschermen. — Stadhouder en Raden eischen dat deze vorderingen spoedig in behandeling worden genomen, en belooven, in geval van inwilliging, 's Hertogs dank en gunst.

2e Memoriaal Rosa, 145—146 vs. — Ms. supplement van Mieris.

14 *Maart.* — Nadat bij den Raad besloten is, dat de sluis te Gouda verhoogd zal worden, en aldaar een verlaat zal worden gemaakt, belooven Gemagtigden van die stad den Raad, dat zij alle overtredingen der poorters, betreffende het binnenvaren van het verlaat, voor den Raad zullen

doen beteren, en voorts goede order zullen stellen op de zeilen die binnen de stad liggen.

2e Memoriaal Rosa, 148 vs. — Ms. supplement van Mieris.

14 *Maart.* — De Stadhouder weigert, na overleg met den Raad, toestemming te geven tot het afkondigen van aflaten van het Concilie van Basel in Holland en Zeeland, daar de Paus met het Concilie in onmin en de Hertog niet aanwezig is.

2e Memoriaal Rosa, 149. — Ms. supplement van Mieris.

14 *Maart.* — Hertog Filips beveelt aan die van Goes, voort te gaan met regt oefenen, schoon hij als Erfheer daar nog niet gehuldigd is.

Privilegieboek van Goes, 41 vs. 42. — Ms. supplement van Mieris.

15 *Maart.* — Nader handvest van Hertog Filips aan Alkmaar omtrent verkiezing van Burgemeesters.

Kluit, Hist. d. Holl. Staatsreg., V, 289, uit: 2e Memoriaal Rosa, 150.

17 *Maart.* — Paus Eugenius vergunt aan de Abtdis van Rijnsburg de aanstelling van een rector in haar convent.

Archiev. v. Rijnsburg. — Ms. supplem. van Mieris. — Handv.-Chron. v. d. Houve.

21 en 22 *Maart.* — Uitspraak en verordeningen van Stadhouder en Raden omtrent het onderhoud van den Diemerdijk. — Bevestigd door Hertog Filips.

Register Philippus, B, 30—33. — Handvesten v. Amsterdam, 359—361. — Plakaatb. 's lands v. Utrecht, II, 2—4. — Ms. supplem. van Mieris.

22 *Maart.* — Muntordonnantie.

2e Memoriaal Rosa, 147—148.

28 *Maart.* — Hertog Filips beveelt aan Reijmerswale, voor te gaan met in zijn naam regt te spreken, schoon hij daar nog niet als Erfheer is gehuldigd; en verklaart tevens, dat deze afwijking van de gewoonte geen nadeelig gevolg zal hebben voor de regten en privilegiën der stad.

2e Memoriaal Rosa, 149 vs.

2 *April.* — Verordening tegen het stroopen in den Haarlemmerhout.

2e Memoriaal Rosa, 153.

15 *April.* — Uitspraak van Hertog Filips in de geschillen tusschen Arnoud van Gelder en Adolf van Kleef.

Nijhoff, Gedenkw. v. Gelderland, IV, 143 en 156.

1 *Mei.* — Bevelschrift tot het keuren en onderhouden der Friesche dijken.

2e Memoriaal Rosa, 175.

6 *Mei.* — Muntordonnantie.

Commissiones Burgundiae, 79 vs. — 82 vs.

9 *Mei.* — Vernieuwing van het veronachtzaamd verbod tegen het dragen van pantsieren en lange messen binnen Leiden, op verbeurte der wapenen en eene boete van 10 pond.

2e Memoriaal Rosa, 165.

21 *Mei.* — Hertog Filips verlengt het bestand van Holland, Zeeland en Friesland met den Hertog van Holstein en de zes Wendsche Steden,

't welk 1 Maart geëindigd was, tot 1 Maart e. k., op de voorwaarden van het bestand van 1435.

2e Memoriaal Rosa, 167.

1 *Julij*. — Hertog Filips verleent bescherming en vrijgeleide aan die van Kleef tegen de in zijne landen uitgegeven brieven van marque.

3e Memoriaal Rosa, 150 vs.

31 *Julij*. — Bevelschrift van Hertog Filips tot voltooijing van de steenstraat in de parochie van Wissekerke, die ten tijde van Hertog Willem van Beijeren was aangevangen, en waarvoor een accijns geheven werd, maar die onvoltooid was blijven liggen.

2e Memoriaal Rosa, 177 vs.

Julij. — Lastbrief van Keizer Sigismund aan den Landgraaf van Hessen tegen Hertog Filips, omtrent Holland, Zeeland, Braband, enz.

Dinteri Chron. Duc. Brab., VI, 251.

14 *Aug*. — Brief van gratie aan het S. Antonie-gasthuis te Rotterdam.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Privil. v. Rotterdam, Ms.

16 *Aug*. — Hertog Filips, vernomen hebbende, dat die van Baren uit het Sticht van Utrecht turf komen delven in de Hollandsche moeren, gelast den Baljuw van Gooiland en de Regering van Naarden, dit streng te verbieden, en de Stichtschen die niettemin daar komen delven, gevankelijk naar Muiden te vervoeren. Hij beveelt verder, alle turf weg te nemen, welke de Stichtschen nog op de Hollandsche moeren hebben staan.

2e Memoriaal Rosa, 179 vs. — 180.

18, 22, 23 en 24 *Aug*. — Hertog Filips bevestigt de privilegiën van Reimerswale en verleent verscheidene nieuwe aan die plaats, o. a. ook tot de verkiezing van rentmeesters en ontvangers.

Archief v. Zeeland. (4 afzonderlijke stukken).

22 *Aug*. — Hertog Filips belooft de privilegiën van die van Goes te onderhouden, verklaart dat zijne huldiging buiten zijne tegenwoordigheid geschied, hun evenmin als die van Reimerswale van nadeelig gevolg zal zijn en schenkt hun nieuwe vrijheden en regten.

Ms. supplem. van Mieris, uit; Privilegieboek v. Goes, 11—12.

11 *Sept*. — Hertog Filips verbiedt den uitvoer van granen uit Holland, Zeeland en Friesland, wegens de schaarste van levensmiddelen, op verbeurte van het uitgevoerde waar het wordt aangehouden, en op straffe van drie jaren ballingschap voor den overtreder. Uitvoer van bier blijft geoorloofd, mits de afzender borg stelle dat hij voor elk uitgevoerd vat bier een bepaalde maat granen weder in zal voeren, en overal waar hij met zijn bier doortrekt, het bewijs van die borgstelling kunne vertoonen. Bij gebreke hiervan, of wanneer hij niet weder invoert wat hij beloofd heeft, verbeurt hij de waarde van het uitgevoerde bier, en wordt een jaar lang in zijn beroep geschorst. Koop en verkoop van granen mag nergens in den lande geschieden dan onder plegtige verklaring voor het geregt dat het verkochte niet zal worden uitgevoerd. Alle overheden en dienaren der Graaflijkheid worden gelast deze ordonnantie streng te handhaven, mede onder bedreiging van straf.

2e Memoriaal Rosa, 181 vs. — 182 vs.

1 *Oct.* — Nieuwe voorloopige ordonnantie op den Hoogendijk in het land van Heusden.

Nieuwe Beschrijv. v. Heusden, 251. — Ms. supplem. van Mieris.

13 *Oct.* — Hertog Filips beveelt, tot verzekering van de inning der tollen, dat schepen die nederwaart voorbij Dordrecht komen, aan den tollenaar aldaar hun tolteeken vertoonen, en dat die welke opwaarts varen, te Dordrecht een tolteeken nemen om het te vertoonen te Gorinchem.

2e Memoriaal Rosa, 185.

20 *Oct.* — Hertog Filips beveelt, al het land te Sparendam uitwaterend, morgengeld te doen betalen.

Privilegiën v. Rijnland, 104. — Ms. supplem. van Mieris.

20 *Oct.* — Hertog Filips bevestigt de privilegiën van het heemraadschap van Rijnland.

Privilegiën v. Rijnland, 106. — Ms. supplem. van Mieris.

22 *Oct.* — Nieuwe ordonnantie op den verkoop en tegen den uitvoer van granen, in gemeen overleg met de Edelen en Steden van Holland en Zeeland, na vele dagvaarten daarover, door Hertog Filips wegens de steeds toenemende duurte der granen en de ongenoegzaamheid der vorige ordonnantie (van 11 Sept. ?) uitgevaardigd. — 1. Bepaling van den marktprijs der granen, die uit de Oost-zee worden ingevoerd: 1 pruissisch last tarwe 85 arnoldus-gulden; 1 pruiss. last rogge 75 arnoldus-gulden; 1/8 delftsche maat pruiss. tarwe 21 gr., 1 dordrechtsche maat 19 gr., haarlemsche 23 gr., leidsche 22 gr., goudsche 22 gr., rotterdamsche en schiedamsche 21 gr., haagsche 21 gr.; 1/8 westersche, zeeuwsche, poeldijksche en alle andere tarwe: delftsche, rotterdamsche, schiedamsche maat 23 gr., dordrechtsche 22 gr., haarlemsche 26 gr., leidsche en goudsche 24 gr., haagsche 24 gr.; 1/8 rogge: delftsche, rotterdamsche, schiedamsche maat 18 gr., dordrechtsche 17 gr., haarlemsche 21 gr., leidsche en goudsche 19 gr., haagsche 19 gr.; 1/8 zeeuwsche gerst: delftsche, rotterdamsche, schiedamsche maat 9 gr., dordrechtsche 8 gr., haarlemsche 11 gr., leidsche en goudsche 8 gr., haagsche 9 gr.; 1/8 engelsche en poeldijksche gerst: delftsche, rotterdamsche, schiedamsche maat 10 gr., dordrechtsche 9 gr., haarlemsche 12 gr., leidsche en goudsche 10 gr., haagsche 10 gr.; 1/8 beste witte erwten van waar ook: delftsche maat, enz. 14 gr., dordrechtsche 13 gr., haarlemsche 16 gr., leidsche, enz. 14 gr.; 1/8 graauwe erwten: delftsche maat, enz. 12 gr., dordrechtsche 11 gr., haarlemsche 13 gr., leidsche, enz. 12 gr.; 1/8 bonen: delftsche maat, enz. 11 gr., dordrechtsche 10 gr., haarlemsche 12 gr., leidsche, enz. 11 gr. De steden en dorpen van Holland en Zeeland zullen hunne rekening van die granen maken naar het pruissisch last en de delftsche maat. — 2. In Dordrecht zullen twaalf, in Haarlem twaalf, in Delft tien, in Leiden tien, in Amsterdam tien, in Gouda acht en in Rotterdam zes vaste korenkoopers worden aangesteld; in andere steden en dorpen zoovelen als meest overeenkomstig is met hunne grootte. Alleen deze bepaald daartoe aangestelde personen zullen handel in granen mogen drijven. Anderen kunnen hun daartoe, op eigen verlies of gewin, gelden ter leen geven, welke de graankoopers niet mogen weigeren te besteden. — 3. De korenkoopers die granen willen inkoopen, moeten, voorzien van een teeken hunner stad, zich aanmelden bij den Raad van Holland en Zeeland, die hun zal opgeven, hoeveel granen zij voor een

bepaalden tijd mogen koopen. — 4. Wanneer de dus gekochte granen ter plaatse hunner bestemming zijn gebragt, zal het geregt dier plaats verordenen, waar de gemeente gedurende de eerstvolgende week hare granen koopen zal. Een landman, voorraad behoevende, zal zich aanmelden ter zijner gewone marktplaats bij de daar aangestelde graankoopers. — 5. Niemand zal den graankoopers, die uitgezonden worden om te koopen, den verkoop van voorhanden granen mogen weigeren, ten ware in zijne gemeente grooter gebrek heerscht dan in die welke de koopers gezonden heeft. — 6. Wie granen ter markt wil brengen, zal dat mogen doen op alle vrije markten, waar hij wil, mits vrij zijne granen daar aanbrengend. Het aangebragte zal in 't openbaar door makelaars worden verkocht. — 7. Uitvoer van bier is geoorloofd, mits tegen borgstelling dat eene evenredige hoeveelheid granen weêr zal worden ingevoerd, en wel voor elk brouwte bier 1 hoet tarwe of ½ hoet rogge of 2 hoet gerst. — 8. Overheden der steden zullen doen afkondigen, dat ieder die meer dan ½ hoet tarwe, rogge of gerst vervoert, opgave daarvan doen moet bij het geregt der plaats, op verbeurte van dat meerdere en 1 rijder boete voor elke halve hoet meer. Hetzelfde gebod zal door de provisoren voor de kloosters en gestichten worden afgekondigd, en de helft der boeten zal hun, de helft aan de Graaflijkheid worden toegewezen. — 9. Alle ongehoorzaamheid jegens deze verordeningen, alle uitvoer van eenig graan uit het land en alle onwilligheid om uitvoering te geven aan de strafbepalingen daaromtrent, zal beschouwd worden als landverraad. — 10. Wie duurder verkoopt dan bij deze ordonnantie is bepaald, verbeurt de gansche waarde van het verkochte. — 11. Aan alle onderzaten van Holland, Zeeland en West-Friesland, die willig zijn deze ordonnantie te gehoorzamen, wordt bevolen, de onwilligen tot gehoorzaamheid te helpen dwingen. — 12. Alles tot wederzeggen of nadere voorziening.

2e Memoriaal Rosa, 186 vs. — 188.

28 *Oct.* — Handvest van Jacob Heer van Gaasbeek tot het leggen van een middendijk van Hekelinge tot den Brabandschen dijk.

Register Putten en Strijen, 187 vs. — 188 vs.

11 *Nov.* — Jacob Heer van Gaasbeek regelt het onderhoud van den nieuwen dijk van Hekelinge tot den Brabandschen dijk.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Hantv.-Chron. v. d. Houve.

16 *Dec.* — Hertog Filips neemt de nonnen-regularissen binnen Haarlem in zijne bijzondere bescherming.

2e Memoriaal Rosa, 193.

29 *Dec.* — Keur en overeenkomst betreffende de gilden en de stadsregering van Dordrecht.

Van de Wall, Privilegiën van Dordrecht.

31 *Dec.* — Raming op het onderhoud van de muntordonnantiën.

Archief van Middelburg.

1438.

10 *Febr.* — Jacob Heer van Gaasbeek geeft om te bedijken met een winterdijk het uitland en rietbroek geheeten Nieuwe Markenburg, strekkende van den ouden dijk van Geervliet langs het Brigdiep tot Spijkenisse.

Register Putten en Strijen, 190 vs. — 191 vs.

6 *Maart.* — Hertog Filips regelt de verkiezing van waarschappen in Geestmanambacht.

Privilegieboek van Geestmanambacht. Archief van Schagen.

8 *Maart.* — Vergunning van Vrouw Margaretha tot het maken van eene nieuwe watering bij Haastrecht.

Register Vrouw Margriet, 57 vs. — Ms. supplem. van Mieris.

10 *Maart.* — Privilegiën door Hertog Filips aan de watering beoosten Yesche verleend.

Archief van Zeeland.

15 *Maart.* — Hertog Filips vergunt Vrouw Margaretha, misdadigers uit Texel, Wieringen en andere harer landen in de Graaflijkheid van Holland door zijne landen naar Teijlingen te vervoeren.

2e Memoriaal Rosa, 202 vs.

15 *Maart.* — Dijkregt door Hertog Filips aan de poorters van Dordrecht verleend, die het nieuwe land geheeten Heijntgensoord in Tijeselenrewaard binnen Zuid-Holland bedijkt hebben. — Bepalingen omtrent aanstelling van den Dijkgraaf en de verkiezing der Heemraden.

2e Memoriaal Rosa, 203 vs.

19 *Maart.* — Hertog Filips beveelt aan zijne Schouten, Officieren en dienaren strengere handhaving van de ordonnantie betreffende den verkoop en den uitvoer van granen (zie onder 22 Oct. 1437), sinds zij, niettegenstaande herhaalde overtredingen, geen executie willen geven aan de bepalingen tegen de overtreders.

2e Memoriaal Rosa, 205. 205 vs. — 206.

24 *Maart.* — Hertog Filips beveelt zijn Rentmeester van Zeeland, de aangehouden poorters en schepen van Gouda, die tegen de ordonnantie op den uitvoer van granen gehandeld hadden, te ontslaan omdat de stad Gouda borg is gebleven voor de overtreders.

2e Memoriaal Rosa, 204 vs.

1 *April.* — Muntordonnantie.

2e Memoriaal Rosa, 210 vs.

1 *April.* — Nieuwe ordonnantie door den Hertog, den Raad, de Edelen en de Steden vastgesteld omtrent den uitvoer van granen, omdat de vorige ordonnantie (van 22 Oct. 1437) voortdurend overtreden wordt, en de graanprijzen steeds stijgen: — 1. Alle uitvoer van granen

is verboden, op verbeurte van het uitgevoerde en drie jaren ballingschap. — 2. Uitvoer van bier is alleen geoorloofd tegen wederinvoer van overeenkomstige hoeveelheid granen, en niet dan onder de volgende voorwaarden: *a.* Borgstelling voor dien wederinvoer van graan; evenzoo bij uitvoer van bier uit Holland naar Zeeland. — *b.* Tegenwoordigheid van een dienaar van den Schout of Baljuw bij het laden der biervaten. — *c.* Bewijs van het geregt der plaats waar het bier gelost wordt, dat het weder in te voeren graan geladen is. — *d.* Ingeval de brouwer ter plaatse waar hij lost geen genoegzaam graan bekomen kan, zal hij in eene andere plaats het mogen koopen, mits goed bewijs nemende van het geregt der plaats dat hij het graan daar gekocht heeft, ten einde dit bewijs over te leggen bij het geregt van de plaats waar hij het graan lost. — *e.* Alles op verbeurte van het uitgevoerde bier of de waarde, en schorsing in het beroep voor één jaar. — 3. Invoer van granen met gelijktijdigen uitvoer van de overeenstemmende brouwten bier aan vreemdelingen is geoorloofd mits onder kennisgeving aan den Baljuw of Schout der plaats. — 4. Elk Hollander die granen in Holland invoert, zal die niet mogen opslaan, maar is gehouden, ter naaster weekmarkt ze tegen den marktprijs te verkoopen. Is hij niet in de mogelijkheid ze ter naaster weekmarkt te verkoopen, dan zal hij ter naastvolgende dit moeten doen, enz., maar oplegging of wederuitvoer van het graan is, op verbeurte daarvan, verboden in elk geval. — 5. Brouwers echter mogen voor hunne brouwerijen graan opslaan voor drie maanden, en ieder zooveel als hij voor een half jaar tot onderhoud van zijn huisgezin noodig heeft, maar niemand zal het dus opgeslagene aan een ander mogen verkoopen, op verbeurte van het graan. — 6. De eene stad zal der andere niet mogen weigeren graan te verkoopen, wanneer twee goede mannen met een vertoog van de Stad waar men graan behoeft voor het geregt van de Stad verschijnen waar men koopen wil. — 7. Heerschappen noch Steden zullen de een op den ander gebod doen, maar elk zal (nl. in Zeeland) zijn graan verkoopen tot zulke markt als dat van ouds gewoon is. — 8. Aan alle overheden en onderzaten wordt bevolen, ten strengste deze ordonnantie te handhaven op straffe van als landverraders te worden beschouwd.

2e Memoriaal Rosa, 208 vs. — 210 vs.

1 *April.* — Hertog Filips regelt de verkiezing en de bediening van twee Rentmeesters te Goes.

Register Philippus, B, 33. — Ms. supplem. v. Mieris. — Twee privilegiën van Goes, gedrukt ald. 1692 v. Secret. Boddaert en Ms. privil. v. Goes.

4 *April.* — Hertog Filips vergunt aan die van Schoorl, eene sluis in hun dijk te leggen, en daar een watermolen te maken, mits geen hinder toebrengend in vervolg van tijd aan de uitvoering van het beraamde plan om de Zijpe, daarbij gelegen, te bedijken.

2e Memoriaal Rosa, 211. — Ms. supplem. van Mieris.

6 *April.* — Verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.

2e Memoriaal Rosa, 213 vs.

7 *April.* — Kaperbrief door Hertog Filips aan die van Rotterdam tegen de Wendsche Steden verleend.

2e Memoriaal Rosa, 212 vs. — 4e Memoriaal Rosa, 1 vs.

8 *April.* — Keuren en regten door Hertog Filips en den Raad aan het Dijkgraafschap van Beoosten-Yersicke in Zuid-Beveland op verzoek van

de ingelanden verleend. — Verordeningen betreffende: aanbesteding van openbare werken; bestuur; voorschotten; eed van den Dijkgraaf, die door den Hertog wordt aangesteld; regering der gezworenen, die bij gratie door de voornaamste ingelanden worden verkozen; dijkschouwing; onderhoud der dijken; betalingen van schot; boeten en breuken.

Register Philippus, B, 39—40. — Ms. supplem. v. Mieris.

14 *April.* — Open brief van den Raad van Holland en Zeeland tot waarschuwing tegen verkeer met de Oost-Zee. — De Raad verklaart: dat sinds meer dan drie jaren de Hollanders en Zeeuwen groote schade hebben geleden van de onderzaten des Hertogs van Holstein en van de zes Wendsche Steden, Lubeck, Hamburg, Luneburg, Rostock, Wismar en Straalsund; — dat de vier leden van Vlaanderen, grooten handel op de Oost-Zee drijvend en daarom ijverig om oorlog te voorkomen, zich herhaaldelijk moeite hebben gegeven tot bijlegging der geschillen; — dat te dien einde herhaaldelijk dagvaarten zijn gehouden te Antwerpen, maar zonder gevolg; — dat de Oosterschen de zaak voortdurend slepende houden, de geschillen niet aan de uitspraak van scheidsregters willen onderwerpen, en het bestand niet anders willen verlengen dan op voorwaarden onaanneemlijk voor Hertog Filips en zijne landen; — dat zij met den Grootmeester der Duitsche Orde en met andere Duitsche Mogendheden onderhandeld en waarschijnlijk reeds een verbond met hen gesloten hebben; — en dat mitsdien den Hollanders en Zeeuwen niet anders dan oorlog overblijft. — De Raad maakt daarom bekend, dat, op aandrang van de Ridderschap en Steden van Holland, Zeeland en West-Friesland, kaperbrieven op de Oosterschen zijn verleend, en waarschuwt tegen alle handelsverkeer met de Oost-Zee, vermits de schade door de kapers aan te brengen, niet zal worden vergoed.

4e Memoriaal Rosa, 2 vs. 3 vs.

18 *April.* — De Hertogelijke Raad geeft kennis aan Antwerpen van de uitgifte van kaperbrieven tegen de Oost-Zee-Steden en tegen allen die met de Oosterschen handel drijven. De Raad herinnert Antwerpen aan het hooghartig gedrag van de Oostersche gezanten ter laatste dagvaart in die stad, aan hunne weigering om de zaak aan scheidsregters te onderwerpen en aan hunne onredelijke eischen. Oorlog en kaapvaart is dus het eenige wat den Hollanders en Zeeuwen overblijft. Maar vernomen hebbende dat sommige Antwerpsche poorters goederen naar de Oost-Zee hebben geladen, waarschuwt hen de Raad, niet uit te varen, daar zij gevaar loopen door de Hollandsche en Zeeuwsche kapers genomen te worden.

4e Memoriaal Rosa, 1.

20 *April.* — De Raad schrijft aan Hertog Filips over den oorlog met de Wendsche Steden, voert ter zijner verantwoording de redenen aan die tot den oorlog genoopt hebben (zie de beide voorgaande brieven), herinnert nog daarenboven den Hertog, hoe de Oosterschen die van Brugge hebben bijgestaan toen deze tegen hem, den Hertog, rebelleerden, en brengt hem onder 't oog, dat de Oosterschen lang zoo overmoedig niet tegen zijne voorgangers, de Graven van Holland, durfden zijn, schoon die veel minder magt bezaten dan hij. De Raad verzoekt ootmoedig maar dringend, dat de Hertog het besluit omtrent de kaapvaart moge handhaven en het nemen van alle schepen goedkeure, die uit de Oostzee komen, daar anders de Wendsche Steden haren handel nog kunnen voort-

zetten met schepen aan anderen toebehoorende. — Geschreven aan Hertog Filips, te Brugge zijnde.

4e Memoriaal Rosa, 3 vs.—4 vs.

22 *April.* — Antwoord van den Raad op de klagten van Antwerpen, dat binnen vrede en bestand schepen der Wendsche Steden in Holland zijn gearresteerd, waarover die Steden aan Antwerpen geschreven hebben. De Raad verklaart, dat de Hollanders binnen vrede en bestand zooveel schade van de Oosterschen hebben geleden dat hun regtmatig voorkwam ook de Oostersche schepen te arresteren; maar dat zij zich gaarne daarover willen verantwoorden indien er van weerszijden regt mogt worden gedaan.

4e Memoriaal Rosa, 4 vs.

25 *April.* — Vrijgeleide aan alle graanschepen, komende van Oost-Friesland aan deze of aan gene zijde van de Lauwers buiten het Sticht van Munster, mits geen vijanden of ballingen voerende, in Holland.

2e Memoriaal Rosa, 214.

28 *April.* — Verbod van Hertog Filips tegen de kaapvaart op bevriende mogendheden. — De Hertog verklaart, verlof te hebben gegeven tot de kaapvaart op de zes Wendsche Steden, den Hertog van Holstein en allen die brieven van waarschuwing hebben ontvangen. Hij verbiedt echter de schepen of goederen van anderen dan dezen te nemen, en beveelt, indien zulke schepen of goederen genomen en in eenige stad van Holland of Zeeland aangebragt mogten zijn, ze daar te doen bewaren tot zij aan de eigenaren kunnen terug worden gegeven. Alle ongehoorzaamheid in dezen zal verhaald worden op de plaats waar het wederregtelijk genomene zal zijn binnen gebragt.

4e Memoriaal Rosa, 5 vs.—6. Ms. supplem. van Mieris.

1 *Mei.* — Hertog Filips beveelt strenger handhaving van de ordonnantie op den verkoop en het vervoer van granen (zie onder 1 April). Hij beveelt order te stellen op de kwaadwilligen, die op de stroomen van Holland en Zeeland het vervoer van graan trachten te belemmeren. En vernemende dat in Zuid-Beveland, Walcheren en elders tegen de ordonnantie het graan wordt opgeslagen en de verkoop geweigerd, beveelt de Hertog zijnen dienaren, de plaatsen die granen bezitten en weigeren ze te verkoopen, tot den verkoop te dwingen.

2e Memoriaal Rosa, 214 vs.

15 *Mei.* — Bevelschriften van Hertog Filips aan al zijne Edelen, Steden en dienaren in Holland, Zeeland en West-Friesland tot handhaving van het verbod van kaapvaart op de onderzaten van bevriende mogendheden (zie onder 28 April). Alle vreemdelingen die tegen dit verbod handelen zullen gevangen worden genomen; alle Hollanders en Zeeuwen die ongeoorloofde kaapvaart drijven, worden verbannen. In alle havens moet naauwkeurig toezigt worden gehouden op de personen die ter kaapvaart uitgaan of met genomen goed binnenkomen. De ongeoorloofde kaperijen zullen verhaald worden op de Steden, vanwaar de kapers onder voorwendsel van de Oosterschen te beschadigen of de ordonnantie op het vervoer van granen te handhaven zijn uitgeloopen, en op die waar zij binnen komen.

4e Memoriaal Rosa, 10. — Ms. supplem. van Mieris.

15 *Mei.* — Op de klagten van verscheidene kooplieden, dat de brieven van waarschuwing betreffende de kaapvaart hun eerst zijn toegekomen nadat zij hunne schepen reeds naar de Oostzee hadden uitgezonden, besluit Hertog Filips met den Raad, dat, behoudens verdere gelding van die brieven van waarschuwing, de thans uit de Oostzee ingekomen en buitgemaakte ladingen aan de eigenaars zullen vergoed worden, mits het graan en bier dat dus ingebragt is, niet wêer worde uitgevoerd.

4e Memoriaal Rosa, 7 vs.—8 vs.

16 *Mei.* — Order op het voeren van den oorlog tegen Holstein en de Wendsche Steden.

4e Memoriaal Rosa, 9—10. — De Riemer, Beschrijv. van 's Gravenhage, II, 409. — Beschrijving van Oudewater, 368—370.

17 *Mei.* — Hertog Filips veroorlooft, de burgers van Bremen, die binnen Holland te vinden mogten zijn, gevangen te nemen en te houden tot die van Bremen de Hollandsche poorters, welke zij gevangen hebben genomen, weder vrijgegeven en schadeloos gesteld zullen hebben.

2e Memoriaal Rosa, 215.

19 *Mei.* — Nieuwe maatregelen tegen het ongeoorloofd vrijbuiten. Niemand zal op kaapvaart mogen uitgaan dan die daartoe bijzondere magtiging van den Hertog ontvangen heeft of door zijne dienaren daartoe gelast zal zijn.

2e Memoriaal Rosa, 215.

3 *Junij.* — Hernieuwing van het verbod om pantsieren en lange messen te dragen binnen Rotterdam, op verbeurte der wapenen en boete van 10 pond.

2e Memoriaal Rosa, 216.

4 *Junij.* — Order van den Raad op de verdeeling van goederen die op den vijand zijn buit gemaakt, en maatregelen tegen het houden of verkoopen van buit gemaakte goederen die aan onderzaten van bevriende mogendheden toebehooren.

4e Memoriaal Rosa, 11. — Ms. supplem. van Mieris.

5 *Junij.* — Herhaald verbod en strenge maatregelen tegen de kaapvaart op bevriende mogendheden. Geen kapers mogen uitgaan dan die daartoe bijzonderen last van de Steden Hoorn, Enkhuizen en Medemblik ontvangen hebben of door den kastelein van Medemblik gemagtigd zijn. De gezagvoerders der kaperschepen zullen vooraf den eed doen voor het geregt van eene der drie genoemde Steden, dat zij geen bevrienden zullen aanhouden, en geen buit zullen deelen dan door tusschenkomst van het geregt; ook zal de bemanning den eed van gehoorzaamheid aan den gezagvoerder hebben af te leggen.

4e Memoriaal Rosa, 12 vs.—13.

5 *Junij.* — Handelsverdrag van Haarlem, Leiden, Amsterdam, Hoorn, Enkhuizen, Medemblik, Monnikendam, Edam, Naarden, Muiden en Weesp met Deventer, Kampen en Overijssel, gesloten ter dagvaart te Harderwijk 28 Mei, en bekrachtigd door Hertog Filips 5 Junij. — 1. De schepen der Overijsselsche Steden, uitgevaren vóór het uitbreken van den oorlog met de Oosterschen, zullen vrij weder mogen inkomen. De Overijsselschen zullen daartoe eene lijst van hunne schepen die op de Oostzee

varen, aan de Hollanders overleggen. — 2. De Hollanders zullen de schade vergoeden, tot dusver door hunne kapers aan de Overijsselschen toegebragt. — 3. De vaart op den IJssel zal den Hollanders volkomen vrij blijven, behoudens de gebruikelijke tollen, en verbod van uitvoer van granen uit het land van Overijssel; doorvoer van graan blijft echter geoorloofd. — 4. Deventer en Kampen zullen zorg dragen bij den Bisschop van Utrecht, dát de vaart voorbij Hattem vrij blijve. — 5. De Hollandsche Steden zullen zorgen dat het verdrag ook door Zeeland worde aangenomen. — 6. Alle wederregtelijke schade wordt van wêerszijden vergoed. — 7. Het verbod van verkeer met de Oostzee-Steden blijft gehandhaafd, en de brieven van waarschuwing behouden hunne gelding. Echter zullen de Overijsselschen vrij westwaarts mogen varen naar Engeland en Schotland en de Wielingen weder binnen mogen komen, mits voorzien van behoorlijke certificaten hunner Steden, en bewijzen van de plaatsen westwaarts, van waar zij terug keeren. — 8. Het verdrag houdt stand drie maanden na het opzeggen door eene van de verbonden partijen.

2e Memoriaal Rosa, 216 vs.—217 vs.

6 *Junij*. — Ordonnantie op het koopen van granen buiten 's lands. — Hertog Filips, vernomen hebbende, dat sommigen uit Holland en Zeeland heimelijk naar vreemde landen trekken om graan te koopen, en daar waar de granen nog tegen redelijken prijs te bekomen zijn, door hun koopen de markt opdrijven, zoodat ook in die landen duurte zou kunnen ontstaan, verbiedt in overleg met de Edelen en Steden, om ook elders het stijgen der graanprijzen te voorkomen, een ieder die daartoe niet bijzonder gemagtigd is, in het buitenland graan te koopen en in Holland of Zeeland in te voeren. Uit de Steden en dorpen zullen korenkoopers met bezegelde brieven voorzien naar het buitenland trekken, daar graan koopen, het terstond te huis brengen en binnen eene week het verkoopen. Alles op verbeurten en scherpe correctiën.

2e Memoriaal Rosa, 218.

15 *Junij*. — Voorregt door Hertog Filips aan de schutters van het St. Joris-gilde te Leiden omtrent onvrijwillige verwondingen of doodslagen verleend.

Archief van Leiden. — Privilegiën van Leiden, II, 152. — Van Mieris, Privileg. van Leiden, 289.

20 *Junij*. Bescherming en voorregten door Vrouw Margaretha aan het convent en de zusters te Noordwijk verleend.

Register Vrouw Margriet, 59. — Ms. supplem. van Mieris.

21 *Junij*. — Overeenkomst van Gouda met Moordrecht en Zevenhuizen over het voeren van turf.

Ms. privilegiën van Schieland, 48. — Ms. supplem. van Mieris.

26 *Julij*. — Hertog Filips belooft aan Middelburg en Haarlem de geleende gelden voor de onkosten van het gezantschap naar Engeland, terug te geven.

Archieven van Middelburg en van Haarlem.

27 *Julij*. — Hertog Filips verleent op hun verzoek aan de kooplieden van Straatsburg, Neurenberg en Frankfort brieven van zekerheid, dat hun, niettegenstaande den oorlog met de Oosterschen, het vrij verkeer met Holland en Zeeland blijft open staan, en dat hun bescherming als van

ouds in zijne landen zal verleend worden mits zij geen goederen aan de Oosterschen toebehoorende in- of doorvoeren.

2e Memoriaal Rosa, 221 vs.

29 *Julij.* — Hertog Filips geeft vrijgeleide aan Engelsche kooplieden in Holland.

2e Memoriaal Rosa, 222 vs. 223.

31 *Julij.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan Burgemeesters en Schepenen van Zierikzee, om order te stellen met den Schout en Baljuw op de wanordelijkheden door sommige ligte gezellen bij dag en nacht in die stad gepleegd.

2e Memoriaal Rosa, 223.

21 *Aug.* — Hertog Filips geeft aan de S. Livinus-kerk te Zierikzee driehonderd gemeten lands vrij en zonder lasten te gebruiken, mits voor hem jaarlijks op den 15den April, den dag zijner huldiging als Heer dezer landen, eene plegtige mis worde gelezen, en na zijn dood ook jaarlijks het jaargetijde van zijn sterfdag worde gevierd.

Kerkelijke oudheden van Utrecht, IV, Zeeland, 83. 84. — Hist. seu notitia Episcop. Middelb., 73. 74.

22 *Aug.* — Hertog Filips schrijft eigenhandig uit Brussel aan Rudolf van Diepholt, Bisschop van Utrecht, dat hij het overdammen van de Vecht bij Weesp, waartoe de Bisschop ondanks al de vertoogen van den Hertogelijken Raad besloten heeft, niet zal gedoogen, omdat hij daardoor in zijn regt verkort en zijn land zeer benadeeld zou worden, gelijk hij nader, des gevorderd, zal bewijzen. De Hertog waarschuwt den Bisschop ernstig, van zijn voornemen af te zien, daar hij ongaarne tot harde maatregelen zou overgaan.

2e Memoriaal Rosa, 225 vs.

1 *Sept.* — Hertog Filips geeft veiligheid en vast geleide aan de onderzaten van den Koning van Denemarken uit Koppenhagen, Ditmar of andere plaatsen aan de Sond, tot den invoer van granen in Holland en Zeeland, mits voorzien van behoorlijke certificaten en geen goederen van de Wendsche Steden voerende. Dit geleide zal één jaar duren of tot zes weken na wederzeggen.

4e Memoriaal Rosa, 16 vs. 17.

1 *Sept.* — Vernieuwing van de ordonnantie op den verkoop en uitvoer van granen. De ordonnantie van 1 April wordt vermeerderd met de volgende bepalingen: — 1. Alle uitvoer van bier is verboden ten ware uit het buitenland daartegen weder granen worden ingevoerd. — 2. Het vervoer van bier tusschen Holland en Zeeland blijft vrij. — 3. Niemand mag graan koopen dan op de markt; alle onderhandsche koop is nietig. — 4. Bakkers mogen slechts voor veertien dagen voorraad opslaan. — 5. Alle graankoopers moeten hunne granen binnen veertien dagen ter markt brengen, en binnen dien termijn zijn zij gehouden, het te verkoopen tegen den laatsten marktprijs aan elk die het aan hunne huizen komt vorderen. — 6. Alles op verbeurten en verbanning.

2e Memoriaal Rosa, 226 vs. — 227 vs.

6 *Sept.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan allen die moeren en veenen van de Graaflijkheid hebben verkregen, vóór 15 October e. k. in den Haag te verschijnen en daar bij den Raad hunne brieven over te

leggen, opdat de grenzen der veenderijen geregeld worden, vermits velen die vooral in Zuid-Holland veenen verkregen hebben, verder delven dan hun regt is, en ook nalatig zijn in het betalen hunner pacht.

2e Memoriaal Rosa, 228 vs.

6 *Sept.* — Onderhandelingen van den Raad met de Heeren van Egmond en Brederode over de algemeen noodzakelijk geachte bedijking van de Zijpe.

2e Memoriaal Rosa, 231 vs. — 232 vs., 233.

8 *Sept.* — De Hertog en Hertogin van Bourgondië benoemen drie gemagtigden om te handelen met den Koning van Frankrijk over een huwelijk van hun zoon, den Graaf van Charolois en Katharina, dochter des Konings.

Dumont, Corps diplom. III, I, 58.

9 *Sept.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan degenen, die waranden en hofsteden in de Graaflijke wildernissen verkregen hebben. Gelijk het bevelschrift van 6 Sept. aan de houders van veenen.

2e Memoriaal Rosa, 229.

24 *Sept.* — Hertog Filips neemt eenige verdreven Friesche hovelingen tegen Hamburg in bescherming.

4e Memoriaal Rosa, 17 vs. — 18. — Lünig, Specileg. secul. d. Teutschen Reichs-Archivs, II, 1870, 1871. — Egger Beninga, Hist. van Oost-Friesland, 301.

28 *Sept.* — Verbod tegen het verkoopen van konijnen, daar die van de Graaflijke wildernissen gestolen en mede verkocht worden. Op verbeurte van het verkochte en boete van 10 pond. Edelen die waranden bezitten, en meenen door dit verbod in hunne regten verkort te worden, kunnen vóór 14 October e. k. hunne bescheiden aan den Raad overleggen opdat hun daarop genoegdoening worde verleend.

2e Memoriaal Rosa, 225 vs. — 226.

30 *Sept.* — Huwelijksverdrag tusschen Karel Graaf van Charolois en Katharina van Frankrijk.

Dumont, Corps diplom. III, I, 58.

1 *Oct.* — Hertog Filips ontheft die van Gouda gedurende tien jaren van de betaling van beden en giften aan de Graaflijkheid en schenkt hun voor denzelfden tijd één derde van de Graaflijke accijnsen, ter tegemoetkoming in de schade bij den brand geleden, waardoor de hoofdkerk, vele gestichten en een groot aantal huizen vernield waren.

2e Memoriaal Rosa, 239—240. — 5e Memoriaal Rosa, 18.

13 *Oct.* — Hernieuwde ordonnantie op den verkoop en den uitvoer van granen, waarbij de vorige gehandhaafd en met de volgende bepalingen vermeerderd worden: — 1. Wanneer op eene markt granen worden verkocht, zullen al de daar aanwezige gemagtigde graankoopers der steden en dorpen naar evenredigheid in den koop deelen. — 2. Wanneer een schip met graan in eene haven komt, zal het graan niet verkocht mogen worden binnen de eerste zes dagen en daarna aan niemand anders dan aan de gemagtigde korenkoopers der steden en dorpen. — 3. Overtreding van de bepalingen dezer ordonnantiën wordt terstond en zonder verderen vorm van regt, met ballingschap gestraft. — 4. Aanbrengers van de overtredingen ontvangen één derde der boete. — 5. Officieren en dienaren, die nalatig zijn in de handhaving der ordonnantiën, worden in geval van kwade trouw terstond afgezet, met verlies van de door hen gestorte

gelden. — 6. Wie eenige nalatigheid van de Overheden of dienaren in de handhaving der ordonnantiën aanbrengt, ontvangt 10 pond belooning, te verhalen op den nalatige.

2e Memoriaal Rosa, 241—243.

29 *Oct.* — Brief van den Hertog van Gelder aan Stadhouder en Raden van Holland over een schip van Harderwijk, dat te Edam was aangehouden en waarvan het volk was gevangen gezet. — Uitspraak van het Hof (den Raad) van Holland daarover. — En antwoord aan den Hertog van Gelder.

3e Memoriaal Rosa, 212. — Schrassert, Beschrijv. v. Harderwijk, II, 31.

3 *Nov.* — Hertog Filips vergunt aan Heer Lodewijk van Moerkerke, in de ambachten van Schobbe en Everrokken Dijkgraaf en Heemraden aan te stellen om de landen en wateren te schouwen.

Register Privilegia Ducis Caroli, 10 vs. — Ms. supplem. van Mieris.

7 *Nov.* — Nadat Naarden geweigerd heeft, koren te verkoopen aan die van Weesp en Weesperkarspel, ontslaat Hertog Filips laatstgenoemden van de verpligting om hunne granen te Naarden ter markt te brengen, en vergunt hun, koren te koopen in Gooiland en het hunne daar te verkoopen, mits het niet uitvoerend, tot den tijd dat Naarden weer bereid zal zijn, granen te verkoopen ingevolge de ordonnantie.

2e Memoriaal Rosa, 247.

11 *Nov.* — Hertog Filips handhaaft die van Cortkene in hun verkregen regt op eene weekmarkt, waarin zij door de Graaflijke dienaren ter uitvoering van de ordonnantie op den graanhandel verkort waren.

2e Memoriaal Rosa, 247 vs.

12 *Nov.* — De Hertog en Hertogin van Bourgondië belooven het huwelijksverdrag van Karel van Charolois met Katharina van Frankrijk in allen deele te onderhouden.

Ms. supplement van Mieris, uit: Ms. Handv.-Chron. v. d. Houve.

23 *Nov.* — Brief van den Koning van Engeland betreffende vredes- en vriendschapsonderhandelingen met de Hollanders.

Rymer, Acta publ. Angl. X, 714.

17 *Dec.* — De Raad, vernemende dat dagelijks veel geschil is over het nemen van schepen, die driftig geworden of door storm genoodzaakt zijn in eene Hollandsche of Zeeuwsche haven binnen te loopen of hunne lading aan de kusten te bergen, besluit dat de Rentmeesters daarvan zullen kennis nemen en de zaak beregten, en dat de schepen of goederen, werkelijk blijkende vijandelijke te zijn, zullen worden prijsgegeven.

2e Memoriaal Rosa, 250 vs. — 251. — Ms. supplement van Mieris, uit: Ms. Handv.-Chron. v. d. Houve.

19 *Dec.* — De ordonnantie op den graanhandel (van 1 April, enz.), die eindigen zou met Kersavond e. k., wordt vernieuwd en de openbare afkondiging van die vernieuwing bevolen, omdat ten nutte van de goede gemeente de Raad met den Hertog niets beters weet te bedenken om het steeds hooger stijgen der graanprijzen en de steeds toenemende schaarste tegen te gaan.

2e Memoriaal Rosa, 251 vs.

1439.

13 *Febr.* — Hertog Filips geeft kennis aan Enkhuizen, Hoorn en Medemblik, en den Kastelein van Medemblik, dat bij overeenkomst met de Pruissen ter dagvaart te Brussel bepaald is, dat de aangehaalde schepen en goederen der Pruissen niet zullen buitgemaakt en verdeeld worden, maar dat de goederen in tegenwoordigheid van de schippers en kooplieden zullen worden verkocht en de opbrengst bij het geregt zal worden bewaard. — Nadere afkondiging van het bevel om zich naar deze overeenkomst te gedragen, aan alle kapers en aan alle overheden en ingezetenen van Holland, Zeeland en West-Friesland, 15 Mei.

4e Memoriaal Rosa, 21, 29 vs.

15 *Febr.* — Vredesonderhandelingen met de Wendsche steden. — Gemagtigden van Hertog Filips, Holland, Zeeland en West-Friesland ter eenre en van de zes Wendsche steden ter andere zijde komen overeen: — 1. Er wordt een bestand gesloten voor 10 jaren, waarbij wederzijds de vrije handel gewaarborgd wordt. — 2. Binnen twee jaren wordt eene dagvaart gehouden in Vlaanderen, ten einde de geschillen aan de uitspraak van Commissarissen te onderwerpen; het bestand duurt echter in elk geval 10 jaren, ook al worden inmiddels de geschillen niet vereffend. — 3. Indien dit verdrag door de Wendsche steden wordt bekrachtigd, zullen zij binnen drie maanden hiervan hare bezegelde brieven aan Hertog Filips overzenden. — 4. Hertog Filips zal schrijven aan den Hoofdmeester van Pruissen om ook met hem, na verevening der toegebragte schaden een bestand te sluiten binnen één jaar. — 5. De gemagtigden van weerszijden zullen zich beijveren dat het bestand worde gesloten, en de Hertog verklaart de zijde dergenen te zullen kiezen die zich tot rede laten brengen, opdat binnen drie maanden een einde kome aan den oorlog.

4e Memoriaal Rosa, 57 vs. — 58.

19 *Febr.* — Vrouw Margaretha van Bourgondië geeft aan die van Westzaanden en Crommenie, onder haren lijftogt begrepen, de oude privilegiën terug, welke zij bij den opstand der Kennemers in 1426 verbeurd hadden, en schenkt hun eenige nieuwe vrijheden.

Privileg. en Handvest. van Westzaanden en Crommenie, 42—44.

24 *Febr.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan zijne leenmannen in Holland en Zeeland, die hunne leenen nog niet van hem verheven hebben, deze te komen verheffen als hij binnen zes weken in Holland komt, op verbeurte van hun regt.

Register Philippus A. 1. — Ms. supplem. van Mieris.

2 *Maart.* — Bepalingen omtrent verkiezing en zitting van Burgemeesters en Schepenen te Rotterdam.

Lois, Privilegiën van Rotterdam, 305.

6 *Maart.* — Voorloopige scheiding tusschen de Kerk van Jisp en die van Wormer.

Lams, Privileg. en Handv. van Kennemerland, 541. — (Volg. ms. Priv. van Kennemerl. 74 vs. het jaartal: 1434. Ms. supplem. van Mieris.)

10 *Maart.* — Nadere verklaring van sommige punten in het handvest van 8 April 1438, van de keuren en dijkregten voor Beoosten-Yersicke in Zuid-Beveland, betreffende het beheer en de jurisdictie.

5e Memoriaal Rosa, 69. — Ms. supplem. van Mieris, uit: Register Philippus B. 40 vs. — 41.

10 *Maart.* — Vrouw Margaretha bevestigt het verdrag door Lodewijk van Treslonge met die van Vlist en Haastrecht gemaakt omtrent eene watering, door zijn land gegraven.

Register Vrouw Margriet, 72 vs. 73. — Ms. supplem. van Mieris.

13 *Maart.* — Hertog Filips geeft het Dijkgraafschap en de Slotvoogdij van Medemblik aan den Procureur-Generaal Banyaard Sceij.

Register Z. O. 59 en vs. — Ms. supplem. van Mieris.

21 *Maart.* — Hertog Filips beklaagt zich ernstig bij Rudolf van Diepholt en de Stad van Utrecht, dat de Stichtschen, zonder acht te slaan op zijne herhaalde brieven en waarschuwingen, steeds voortgaan met wederregtelijk sluizen, watergangen en dammen in de Vecht te maken, en op de Hollandsche grenzen te delven, handelingen welke zij zelfs gepaard doen gaan met geweld. — De Hertog begeert, dat de Bisschop en de Stad zoodra mogelijk gezanten zenden om zich over dat alles bij hem te verantwoorden, ten einde de rust en de vrede tusschen hem en den Bisschop niet worde verbroken.

5e Memoriaal Rosa, 8 vs.

9 *April.* — Ordonnantie op den Drechterlandschen zeedijk.

Oud register van Hoorn.

9 *April.* — Bevestiging van de privilegiën van de Abtdij van Middelburg door Hertog Filips.

Archief van Zeeland.

20 *April.* — Hertog Filips geeft aan Hendrik van Borselen driehonderd gemeten lands tot verbetering van zijne stad van Vere.

Register Karolus A. Zeeland 39. — Ms. supplem. van Mieris. — (Getuigenis van leenmannen omtrent die verbetering, 9 Mei 1440. Ermerins Z. O. — Reg. Karol. A. Z. 39 vs. — Ms. suppl. van M.)

28 *April.* — Bevestiging van een verdrag tusschen de muntmeesters van het serment van Braband met die van Holland.

Van de Wall, Priv. van Dordr. III, 535.

28 *April.* — Verbanning van oproermakers uit Rotterdam. — Nadere beschikking van Hertog Filips omtrent het oproer, 9 Mei.

5e Memoriaal Rosa, 18 vs., 21. — Privil. en Handv. van Dordrecht. 94. — Ms. supplem. van Mieris.

7 *Mei.* — De Heer van Putten geeft aan die van Westenrijk (of Blinkvliet en Zuidland) een vrije markt.

Ms. supplem van Mieris, — uit: Ms. Handv. Chron. v. d. Houve.

25 *Mei.* — Hertog Filips beveelt allen kapers de twee aangestelde kaperkapiteins van Amsterdam in alles te gehoorzamen, zoo in de vaart als wat het deelen van den buit betreft.

4e Memoriaal Rosa, 23. — Ms. supplem. van Mieris.

29 *Mei.* — Brief van den Koning van Engeland betreffende onderhandelingen met de Hollanders en Zeeuwen.

Rijmer, Acta Publ. Angl. X, 733.

1 *Junij.* — Hertog Filips verbiedt den Hollanders, gedurende den oorlog met de Oosterschen de onderzaten van Grijmershem op Borchmerooge in Oost-Friesland, zijn vriend en bondgenoot, te beschadigen. Tot veertien dagen na wederzeggen.

5e Memoriaal Rosa, 24.

3 *Junij.* — Verklaringen van Hertog Filips omtrent gelden hem geleend door de Hollandsche Steden.

Archief van Haarlem.

3 *Junij.* — Vergunning aan de Hollanders om bier uit te voeren, mits daarvoor eene overeenstemmende hoeveelheid granen weder invoerend en hiervan deugdelijk bewijs leverend.

5e Memoriaal Rosa, 25 vs. — 26.

6 *Julij.* — Hertog Filips beveelt aan Banyaard Scey, kastelein van Medemblik, de dorpen van Westwoude, Hoogtwoude en andere aan te schrijven, dat zij binnen acht dagen de baardsen op stapel moeten zetten, welke zij ingevolge ordonnantie van den Raad, de Edelen en de Steden, omstreeks een jaar geleden vastgesteld, voor den oorlog met de Oosterschen hadden behooren te leveren. De Hertog gelast, den nalatigen eene boete op te leggen van 100 rijders en de verschuldigde baardsen op hunne kosten te laten maken.

4e Memoriaal Rosa, 24.

9 *Julij.* — Ordonnantie van Hertog Filips op de kaapvaart en de beveiliging der haringvisscherij, naar overeenkomst met den Raad, de Edelen en de Steden. — 1. In Holland beoosten de Maas zullen uitgerust worden 4 buizen en in Zeeland bewesten de Maas 6, elk met 50 gewapenden, één hoofdman en 4 kwartiermeesters; voorts door alle steden van Holland en Zeeland gezamenlijk 2 hulken, elk met 100 man gewapenden en één overste kapitein, nl. één over de Hollanders en één over de Zeeuwen. — 2. De bemanning en de officieren van elk schip zullen den eed van getrouwheid en gehoorzaamheid afleggen eer zij uitvaren. — 3. De gansche vloot moet gereed zijn den derden dag na S. Jacobsdag e. k. — 4. Van elken last haring zal betaald worden 30 gr. (15 door den stuurman en 15 door den koopman, het deel van dezen te verantwoorden door eerstgenoemde); alles onder eede en onder verbeurte van hetgeen gesmokkeld wordt; evenzoo van haring die van buiten komt (en wel: $\frac{1}{3}$ aan de Hollanders en $\frac{2}{3}$ aan de Zeeuwen). — 5. De bovengenoemde convooischepen zullen tevens dienst doen als kapers. Zij mogen alle schepen nemen en deelen, die van of naar de Oost-Zee varen; uitgenomen die van Bremen en Denemarken, die niet gedeeld maar slechts aangehouden zullen worden. — 6. De buit zal steeds gelijkelijk onder al de kapers worden gedeeld. Wie in 't nemen behulpzaam is, ontvangt mede zijn regte deel. — 7. De vaart

blijft voor 't overige geheel vrij, en alle wederregtelijk nemen van eenig schip wordt aan lijf en goed van den kaper gestraft. — 8. De haring mag niet worden gezouten vóór S. Pieter ad Vincula e. k., en elk stuurman zal zijn merk stellen op elke ton door hem gezouten, op boete van 8 pond. — 9. Openbare afkondiging van deze ordonnantie en bevel tot gehoorzaamheid op straffe van landverraad.

4e Memoriaal Rosa, 25 vs. — 26 vs.

9 *Julij.* — Verlaging van de maat der granen, die voor elke uitgevoerde brouwte bier weder ingevoerd moeten worden. Ook zal voor het bier dat uit Holland naar Zeeland en West-Friesland gevoerd wordt, geen graan weder in Holland behoeven ingevoerd te worden. Al de overige bepalingen der vroegere ordonnantiën (zie onder 1438) blijven echter in volle kracht.

5e Memoriaal Rosa, 30.

6 *Aug.* — Schrijven van den Raad aan den Bisschop van Utrecht over het herstel van den Leckendijk bij Lopickerwaard, die, naar 't oordeel van Hertog Filips en den Raad, aan Utrecht behoorende, ook door de Stichtschen behoort onderhouden te worden. De Raad verzoekt dringend dat de dijk, groot gevaar dreigende, worde hersteld.

5e Memoriaal Rosa, 34 vs. — 35 vs.

11 *Aug.* — Verdrag van Antwerpen met Zierikzee over schade door poorters, komende van Hamburg, geleden.

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. van Mieris.

18 *Aug.* — Verbod tegen verkoop van schepen om te slijten of te breken.

6e Memoriaal Rosa, 36 vs. — 37.

26 *Aug.* — Aanstelling van den Baljuw van Schiedam en twee anderen tot ontvangers van het lastgeld op de haring van de buizen die van Beoosten de Maas komen; en bevel, dit lastgeld aan de ontvangers te betalen op verbeurte van den haring (Verg. onder 9 Julij.)

4e Memoriaal Rosa, 30.

30 *Aug.* — Nadere verordening op het lastgeld voor de convooischepen. (Verg. onder 9 Julij.) — Die van Brielle en Brouwershaven zijn overeengekomen, het ontbrekende aan te vullen indien de opbrengst onvoldoende zijn mogt om de convooischepen te betalen. De Steden van Holland zijn mede toegetreden tot deze overeenkomst. Niet daarentegen Zierikzee, Vere, Westenschouwe, Vlissingen, West-Kapelle en Zoetenlande. De Hertog verordent mitsdien, in overeenkomst met de Steden, dat het lastgeld op de haring in de voornoemde steden van Zeeland zal gebragt worden op een rijder voor elk last, terwijl naderhand, indien de opbrengst te groot mogt worden (gelijk die thans met slechts 30 gr. voor elk last te gering is), het overtollige aan de regthebbenden weder zal worden uitgekeerd.

4e Memoriale Rosa, 30 vs. — 31. — Ms. supplem. van Mieris (onder een verkeerd opschrift).

3 *Sept.* — Bevelschrift om de ruiteren te vangen, die te Amsterdam opstal maken en dag en nacht geweld plegen.

5e Memoriaal Rosa, 43 vs. — 44.

17 *Sept.* — Verbod aan Amsterdam en Hoorne om voorloopig weêr kapers uit te zenden, vermits sommige hunner poorters in weerwil van de ordonnantiën bevriende schepen hebben aangehouden, waarover nader regt zal worden gesproken.

4e Memoriaal Rosa, 39.

28 *Nov.* — Bevelschrift aan alle Schouten en dienaren der Graaflijkheid, Overheden en Steden, terstond alle kapers te doen binnenkomen, en geen verlof meer te geven tot eenige kaapvaart, vermits de ordonnantiën tegen het nemen van bevriende schepen (verg. onder 1438) zóó slecht worden gehoorzaamd, dat uit Braband, Vlaanderen en elders herhaalde klagten komen over het belemmeren van vaart en handel door de Hollandsche kapers. — Dit verbod zal duren tot 1 Maart e. k., als wanneer nieuwe voorzieningen tot het voeren van den oorlog met de Edelen en Steden beraamd zullen worden indien vóór dien tijd de Oost-Zee-Steden nog niet tot het sluiten van vrede bewogen zijn. — Alleen in geval van aanranding door den vijand is gewapende vaart weêr geoorloofd. — Overtreders van het verbod zullen als rebellen gestraft worden.

4e Memoriaal Rosa, 43 (2) — 44 vs.

8 *Dec.* — Mandaat van den Koning van Engeland tot het voeren van nadere onderhandelingen met de Hollanders over de handelsgeschillen.

Rymer, Acta Publ. Angl. X, 739.

— Gedurige verlenging van een bestand tusschen Rotterdam aan de eene zijde en Leiden en Delft aan de andere, over kwetsingen en doodslagen te Rotterdam in 't begin van het jaar gepleegd.

5e Memoriaal Rosa, 22 vs. 43, 48 vs. — 6e M. R. 49.

— Gedurige verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.

5e Memoriaal Rosa, 10 vs. 26 vs. 27, 41, 47.

1440.

14 *Jan.* — Brief van Paus Eugenius over tienden in Strijen.

Ms. supplem. van Mieris, — naar: Ms. van Kluit.

20 *Jan.* — Verlof aan Leiden tot verkoop van lijfrenten, wegens den oorlog, de duurte van levensmiddelen, enz.

5e Memoriaal Rosa, 55. — Van Mieris, Priv. van Leiden 471.

17 *Febr.* — Hertog Filips waarschuwt alle overheden en ingezetenen van Holland, Zeeland en West-Friesland, dat het bestand met de Oost-Friezen eindigen zal met 1 Maart e. k., en beveelt, goed toe te zien op

de sloten en versterkingen, ten einde niet door den vijand verrast te worden, en de oorlogschepen in gereedheid te houden, om daarmeê, zoo noodig, de Oost-Friezen aan te tasten.

5e Memoriaal Rosa, 57 vs.

23 *Febr.* — Hertog Filips maakt bekend, dat het bestand met de Oost-Friezen op hun verzoek weder verlengd is.

5e Memoriaal Rosa, 58.

28 *Febr.* — Vrijgeleide van Hertog Filips aan Gedeputeerden van Middelburg, Zierikzee, Reimerswale en Goes.

Archief van Middelburg.

2 *Maart.* — Hernieuwd verbod om ter kaapvaart uit te gaan, op straffe van landverraad. (Verg. onder 28 Nov. 1439.)

4e Memoriaal Rosa, 46.

2 *Maart.* — Kwijtschelding van breuken aan Rotterdam wegens den oploop aldaar, ter zake van de duurte der granen.

Ms. supplem. van Mieris, naar: — Ms. Privilegiën van Rotterdam.

6 *Maart.* — Vrijwaring van Hertog Filips aan den Abt van Middelburg tegen de aanmaning van Elisabeth Hertogin van Beijeren, tot uitlevering van zekere obligatoire brieven van Keizer Sigismund, betreffende het Hertogdom Luxemburg.

Archief van Zeeland.

21 *Maart.* — Bevel van Hertog Filips aan zijn rentmeester in Zeeland tot uitbetaling van zekere som aan den Heer van Vere, wegens den koop van het land van Vere en de heerlijkheid van Vlissingen.

Oorspronk. Rijks-Archief: Zeeland.

22 *Maart.* — Kwijtschelding van breuken aan Middelburg wegens gepleegde feitelijkheden.

Archief van Middelburg.

22 *Maart.* — Verordening van den Raad op de verkiezing van de waardijnen van de draperië in den Haag. — De Baljuw zal Schout en Schepenen oproepen om de waardijnen te kiezen; bij de verkiezing zelve mag hij niet tegenwoordig zijn; na de verkiezing neemt hij den verkozenen den eed van getrouwheid en den zuiveringseed af. De waardijnen zullen belooven, alle boeten en breuken in de draperië aan te brengen, om door den Baljuw geïnd te worden.

5e Memoriaal Rosa, 61 vs.

2 *April.* — Ordonnantie tegen het stroopen in den Haarlemmerhout, en verbod om er met honden of met gereedschap tot het vangen van wild te komen.

5e Memoriaal Rosa, 63.

7 *April.* — Hertog Filips geeft, op verzoek van Heer Bertout van Assendelft, aan die van Assendelft de regten en privilegiën terug, welke zij bij den opstand der Kennemers hadden verbeurd.

5e Memoriaal Rosa, 64 vs.

8 *April.* — Raming van den Raad op de expeditie naar Denemarken. — 1. Amsterdam zal de hoofden van het gezantschap zenden, die tevens

bevelhebbers der vloot zullen zijn. — 2. Alle oorlogschepen zullen zich onder hun bevel hebben te stellen. — 3. De gezanten zullen eene overeenkomst met den Koning van Denemarken trachten te bewerken volgens de instructie die hun wordt medegegeven. — 4. De steden en landen van Holland en Zeeland zullen 4000 rijders opbrengen voor de kosten van den togt. — 5. Die som zal behoorlijk verzekerd blijven voor degenen die aan de expeditie deel nemen. — 6. De gezanten en bevelvoerders zullen nader van brieven van den Hertog worden voorzien.

5e Memoriaal Rosa, 65.

18 *April.* — Hertog Filips maakt bekend, dat Koning Erik van Denemarken en Noorwegen door zijne gezanten, Albrecht Graaf van Everstein Heer tot Neugairde en Heer Otto Snefs Ridder, hem hebben doen weten, hoe Hertog Christoffel van Beijeren, zijn zusterszoon, naar de kroon van Denemarken en Noorwegen staat, en dat Koning Erik mitsdien hulp vraagt aan Holland, Zeeland en Friesland, gelijk Hertog Christoffel van zijnen kant zich met de Wendsche Steden, vijanden der Hollanders, verbonden heeft. — Hertog Filips verklaart verder, dat de Raad, de Ridderschap en de Steden van Holland, Zeeland en Friesland, daarop ter dagvaart beschreven, hebben goedgevonden, eene gewapende vloot, onder aanvoering van eenige Amsterdamsche poorters, naar Denemarken te zenden, welke poorters tevens als gezanten een verbond zullen sluiten met Koning Erik. — De Hertog magtigt als bevelvoerders en gezanten Jan Jan Heynszoon Schout, Jan Klaaszoon Burgemeester, Dirk van Wormer, Clement Klaaszoon, Jan Pouwelszoon en Willem Sael, poorters van Amsterdam. Deze bevelvoerders zullen zorg dragen dat er geen vrijbuiterij op bevriende mogendheden geschiede; zij zullen echter niet verantwoordelijk zijn indien zij het geweld niet kunnen keeren. — De betaling van de 4000 rijders, door de Edelen en Steden voor de expeditie bestemd, worden aan de bevelvoerders verzekerd.

4e Memoriaal Rosa, 48 vs. — 50, (4 stukken).

April. — Instructie voor de gezanten naar Denemarken, bevelhebbers der vloot (zie de vorige stukken). — Zij zullen met Koning Erik een verdrag sluiten op de volgende voorwaarden: — 1. De Koning zal de Hollanders in het bezit stellen van twee sloten, Elsingeur en Elsingeborg, hen daar op zijne kosten onderhouden en ze hun in pand laten totdat de kosten door hen gemaakt, door den Koning zullen zijn vergoed. Ten ware op eenige andere wijze zekerheid voor de vergoeding dier kosten te verkrijgen mogt zijn. — 2. De Koning betaalt de hem gezonden oorlogsmagt indien hij ze in dienst wil houden. — 3. De gemeene landen van Holland, enz. belooven den Koning bijstand tegen Hertog Christoffel, mits de Koning hun ook hulp verleene tegen de Wendsche Steden. — 4. Die landen zijn echter onverbonden jegens Koning Erik, indien Hertog Christoffel zijne zaak aan den Hertog van Bourgondië wil onderwerpen, maar de Koning dit van zijnen kant weigeren mogt. — 5. De Koning blijft verbonden voor de oorlogskosten, ook al wordt inmiddels vrede gesloten tusschen de Wendsche Steden en de gemeene landen van Holland, enz. — 6. De gezanten zullen zooveel mogelijk handelsvrijheid en voorregten voor de Hollandsche en Zeeuwsche kooplieden in de landen des Konings bedingen.

4e Memoriaal Rosa, 50—51.

25 *April.* — Hernieuwd verbod tegen het houden van vergaderingen en het voeren van liverijen, ter voorkoming van veete en onrust, bepaaldelijk te Amsterdam, waar sinds eenigen tijd weêr tegen het verbod gehandeld werd.

5e Memoriaal Rosa, 69 vs.

27 *April.* — Vrouw Margaretha van Bourgondië bevestigt de keuren door Schout, Burgemeesters, Schepenen en den Raad van Beverwijk op de excijnsen gemaakt.

Memoriale Vrouw Margriet 78 vs. — Ms. supplem. van Mieris.

28 *April.* — Verordening van Hertog Filips en den Raad tot herstel van de watering te Brouwershaven in het Noord-einde van Schouwen.

5e Memoriaal Rosa, 72—73.

29 *April.* — Zuiveringseed voorgeschreven aan Burgemeesters en Schepenen van Rotterdam.

Ms. supplem. van Mieris, — uit: Ms. Privileg. van Rotterdam.

30 *April.* — De Raad geeft aan die van Kampen voorloopig de oude tolvrijheden in Holland terug, nadat de Gedeputeerden dier stad beloofd hebben, zich te verantwoorden over de breuken waarmede zij jegens Hertog Filips belast zijn wegens het nemen van schepen in vredestijd.

5e Memoriaal Rosa, 71 en vs.

Mei—Sept. — Verscheidene uitspraken en besluiten omtrent oproerigheden te Rotterdam.

5e Memoriaal Rosa, 79 vs. — 80. — Register van de Sententiën rakende de stede van Rotterdam 257, 262, 265. — Ms. supplem. van Mieris.

1 *Junij.* — Verbod om op eigen gelegenheid te vrijbuiten, en streng bevel aan alle kapers, zich onder het bevel van de Admiraals en Kapiteins der vloot te stellen.

4e Memoriaal Rosa, 56 vs.

3 en 13 *Junij.* — Afkondiging en bevel tot instandhouding van het handelsverdrag van Amsterdam en de Watersteden met de Steden van Overijssel, gesloten te Elburg, 31 Mei. — 1. De Hollanders mogen vrij den IJssel en het Zwarte Water opvaren, mits betalende het pondgeld, bij overeenkomst, tot vergoeding van vroeger toegebragte schade aan de Overijsselschen, bepaald. — 2. Die van Overijssel mogen niet oostwaarts varen; westwaarts naar Engeland zullen zij veilig zijn binnen de duinen, maar daarbuiten zonder schadevergoeding door de Hollandsche kapers genomen kunnen worden. — 3. De verdere vaart in Holland blijft vrij, behoudens de tolregten.

4e Memoriaal Rosa, 52 vs. — 54. — Ms. supplem. van Mieris. (4 stukken).

12 *Junij.* — Verklaring op de handvesten van de dijkaadje in het Oosterdijkgraafschap van Friesland.

5e Memoriaal Rosa, 87—88 vs.

13 *Junij.* — Verbod van invoer van bier uit de Wendsche Steden, ehalve wanneer het op den vijand genomen is.

4e Memoriaal Rosa, 54.

16 *Junij* en 19 *Aug.* — Bevelschriften, waarbij de steden en dorpen, die nog niet ingevolge de ordonnantie de baardsen hebben doen uitrusen

of oude en versletene meenen te leveren, onder strafbedreiging vermaand worden, aan hunne verpligtingen te voldoen.

5e Memoriaal Rosa, 85 vs. — 86, 102 vs. — 103.

26 *Junij.* — Verdrag van den Heer van Strijen met die van Dordrecht, Delft en andere Steden over de tienden van nieuw bedijkte landen.

Van der Schelling, Holl. tiendrecht II, 114.

28 *Junij.* — Herhaald verbod tegen het dragen van pantsieren en lange messen binnen Rotterdam.

5e Memoriaal Rosa, 87.

Junij. (?). — Verordeningen omtrent den Vriezendijk. (Aanteekeningen zonder datum.)

5e Memoriaal Rosa, 84.

7 *Julij.* — De Raad, in aanmerking nemend, dat de vloot, naar Denemarken bestemd, door tegenwind verhinderd is uit te zeilen, en dat inmiddels de 4000 rijders, voor den togt toegestaan, reeds verbruikt zijn, magtigt de Bevelvoerders van de vloot, ter eere en tot welvaart der gemeene landen voorloopig nog 1500 rijders te besteden, welke som naderhand uit de bijdragen der steden en landen zal gevonden worden.

4e Memoriaal Rosa, 56 vs. — 57.

17 *Julij.* — Verordening tegen het stroopen in de wildernissen van het Gooiland.

5e Memoriaal Rosa, 89 vs.

21 *Julij.* — Ordonnantie tegen het visschen met verboden vischtuig in Waterland en Friesland. — Daar de visscherijen zeer benadeeld worden door het visschen met onredelijke netten, zal niemand voortaan eenig ander vischtuig mogen gebruiken dan zoodanig als gemaakt zal zijn naar het model bij den Baljuw van Waterland berustende, — op verbeurte van het verboden vischtuig en boete van 6 pond, waarvan $\frac{1}{3}$ aan de Graaflijkheid, $\frac{1}{3}$ aan den officier en $\frac{1}{3}$ aan den aanbrenger zal toekomen.

5e Memoriaal Rosa, 91 vs. — 92.

23 *Julij.* — Verordening op het schouwen en onderhouden van den dijk te IJpesloot.

5 Memoriaal Rosa, 93 vs. — 94. — Plakaatboek 's Lands van Utrecht, II, 5. — Handvesten van Amsterdam, 361.

29 *Julij.* — Verhandelingen met Gedeputeerden van Utrecht ter dagvaart te Schoonhoven, betreffende de bedijkingen van Lopickerweert.

5e Memoriaal Rosa, 98—99 vs.

Julij—Aug. — Uitgifte van een uitgors om te bedijken in het eiland van Tholen op het westeinde van Wilpendale.

1e Geluwe Register, 174 vs. — 175 vs. (4 stukken).

2 *Aug.* — Overeenkomst van de Steden van Holland en Zeeland tot het uitrusten van vier convooischepen voor de haringvisscherij, waarvan twee door elk der beide landen zullen geleverd worden, onder verpligting voor de Zeeuwen, die meer haring uitzenden, 64 pond groot aan de Hollanders te vergoeden. — Met goedkeuring van den Raad.

4e Memoriaal Rosa, 58 vs. — 59.

10 *Aug.* — De Raad zendt aan de Hollandsche en Zeeuwsche Steden copie van de onlangs ontvangen oorlogsverklaring van Frederik Markgraaf van Brandenburg aan Holland en Zeeland, met name aan Dordrecht, Amsterdam, Middelburg en Zierikzee, wegens den togt naar Denemarken tegen zijn oom, Hertog Christoffel van Beijeren ondernomen en geeft bevel, die openbaar af te kondigen opdat een ieder gewaarschuwd zij, niet te trekken in de landen van den Markgraaf.

4e Memoriaal Rosa, 59 en vs. — (2 stukken).

18 *Aug.* — Ordonnantie van Hertog Filips in overleg met den Raad en de Steden, waarbij bepaald wordt dat op nieuw convooischepen voor de haringvisscherij zullen worden uitgerust, en waarbij het lastgeld voor Zierikzee, Westenschouwen, Vlissingen en Zoutelande, wegens te geringe opbrengst ten vorigen jare (verg. onder 30 Aug. 1439), wordt verhoogd.

4e Memoriaal Rosa, 60 vs. — Ms. supplem. van Mieris.

20 *Aug.* — Hertog Filips ontneemt den Waterlanders een handvest van Hertog Jan van Beijeren: — De Hertog had zijn Baljuw van Waterland, Gijsbrecht van Vianen, bevolen, Schepenen in Waterland aan testellen volgens een ouder handvest. De Baljuw had diensvolgens de Schepenen aangesteld, maar deze hadden geweigerd den eed te doen. Ter verantwoording naar den Haag geroepen, hadden de Waterlanders hunne waarschappen gezonden met last om zich op het later handvest te beroepen van Hertog Jan, waarbij de wijze bepaald was waarop de Baljuw gehouden zou zijn, de Schepenen te benoemen. Thans wederzegt de Hertog dit handvest, voor zoover de benoeming van Schepenen betreft, op grond, dat het o. a. ook inhoudt dat de daarbij verleende voorregten niet zullen gelden indien zij strijdig worden bevonden met de regten der Graaflijkheid. De Hertog beveelt nu, den reeds benoemden Schepenen ingevolge het oudere handvest den eed af te nemen.

5e Memoriaal Rosa, 104.

21 *Aug.* — Streng bevelschrift van Hertog Filips aan de Waterlanders tot betaling van de volle taxe in de tienjarige bede, op straffe van harde correctie. De Waterlanders, oordeelende te hoog getaxeerd te zijn, hadden de betaling geweigerd. Maar de Hertog had aan hunne waarschappen in den Haag voorgesteld, dat zij tegen de Kennemers en Friezen zich zouden laten taxeren indien zij meenden te hoog belast te zijn, en van die vergunning was geen gebruik gemaakt. De Hertog besluit hieruit dat het voorgeven van te hooge belasting onwaar is.

5e Memoriaal Rosa, 103 vs.

22 *Aug.* — Ordonnantie van den Raad en van de Steden van Holland en Zeeland, waarbij bepaald wordt, dat de Hollanders van elk last haring één rijder zullen betalen voor convooigeld (verg. de ordonn. van 18 Aug.).

4e Memoriaal Rosa, 62 vs. — Ms. supplem. van Mieris.

28 *Aug.* — Verbod van kaapvaart buiten kennis en toestemming van de Steden van Holland, en bevel aan alle Overheden en dienaren, een ieder die tegen dit verbod handelt, terstond gevangen te nemen en naar den Haag over te brengen.

4e Memoriaal Rosa, 63.

1 *Sept.* — Gedeputeerden van Middelburg verschijnen voor den Raad om zich te verantwoorden tegen de aanklagt, dat zij 1°. het gebod niet hebben gehoorzaamd, waarbij hun bevolen werd hunne landpoorters te ontpoorteren, en 2°. volhouden dat naar hunne handvesten niemand in hunne stad een arrest mag doen dan twee Schepenen en een poorter, en op dien grond een arrest van den Baljuw hebben vernietigd. Gedeputeerden verklaren, dat aan het eerste punt van beklag voldaan zal worden zoodra de Baljuw vierschaar houdt, en daarover zal vonnissen. Omtrent het tweede punt oordeelt de Raad na onderzoek van de handvesten van Middelburg, dat daarin wel is waar het regt van arrest aan twee Schepenen en een poorter gegeven wordt, maar dat de dienaren der Graaflijkheid daardoor nog geenszins van dat regt zijn uitgesloten, en de regten van den Hertog daarbij veeleer versterkt worden dan verminderd. De Raad beveelt diensvolgens den Middelburgers, het arrest van den Baljuw te handhaven, op verbeurte van hunne privilegiën zelve. Gedeputeerden antwoorden, op dit punt niet te kunnen beslissen eer zij met hunne lastgevers nader daarover gesproken hebben.

5e Memoriaal Rosa, 108.

2 *Sept.* — Handvesten en dijkregten, door Hertog Filips aan die van Mijnsheeren-land van Moerkerken, en anderen die met hen de dijken gemaakt hebben, verleend.

Ms. supplem. van Mieris, naar: Ms. van Meerman.

22 *Sept.* — Bevel van Hertog Filips aan alle vrijbuiters om terstond binnen te komen, wegens de dagelijksche schade door hen aan kooplieden van bevriende natiën toegebragt; en verder bevel aan den Baljuw van Amstelland en den Schout van Amsterdam, schepen uit te rusten om de kapers op te brengen die kooplieden van bevriende natiën beschadigen.

4e Memoriaal Rosa, 64—65. — De Mauregnault, Jurid. Observ. 228, 229, 249. — Ms. supplem. van Mieris.

22 *Sept.* — Verbod aan de haringvisschers, hunne schepen elders te ontladen dan in de Steden van Holland en West-Friesland.

5e Memoriaal Rosa, 116—117. — Ms. supplem. van Mieris, naar: Privileg. van Monnikendam 21—22.

7 *Oct.* — Hertog Filips geeft aan de Kennemers, wien hunne handvesten ontnomen waren, voorloopig eenige keuren en strafbepalingen tegen doodslag, verwonding en andere overtredingen terug.

5e Memoriaal Rosa, 117.

15 *Oct.* — Vrijheid door Hertog Filips aan die van West-Friesland gegeven, tot bedijking van de Groote Nes, het stellen van Dijkgraaf en Heemraden, enz.

Handvesten en Privileg. van Drechterland, 59.

17 *Oct.* — Bevelschrift tot opheffing van de sluis te Rustenburg, die voortdurend schade van water aan de buren van Wesemanambacht en andere ingelanden der omstreken toebrengt.

5e Memoriaal Rosa, 122 vs.

17 *Oct.* — Geleide van den Koning van Engeland aan Hollandsche gezanten.

Rymer, Acta publ. Angl. X, 805.

18 *Oct.* — Hertog Filips vergunt aan Frank van Moerkerken, in de ambachten van Poelwijk, Schobbe en Everrokken Dijkgraaf en Heemraden aan te stellen, om de landen te schouwen naar het dijkregt van den Grooten Waard van Zuid-Holland.

Register Privilegia Ducis Caroli, 10 vs. — 11. — 5e Memoriaal Rosa, 128. — Ms. supplem. van Mieris.

31 *Oct.* — Hertog Filips geeft Heer Frank van Borselen verlof, ten dienste van Zierikzee vlettingen en moerdijken te laten maken in het land van Voorne, mits kennis gevend aan den Raad van alle uitgiften welke hij daarvan doen zal.

5e Memoriaal Rosa, 124.

4 *Nov.* — Muntordonnantie.

5e Memoriaal Rosa, 125—126.

6 *Nov.* — Regten en keuren, door Hertog Filips aan Tholen verleend. — Nader: 12 Sept. 1452.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Privilegiën van Tholen van den Burgemeester Radermaeker te Middelburg.

27 *Nov.* — Verlof aan de Hoofdsteden van Noord-Holland, Haarlem, Delft, Leiden en Amsterdam, wisselaars aan te stellen voor zooveel noodig zijn zal om een ieder gelegenheid te geven tot het verkrijgen van gereed geld.

5e Memoriaal Rosa, 130.

28 *Nov.* — Hertog Filips geeft, ten verzoeke van Amsterdam, veiligheid aan die van Kampen om ook buiten duinen naar Engeland en Schotland te varen (verg. onder 3 en 13 Junij).

4e Memoriaal Rosa, 71 vs. — 72.

20 *Dec.* — Hertog Filips ontneemt den Waterlanders, die niettegenstaande alle voorslagen en vermaningen (verg. onder 21 Aug.) weigeren hunne bede te betalen en daarmede rebelleren tegen de Graaflijkheid, al hunne handvesten en privilegiën tot den tijd dat zij met den Raad en den Rentmeester-Generaal in den Haag zullen overeengekomen zijn over de betaling der bede en den Hertog genoegdoening hebben gegeven van hunne rebellie.

5e Memoriaal Rosa, 135 vs., 136. — Executie, 21 Dec. Kluit, Hist. d. Holl. Staatsreg. V, 294, uit: 5e Memoriaal Rosa, 133.

— Verlenging van het bestand tusschen Delft, Leiden en Rotterdam (verg. onder 17 Sept. 1439).

5e Memoriaal Rosa, 55 vs. 73.

— Gedurige verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.

5e Memoriaal Rosa, 58—62, 70, 81 vs. 83, 88 vs. 96 vs.

1441.

Febr. (?) — Overeenkomst van de Edelen en Steden van Holland en Friesland ter dagvaart in den Haag, betreffende de betaling van 15,000 schilden voor de gemeene oorlogskosten en voor de schadevergoeding aan de Spanjaarden wegens de buit gemaakte schepen. — Het geld zal worden opgebragt even als bij de gewone beden. En hoewel de Edelen regt zouden hebben, naar dien regel, sommige hunner heerlijkheden vrij te houden, willen zij echter ten nutte van den lande en om de eendragt te bewaren, schoon geenszins van regtswege, voor deze gelegenheid hun regt van executie laten varen. — De Steden zullen de 14,000 schilden welke vóór Paschen e. k. betaald moeten worden, vóór Palm-paschen afdoen voor zooveel haar in een cedule beteekend zal worden. Indien zij dezen termijn vervullen, worden zij weder verschoond in den anderen. Eindelijk mogen de Steden afkorten wat zij verleid hebben in de lasten van den lande. Desgelijks de Ridderschap. — (Zonder dagteekening).

5e Memoriaal Rosa, 150—151.

3 *Febr.* — Gift van Heer Bartout van Assendelft aan zijne onderzaten en buren, betreffende het maal- en waaggeld.

Handvesten van Assendelft.

1 *Maart.* — Muntordonnantie.

Archief van Middelburg.

23 *Maart.* — Hertog Filips belooft de regten en privilegiën der heerlijkheden te onderhouden, die door den dood van Margaretha van Bourgondië aan hem vervallen zijn.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Handv. Chron. v. d. Houve.

24 *Maart.* — Hertog Filips beveelt, overeenkomstig pauselijke bul, Rudolf van Diepholt als Bisschop van Utrecht te erkennen in Holland, Zeeland en Friesland, en zich niet te beroepen op de uitspraak van het Concilie van Basel, daartegen luidend.

Register Z. O. (copie), 50—54. — Ms. supplem. v. Mieris.

8 *April.* — Toestemming in eene bede.

Kluit, Hist. d. Holl. Staatsreg. V, 297.

8 *April.* — Huldiging van Hertog Filips als Landsheer door die van Texel.

5e Memoriaal Rosa, 156 vs.

10 *April.* — Huldiging van Hertog Filips door die van Wieringen.

5e Memoriaal Rosa, 157 vs.

3 *Mei.* — Huldiging van Hertog Filips door die van Beverwijk, Wijk bij Zee, Westzaanden, Crommenie, Nieuwland en Spaarnewoude.

5e Memoriaal Rosa, 161.

4 *Mei.* — Na uitspraak over de schadevergoeding door de Hollanders aan de Spanjaarden wegens genomen schepen te betalen, waarbij de schade op 50,000 schilden, 't stuk van 30 gr., geschat werd, en nadat bepaald is, dat die som zal worden opgebragt als de laatst toegestane vijfjarige bede met de vijfde penning daarenboven, — beveelt Hertog Filips, in aanmerking nemend dat vele dorpen van Rijnland zeer verarmd zijn, eene naauwkeurige en billijke taxatie van die dorpen, die naar hun vermogen binnen twee jaren in vier termijnen aan de bedoelde opbrengst zullen bijdragen.

5e Memoriaal Rosa, 161 vs. — 162.

11 *Mei.* — Hertog Filips bevestigt voor den tijd der vijfjarige bede of tot 14 dagen na wederzeggen, de keur op de accijnsen te Beverwijk: 4 stuiv. of 8 gr. voor elk vat Hamburger bier, 4 gr. voor elk vat ander bier, 2 gr. voor een hoornbeest en 2½ gr. voor 100 manden turf.

5e Memoriaal Rosa, 163.

12 *Mei.* — Brief van Dordrecht aan Hertog Filips over de munt.

5e Memoriaal Rosa, 168.

16 *Mei.* — Hertog Filips bevestigt de privilegiën van Schoonhoven na aldaar als Landsheer gehuldigd te zijn.

5e Memoriaal Rosa, 164.

19 *Mei.* — Bevestiging van het verdrag tusschen den Koning van Castilië en Leon en de landen van Holland, Zeeland en Friesland door Hertog Filips, den Raad en de Edelen en Steden van Holland en Zeeland. — 1. Aan de Spanjaarden zal als schadevergoeding voor de hun ontnomen schepen en goederen betaald worden de som van 50,000 schilden, van 30 gr. het stuk. — 2. Het vrij verkeer wordt van weêrszijden gewaarborgd. — 3. Schade gedurende het bestand van eene der beide zijden toegebragt, zal in regten vervolgd en vergoed worden. — 4. Het bestand zal echter om eenige wederregtelijke neming of schade niet verbroken zijn. — 5. Gestrande schepen of goederen mogen binnen jaar en dag tegen betaling van bergloon worden opgevorderd. — 6. Geen vrijbuiters die op eene der beide natiën varen, mogen in hare havens worden toegelaten. — 7. De Spaansche gezanten verbinden zich, binnen den kortst mogelijken tijd brieven van confirmatie van den Koning aan den Hertog te doen toekomen, en de Hertog zal het verdrag doen bevestigen en bezegelen door de Staten van Holland, Zeeland en West-Friesland. — 8. Het verdrag zal van weêrszijden zoodra mogelijk worden afgekondigd. — 9. Brieven van vrijgeleide zullen den kooplieden beider natiën van weêrszijden worden meêgegeven voor hunne togten westwaarts, zoolang het verdrag nog niet overal is afgekondigd. — 10. De Hertog zal den Koning van Castilië en Leon schrijven, ter verantwoording van de gezanten, en de confirmatie van het verdrag verzoeken. — 11. Het verdrag zal geldig zijn voor twaalf jaren. — Gedaan te Brugge, 6 Febr. 1440 (41). Vertaald in het Fransch en Duitsch.

5e Memoriaal Rosa, 164 vs. — 166. — In 't Ms. supplem. v. Mieris, enkel de aanvang en het slot van het stuk, niet het verdrag zelf. Brief van H. Filips ter aankondiging van het verdrag, van 23 Febr., aldaar, uit: Ms. priv. en handv. van Dordrecht v. J. Markus.

20 *Mei.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan den tollenaar te Geervliet tot strenge invordering van het tol- en hoofdgeld aldaar van de

voorbijvarende schepen, opdat spoedig voortgang worde gemaakt met het leggen van het nog onvoltooide hoofd te Geervliet.

5e Memoriaal Rosa, 169.

21 *Mei.* — Muntordonnantie.

5e Memoriaal Rosa, 169 vs. — 170.

21 *Mei.* — Hertog Filips verleent aan Ameland en Ter Schelling, die hem behoorlijk het bedongen geld voldoen, bescherming tegen de gewelddenarijen der poorters van Enkhuizen en Medemblik.

5e Memoriaal Rosa, 173 vs.

27 *Mei.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan Dijkgraven en Heemraden omtrent den Waardijk.

2e Memoriaal Rosa, 252 vs.

Mei. — Brieven van vrijgeleide aan de Hollandsche en Zeeuwsche gezanten met 4 schepen en 300 personen, ter dagvaart te Koppenhagen verleend door Burgemeesters en Raden der zes Wendsche Steden, Alf Hertog van Sleeswijk, Christoffel Koning der Wenden en Gothen tot Denemarken en de gevolmagtigden des lands van Pruissen.

5e Memoriaal Rosa, 178—179 vs.

12 *Junij.* — Bevestiging van het verdrag van vrije vaart op Noorwegen, Schotland en Engeland tusschen de Hollandsche Watersteden en Kampen door Hertog Filips; met bijvoeging, dat Deventer tot het verdrag zal kunnen toetreden, mits het mede bezegelend. — Afzonderlijk plakaat hiernevens gaande, waarbij het verkeer met Deventer aan Holland en Zeeland vorboden wordt tot nader daaromtrent zal worden beslist.

5e Memoriaal Rosa, 172 vs. — 172 b.

12 *Junij.* — Regeling van het gewigt der botertonnen in Holland en West-Friesland.

5e Memoriaal Rosa, 172 vs. — Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Handv. Chron. v. d. Houve.

16 *Junij.* — Hertog Filips magtigt de Heeren van Vianen, Egmond en Assendelft, met de rijksten en vroedsten van Heemskerk eene ordonnantie te maken op de waterwerken aldaar.

5e Memoriaal Rosa, 175.

3 *Julij.* — Besluit van den Raad, aan Utrecht te schrijven over de dijkaadje van Lopickerweert en het dammen van den IJssel.

5e Memoriaal Rosa, 177 vs.

4 *Julij.* — Brief van den Koning van Engeland betreffende onderhandelingen met de Hollanders en Zeeuwen.

Rymer, Acta publ. Angl. X, 848.

5 *Julij.* — Hertog Filips beveelt den tollenaar van Geervliet, de schepen die onwillig zijn het hoofdgeld te betalen, 't welk daar alleen voor de scheepvaart, om de noodige werken te voltooijen, geheven wordt (zie onder 20 Mei), aan te houden en de schippers gevangen te nemen.

5e Memoriaal Rosa, 178 vs.

10 *Julij.* — Hertog Filips vergunt aan Gorinchem, zijne wapenen te voeren.

Van Zomeren, Beschrijv. van Gorinchem, 205.

10 *Julij.* — Voorzieningen omtrent den Waartdijk in Geestmerambacht.
5e Memoriaal Rosa, 180.

13 *Julij.* — Verbod van Hertog Filips aan de kooplieden om vooreerst nog naar Denemarken te varen, ten einde het vrijgeleide aan de gezanten niet worde overschreden. (Verg. ond. Mei).
5e Memoriaal Rosa, 181.

6 *Aug.* — Hertog Filips verbiedt den Raad en den Stadhouder van Holland, eenig bevel uit te voeren dat hun mogt worden voorgeschreven en strijdig is met 's lands wetten of ten nadeele van de Graaflijkheid strekt.
5e Memoriaal Rosa, 201. — Boeij, Oudh. v. d. Hove van Holland, 186.

19 *Aug.* — Hertog Filips vergunt tot wederzeggen aan die van Delft, hunne ballingen niet alleen uit de stad, maar ook uit het Baljuwschap van Delfland en uit den Haag te verbannen.
5e Memoriaal Rosa, 183.

20 *Aug.* — Bevelschrift van den Raad aan de Waterlanders op lijf en goed, hunne achterstellen in de bede te betalen, of, zoo zij meenen te hoog getaxeerd te zijn, in den Haag te komen, opdat eene nieuwe taxatie, des verlangd, geschiede.
5e Memoriaal Rosa, 185.

23 *Aug.* — Hertog Filips verbiedt wegens eene wederregtelijke handeling van die van Deventer jegens de Hollanders alle verkeer met die stad tot zij genoegdoening zal gegeven hebben. Goederen naar de markt van Deventer gevoerd, zullen verbeurd zijn aan de Graaflijkheid.
5e Memoriaal Rosa, 185.

Aug. (?) — Magtbrieven van Lubeck, Hamburg, Wismar, Straalsund, Rostock, Pruissen, Lijfland, Denemarken en het Duitsche Huis te Brugge aan hunne gemagtigden ter dagvaart van Koppenhagen, om te onderhandelen over den vrede met de Hollanders en Zeeuwen.
Register Z. O. 1—18. — Ms. supplem. v. Mieris.

23 *Aug.* en 6 *Sept.* — Vredesverdragen van Holland, Zeeland en Friesland met Lubeck, Hamburg, Wismar, Straalsund, Rostock, Luneburg, den Hertog van Holstein, Denemarken, Noorwegen, Zweden, Pruissen en Lijfland, te Koppenhagen.
Register Z. O. 21—39. — Aitzema, Zaken van Staat, I, 90 en v.

Sept. (?) — Bevestiging van het bestand met de zes Wendsche Steden door Hertog Filips en eenige Steden van Holland.
Register Z. O. 41 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

7 *Sept.* en 7 *Oct.* — Verklaringen van Johannes Laxman, Aartsbisschop van Lunden, dat hij voldaan is, in afwachting van nadere schikking omtrent schadevergoeding.
Register Z. O. 40, 41, 39. — Ms. supplem. v. Mieris.

9 *Sept.* — Hertog Filips schrijft aan den Heer van Binguicourt, Stadhouder van Holland, dat Willem van Naaldwijk, Rentmeester van Holland, zich bedient van het Graaflijk zegel, berust hebbende onder den voormaligen Gouverneur, den Heer van Santes, en onder dat signet verschillende brieven en commissiën heeft uitgegeven, o. a. aan Banyaard Scey, Kastelein van Medemblik. De Hertog beveelt, dat die brieven

worden herroepen en vernietigd, en dat Willem van Naaldwijk het bedoelde zegel overgeve aan den Raad, in wiens tegenwoordigheid het moet verbroken worden. De Hertog verbiedt eindelijk, het Graaflijk zegel 't welk de Raad van hem houdt, ooit in handen van anderen te stellen, en brieven of plakaten, geheim of openbaar, uit te geven ten ware met dat signet bezegeld en met vermelding van de namen der Raadsleden die bij de handeling tegenwoordig zijn geweest.

5e Memoriaal Rosa, 186 vs. — 187. — Ms. supplem. v. Mieris.

12 *Sept.* — Keur op het overschepen van goederen te Dordrecht.

Van de Wall, Privilegiën van Dordrecht, III, 537.

13 *Sept.* — Hertog Filips verzet op verzoek van die van Goes de jaarmarkt aldaar.

5e Memoriaal Rosa, 188. — Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Privilegieboek van Goes, van den Burgemeester van Ossenwaarde, 12 vs. 13.

19 *Sept.* — Willem van Lalaing Heer van Bingincourt, Stadhouder van Holland, beveelt uitvoering van het mandement van Hertog Filips, waarbij Rudolf van Diepholt als Bisschop van Utrecht wordt erkend, en algemeen in Holland, Zeeland en Friesland geboden wordt, hem te gehoorzamen.

5e Memoriaal Rosa, 189.

21 en 27 *Sept.* — Bezegeling van het bestand met de Wendsche Steden, enz., afkondiging daarvan en bevel aan alle kapers, terstond binnen te komen.

Register Z. O. 41 vs. — 5e Memoriaal Rosa, 189 vs.

22 *Sept.* — Verlof aan die van Beverwijk om hout af te halen 't welk zij in Deventer gekocht hebben.

5e Memoriaal Rosa, 189.

6 *Oct.* — Mandement van Hertog Filips tegen de brieven van Walraven van Meurs en de kerkvergadering van Basel, waarin beweerd werd, dat zijne vroegere bevelschriften tot gehoorzaamheid aan Rudolf van Diepholt en Paus Eugenius tegen zijn wil waren uitgegeven, 't geen tot veel verwarring en onlusten in Holland en Zeeland aanleiding gegeven had. De Hertog hernieuwt thans ten strengste zijne bevelen tot erkenning van Rudolf van Diepholt.

Register Z. O. 54 vs. — 58. — Ms. supplem. v. Mieris.

27 *Nov.* — Absolutie van den Abt van S. Paul te Utrecht aan de ingezetenen van Leiden en Rijnland wegens hunne ongehoorzaamheid aan Walraven van Meurs.

Archief v. Leiden.

28 *Nov.* — Streng bevelschrift van Hertog Filips aan zijne Baljuwen, Rentmeesters, enz., tot betere handhaving van verscheiden punten in de sententie tegen de Kennemers wegens hunne rebellie vóór Haarlem, — o. a. van het verbod om wapens te dragen, waarop echter eene uitzondering mag gemaakt worden voor die van Texel, omdat zij aan de grenzen gezeten zijn, — en de opbrengst van het haardgeld, waarvan evenwel vrij worden gesteld degenen die de bewijzen van hun vrijdom aan Gouverneur en Raden overleggen.

5e Memoriaal Rosa, 197—198 vs.

30 *Nov.* — Bevelschrift tot handhaving van de muntordonnantie.
Oorspronkel.: Rijks-Archief: Graaflijkheid.

8 *Dec.* — Testament van Hertog Filips van Bourgondië.
Miraeus, Opera Diplom. II. 256 sq.

31 *Dec.* — Bekrachtiging van de privilegiën van Rijnland en Noordwijk door Hertog Filips.
Privileg. v. Rijnland, 705.

— Gedurige verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.
4e Memoriaal Rosa, 80 vs. — 5e Memor. Rosa, 152. 167 vs. 193 vs. 194 vs.

1442.

6 *Jan.* — Vergunning aan die van Krimpenerwaard om aarde te halen uit Riederwaard voor hunne bedijkingen.
8e Memoriaal Rosa, 2 vs.

7 *Jan.*, 24 *Febr.*, 1 en 9 *Maart.* — Muntordonnantiën en bevelschriften omtrent de munt.
8e Memoriaal Rosa, 2 vs. — 5. 7—8. — Archief v. Middelburg.

9 *Maart.* — Isabella van Portugal, belast met de regering gedurende afwezigheid van Hertog Filips, verklaart, in overleg met den Raad en de Staten van Holland en Zeeland, de poorters van Amsterdam weêrspannig en hunne goederen, renten, leenen, enz. verbeurd, omdat zij weigeren, de schadevergoeding voor het nemen van schepen en goederen van bevriende mogendheden gedurende den oorlog met de Hanzeesteden, op te brengen ter voldoening aan de vredesverdragen van Koppenhagen; en beveelt allen Drossaarts, Baljuwen en anderen dienaren der Graaflijkheid, de goederen, renten, enz. der Amsterdammers waar zij die vinden kunnen te arresteren ten verkoop, tot dat door Amsterdam aan hare verpligting voldaan zal zijn.
Register Z. O. 43 en v. — Ms. supplem. v. Mieris. — Vidimus in het Archief v. Leiden.

14 *Maart.* — Voorzieningen omtrent den Clamdijk.
7e Memoriaal Rosa, 15 vs. 21.

15 *Maart.* — Geleide van den Koning van Engeland aan Hollandsche en Zeeuwsche gezanten.
Rijmer, Acta Publ. Angl. XI, 4.

21 *April.* — Gouverneur en Raden handhaven de uitspraak van Hertog Filips, van 20 Aug. 1440 (verg. onder die dagteekening), tegen de

Waterlanders die zich nog steeds blijven beroepen op het handvest van Jan van Beijeren omtrent de verkiezing van Schepenen, en op de belofte van Hertog Filips, hunne privilegiën te handhaven en niet te verminderen.

8e Memoriaal Rosa, 17 vs. — 18.

7 *Mei.* — Vergunning aan die van Goes om de haven te verleggen.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Privilegiën v. Goes v. d. Burgemeester v. Ossenwaarde, 42 vs. — 43.

22 *Mei.* — Hertog Filips vergeeft aan die van Naarden dat zij buiten zijn wil en weten een handvest met Stedezegel gemaakt hebben, waarbij veertig mannen gesteld waren om jaarlijks den Raad nevens de Burgemeesters te kiezen; mits die brief hem worde overgeleverd en vernietigd.

Register Philippus B. 48. — Kluit, Hist. d. Holl. Staatsreg., V, 299, uit: 2e Memoriaal Rosa (?), — ond. dagteek. 23 Mei. — Ms. supplem. v. Mieris.

22 *Mei.* — Hertog Filips geeft aan Naarden de volgende voorregten: 1. Jaarlijks zullen alle poorters die 100 gouden nobelen gegoed zijn en te schote daarvan 18 grooten geven, op Onze Lieve-Vrouwe dag-Purificatio, in een huis hun daartoe door den Burgemeester aan te wijzen, bij loting of bij meerderheid van stemmen 21 mannen uit hun midden kiezen, uit welke voorts de Baljuw van Gooiland 7 zal nemen om één jaar Schepenen te zijn. Evenzoo worden door de poorters gekozen: Kerkmeesters, Schairmeesters en Waardijnen van de draperiën. — 2. Geen bastaard zal zitting nemen in het geregt; en geen ander dan een ingeborene of die langer dan zeven jaar poorter is geweest zal te keur of te lote mogen gaan of in 't geregt zitting nemen. — 3. Binnen 500 roeden buiten de vesten der stad mag niemand bouwen, timmeren of wonen, op eene boete van 100 ponden.

Register Philippus B, 48. — Ms. supplem. v. Mieris. — Muller Massis, Dissert. de origine, etc. Burgimastrorum, etc. inter Documenta. litt. H.

23 *Mei* en 25 *Junij.* — Bevelschriften omtrent de muntordonnantiën.

8e Memoriaal Rosa, 20 vs. en 21.

10 *Junij* en 18 *Sept.* — Beloften van ingelanden van Mijnsheerenland, van Moerkerken en van Rijderambacht, alleen te Dordrecht ter markt te komen.

Van de Wall, Privilegiën van Dordrecht, III, 538. 540.

20 *Junij.* — De Raad geeft voorloopig en tot wederzeggen in naam van Hertog Filips aan die van Wieringen hunne verbeurde privilegiën terug.

8e Memoriaal Rosa, 25 vs.

30 *Junij.* — Brieven van Hertog Filips aan Utrecht, Amersfoort, Kampen en Deventer, inhoudende verzoek, op grond van het eerste artikel van het verdrag met Bisschop Rudolf van Diepholt, alle verkeer af te breken met Amsterdam, 't welk tegen den Hertog, den Raad, de Ridderschap en de gemeene Steden van Holland rebelleert, en waarschuwing dat de goederen, uit Utrecht, enz. naar Amsterdam gezonden, zullen aangehouden en verbeurd verklaard worden. (Verg. onder 9 Maart.)

8e Memoriaal Rosa, 26 vs. — 27.

1 *Aug.* — De Raad ontvangt van den gezant van Bremen brieven van oorlogsverklaring van die stad aan Hertog Filips en aan Holland, Zeeland,

Friesland en Vlaanderen. De brieven nedergelegd in de Cancellarie van den Hove in den Haag, en de inhoud bij plakaat aan 's Hertogs onderzaten bekend gemaakt.

8e Memoriaal Rosa, 37 vs.

3 *Aug.* — Uitvoerige verordeningen na verscheiden dagvaarten op de dijken en waterwerken van den Lopickerwaard.

8e Memoriaal Rosa, 41—44 vs.

23 *Aug.* — De Raad vergunt voorloopig aan die van Amsterdam, kapers uit te rusten tegen Bremen, en waarschuwt alle ingezetenen dat de vaart niet meer vrij is.

8e Memoriaal Rosa, 45.

18 *Sept.* — Hertog Filips belooft de landen van Texel nimmer te vervreemden.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privil. van Texel, 26. 29.

5 en 6 *Oct.* — De Edelen en Steden van Holland verklaren zich bereid de sententie te helpen uitvoeren, die met hunne goedkeuring door Vrouw Isabella tegen Amsterdam is uitgesproken (9 Maart).

8e Memoriaal Rosa, 49 vs. — 50.

13 *Oct.* — Hertog Filips vermaant die van Harderwijk, de tollen, welke zij ten nadeele van zijne onderzaten gesteld hebben, op te heffen en de gevangenen te ontslaan.

Schrassert, Beschrijv. van Harderwijk, I. 187.

13 *Oct.* — Schrijven van die van Harderwijk aan de Steden en Eilanden van Holland, digtst bij de Zuiderzee gelegen, over het verschil met Naarden over den stapel van de visch.

Schrassert, Beschrijv. van Harderwijk, I, 186.

14 *Oct.* — Hertog Filips bevestigt den stapel van de visch tusschen de Vecht en den IJssel aan de Zuiderzee binnen Naarden.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privilegiën van Naarden, 33. — Brieven van den Hertog v. Gelder over deze zaak: Schrassert, l. l.

18 *Nov.* — Hertog Filips stelt order op de doodslagen en maaggelden in Holland en West-Friesland.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privileg. van Drechterland, 61.

7 *Dec.* — Bekendmaking door Hertog Filips, dat bij den Raad ontvangen zijn brieven uit Keulen, waarbij gewaarschuwd wordt omtrent Achtbrieven door den Roomsch Koning tegen de landen des Hertogs uitgegeven. De Hertog waarschuwt mitsdien zijne onderzaten tegen handelsverkeer met die plaatsen waar uitvoering aan de Achtbrieven zou kunnen gegeven worden.

8e Memoriaal Rosa, 55 vs.

14 *Dec.* — Bevelschrift tot voorziening omtrent den Vriezendijk.

8e Memoriaal Rosa, 57 vs.

16 *Dec.* — Voorstellen van den Raad, nadat ter dagvaart van Edelen en Steden besloten is, het geld, 't welk aan Pruissen en Holstein betaald

moet worden en verder benoodigd is voor het gezantschap naar Engeland, te vinden uit de boete welke Amsterdam wegens hare rebellie heeft op te brengen. De Raad stelt voor: óf dat geld voorloopig ter leen te nemen van de Steden, nl. van Haarlem 250 pond, van Delft en Leiden elk 200, van Gouda 100, van Rotterdam 30 en van Schiedam 20, welke sommen dan ten eerste zullen teruggegeven worden zoodra de boete van Amsterdam ontvangen is; óf wel, terstond met gewapende magt vóór Amsterdam te trekken om die stad tot betaling der boete te dwingen, waartoe dan Haarlem 800 gewapenden zal leveren, Delft en Leiden elk 600, Gouda 100, Rotterdam, Schiedam, en de overige elke naar hare gewone taxe. — De Raad verlangt het besluit van de Steden hieromtrent te vernemen vóór Kersavond e. k.

8e Memoriaal Rosa, 61 vs.

— Instructiën van wege den Raad en de Staten van Holland, Zeeland en West-Friesland aan de Gezanten naar Pruissen, Denemarken en Engeland. — 1. Instructie aan Egbert den Gier naar den Hoofdmeester van Pruissen: — onder dankzegging voor bewezen dienst en betuiging van vriendschap zal de gezant aantoonen, hoe de Staten der landen tot nog toe, bij afwezigheid van den Hertog en rebellie van sommige steden in de onmogelijkheid zijn geweest om de som die aan den Hoofdmeester en aan die van Pruissen was toegezegd, te voldoen; de gezant zal daarom uitstel verzoeken, en mogt de Hoofdmeester dit niet toestaan, zal de gezant antwoorden, dat hij nader bevel van zijne lastgevers zal verzoeken. — 2. Instructie aan denzelfde, als gezant naar Denemarken: — op gelijke wijze en gelijke gronden zal hij den Koning van Denemarken en den Bisschop van Loune uitstel vragen voor de betaling der verschuldigde sommen, en verder trachten te bewerken dat de vriendschap en het verkeer tusschen de beide naitën op den ouden voet blijven. — 3. Instructie aan Bartholomeus van Eten en Cornelis Baroens, als gezanten naar Engeland, om te Londen te onderhandelen met den Kanselier en de overige gevolmagtigden des Konings: — de gezanten zullen restitutie vorderen voor de schaden aan de Hollanders toegebragt; en indien de commissarissen des Konings daarop antwoorden, dat, naar de laatst gemaakte conventie de restitutie aan de Engelschen reeds geschied moest zijn, terwijl de gezanten niet omstreeks de bepaalde veertien dagen na Paschen, maar veel later te Londen zijn verschenen, zullen de gezanten zich daarop kunnen verdedigen door te zeggen, dat het verkeer tot dien tijd niet vrij was en zij in de onmogelijkheid waren om over te komen, terwijl toch de Hollanders geen restitutie konden doen indien niet tevens van de zijde der Engelschen hetzelfde werd gedaan; — voorts zullen de gezanten onderzoek doen naar het van weêrszijden verschuldigde; maar in geen geval mogen zij tot een definitief tractaat met Engeland besluiten; zij zullen echter met de Engelschen een naderen dag bepalen om de zaken definitief te regelen, 't zij te Calais, 't zij indien de Engelschen dit niet willen, op eene andere geschikte plaats; — eindelijk zullen zij naar beste weten eenige bijzondere zaken, schaden en reclames van enkele personen trachten te regelen. — (Zonder dagteekening).

4e Memoriaal Rosa, 111 vs. — 114 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

— Besluiten van Ridderschap en Steden op verschillende dagvaarten, tot heffing van een pondgeld om Pruissen volgens tractaat van Koppen-

hagen te voldoen. Een deel van het verschuldigde, 2200 pond, zal door Amsterdam moeten opgebragt worden.

8e Memoriaal Rosa, 82 vs. — 83.

— Verlenging van den vrede met de Oost-Friezen.

8e Memoriaal Rosa, 6 vs.

1443.

8 *Febr.* — Voorziening omtrent den dijk te Spaarnewoude.

Commissiones Burgundiae, 133.

14 *Febr.* — Vrijgeleide voor de Hollandsche gezanten naar Engeland.

Rymer, Acta publ. Angl. XI, 20.

24 *Febr.* — Verbod van alle verkeer met Amsterdam (verg. onder 1442), en bevel tot aanhouding van allen die tegen dit verbod handelen, met verbeurte van de naar Amsterdam gevoerde goederen.

8e Memoriaal Rosa, 71 vs.

24 *Febr.* — Muntordonnantie.

8e Memoriaal Rosa, 70.

28 *Febr.* — Bevel van Hertog Filips aan alle rekenpligtige ambtenaren, hunne rekeningen bij de Rekenkamer over te leggen. Aanstelling van Pieter Bladelijn, gewezen Ontvanger-Generaal, tot Gouverneur-Generaal der Finantiën, belast met het nazien van alle uitgegeven mandementen betreffende de finantiën. Voor het vervolg zal geen zoodanig mandement mogen uitgegeven worden dan gecontrasigneerd door den Gouverneur-Generaal.

Rood Register, A. 6.

12 *Maart.* — Hertog Filips beveelt aan die van Goes, voortaan geen Kapellaans geld te geven dan die tegenwoordig zijn geweest en de dienst hebben helpen verrigten.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privil. van Goes, van Ossenwaarde, 13.

29 *Maart.* — Bekendmaking door Hertog Filips, dat die van Amsterdam een verdrag hebben gemaakt met Gouverneur en Raden, waarbij het verkeer weder is opengesteld (verg. onder 24 Febr.); en bevel, de poorters van Amsterdam en hunne goederen weer veilig te laten komen en gaan tot Kersavond e. k.

8e Memoriaal Rosa, 73 vs. — 74.

31 *Maart.* — Nieuwe dagvaart uitgeschreven tegen 19 April e. k. om te beraden over voldoening van de, volgens tractaat verschuldigde gelden aan Denemarken en Pruissen. Wie daar niet verschijnt zal gerekend worden toe te stemmen in de maatregelen door de aanwezigen te beramen.

8e Memoriaal Rosa, 74.

9 *April.* — Bevelschrift aan de dienaren en officieren van het land van Heusden, de tollenaars van Gorinchem en Geervliet behulpzaam te zijn in het invorderen der tollen.

8e Memoriaal Rosa, 75.

10 *April.* — Frank van Borselen regelt, als Heer van Voorne, voor die van den Briel, in overleg met de regeerders der stad de bestiering der weeskinderen en hunne goederen.

Ms. supplem. v. Mieris. — Alkemade, Beschr. van den Briel.

1 *Mei.* Vrijdom van verbeurd verklaring aan die van de Zyp verleend.

Oorspronk.: Rijks-Archief: Graaflijkheid.

1 *Mei.* — Dagvaart uitgeschreven te Antwerpen, tot bijlegging van de geschillen tusschen de Hollanders en Zeeuwen en 's Hertogenbosch, over schade aan genen toegebragt; en uitnoodiging aan allen die schade hebben geleden, deze op te geven aan Gouverneur en Raden vóór 24 Mei e. k.

8e Memoriaal Rosa, 77 vs. — 78.

1 *Mei.* — Muntordonnantie.

8e Memoriaal Rosa, 78.

24 *Mei.* — Antwoord van Haarlem, Delft, Leiden, Gouda en Rotterdam op het voorstel der Ridderschap, om van elk vat bier 2 grooten te heffen. De Steden wenschen de taxe te houden op den ouden voet. Daarop zijn door den Raad vijf punten (niet nader in 't Memoriaal aangeduid) ter overweging gegeven aan de afgevaardigden der Steden om zich daarover met de Vroedschappen te beraden, en na acht dagen antwoord te brengen.

9e Memoriaal Rosa, 2 vs.

27 *Mei.* — Hertog Filips beveelt, dat niemand dan de Rentmeester van Noord-Holland kennis neme van de achtergelaten goederen van bastaarden en vreemdelingen aldaar.

8e Memoriaal Rosa, 79 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

28 *Mei.* — Vergunning tot het leggen van een wacht, ter bescherming van de tol te Dordrecht.

Van de Wall, Privilegiën van Dordrecht, III, 544.

1 *Junij.* — Dagvaart uitgeschreven op Woensdag na S. Jans dag-Midzomer e. k. in den Haag om te beraadslagen over de voldoening der gelden aan Denemarken en Pruissen (verg. onder 31 Maart en 24 Mei), welke gelden de Ridderschap wenscht te vinden door eene belasting op het bier, terwijl de groote Steden voorstellen, eene belasting te leggen op de turf en het koorn.

9e Memoriaal Rosa, 4 vs.

26 *Junij.* — Overeenkomst van Kampen met de Hollandsche Watersteden, eene dagvaart te houden te Harderwijk, ter afdoening van geschillen over toegebragte schade. — Onderzoek daaromtrent bevolen.

9e Memoriaal Rosa, 11 en vs.

9—12 *Aug.* — De gedeputeerden van Haarlem, Delft, Leiden, Amsterdam, Gouda, Rotterdam, Hoorn, Alkmaar, Medemblik, Naarden, Weesp en Muiden verklaren ter dagvaart zich bereid tot de betaling van hun deel in de buitengewone belasting op het bier, koorn, zout of de turf, ter voldoening aan de schadeloosstelling aan Pruissen volgens tractaat van Koppenhagen. Daarmede vereenigen zich ook Zierikzee en Brouwershaven. Middelburg, niet tijdig genoeg de aanschrijving ter dagvaart ontvangen hebbende, verontschuldigt zich over het niet zenden van een gemagtigde, en verzoekt den Raad, hare belangen voor haar waar te nemen en voor haar te beslissen. Brielle verklaart, steeds alle schade vergoed te hebben, door hare poorters wederregtelijk aan eenige bevriende Mogendheid toegebragt, en voegt daarbij, dat indien ook de andere steden zoo gehandeld hadden, de buitengewone belasting thans onnoodig ware geweest; de stad wil echter tot onderhoud van de gesloten tractaten ook nu nog haar deel bijdragen in 't geen ter voldoening aan Pruissen en Denemarken zal gevorderd worden. Amsterdam eindelijk zal borg stellen, opdat hare poorters en schepen, nu in de Oost-Zee aangehouden ter voldoening aan het tractaat, bevrijd worden; haar zal dan in rekening worden gebragt tot afkorting voor hare bijdrage in de algemeene belasting wat zij nu vooruit reeds als borgstelling betaald zal hebben.

9e Memoriaal Rosa, 21—22 vs. en ingestoken brief.

10 *Aug.* — Hertog Filips bekrachtigt het bestand tusschen Holland en Groningen, waarbij het vrije verkeer weder wordt opengesteld, en bepaald wordt, dat tusschen dezen en Mei-dag e. k. een dagvaart zal gehouden worden te Kampen om de geschillen over wederzijdsche schaden bij te leggen.

8e Memoriaal Rosa, 81.

10 *Aug.* — Hertog Filips vernieuwt het artikel van het vredesverdrag met den Bisschop van Utrecht, dat men zijne onderzaten van Holland, Zeeland en Friesland niet naar Utrecht zal dagen.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privilegieboek v. Leiden, A. 106.

28 *Aug.* — Oordeel van den Raad in de geschillen met Dordrecht over het stapelregt.

9e Memoriaal Rosa, 28 vs. — 29 vs.

Aug.—Nov. — Handelsvrijheden door den Koning van Denemarken in Noorwegen, behalve in IJsland en andere Schat-landen, aan Amsterdam, Zierikzee, Brielle en Schiedam verleend.

Archief v. Zierikzee. — Dapper, Beschrijv. v. Amsterdam, 118. — Privilegiën van Brielle en Voorne, 69.

Aug. — Antwoorden van de Ridderschap ter dagvaart over de opbrengst der gelden ter voldoening aan het tractaat van Koppenhagen (verg. 9—12 Aug. antwoorden der steden). — De Ridderschap wenscht vóór alles, den Heer van Lalaing uit naam van den Hertog te hooren. De Heer van Lalaing verklaart, als gevoelen van den Hertog, dat allen zonder onderscheid in de gemeene lasten moeten deelen, schoon, indien er uitzonderingen gemaakt werden, 's Hertogs onderzaten vrij behoorden te zijn, vermits niet hij, maar de Edelen en Steden den oorlog begonnen en het tractaat gesloten hadden, terwijl hij alleen ten hunnen verzoeke in de genomen maatregelen had toegestemd. — De Heer van IJsselstein, daarop

het woord vragend, houdt eene lange redevoering over het beginnen en beëindigen van den oorlog. — Verzocht zijnde, zijn antwoord in geschrift te brengen, levert hij dit den volgenden dag over, gelijk ook de anderen. De Heer van IJsselstein verklaart bij dat antwoord, dat zijne heerlijkheid altijd vrij is geweest van buitengewone lasten, en dat nu ook behoort te blijven, maar dat hij een huis en huisgezin heeft in den Haag, en bereid is, daarvoor in de gemeene lasten te deelen zoolang hij in den Haag woont. — De Heer van Wassenaar zal zich voegen bij de meerderheid. — De Heeren van Naaldwijk, Poelgeest en Heemstede verklaren zich bereid, vóor zich en voor de hunnen in de gemeene lasten bij te dragen. — De Heer Aernt van Ghent kan niet antwoorden voor degenen die onder hem in Zuid-Holland zijn gezeten; want, deed hij dit, zij zouden hem doodslaan; maar hij zal gaarne volgen wat de Hertog en de lieden in Zuid Holland zelven besluiten mogten.

9e Memoriaal Rosa, 24—25 vs.

6 *Sept.*, 10 *Nov.* — Voorzieningen omtrent de dijken te Petten en de waterwerken van Brouwershaven.

8e Memoriaal Rosa, 81. — 9e Memor. Rosa, 36. 37.

7 *Sept.* — Hertog Filips bevestigt tot wederzeggen het poorterregt door Vrouw Margaretha aan Wieringen verleend, mits hem blijven betaald worden de gelden en lasten, bij sententie voormaals aan Wieringen opgelegd.

8e Memoriaal Rosa, 82.

12 *Dec.* — Ordonnantie tegen het stroopen te Aalsmeer.

9e Memoriaal Rosa, 44.

Dec. — Order op den zeevond in Noord-Holland.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Handv.-Chron. v. d. Houve.

1444.

19—29 *Jan.* — De Raad, vernomen hebbende, dat sommigen geruchten verspreiden, alsof de zetting op het bier, koorn, zout en de turf alleen door den Gouverneur en de Burgemeesters der groote steden zou zijn vastgesteld, verlangt openlijke verklaringen van de Steden daaromtrent, ter wederlegging van die geruchten. — Haarlem, Leiden en Gouda doen hierop door hare afgevaardigden verklaren, dat de bedoelde zetting wel degelijk door hare Vroedschappen, en wel bepaald door de Groote en niet enkel door de Kleine Vroedschap is goedgekeurd.

9e Memoriaal Rosa, 54—55. 57—58. 58 vs. — 59 vs.

25 *Jan.* — Dagvaarding van verscheidene personen voor den Raad om zich te komen verantwoorden over de gewapende vergadering en den opstal te Amsterdam.

9e Memoriaal Rosa, 65—66 (ingestoken brief).

27 *Jan.* — Beraadslagingen ter algemeene dagvaart over de middelen ter voldoening aan de tractaten van Koppenhagen. — De Gouverneur, Willem van Lalaing, herinnert, dat bij vorige dagvaarten geordineerd was eene zetting op het bier, koorn, zout en de turf. Hij deelt mede, dat die belasting een tijdlang in de Steden is ingevorderd en betaald, maar dat die betaling thans weder is gestaakt. Hij verlangt, in naam van den Hertog, daarvan de redenen te vernemen; mogten die blijken afdoende te zijn, dan zal men tot het beramen van andere middelen moeten overgaan, om aan de vredesvoorwaarden te kunnen voldoen. — De Ridderschap antwoordt bij meerderheid, dat zij vroeger reeds heeft voorgesteld, een pondgeld in Pruissen en Denemaken te heffen van de Hollandsche en Zeeuwsche koopmanschappen, maar dat dit voorstel toen verworpen en tot eene zetting op het bier, enz. binnen 's lands besloten werd. De Ridderschap verklaart nu, geen ander middel te weten. — De Gouverneur waarschuwt tegen het gevaar voor de Hollandsche en Zeeuwsche kooplieden om nu Oostwaarts te trekken, nu aan de voorwaarden van het bestand zoo slecht voldaan wordt. — De Afgevaardigden van Haarlem en Delft betuigen, dat hunne steden door de zetting op het bier te gronde zullen gaan, maar tevens, dat zij geen ander middel weten, dat zij echter hopen, een goed voorstel te zullen vernemen, om het aan hunne lastgevers te kunnen overbrengen. — Leiden verklaart zich bereid om mede te werken tot hetgeen de andere Steden besluiten zullen. — Gouda en Rotterdam voegen zich bij de uitspraak van Leiden.

9e Memoriaal Rosa, 59 vs. — 60 vs.

31 *Jan.* — Officieel verslag omtrent een oproer te Amsterdam, bij gelegenheid van de jaarlijksche verandering der Wethouderschap door Commissarissen van den Raad. — En verdrag door dezen tusschen strijdende partijen gemaakt.

7e Memoriaal Rosa, 108 en vs. — Kluit, Hist. der Holl. Staatsreg. V, 300.

5 *Febr.* — Bekendmaking, dat de onderhandelingen met Engeland over de wederzijdsche schade (verg. onder 1442) den 4den Julij e. k. zullen aanvangen te Calais. Verbod, den Engelschen vóór of gedurende die onderhandelingen eenige schade of hindernis toe te brengen. Uitnoodiging aan allen, die gedurende de drie laatste jaren eenige schade van de Engelschen geleden hebben, daarvan vóór Paschen behoorlijke opgave bij Gouverneur en Raden te doen.

9e Memoriaal Rosa, 61.

2 *Maart.* — Hertog Filips geeft, ten verzoeke van de gebroeders Adriaan en Cornelis van Nijenwerve, verlof tot de heffing van 2 gr. Vl. op elk vat bier binnen de ambachtsheerlijkheid van Nijenwerve en Bethem, mits de meerderheid der ingezetenen daarin toestemme.

1e Geluwe Register, 185.

19 *April.* — Dagvaart van de Steden van Holland en Zeeland in den Haag. Tegenwoordig: de gedeputeerden van Haarlem, Delft, Leiden, Amsterdam, Gouda, Rotterdam, Alkmaar, Schoonhoven, Brielle, Middel-

burg, Zierikzee en Brouwershaven. — Vraagpunten door den Raad gesteld: — 1. Wie men zenden zal ter dagvaart van 10 Mei e. k. te Hesdin om te onderhandelen met die van Dieppe. — 2. Hoe de kosten zullen gevonden worden voor de Engelsche gezanten, en wie naar Calais zullen gezonden worden (verg. onder 5 Febr.). — 3. Wie gezonden zal worden ter dagvaart van Pinksteren e. k. te Kampen om te onderhandelen met de zes Wendsche Steden. — 4. Wat de Steden besluiten omtrent de nieuw voorgeslagen leening aan den Hertog van 21000 saluijten op de eerste bede die hem zal worden toegestaan. — De Gedeputeerden antwoorden den volgenden dag, dat zij de benoeming van gezanten aan den Raad overlaten, en dat zij gaarne, elk voor hun deel, in de gezantschapskosten dragen willen indien hun dat nader in hunne taxe gekort wordt. Maar ten opzigte van het vierde punt kunnen zij alléén geen besluit nemen, daar dit mede door de Edelen beslist moet worden. Zij zullen daarover met hunne lastgevers beraden, en ter algemeene dagvaart van 17 Mei aanstaande, antwoord brengen.

10e Memoriaal Rosa, 1 vs. — 2.

20 *April.* — Belasting op de haring die te Vlissingen aangevoerd en verkocht wordt, tot onderhoud van de havens, bruggen, kaaijen, hoofden, enz. van die stad.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. register van Middelburg.

24 *April.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan de Rekenkamer in Holland, alle rekenpligtige ambtenaren terstond, op verbeurte van hunne ambten op te roepen om hunne rekeningen over te leggen.

Rood Register A, 7.

16 *Mei.* — Brief van Hertog Filips aan Gouverneur en Raden, waarin hij hun meldt, vernomen te hebben, dat in Hoorn de regering veranderd is door den Schout, niettegenstaande de brieven hem daarover geschreven. De Hertog verlangt, dat Gouverneur en Raden de regering te Hoorn verzetten indien dit volgens de costumen der stad doenlijk is. En zoo niet, dat zij dan in elk geval de regeringsverandering door den Schout nietig verklaren, en die van Hoorn bevelen, met nieuwe maatregelen te wachten tot de Hertog in Holland zal zijn gekomen.

10[e] Memoriaal Rosa, 7.

17 *Mei.* — Verhandelingen ter algemeene dagvaart van de Edelen en Steden van Holland en Zeeland in den Haag, over de gezantschappen en de schadevergoeding aan de Oosterschen. (Verg. onder 19 April en het jaar 1443).

10[e] Memoriaal Rosa, 7—10 vs. — Kluit, Hist. der Holl. Staatsreg. V, 310—319.

23 *Mei.* — Verordening tegen het te vroeg delven der meede in Zeeland, waardoor zij bedorven wordt, en de handel gevaar loopt schade te lijden.

10[e] Memoriaal Rosa, 11.

4 *Julij.* — Magtbrief van den Koning van Engeland voor de onderhandelingen met de Hollanders en Zeeuwen.

Rymer, Acta publ. Angl. XI, 67, 68.

10 *Julij.* — Overeenkomst tusschen Dordrecht en den Hertog van Gelder betreffende het stapelregt.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III, 545, 555.

23 *Julij.* — Verklaring omtrent het rooven van tien schepen van Zierikzee en Schouwen door kapers van Bremen, geholpen door de Wendsche Steden gedurende den vasten vrede.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Archief van Zierikzee.

22 *Sept.* — Tolvrijheid in Holland en Zeeland op zekere voorwaarden door Hertog Filips aan Bergen-op-Zoom wegens schade van brand verleend.

Register Z. O. 97 vs. — 100. Ms. supplem. v. Mieris. — Copie (4 Oct.) in de Charters van Vilvoorde.

4 *Oct.* — Hertogin Isabella, op last van Hertog Filips in Holland gekomen om de rust te herstellen, en vernomen hebbende, dat er in Haarlem weder een oploop geweest is, en dat daar een bestand tusschen de partijen is gesloten, ontbiedt de Burgemeesters, de Schepenen en eenigen van de voornaamste ingezetenen der stad naar den Haag, vermaant hen over het wederregtelijke èn van de vergaderingen in hunne stad, èn van het maken van generale bestanden buiten kennis van den Landsheer, beveelt hen voortaan zich rustig te houden, en laat in dien zin een plakaat uitvaardigen aan de burgers en de regering van Haarlem, waarbij nader nog wordt bepaald, dat indien iemand over een ander te klagen heeft, hij dat bij den Raad aanbrenge, maar geen vergadering van de gemeente daarover houde.

10e Memoriaal Rosa, 14.

26 *Oct.* — Plakaat tegen het dragen van pantsieren, lange messen en andere wapenen in de Steden.

10e Memoriaal Rosa, 16 vs.

27 *Nov.* — Dagvaarding van gemagtigden van Dordrecht door Hertogin Isabella naar den Haag, om zich te komen verantwoorden over de velerlei breuken en misdaden tegen de Graaflijkheid en tegen verschillende heerlijkheden en steden, waarvan die van Dordrecht sinds lang beschuldigd worden.

8e Memoriaal Rosa, 87.

2 *Dec.* — Bevelschrift van Hertogin Isabella aan de leenmannen van Hertog Filips, die nog verzuimd hebben hunne leenen te komen verzoeken, deze nalatigheid binnen 14 dagen te herstellen, op verbeurte van hunne leenen.

8e Memoriaal Rosa, 92.

2 *Dec.* — Brief van Dordrecht aan Hertogin Isabella, den 29sten November door Burgemeesters en Vroedschap der stad overgegeven aan den bode, die de dagvaarding der Hertogin (zie onder 27 Nov.) gebragt heeft. — De poorters van Dordrecht verklaren, den Hertog steeds in alle punten, die niet strijdig zijn met hunne handvesten, gehoorzaam te willen zijn. Ten onregte echter, — zeggen zij, — heeft de Ridderschap van Holland over hen geklaagd: zij hebben niets gedaan wat niet in hunne handvesten begrepen was. Wat betreft de klagten der Steden over het stapelregt, zij herinneren, dat de Hertog vóór zijn vertrek eene minnelijke schikking over dat regt gemaakt heeft en bevolen die compositie te houden tot zijne terugkomst; dat zij het verdrag werkelijk hebben gehouden, maar dat de Steden daartegen handelen, en zij dus veeleer over deze te klagen hebben. Wat de dagvaarding der Hertogin aangaat, oordeelen zij dat daaraan te voldoen strijdig zou zijn met hunne privilegiën; dat zij nl. niet in den

Haag voor den Raad, waarvan vele leden hun vijandig zijn, kunnen teregt staan, vermits dit eene procedure zou worden over hunne privilegiën zelve, welke de Hertog in 1425, blijkens copielijk bij den brief overgelegd charter, beloofd heeft te onderhouden en nimmer te verminderen; en dat zij daarom, de handvesten welke hunne vaderen met hun bloed, kosten en zware diensten verworven hebben, ongeschonden willende bewaren, de Hertogin ootmoedig verzoeken, hare dagvaarding te schorsen tot na terugkomst van den Hertog, als wanneer zij bereid zijn, in den Haag ter nadere verantwoording te verschijnen. — Gelijkluidende brief mutatis mutandis aan de Ridderschap van Holland, met uitnoodiging, het verzoek bij de Hertogin te ondersteunen.

8e Memoriaal Rosa, 88—90.

5 *Dec.* — Tweede dagvaarding van Dordrecht door Hertogin Isabella. De Hertogin wijst het verzoek om uitstel van de hand en gelast Dordrecht, tegen Donderdag e. k. gemagtigden naar den Haag te zenden om zich te verantwoorden.

8e Memoriaal Rosa, 91.

5 *Dec.* — Bevelschrift van Hertogin Isabella aan Haarlem, na de oproerigheden aldaar, den 10den December gemagtigden naar den Haag te zenden om de sleutels der stad over te leveren.

8e Memoriaal Rosa, 90 vs.

15—27 *Dec.* — Derde dagvaarding van Dordrecht bij openbare afkondiging, door Hertogin Isabella aan den Baljuw van Rotterdam bevolen, nadat die van Dordrecht, weigerend den tweeden daagbrief aan te nemen, den bode zwaar hebben beleedigd, zoodat niemand meer waagt, den derden over te brengen aan de Vroedschap. — Brief van de Hertogin aan den Baljuw van Rotterdam, en antwoord van dezen, dat aan den last uitvoering is gegeven.

8e Memoriaal Rosa, 94—96.

20 *Dec.* — Vonnis bij verstek door Hertogin Isabella tegen Dordrecht gewezen.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Graaflijkheid. — Register Z. O., 131 vs. — 146. — Van de Wall, Privileg. v. Dordrecht, III, 556—574.

22 *Dec.* — Plakaat van Hertogin Isabella tegen Haarlem. De stad zal gestraft worden als oproerig tegen de Graaflijkheid. De ingezetenen echter die niet instemmen met de oproerigen, zullen in genade worden aangenomen en veilig zijn, mits binnen vier dagen na afkondiging van het plakaat de stad verlatend. Ook medepligtigen aan de oproerigheden zullen met zachtheid worden behandeld, mits zich onderwerpend en de stad verlatend. Wie weêrspannig blijven, hebben het scherpste regt te wachten. — Afkondiging van het plakaat bevolen aan Baljuwen en Schouten van Kennemerland overal in hunne Baljuwschappen en zoo mogelijk ook in de Groote Kerk te Haarlem.

8e Memoriaal Rosa, 97 vs. — 98.

22 *Dec.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan allen die door eede aan hem verbonden zijn en zich binnen Haarlem bevinden, die stad binnen vier dagen te verlaten, op straffe van harde vervolging.

8e Memoriaal Rosa, 97 vs.

23 *Dec.* — Vonnis van Hertogin Isabella tegen die van Haarlem, waarbij alle verkeer met hen ten strengste wordt verboden, en aan alle dienaren der Graaflijkheid bevolen wordt, de goederen der Haarlemmers aan te houden waar zij kunnen, op boete van de waarde der goederen welke zij ongehinderd doorlaten.

8e Memoriaal Rosa, 99 vs.

1445.

6 en 11 *Jan.* — Kwijting aan Middelburg wegens betaling van een deel der aan Engeland verschuldigde gelden, en belofte van Hertog Filips tot teruggave van voorgeschoten gelden.

Archief van Middelburg.

16 *Jan.* — Hertogin Isabella, overwegende, dat de tijd in haar plakaat van 22 Dec. en in het bevelschrift van Hertog Filips van dezelfde dagteekening uitgedrukt, reeds lang is verloopen, en dat alzoo allen die binnen Haarlem zijn gebleven, geacht moeten worden oproerig tegen de Graaflijkheid te zijn, beveelt den dienaren der Graaflijkheid, alle goederen, tienden en renten van die binnen Haarlem zijn gebleven, waar zij in de Baljuwschappen ze vinden kunnen als Graaflijk eigendom in bezit te nemen en te inventariseren.

8e Memoriaal Rosa, 105.

19 *Jan.* — Stukken betreffende onderhandelingen met Pruissen. — Nadat Hertog Filips aan den Hoofdmeester van Pruissen geschreven en hem daarbij verzocht heeft, de schepen en goederen, die buiten oorlog maar om slechte voldoening aan de vredesvoorwaarden van Koppenhagen, te Dantzig zijn aangehouden, weder te doen vrijgeven, komt te Brussel bij den Hertog een gezant van Pruissen, Hans van den Wolde, doch gaat op 's Hertogs verzoek naar den Haag, om daar met de Hertogin en de Staten der landen te onderhandelen. — Aan de Edelen en Steden, op korte dagvaart in den Haag bijeen geroepen, verklaart de Pruissische gezant, dat hij in Holland is gekomen om het geld te ontvangen 't welk men aan Pruissen schuldig is, en antwoordt op alle andere vragen, dat hij geen naderen last heeft. — Inmiddels wordt aan den Raad een brief vertoond, uit Dantzig aan kooplieden van Leiden geschreven, waarin verhaald wordt, dat de Hoofdmeester van Pruissen op den brief van Hertog Filips reeds besloten had, de Hollandsche en Zeeuwsche goederen te doen vrijgeven; maar dat die van Dantzig hem hadden overgehaald, te zeggen, dat die goederen reeds verdeeld waren en dus niet terug gegeven konden

worden; 't geen, volgens den briefschrijver, onwaar is, vermits die goederen zich nog onder borgstelling van hem zelven en van de zijnen bevinden. Voorts waarschuwt dezelfde correspondent, dat men zich voortaan niet aan den Hoofdmeester alleen, maar aan het land van Pruissen tevens wenden moet; de zaken zullen dan beter te schikken zijn, daar het land den Hollanders gunstig is, en alleen die van Dantzig tegenwerken. Eindelijk verzekert hij, de noodige maatregelen te hebben genomen voor het behoud der aangehouden goederen. — De Gouverneur, Willem van Lalaing, zendt hierop den Secretaris van den Raad, Hendrik van der Goes naar Hans van den Wolde, om heimelijk met dezen in zijne herberg te spreken, en zoo mogelijk hem uit te hooren, of hij geenerlei naderen last heeft. — De Gezant blijft ontkennend antwoorden, behalve wat betreft eenige schikkingen omtrent termijnen van betaling, en blijft ook bij die ontkenning in tegenwoordigheid van den Raad en van de Staten. — Op eenparig besluit wordt hem nu, in tegenwoordigheid van gedeputeerden der Edelen en Steden (waaronder ook die van Haarlem) ten antwoord gegeven: dat men den Hoofdmeester dank zegt voor zijne vriendelijke brieven, en hem, den gezant voor zijne overkomst en bemoeijingen, maar, vermits de gezant geen naderen last heeft, ook geen verder gevolg aan de onderhandelingen kan geven.

8e Memoriaal Rosa, 101 vs. — 105.

23 *Jan.* — Hertogin Isabella maakt bekend, dat zij met den Gouverneur en eenige leden van den Raad, volgens opontbod van Hertog Filips naar Brussel zal trekken, om met den Hertog te beraadslagen over de bevrediging van het land. Zij beveelt allen ingezetenen dezer landen, rust en vrede te houden en alle partijzaken te laten in den staat waarin zij nu zijn tot zij teruggekeerd of de Hertog zelf in 't land gekomen is. De reeds gedane arresten tegen Haarlem worden gehandhaafd, maar voorloopig zullen geene nieuwe gedaan worden: het verkeer met Haarlem blijft echter verboden.

8e Memoriaal Rosa, 110 vs. — 111 vs.

11 *Febr.* — De Raad maakt openbaar bekend in Holland en Zeeland, dat een brief van den Hertog en de Hertogin is ontvangen, houdende copie van een brief uit Dieppe aan Brugge en Sluis, waarin die steden gewaarschuwd worden, dat die van Dieppe een kapervloot uitrusten tegen de Hollanders en Zeeuwen, omdat deze hun de schade niet willen vergoeden, tijdens den oorlog met de Oost-Zee-Steden door Hollandsche en Zeeuwsche kapers hun toegebragt. (Verg. onder 19 Apr. 1444.)

8e Memoriaal Rosa, 111 vs. — 112.

7 *April.* — Hertog Filips schenkt vergiffenis aan Haarlem onder voorwaarde van boete.

Archief van Haarlem.

10 *April.* — Vredesverdrag van Engeland met Holland, Zeeland en Friesland. — Volmagten van de wederzijdsche gezanten: Thomas Kent en Hendrik Vuytenhove. — Vredesvoorwaarden: — 1. Het wederzijdsch verkeer zal volkomen vrij zijn en veilig, behoudens de gewone betaling der tolregten. — 2. De Hollanders en Zeeuwen zullen in twee termijnen voor schadevergoeding aan de Engelschen 7000 gouden nobelen Engelsche munt betalen en daarvoor binnen twee maanden borg stellen. Bij gebreke van borgstelling of betaling mogen de Engelschen alle Hollandsche en

Zeeuwsche goederen aanhouden en verkoopen tot het volle bedrag der som zonder dat daardoor de vrede verbroken wordt. — 3. De bijzondere schaden van weerszijden zullen nader berekend en naar billijkheid vereffend worden. — 4. De vrede, af te kondigen binnen twee maanden zal niet worden verbroken dan na voorafgaande oorlogsverklaring, drie maandan vóór den aanvang der vijandelijkheden. — 5. Gestrande goederen worden van weerszijden tegen bergloon terug gegeven.

Register Philippus B. 179—183. — Copie met Holl. vert. in Archief v. Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris. — (Niet bij Rymer, Acta Publ. Angl.)

27 *April*. — Hertog Filips regelt de verkiezing van een Schepen in de stad Goes.

Memoriale T. 1. — Ms. supplem. v. Mieris.

28 *April*. — Plakaat van Hertog Filips tegen de partijschappen van Hoeksch en Kabeljaauwsch in Holland en Zeeland.

Memoriale T. 1 vs. — 2. — Ms. supplem. v. Mieris. — Toetssteen op het Goudsch Chronyksche 273 en vs. (Beter en vollediger tekst in het aangeh. Memoriale, ook vermeld in Bijvoegs. op Wagenaar, IV, 13).

3 *Mei*. — Geleide aan gemagtigden van degenen die buiten Haarlem zijn, om met de Commissarissen te onderhandelen over de wijze om in de stad terug te keeren.

Memoriale T. 3. — Ms. supplem. v. Mieris.

5 *Mei*. — Getuigenis, dat de Heer van Lalaing op bevel van Hertog Filips het zegel 't welk men gewoon is in Holland te gebruiken, aan den President van den Raad in den Haag heeft overgegeven.

Memoriale T. 3. — Ms. supplem. v. Mieris.

8 *Mei*. — Hertog Filips beveelt den Schepenen van Wieringen, in afwezigheid van den Schout, met den stedehouder regt te doen, 't geen zij geweigerd hadden.

Memoriale T. 3 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

11 *Mei*. — Verbod om in het land van Woerden, rapen of vlas van de velden te halen ten ware de tienden daarvan betaald zijn.

Memoriale T. 3 vs. — 4. — Ms. supplem. v. Mieris.

13, 14 *Mei*, 28 *Junij*. — Geding van Floris van Boschuzen (Schoutambacht van Leiden).

Memoriale T. 4 vs. — 5. — 11e Memoriaal Rosa, 21. — Van Mieris, Privil. van Leiden, 79. — Ms. supplem. v. Mieris. — Wagenaar, Vad. Hist. IV, 10.

15 *Mei*. — Hertog Filips, met Haarlem overeengekomen om de stad te bevredigen, veroorlooft aan de poorters, die op uitnoodiging van Hertogin Isabella de stad verlaten hebben, derwaarts terug te keeren, mits vrede houdend met de overige ingezetenen.

Memoriale T. 5 vs. — 6. — Ms. supplem. v. Mieris.

25 *Mei*. — Hertog Filips beveelt Dammers van Hogendorp, met behulp van Baljuwen, Schouten en dienaren alle onderzaten van het land van van Wieringen gevangen te nemen waar zij te vinden zijn en naar den Haag te zenden, omdat zij weigeren hun deel in de vijfjarige bede te voldoen en ook in andere punten tegen de Graaflijkheid misdreven hebben.

Memoriale T. 11. — Ms. supplem. v. Mieris.

30 *Mei.* — Dordrechtsche keur op het poorterschap.
Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III, 574—576.

4 *Junij.* — Verzekering door Hertog Filips aan Haarlem, Leiden en Delft gegeven wegens gelden door die Steden hem geleend.
Memoriale T. 12 vs. — 13. — Ms. supplem. v. Mieris.

12 *Junij.* — Verordeningen tegen ongeregeldheden door de bemanning van schepen die in 't Marsdiep zeilreê liggen, op Texel en daaromtrent bedreven.
Memoriale T. 13 vs. — 14. — Ms. supplem. v. Mieris.

15 *Junij.* — Hertog Filips magtigt zijn Secretaris, Meester Gerrit van Delft, en eenige anderen, om door tusschenkomst van Keulen te onderhandelen over ontheffing zijner landen van den acht en overacht, onregtvaardig en wederregtelijk tegen die landen uitgesproken.
Memoriale T. 14 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

15 *Junij.* — President en Raden van Holland, enz. bevelen den Rentmeester van Beoosterschelde in Zeeland, de zeven Heemraden in het land van Schouwen, verkozen door het geregt van Zierikzee, te beëedigen, indien hun blijkt dat Zierikzee regt heeft tot die verkiezing volgens hare handvesten.
Memoriale T. 14. — Ms. supplem. van Mieris.

17 *Junij.* — Vrijgeleide door Hertog Filips aan al de burgers en inwoners van Utrecht in Holland, Zeeland en Friesland gegeven voor zoover zij noch ballingen noch zijne vijanden zijn.
Memoriale T. 11 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

19 *Junij.* — Hertog Filips, na aan alle Haarlemsche poorters, die nog in Amsterdam waren, bij brieven van 20 Mei uit Gend bevolen te hebben, terstond huiswaarts te keeren, en thans vernemende dat aan dit bevel niet wordt voldaan, geeft strenge orders aan al de overheden van Haarlem, de poorters vóór S. Jan Baptisten-dag e. k. in te dagen, de namen dergenen die dan nog niet teruggekomen zijn, op te teekenen en over te zenden, en eindelijk, dezen brief openbaar te doen afkondigen binnen Haarlem en te doen beteekenen aan Amsterdam.
Memoriale T. 15. — Ms. supplem. van Mieris.

20 *Junij.* — Voorzieningen omtrent de waterwerken bij Goes en Kloetingen. Verdelving van de haven, uitdieping en verwijding der watering, dam in de Zwake, enz.
Memoriale T. 10. — Ms. supplem. van Mieris.

21 *Junij.* — Bevelschrift van Hertog Pilips aan de Baljuwen van Rijnland, Amstelland, Waterland, Zeevang, Kennemerland en Beverwijk, tot het afleggen van rekening in den Haag van de renten en goederen, indertijd door hen op bevel van den Hertog tegen de weêrspannige Amsterdammers in beslag genomen.
Memoriale T. 9 vs. — 10. — Ms. supplem. van Mieris.

22 *Junij.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan den Baljuw van Tholen, om degenen die aldaar misdaden bedrijven en niettemin weder in de stad komen, onder voorgeven van dit ongehinderd naar oud costuum te mogen doen, terstond te vangen en te corrigeren naar regten.
Memoriale T. 11. – Ms. supplem. van Mieris.

28 *Junij*, 13 *Julij* en 4 *Aug.* — Dagvaart op de Putkupe ter onderhandeling tusschen Utrecht en Holland, enz. over schade door die van Utrecht bij aanhouding van goederen door de Hollanders en Zeeuwen geleden. — Verklaring van Commissarissen van Hertog Filips omtrent die onderhandelingen. — Magtbrieven tot verhaal van de goederen.

Archief van Utrecht. — Utr. Jaarboeken van Burman, II. 77. — Archief van Amersfoort.

5 *Julij.* — Ordonnantie op het zouten van de haring. — 1. Niemand mag haring zouten in tonnen vóór S. Bartholomeus-dag, op verbeurte van de haring en 10 pond Hollandsch. Elk stuurman moet ter plaatse waar hij eerst aankomt een eed afleggen, dat de door hem aangebragte haring niet vroeger gezouten is. Bij weigering verbeurt hij de haring en 10 pond. — 2. Tot het zouten mag geen ander zout worden gebruikt dan wat gezoden is, van goeden harden graauwen zelle; de stuurlieden zullen den eed doen, dat zij geen ander zout gebruikt, en de zoutzieders dat zij geen ander aan de stuurlieden verkocht hebben. Alles op verbeurte van 20 pond, en voor de stuurlieden van de haring bovendien.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. Privileg. van Zierikzee van den Burgemeester de Jong.

8—24 *Julij.* — Hertog Filips vermaant Rotterdam, Schiedam, Alkmaar (aan welke stad hij vergunt, deuren in de poorten te hangen en zich te versterken) en in 't algemeen de Edelen en Steden van Holland en Zeeland, op hunne hoede te zijn gedurende de Hollandsche onlusten, en zich steeds gereed te houden om onder den wimpel met zijn wapen bij eersten klokkeslag te verzamelen en bijstand te verleenen tegen de oproerigen. De Hertog beveelt nog nader aan Oudewater, de poorters van IJsselstein steeds in de stad te laten en te beschermen bij dag en bij nacht.

Memoriale T. 18—24. — Ms. supplem. van Mieris. — Boomkamp, Stederecht van Alkmaar, 21. — Privileg. van Alkmaar, 22. — Privileg. van Oudewater, 370.

31 *Julij.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan stad en land van Woerden, den Baljuw voortaan beter behulpzaam te zijn in het vangen van misdadigers, op gevaar van scherpe correctie voor de nalatigen.

Memoriale T. 24 vs. — 25. — Ms. supplem. van Mieris.

4 *Aug.* — Hertog Filips beveelt aan die van Wieringen, die hunne baardse verloren hadden, een andere voor de dienst gereed te maken.

Memoriale T. 25 vs. — Ms. supplem. van Mieris.

5 *Aug.* — Hertog Filips doet bekend maken aan Hamburg, Groningen, Kampen, Harderwijk en Emden, dat zijne onderzaten, na lang vruchteloos getracht te hebben hunne geschillen met Bremen in der minne te schikken en steeds bereid te zijn gebleven, de schade waarover die van Bremen zich beklaagden, naar billijkheid te vergoeden, thans dagelijks zooveel schade lijden van die stad, dat zij, met 's Hertogs goedkeuring, eene kapervloot tegen haar gaan uitrusten. De Hertog waarschuwt mitsdien de genoemde steden tegen gevaar van neming, en verklaart, dat geen schade vergoed zal worden indien de kooplieden dier steden voortgaan, de Hollandsche door Bremen geroofde goederen op te koopen en op die wijze in vollen vrede de vijanden der Hollanders te sterken.

4e Memoriaal Ross, 115.

18 *Aug.* — Keur en aanstelling voor de Stads-Vroonmeesters te Leiden.

Archief van Leiden. — Van Leeuwen, Beschrijv. van Leiden, 580.

4 *Sept.* — Getuigenis van Heer Willem van Lalaing, omtrent een besluit van Edelen en Steden ter dagvaart omstreeks tien jaren geleden, waarbij bepaald is, dat de Landsheer uit kracht van zijn Graaflijk regt, zijne tollen en wachten op de stroomen mag leggen waar hem goeddunkt.

Register Alpha. Zeeland, 8 vs. — Ms. supplem. van Mieris. — Vidimus in: Groen Register, 46.

7 *Sept.* — Handvesten door Hertog Filips aan Haarlem en aan Delft verleend omtrent verkiezingen van regeerders. — Kwijtingen van den Ontvanger-Generaal wegens sommen voor die handvesten aan den Hertog betaald (25 Sept.).

Kluit, Hist. der Holl. Staatsreg. IV. 184. — Privil. en handv. van Haarlem, 95. — Privileg. van Delft, 66. — Beschrijv. van Delft, 79. — Boxhorn, Tooneel van Holland, 150. — Archief van Haarlem.

1 *Oct.* — Sententie en andere stukken betreffende het oproer te Leiden ter gelegenheid van den twist over het Schoutambt tusschen Floris van Boschuzen en Simon Frederikszoon.

11e Memoriaal Rosa, 22, 33, 37 vs. 49. — Wagenaar, Vad. Hist. IV. 11.

12 *Oct.* — Hertog Filips, vernemende dat men den nieuwen Rhijn-wijn duurder begint te verkoopen en te tappen dan ten vorigen jare, waaruit groot nadeel voor zijne onderzaten zou kunnen ontstaan, verbiedt, den nieuwen Rhijn-wijn duurder te verkoopen dan tot 6 grooten de stoop, op boete van 3 pond.

Memoriale T. 31 vs. — Ms. supplem. van Mieris.

28 *Oct.* — Hertog Filips verbiedt den geestelijken het koopen, erven en verkrijgen van vaste goederen in Holland, Zeeland en Friesland.

Boxhorn, Ned. Hist. 281. — Brandt, Hist. d. Reform. I. 38. — Le Long, Reformat. van Amsterdam, 319. — Ned. Sulpitius. Docum. 383.

6 *Nov.* — Verordening op het wijn-tappen in het dorp van den Haag. — Hertog Filips, vernemende, dat de wijntappers de volle maat niet geven aan die bij hen wijn komen koopen of drinken, beveelt hun, in dat gebrek te voorzien. Wie de volle maat niet ontvangt, zal met zijne kannen en met getuigen naar den Baljuw gaan, en aangifte doen. De schuldig bevonden wijntapper verbeurt 3 pond en wordt een jaar in zijn bedrijf geschorst. Daarentegen zal de wijntapper regt hebben, gereed geld te vragen, of een pand, 't welk binnen acht dagen, op verbeurte, moet zijn afgelost. Eindelijk zal geen tapper overeenkomsten mogen maken met lieden van buiten om op eenige wijze de tollen en de keuren en regten van den Haag te ontduiken.

Memoriale T. 34. — Ms. supplement van Mieris.

17 *Nov.* — Kwijtschelding door Hertog Filips aan Haarlem van den verschuldigden voetval.

Archief van Haarlem. — Privil. en handv. van Haarlem, 98. — Ms. supplem. van Mieris.

22 *Nov.* — Verordening op de wijze van zeventuigen; regeling van de grootte, de grenzen en de ligging der landen waarvan voortaan één tuig zal mogen zijn.

Memoriale T. 35. — Ms. supplem. v. Mieris.

1 *Dec.* — Bepalingen van de heerlijkheden die vrij en van die welke niet vrij zijn van beden in Holland.

11e Memoriaal Rosa, 58 vs. — 60. — Wagenaar, Vad. Hist. IV. 15.

1 *Dec.* — Bescherming door Hertog Filips aan het klooster van Mariendaal verleend.

Archief v. Leiden.

1 *Dec.* — Korting door Hertog Filips aan Leiden op de bede wegens de sommen gedurende zes jaren hem door die Stad verstrekt.

Archief v. Leiden.

1 *Dec.* — Vergunning aan Zierikzee tot het verkiezen van een Dijkgraaf van Quael-ambacht.

Boxhorn, Chron. v. Zeeland, I. 321. — Smallegange, Chron. v. Zeeland, 494. — Privilegiën v. Zierikzee, 128. — Archieven v. Zierikzee.

2 *Dec.* — Magtiging van Hertog Filips aan President en Raden, om brieven betreffende de leenen in Holland, Zeeland en Friesland uit te geven en te bevestigen.

Groen Register, 62 vs.

2 *Dec.* — Hertog Filips geeft aan Weesp het regt tot verkiezing der Veertienen en het verzetten der Regering.

Privil. v. Weesp, 6. — Ms. supplem. v. Mieris.

3 *Dec.* — Hertog Filips beveelt, op verzoek van de Steden van Holland en Zeeland, de brieven van de leistinge te Utrecht in zijne handen te stellen, opdat die door zijne gemagtigden nagezien en de geschillen uit den weg geruimd worden.

Memoriale T. 43 vs. — 44. Cf. 89 vs. — 90. — Ms. supplem. v. Mieris.

13 *Dec.* — Besluit van den Hertog, de Ridderschap en de Steden, dat de onschuldige magen van een doodslager, om bloedstorting te voorkomen, zes weken vrede zullen hebben, op verbeurte van alle klagten voor de klagers. — Bevel aan den Schout van Nyedorpercogge, den brief waarbij hem dit besluit wordt medegedeeld, openbaar af te kondigen.

Memoriale T. 40 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

— Instructie voor de Gedeputeerden aan den Hertog om te handelen over de schade aan de koopvaart toegebragt. — Dagvaart te Leiden over middelen tot herstel van den handel.

Archief van Middelburg.

— Christoffel, Koning van Denemarken, geeft aan Zierikzee vrijheid van handel in zijne rijken, uitgenomen de eilanden.

Boxhorn, Chron. v. Zeeland, 214. — Privil. v. Zierikzee, 214.

1446.

12 *Jan.* — Hertog Filips verbiedt ten strengste allen invoer van Engelsche lakenen en garens in zijne landen, op zware boeten tegen de overtreders.

Archief v. Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris.

12 *Jan.* — Bevel van Hertog Filips aan die van Weesp, hunne uitgeweken poorters weder in te nemen, mits dezen gelofte doen, zich voortaan rustig te houden en wegens hunne breuken te regt te staan voor President en Raden.

Memoriale T. 45. — Ms. supplem. v. Mieris.

12 *Jan.* — Bevel van Hertog Filips aan de uitgeweken en weder ingekomen poorters van Haarlem, den eed aan de Overheid te doen gelijk door President en Raden is voorgeschreven, op eene boete van 100 rijders en uitbanning tot de boete betaald en de eed afgelegd is.

Memoriale T. 45 vs. — 46. — Ms. supplem. v. Mieris.

23 *Jan.* — Beschikking van den Raad in een geschil tusschen Weesp en Lodewijk van Montfoort, over het privilegie der verkiezingen.

11e Memoriaal Rosa, 75—76 Cf. 160 vs. — 162.

25 *Jan.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan de Rekenkamer tot oproeping van de rekenpligtige ambtenaren om hunne rekeningen over te leggen, op straffe van suspensie.

Rood Register A. 11.

26 *Jan.* — Plakaat, waarbij door Hertog Filips bekend wordt gemaakt, dat vele Hollandsche goedêren in Pruissen zijn genomen en prijs gegeven, weshalve het handelsverkeer met dien Staat wordt afgebroken en degenen die schade hebben geleden worden uitgenoodigd, daarvan aan President en Raden opgave te doen opdat daarvoor schadevergoeding kan worden geeischt door de naar Pruissen af te vaardigen gemagtigden. Een en ander overeenkomstig besluit van Ridderschap en Steden ter dagvaart.

Memoriale T. 46 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

17 *Febr.* — Hertog Filips, na den Waterlanders vóór eenige jaren (verg. onder 20 Dec. 1440) hun privilegie van Hertog Jan van Beijeren ontnomen te hebben als in strijd met de regten der Graaflijkheid, geeft hun thans, om Waterland niet voortdurend buiten regt en regering te laten, dat privilegie terug, en beveelt den Baljuw, de verkiezingen volgens dat handvest te doen geschieden.

Memoriale T. 56 vs. — 57. — Ms. supplem. v. Mieris.

6 *Maart.* — Verschikking van de jaarmarkt te Hoorn.

Handv. en privil. v. Hoorn, 90. — Ms. supplem. v. Mieris.

19 *Maart.* — Magtiging van de Steden van Holland en Zeeland aan Dirk Boudewijnszoon van Zwieten en Willem Bolle, Secretarissen van

Hertog Filips, om de aan Engeland volgens vredesverdrag (verg. ond. 10 April 1445) verschuldigde gelden te gaan voldoen, en voorts alle zaken tot de uitvoering der vredesvoorwaarden behoorende, naar beste weten te behartigen.

Memoriale T. 55. — Ms. supplem. v. Mieris.

21 *Maart.* — Brief van den Koning van Engeland aan President en Raden over den eisch van den Heer van der Veer, enz.

Rymer, Acta Publ. Angl. XI, 127.

1 *April.* — Verbanning van kapers, die tegen bevel van President en Raden uitgevaren waren om Engelsche en andere kooplieden te berooven.

Memoriale T. 58 vs. — 59. — Ms. supplem. v. Mieris.

11 *April.* — Uitnoodiging van Hertog Filips aan allen die schade hebben geleden van den Hertog van Gelder, daarvan aan den Raad opgave te doen vóór 8 Mei e. k. opdat daarover beraden en onderhandeld worde ter dagvaart met den Hertog te Maastricht, 15 Mei e. k.

Memoriale T. 60. — Ms. supplem. v. Mieris.

11 *April.* — Muntordonnantie. Nadere instructie 24 April.

Memoriale T. 59 vs. — 60. — Ms. supplem. v. Mieris. — Rood Register A. 4—5 vs.

13 *April.* — Hertog Filips gebiedt den gewezen Thesauriers en Burgemeesters van Amsterdam, zich voor den Raad te komen verantwoorden over hunne rekeningen.

11e Memoriaal Rosa, 95.

28 *April.* — Handelsverdrag tusschen Leiden en de Oversten van den stapel te Calais.

Van Mieris, Privileg. van Leiden, 365.

12 *Mei.* — Eed van de Muntmeesters in Holland.

Memoriale T. 64. — Ms. supplem. v. Mieris.

16 *Mei.* — Verordeningen omtrent bedijkingen in het land van Heusden.

Memoriale T. 65—67. — Ms. supplem. v. Mieris.

21 *Mei.* — Verdrag tusschen ingelanden en ambachtsheeren van Riederkerke en IJsselmonde over onderhoud der dijken.

Register Principium Z. Holland. 5. — Ms. supplem. van Mieris.

6 *Junij.* — Hertog Filips verklaart, aan zich te houden de uitspraak over een gevecht te Muiden tusschen het volk van den Baljuw van Muiden en dat van den Schout van Amsterdam, waarbij sommigen gedood en eenigen gekwetst waren.

Memoriale T. 69 vs. — 70. — Ms. supplem. v. Mieris.

12 *Julij.* — Vernieuwing van het bestand met Engeland door Vrouw Isabella.

Rymer, Acta Publ. Angl. XI, 132 sqq.

15 *Julij.* — Verbod tegen het losloopen van beesten, die den helm van de duinen eten tusschen Kamp en Petten en ze daardoor in gevaar stellen te verwaaijen en te vergaan; en bevel aan den Schout, de daar losloopende op te vangen en twee schellingen boete te vorderen voor elk losloopend beest.

Memoriale T. 73 vs. — 74. — Ms. supplem. v. Mieris.

18 *Julij.* — Vredesverdrag van Harderwijk tusschen Bremen en de Steden van Holland en Zeeland. — 1. Tusschen de voorn. steden zal vaste en volle vrede zijn. — 2. De wederzijdsche schade wordt vereffend voor Harderwijk en Zwolle als zegslieden en Zutphen als overman. — 3. Wederzijdsche gevangenen worden uitgeleverd. — 4. De Wezer wordt vrij gehouden voor de vaart. — 5. Die van Staden zijn in den vrede begrepen. — Bevestiging van deze vredesvoorwaarden door Hertog Filips, de Stad Bremen, den Aartsbisschop en den Graaf van Oldenburg.

Register Z. O. 178—189. — Ms. supplem. v. Mieris.

29 *Julij.* — Bevel van Hertog Filips tot aanhouding van de onderzaten des Heeren van Culenburch en hunne goederen overal in Holland en Zeeland, omdat zij weigeren de uitspraak van Hertogin Isabella te volgen, aan wie zij de beslechting hunner geschillen onderworpen hadden.

Memoriale T. 77 vs. — 78. — Ms. supplem. v. Mieris.

31 *Julij.* — Uitnoodiging van Hertog Filips aan allen die schade hebben geleden van Dantzig, daarvan opgave te doen in geschrifte aan President en Raden vóór Bartholomeus-dag e. k., opdat daarover met de gemagtigden van den Hoofdmeester van Pruissen ter dagvaart te Brugge op 8 Sept. e. k. onderhandeld kunne worden.

Memoriale T. 77. — Ms. supplem. v. Mieris.

6 *Aug.* — Nieuwe regeling van de werkzaamheden van den Raad en van verschillende ambten. — Aan den Raad worden, met den Kanselier, eenige leden toegevoegd. Vier of vijf moeten steeds ter vergadering tegenwoordig zijn. Bij afwezigheid van den Hertog zullen eenige leden van den Raad de regering der landen voeren en dagelijks vergaderen met den Kanselier, of bij diens afwezigheid met den President van den Raad om de zaken van den lande te bespreken en te beheeren, en in openvallende betrekkingen van justitie of finantie te voorzien. — Geen zaken worden door den Hertog beslist dan na vooraf gehoord advies van den Raad. Alle verzoekschriften moeten bij den Raad worden ingediend. — Aan den Raad wordt toegevoegd een Griffier, die alles zal registreren wat door den Raad besloten wordt; het register wordt door dezen nagezien en zoo noodig verbeterd. — De ambten van Gouverneur en van Controleur der Finantiën worden, als overtollig, afgeschaft. Verschillende andere ambten zullen verminderd en vereenvoudigd worden, — o. a. dat van Controleur bij de Kanselarij. — Uit de domeinen, zoo oude als nieuwe door confiscatiën verkregen, zullen geen schenkingen meer gedaan worden, noch voor het leven, noch tot wederzeggen. Giften tot wederzeggen gedaan, worden herroepen. Schenkingen voor het leven of bij wederinkoop vervallen met den dood van den begiftigde of nadat de wederinkoop geschied is, en worden weder bij de domeinen gevoegd, officiën die tot de domeinen behooren, daaronder begrepen. — Alle inkomsten, voortvloeijende uit boeten, breuken, confiscatiën, verleening van adeldom, legitimatiën, remissiën, ontvangsten van het zegel, enz. worden in de schatkist gestort en bespaard.

Memoriale T. 84 en v. — Ms. supplem. v. Mieris. — Rood Register A. 2 vs. — 3.

9 *Aug.* — Handvesten door Hertog Filips aan Holland, Zeeland en Friesland verleend, betreffende doodslagen, kwetsingen, verzoeningen, enz.

Archief van 's Gravenhage. — Archief van Leiden. — Archief van Haarlem. — Register Philippus B. 166. — Schrevelius, Beschrijv. van Haarlem, 260. — Privileg. van Westzaanden en Crommenie, 65. — Handvesten van Drechterland, 60. — en Ms. privilegieboeken van verschillende steden.

12 *Aug.* — Vrijheid aan Graft verleend, om den dijk te verstoelen en te verleggen.

Memoriale T. 80 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

16 *Aug.* — Handvest van Hertog Filips aan Edam over regtdag te houden op het stadhuis.

Archief van Edam.

23 *Aug.* — Vergunning van Hertog Filips aan Heer Gerrit van Assendelft, om de misdadigers die in zijne heerlijkheid gevangen worden, te doen voeren naar het huis tot Heemskerk.

Handvesten van Assendelft.

29 *Aug.* — Beschikkingen van den Raad omtrent den Zanddijk in Walcheren.

11e Memoriaal Rosa, 141—145 vs.

30 *Aug.* — Schikking tusschen Hertog Filips en Arnoud van Gelder over leenen in Holland, welke de Hertog van Gelder in leen houdt van Hertog Filips, en omtrent geschillen over tollen op de Maas.

Copie in de Archieven van Vilvoorde, nº. 24.

4 *Sept.* — Orde door President en Raden beraamd ter betaling van de leistinge, door Heer Simson van Lalaing en anderen te Utrecht gehouden.

Memoriale T. 89 vs. — 90. — Ms. supplem. v. Mieris.

7 *Sept.* — Verbod aan de Rekenkamer, om stukken, de finantiën betreffende te laten doorgaan, die niet voorzien zijn met de handteekening of het signet van den Griffier van den Raad.

Rood Register A. 3.

15 *Oct.* — Bestand door Hertog Filips tusschen Dordrecht en de Steden van Noord-Holland gemaakt.

Memoriale T. 99 en v. — Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III, 578. 581.

23 *Oct.* — Hertog Filips stelt order op het doen van rekening door de Burgemeesters van Delft.

Ms. supplem. v. Mieris. — Privil. van Delft, 70 vs.

27 *Oct.* — De Stad Tholen belooft haar aandeel te betalen in de gelden door Regeerders van Zierikzee aan den Koning van Denemarken verzekerd wegens het vredesverdrag met Bremen te Harderwijk (18 Julij).

Ms. supplem. v. Mieris. — Archief van Zierikzee.

28 *Oct.* — Bevelschrift van Hertog Filips tot beperking van het verkrijgen van goederen door geestelijken en gestichten.

Memoriale T. 102 vs. — 103. — Boxhorn, Nederl. Hist. 281. Document. 383. — Le Long, Amsterdam, 319. — Privil. van Amsterdam, 55. — Groot Plakaatb. I, 1470. — Archief van Leiden.

4 *Nov.* — Bevel van Hertog Filips aan den Dijkgraaf van de Oost-Wateringe in Walcheren tot het maken van den dijk in de parochie van Zanddijk.

Memoriale T. 104. — Ms. supplem. v. Mieris.

7 *Nov.* — Instructie voor den Dijkgraaf van Quaelambacht.

Ms. supplem. v. Mieris. — Archief van Zierikzee.

30 *Nov.* — Verkoop van een slijkmoer onder de heerlijkheid van de Nieuwervaart om te bedijken.

Memoriale T. 108 vs. — 109. — Ms. supplem. v. Mieris.

12 *Dec.* — Bevel van Hertog Filips aan den Houtvester van den Haarlemmerhout, de waranden, koornlanden, weilanden en venen uit de wildernissen, waarvan de eigendom niet kan aangetoond worden, in beslag te nemen.

Memoriale T. 109 vs. — 110. — Ms. supplem. v Mieris.

31 *Dec.* — Aanstelling en instructie van Jan Quenin als Eersten Rekenmeester van de Rekenkamer van Holland, Zeeland en Friesland in den Haag.

Ms. supplem. v. Mieris. — Ms. Handv. Chron. v. d. Houve.

1447.

18 *Jan.* — Dordrechtsche keur omtrent toelating van de kinderen van poorters en vreemden in de gilden.

Van de Wall, Privileg. v. Dordrecht, III. 582.

18 *Jan.* — Dordrechtsche keur omtrent het in stand houden van het mandement des Hertogs betreffende den vrede tusschen magen van strijdende partijen.

Van de Wall, Privileg. v. Dordrecht, III, 581. 582.

25 *Jan.* — Bevel aan Dordrecht, die van Schoonhoven niet te hinderen in het leggen van eene sluis in den IJsseldijk.

Memoriale T. 115. — Van de Wall, Privileg. v. Dordrecht, III. 584.

30 *Jan.* — Hertog Filips beveelt de Middelburgsche schepen, goederen en poorters aan te houden tot de Stad haar deel in het verschuldigde aan Denemarken en Oldenburg zal hebben voldaan.

Archief van Middelburg.

31 *Jan.* — Keuren door Hertog Filips tot wederzeggen aan Enkhuizen gegeven. — 1. Van wereldlijke goederen zullen de geestelijken even als alle andere personen de verschuldigde lasten betalen. — 2. Wat Burgemeesters met de Vroedschap van kosten en ongelden rekenen en uitzetten zullen, dat zal de Schout uitpanden aan dergenen gereedste goederen die daartoe schuldig zijn te gelden, en dat tweeschat aan geld of vierschat aan pand; binnen twee dagen zullen die panden verstaan, waarna de Schout daaruit de Burgemeesters genoeg zal doen van het hoofdgeld en hiervan rekening afleggen aan de Graaflijkheid. — 3. Wanneer iemand

van den geregte om het regt geslagen wordt, zal hij zich mogen verweren zonder daarin tegen de Graaflijkheid te misdoen. — De Stadsbode mag geen wijn of bier tappen of verkoopen op verbeurte van zijne bediening.

Register Philippus B. 48 vs. — 49. — Archief v. Hoorn. — Ms. supplem. v. Mieris.

13 *Febr.* — Hertog Filips handhaaft het privilegie van Goes, volgens welk niemand binnen die Stad geen poorter zijnde, lakenen ter snede verkoopen mag.

Memoriale T. 117. — Ms. supplem. v. Mieris.

13 *Febr.* — Hertog Filips veroorlooft Heer Gijsbrecht van Vianen, misdadigers van Noordeloos, Nieuwkoop en Oosthuizen door zijn land naar het huis van Heemskerk te voeren, om ze aldaar te beregten, mits ieder straffende naar regt en gewoonten der steden waar zij gevangen zijn.

Memoriale T. 116 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

21 *Maart.* — Vergunning aan Vlaardingen tot het heffen van accijnsen.

Handvesten v. Vlaardingen, 65.

20 *April.* — Verordening omtrent de dijkaadjen welke het dorp van Genderen in het land van Altena heeft.

Memoriale T. 121 vs. — 122. — Ms. supplem. v. Mieris.

21 *April.* — Vrijgeleide aan die van Pruissen en Lijfland met schepen en goederen in Holland en Zeeland, overeenkomstig verdrag.

Memoriale T.; brief tusschen p. 100 en 101. — Ms. supplem. v. Mieris.

5 *Mei.* — Edict van Hertog Filips tot vermindering van de overtollige ambten en vermeerdering van de Landsheerlijke inkomsten. — 1. De Rentmeesterschappen van Texel, Wieringen, Schoonhoven en andere landen van wijlen Vrouw Margaretha van Bourgondië worden voortaan onder de algemeene van Holland en Kennemerland gebragt. De Rentmeester van Kennemerland ontvangt voortaan 236 pond vl. in plaats van 336; die van Gouda 200. De Rentmeester van Noord-Holland mag geen hout en turf meer nemen om te verkoopen, maar alleen voorraad opdoen voor de Rekenkamer en den Raad. De bosschen en veenen zal hij aan den meestbiedende verpachten. — 2. Veranderingen in de hofhouding in den Haag: ambt van meester metselaar en wegmaker afgeschaft; werken voortaan bij aanbesteding te maken; bezoldiging van den wachter van 38 p. vl. verminderd tot 12; van den slotemaker die voor den klok zorgt, van 13 tot 6; voor turf en hout 9 p. vl. ter bewaring voor de Raadkamer; 6 p. vl. voor kleeding aan den timmerman en voorts afzonderlijke betaling voor zijn werk; 32 p. vl. 's jaars aan den bewaarder van de meubelen en het huisraad; 14 p. vl. aan den koster en de drie koorknapen der kapel voor kleederen; 6 p. vl. aan den organist; de andere diensten zijn afgeschaft. — 3. De Raadkamer in den Haag mag niet meer dan 6 bezoldigde boden aannemen. — 4. Alle pachten worden aan den meestbiedende bij opbod en afslag verpacht, zonder onkosten voor de Graaflijkheid. — 5. Reparatiën aan de Kasteelen en andere gebouwen der Graaflijkheid worden niet gedaan dan met goedkeuring van den Rentmeester-Generaal en van de Rekenkamer. — 6. Raadsleden, op reis gaande voor de belangen van het land, ontvangen reiskosten zonder korting op hunne wedden. Langer dan 14 dagen voor hun eigen zaken op reis gaande, betalen zij de meerdere kosten uit hunne wedden. Voor buitenlandsche reizen ontvangen zij nog afzonderlijke reiskosten. — 7. Pachten, voor de helft der

waarde en minder uitgegeven, en door de pachters wederom aan anderen verpacht, zijn nietig en worden op nieuw uitbesteed. — 8. Aan het Maasdiep (Marsdiep?) zal een tol worden geheven gelijk in Geervliet en elders omdat daar thans de meeste schepen binnenkomen en zich op die wijze van de tollen pogen te ontslaan. — 9. Telken jare zullen alle rekenpligtige ambtenaren hunne rekeningen indienen bij de Rekenkamer, die dan zorgt dat de gelden, voor de algemeene zaken benoodigd, aanwezig zijn. — 10. Zoodra mogelijk zal schadevergoeding van Kampen worden geeischt voor schade aan de Hollanders toegebragt; ingeval van weigering zullen die van Kampen overal worden aangehouden. — 11. President en Raden zullen spoedig zorg dragen voor de uitvoering van het edict betreffende de geestelijkheid, opdat hare wereldlijke goederen in handen van de Landsheerlijke magt worden gesteld om daarover nader te beschikken. — 12. President en Raden zullen onderhandelen met den Commandeur van Sint Jan te Haarlem en te Utrecht over het regt van verheergewaden der leenen. — 13. Regeling van eenige meer bijzondere zaken.

Memoriale T. 123—128. — Ms. supplem. van Mieris. — Rood Register, A. 11 vs. — 14 vs.

Mei. — Regeling van de wedden van de Meesters en den Auditeur van de Rekenkamer in den Haag: voor de beide Meesters elk 200 p. vl., voor den Auditeur 100 's jaars. Alle verdere voordeelen blijven ter beschikking van de Graaflijkheid. (30 April.)

Rood Register, A. 10 vs. — 11.

7 *Mei.* — Dordrecht geeft geleide aan de schepen die met vollen last tot vóór de stad de Maas opkomen.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III. 585.

14 *Mei.* — Bestand met Engeland voor vier jaren.

Rymer, Acta publ. Angl., XI. 171.

22 *Mei.* — Verbond tusschen Hertog Filips en Amersfoort.

Ant. Matthaei Not. ad Rer. Amersf. p. 298. — De jure gladii, 173.

25 *Mei.* — Vonnis van Hertog Filips tegen de wederspannige Waterlanders. — Overwegende, dat die van Waterland, na eerst met de overigen van de Staten te hebben toegestemd in de vijfjarige bede, daarvan later de betaling geweigerd hebben; dat op last van den Hertog de Graaf van Oostervant met andere Edelen naar Haarlem is getrokken om daar met de gedeputeerden van de dorpen te onderhandelen, nadat reeds vroeger de ambtenaren der Graaflijkheid velerlei beleedigingen van de Waterlanders hebben ondergaan, maar dat die onderhandeling tot geen gevolg heeft geleid; en eindelijk, dat daarop President en Raden met voldoende krijgsmagt naar Monnikendam zijn getrokken en de Waterterlanders tot onderwerping en belofte van gehoorzaamheid ook in het betalen der bede hebben gebragt; maar tevens in aanmerking nemend, dat de Waterlanders arm zijn, veroordeelt hen de Hertog, niet gezind het strengste regt op hen toe te passen, tot betaling van de onkosten der tegen hen gerigte togten, en neemt hen verder in genade aan, mits zij voortaan zich houden aan hunne belofte en gedurende twee jaren op Sacramentsdag veertien mannen, uit de Schotbaren bij loting gekozen, naar den Haag zenden om daar barrevoets en blootshoofd en met eene banier in de hand, waarop aan weêrszijden de namen der weêrspannige dorpen geschreven staan, de processie van het Sacrament ten teeken van

onderwerping en boete te volgen. Eene dergelijke afzonderlijke boete wordt nog aan sommige belhamels bij de oproerigheden door den Hertog opgelegd.

13e Memoriaal Rosa, 10—11.

6 *Junij.* — Regeling van de oude lijfpensiën door de Graaflijkheid van Holland in Braband, Vlaanderen en elders verschuldigd, en volgens brieven daarvan opgemaakt door de Hollandsche steden aan de pensionarissen uit te betalen. De betaling zal geschieden gelijk die van ouds gewoon was en niet met de bezwarende voorwaarden welke de houders der renten eischten, maar van welke zij, door den Hertog te Mechelen bijeengeroepen, hebben moeten afzien.

Groen Register, 51.

22 *Junij.* — Zevenbergen belooft aan Dordrecht, niet meer te zullen moeren tegen de handvesten daaromtrent.

Van de Wall, Privileg. v. Dordrecht, III, 586.

9 *Julij.* — Bewijzing van Hertog Filips aan Haarlem op de taxe van eenige dorpen tot betaling van de Engelschen en anderen.

Archief v. Haarlem.

10 *Julij.* — Hertog Filips veroorlooft Gorinchem zijn wapen te voeren.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. privileg. v. Gorinchem en Arkel. 23. — Kemp, Beschrijv. v. Gorinch. en Arkel, 264.

14 *Aug.* — Ordonnantie van Hertog Filips en den Raad op de finantiën.— 1. Drie van de Raadsleden worden aangesteld tot Commissarissen-Generaal van de Finantiën. Zij hebben in 't algemeen zorg te dragen voor het goed beheer en de meest voordeelige opbrengst der Landsheerlijke inkomsten. Zij roepen de rekenpligtige ambtenaren op tot het afleggen van rekening en stellen ingeval van nalatigheid anderen in hunne plaats. — 2. Er zal een Rentmeester-Generaal en een Klerk der Finantiën zijn. Beide houden een dagboek waarin dagelijks de ontvangsten en uitgaven worden opgeteekend. Aan het einde van elke maand worden beide journalen in tegenwoordigheid van de Commissarissen vergeleken en door hen geverifieerd. — 3. Geen uitgaven boven de 20 stuivers mogen door den Rentmeester worden gedaan zonder verificatie van Commissarissen. Van de kleine uitgaven wordt afzonderlijk boek gehouden, en elke maand wordt ook deze rekening door Commissarissen nagezien. — 4. Aan het eind van elk jaar maakt de Klerk de Algemeene Rekening bij hoofdstukken op, en zendt die in aan de Rekenkamer. Ook zal elk jaar een algemeene Staat der Finantiën aan den Raad worden ingediend. — 5. Brieven en mandementen van den Hertog betreffende finantiële zaken worden opgemaakt door zijne Secretarissen, en, vermits men daartoe het signet van den Griffier van den Raad niet meer gebruikt (kantteekening), zullen die brieven ter verificatie aan Commissarissen worden opgezonden en op een vasten dag der week door den Kanselier worden bezegeld. — 6. De Klerk zal nog een afzonderlijken staat bijhouden van de nog niet geïnde en nog niet vervallen inkomsten zoowel als van de nog verschuldigde renten. — Opgemaakt te Brugge 14 Aug., — aan de Rekenkamer in den Haag gezonden 19 Oct., — door deze met aanmerkingen teruggezonden aan den Hertog, en van hem en den Raad met de noodige wijzigingen terug ontvangen 7 Dec.

Rood Register A. 15—17.

10 *Sept.* — Vergunning van den Heer van Assendelft aan zijne onderzaten omtrent het schutten van beesten op den dijk.

Handvesten v. Assendelft.

20 *Sept.* — Hertog Filips verbant voor altijd uit den lande verscheiden aanzienlijke Waterlanders en verklaart hunne goederen verbeurd, nadat zij, persoonlijk voor het nakomen der bij vorig vonnis (verg. onder 25 Mei) vermelde beloften zich verbonden hebbend, geen dier beloften willen volbrengen en nog steeds weigerachtig blijven hun verschuldigd aandeel in de bede te betalen.

Memoriale T. 135—137. — Ms. supplem. v. Mieris.

2 *Oct.* — Resolutie van President en Raden, waarbij de Vrijdag van elke week voor de behandeling van de bijzondere zaken des Hertogs wordt bestemd.

14e Memoriaal, 1e Bossaert, 1.

13 *Oct.* — Herziening van de verordeningen op de kosten van de gevangenen in den Hove van den Haag (verg. onder 11 Jan. 1436.) De vroegere ordonnantie blijft van kracht, behoudens deze wijzigingen: — Voor elk gevangene, wien de portier kost moet geven, ontvangt deze 5 grooten, voor elk gevangene op water en brood 2½ daags. De portier moet voorts naauwkeurige en onmiddelijke opgave doen van elk persoon die bij hem als gevangene binnengebragt wordt en van elk die de gevangenis verlaat, 't zij in vrijheid gesteld, 't zij om beregt te worden. De kosten voor de gevangenen zullen niet gelden ten ware geverifieerd en geteekend door den Griffier van den Hove.

Memoriale T. 137 vs. — 138. — Ms. supplem. v. Mieris. — Rood Register A. 30.

16 *Oct.* — Boeten wegens het niet of te laat verschijnen van de Raadsleden in den Raad.

14e Memoriaal, 1e Bossaert, 8.

Nov. — Hertog Filips belooft aan Hendrik van Montfoord, zijn Raad en Kamerling, die hem zijn slot en stad van Purmerend geopend heeft tegen de rebellerende Waterlanders, beide terug te geven na onderwerping van dezen, en hem verder te vrijwaren tegen schade.

Vidimus v. regeerders v. Oudewater. — Ms. supplem. v. Mieris.

23—29 *Nov.* — Kwijting van den Koning van Denemarken voor de betaling van 5000 gulden door Holland, Zeeland en Friesland volgens verdrag. — De Koning bevestigt de voorregten van de Hollanders, Zeeuwen en Friezen in zijne landen, en verzekert hun handelsvrijheid. — Nadere bevestiging van het vroeger gesloten verbond.

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. van Mieris.

2 *Dec.* — Voorwaardelijke gratie, tegen zekere geldsommen, aan de dorpen van Waterland over hunne rebellie tegen het contribueren in de bede. (Verg. 20 Sept.)

1e Register van de Sententiën 31—33 vs.

— Besluit van de Hansa, dat de Engelschen, Hollanders, Zeeuwen, Vlamingen, Brabanders en Neurenbergers het voorregt niet genieten zullen, volgens welk iemand gedurende zeven jaren in eene Hansa-stad vertoefd hebbende, deel verkrijgt aan de privilegiën der Hansa. — Gelijk besluit in 1449.

Aangehaald bij Fischer, Gesch. d. teutschen Handels, 1797. II, 464.

1448.

29 *Jan.* — Bevelschrift van Hertog Filips in overleg met den Raad en de gemeene Steden tot aanhouding van de schepen en goederen van Middelburg zoolang deze stad weigert, haar deel in de aan Denemarken en andere Oosterlingen verschuldigde gelden te voldoen.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Archief van Middelburg.

14 *Febr.* — Nieuwe ordonnantie op de verpachtingen. De oude stijl, die aanleiding gaf tot vele misbruiken, wordt afgeschaft, en voortaan zullen alle verpachtingen van tollen, hoeven, landen, enz. van wege de Graaflijkheid, geschieden in 't openbaar na drie achtereenvolgende omroepingen en bij het branden van twee kaarsen, de eene na de andere, in twee termijnen aan den meest biedende worden toegewezen.

Rood Register, A. 24.

1 *Maart.* — Beschikking van den Raad over de klagten van Arleveen en de dorpen van Rijnland, die beweren te hoog in de bede getaxeerd te zijn.

14e Memoriaal, 1e Bossaart, 56.

13 *Maart.* — Handvest van Hertog Filips aan Haarlem, waarbij aan de 80 verkozenen uit de wijsheid en rijkdom vergund wordt de Vier Thesauriers even als de Twee-en-twintig te kiezen.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privil. en handv. van Haarlem.

26 *Maart.* — Ordonnantie voor de schutters.

Vidimus: Archief van Haarlem.

3 *April.* — Hertog Filips geeft aan Jan van Lannoy, zijn Stadhouder van Holland, een uitland in den ban van Grootebroek ter bedijking.

Register Philippus B. 61. — Ms. supplem. v. Mieris.

17 *April.* — Verlenging van het consent aan Vlaardingen omtrent den accijns op de wijnen en bieren.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. privileg. van Vlaardingen, 23, 24.

24 *April.* — Bevel omtrent de vernieuwing van de regering te Haarlem.

14e Memoriaal, 1e Bossaart, 74 vs.

25 *April.* — Vergunning van Hertog Filips aan de Heeren van Vosmaer tot het opsluiten van hunne gevangenen in de gevangenissen van Zeeland.

Memoriale T. 147. — Ms. supplem. v. Mieris.

27 *April.* — Gehoor van afgevaardigden van Katwijk bij den Raad over de bede.

14e Memoriaal, 1e Bossaart, 76.

4 *Mei.* — Protest van Zierikzee tegen de Steden van Holland over de betalingen aan de Engelschen.

14e Memoriaal, 1e Bossaart, 78.

6 *Mei.* — Ordonnantie van Hertog Filips op het afleggen van rekening door de rekenpligtige ambtenaren. Ter bepaalder tijd zullen de ambtenaren persoonlijk in den Haag hunne rekeningen aan de Rekenkamer komen afleggen. Zij mogen niet weder vertrekken eer hunne rekeningen zijn goedgekeurd en zij het door hen verschuldigde hebben afbetaald of daarvoor behoorlijk borg gesteld. Jaarlijks wordt deze ordonnantie bij brief-plakaat hernieuwd: ongehoorzame ambtenaren worden door de Rekenkamer ontslagen, doch blijven met lijf en goed verbonden voor hunne achterstallen. Alle verordeningen met de tegenwoordige strijdig en alle andere daarmede strijdige stukken in 't algemeen zijn herroepen.

Rood Register A. 17 vs. — 18.

9 *Mei.* — Afgevaardigden van Amsterdam verklaren ter dagvaart voor President en Raden in tegenwoordigheid van vele Edelen en gedeputeerden van andere Steden, dat zij tot 1300 pond gr. willen betalen in 't geen de landen van hen eischen, maar niet hooger. President en Raden antwoorden, dat alsdan overgegaan zal worden tot de executie op die van Amsterdam, gelijk dat met de Staten besloten is. Afgevaardigden van andere steden verklaren, zich te voegen aan de zijde der Graaflijkheid tegen die van Amsterdam.

14e Memoriaal, 1e Bossaart, 79—80.

13 *Mei.* — Hertog Filips verklaart op nieuw Amsterdam weerspannig en verbiedt alle verkeer met die stad.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Handv. Chron. v. d. Houve.

22 *Mei.* — Opheffing van de betrekking van Gozewijn de Wilde als President van den Raad en aanstelling van Jan van Lannoy als Stadhouder op gelijke voorwaarden als die betrekking te voren aan Hugo van Lannoy was verleend. Voorlezing van deze commissie van Hertog Filips in Raadkamer in den Haag, 6 Junij.

Rood Register A. 23—24. — 14e Memoriaal, 1e Bossaart, 89—90 en 15e Mem., 1e B. 1—2 vs. 38 vs. — 39. — Vermelding der voorlezing in Ms. supplem. v. Mieris, uit een register geteekend, Lannoy G. III.

26 *Junij.* — Gemagtigden van Amsterdam verzoeken den Stadhouder en den Raad, dat den Ridder Otte Nyelszoon uit Denemarken zijn eisch betaald mag worden, opdat hunne schepen die gereed zijn derwaarts te vertrekken, niet worden aangehouden.

Memoriale T. 148. — Ms. supplem. v. Mieris.

9 *Julij.* — Verbod tegen het diepen in de Dieze in het land van Heusden.

15e Memoriaal, 2e Bossaart, 15.

31 *Aug.* — Brielle weigert, van iemand anders dan van den Graaf van Oostervant brieven te ontvangen om ter dagvaart te komen.

15e Memoriaal, 2e Bossaart, 24 vs.

15 *Sept.* — Verdrag van die van Ditmarschen met Holland en Zeeland, tot verzekering van handel en verkeer.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Handv. Chron. v. d. Houve.

16 *Sept.* — Mandement omtrent voordeelen van hooi, stroo, hout, enz. aan den Heer van Lannoy als Stadhouder, even als vroeger aan den Heer van Santes toegekend.

15e Memoriaal, 2e Bossaart, 38 vs. — 39. — Rood Register A. 23 vs. — 24.

26 *Sept.* — Aan Dirk van Zwieten en Gerrit Potter van der Loo, als gezanten naar Bremen om met Pruissen te onderhandelen, worden voor reiskosten 4 franken daags elk door de Steden toegestaan indien zij gedurende hunne afwezigheid in hunne wedden van den Hove worden gekort.

15e Memoriaal, 2e Bossaart, 31.

27 *Sept.* — Handvesten door Hertog Filips aan Holland en Friesland verleend.

Archief van Waterland.

Nov. — Stukken betreffende de gevangenen van Oudewater, die den Schout van Gouda gedood hadden.

15e Memoriaal, 2e Bossaart, 47 vs. 54.

— Keuren van de Hoogheemraden van Delfland.

Ms. supplem. v. Mieris, naar Ms. van v. d. Houve.

— Verbod van invoer van Engelsche wolmanufacturen in Holland, enz. Wederkeerig verbod in Engeland.

Aangehaald bij Fischer, Gesch. d. teutschen Handels, II, 468.

1449.

30 *Jan.* — Hertog Filips bevestigt de uitgifte eener bedijking door Jacob Heer van Gaasbeek in het land van Putten.

Register Stroomen van Putten, 37.

1 *Febr.* — Hertog Filips geeft onder zekere voorwaarden het bestuur van Vlieland aan zijn Stadhouder Jan van Lannoy in de plaats van Banyaard Scey.

Register Z. O. 195 vs. — 198. — Ms. supplem. v. Mieris.

14 *April.* — Privilegie aan Amsterdam verleend omtrent verkiezing van Schepenen, enz.

Handvesten v. Amsterdam, 29. — Commelijn, Beschrijv. v. Amsterdam, 762.

22 *April.* — Order op de verkiezingen van Schepenen, de Veertigen en de Zestienen te Leiden.

Van Mieris, Privilegiën v. Leiden, 126. — Archief v. Leiden.

25 *April.* — Handvest door Hertog Filips aan Delft verleend omtrent de versterking der stad.

Register Philippus B. 56 vs. — 57 vs. — Bleiswijk, Beschrijv. v. Delft, 74. — Boxhorn, Tooneel v. Holland, 152.

April. — Bevestiging van de privilegiën van Delft in 1246 verleend.

Register Philippus B. 58 en vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

16 *Mei.* — Bevel tot inbeslagneming van schepen komende van Engeland of Frankrijk, die de tolregten te Grevelingen niet betalen.

Archief v. Middelburg.

6 *Junij*—15 *Julij.* — Verpanding van domeinen aan Gouda, Delft en Leiden door Hertog Filips wegens borgstelling voor schulden.

Rood Register A. 25—29. — Privilegiën v. Gouda, 81. — Privilegieboek v. Delft, 59 vs. — Van Mieris, Privil. v. Leiden, 73. — Archief v. Leiden.

15 *Julij.* — Ordonnantie betreffende de buitenlandsche gezanten.

15e Memoriaal, 2e Bossaart, 137.

28 *Julij.* — Magtbrief van den Koning van Engeland aan zijne gezanten tot de onderhandelingen met Holland en Zeeland.

Rymer, Acta publ. Angl. XI. 233.

30 *Julij* en 4 *Aug.* — Beschikkingen omtrent bedijkingen, sluizen en andere waterwerken bij Grootebroek en Enkhuizen.

Handvesten en priv. v. Enkhuizen, 29. — Handv. en priv. van Grootebroek, 22. — Ms. supplem. van Mieris. — Handv.-Chron. van der Houve.

1 *Aug.* — Verbod tegen het delven van turf in de landen des Hertogs aan die van Westbroek, Tienhoven, Maarseveen en Broekelveen.

Ms. supplem. van Mieris, naar Ms. v. F. van Mieris.

10 *Aug.* — Opheffing van den ban tegen de oproerigen van Leiden in 1445 uitgesproken.

Van Mieris, Privilegiën van Leiden. 300.

8 *Sept.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan Stadhouder, Raad en Rekenkamer, voortaan geen ambtenaren in hunne bedieningen te laten ten ware zij behoorlijk borg hebben gesteld voor de afdoening hunner rekeningen.

Rood Register, A. 27 vs.

15 *Oct.* — Hertog Filips geeft aan de ingelanden van de groote Nes in West-Friesland buiten den zeedijk van Cattehorn westwaart tot Reinersvliet vergunning, hun land te bedijken, en verleent hun vrijheden en regten betreffende het gebruik van het land en de verkiezing van Dijkgraaf en Heemraden.

Register Philippus B. 61—62. — Ms. supplem. van Mieris.

7 *Nov.* — Gunsten door Hertog Filips aan die van Zierikzee verleend tot herstel van hunne zaken.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Archief van Zierikzee.

22 *Nov.* — Handvesten en keuren door Jan Heer van Kruiningen aan zijne onderzaten van Heenvliet verleend.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Privileg. v. Heenvliet, 6—11.

6 *Dec.* — Sententie tegen Banyaard Scey.

17e Memoriaal, 4e Bossaart, 53, 151 vs. — Memor. v. Sententiën v. d. Hove, B. 165 vs. — De Riemer, 's Gravenhage II, 25. — Wagenaar, Vad. Hist. IV, 23, 24.

15 *Dec.* — Bevestiging van handvesten en privilegiën van Steyn door Burgemeesters, Schepenen en Raad van Gouda.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privileg. van Gouda, 68 vs. — 70. — Ms. Handv. van de Steden, in fine.

1450.

26 *Jan.* — Verdeeling van het onderhoud der dijken van Diemen tusschen de omliggende Steden en Dorpen.

Plakaatboek van Utrecht, II, 67.

Jan. — Kwijting aan Middelburg wegens opbrengst van gelden ter voldoening van het verdrag met Bremen.

Archief van Middelburg.

2 *Febr.* — Aanstelling van Stedehouders door den Heer van Lalaing ter beheering van zaken des Hertogs.

16e Memoriaal, 3e Bossaart, 67.

26 *Febr.* — Schenking van Muiden, Naarden, Weesp en toebehoorende landen door Hertog Filips aan zijne gemalin.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Handv. Chron. v. d. Houve.

2 *Maart.* — Verordeningen en vergunningen van Hertog Filips omtrent de dijken in het land van Heusden.

Register Philippus B. 66 vs.

3 *Mei.* — Hertog Filips belooft, Rijswijk en Schipluyde niet van de Graaflijkheid te scheiden noch te vervreemden.

Register Philippus B. 79—80. — Privilegiën van Delft, 63. — Ms. supplem. v. Mieris.

26 *Mei.* — Hertog Filips gelast aan de beheerders van de domeinen, 6600 p. vl. te besteden aan het herstel zijner huizen en sloten in Holland, Zeeland en West-Friesland, en te zorgen dat die herstellingen binnen drie jaren voltooid zijn.

Groen Register, 7 vs. — 8.

4 *Junij.* — Vrijstelling van lasten door Hertog Filips aan Reimerswale verleend, wegens den grooten brand aldaar.

Archief van Zeeland.

13 *Junij.* — Vergunning aan Delft tot het oprigten van een watermolen.

Bleyswijck, Beschrijv. van Delft, 700.

23 *Junij.* — Order van het Hof op het stellen van procureurs.

16e Memoriaal, 3e Bossaart, 95.

3 *Julij.* — Regeling van het borgstellen voor schulden in regten te Delft.

Bleyswijck, Beschrijv. van Delft, 702.

3 *Aug.* — Hertog Filips verbiedt die van Alkmaar, met paarden en koopmanschappen naar de markt te trekken, welke die van Hoorn eigenmagtig en tot nadeel van de Graaflijkheid en van de Alkmaarsche markt hebben opgerigt.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Handv. en privil. v. Alkmaar, 25.

10 *Aug.* — Hertog Filips bepaalt, dat Dijkgraaf en Heemraden van Delfland altijd regt moeten doen van al wat tot de dijken, sluizen, wegen en wateringen behoort.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Lois, Privil. van Delfland, en Ms. van v. d. Houve.

1 *Sept.* — Bevel van Hertog Filips aan de tollenaars van Gouda, behoorlijk toe te zien, dat door kooplieden en schippers niet meer zout zonder vertollen worde voorbij gevaren dan volgens oud privilegie hun is toegestaan onder de voorwaarde dat de aldus vrijgestelde maten zout niet weder buiten het land worden gevoerd. Ook de overige tollenaars worden gewaarschuwd, naauwlettend op de uitvoering dezer verordening toe te zien.

16e Memoriaal, 3e Bossaart, 118—119.

— Kwijting aan Middelburg wegens betaling van den laatsten termijn der aan Bremen volgens verdrag verschuldigde gelden.

Archief van Middelburg.

— ? Verordeningen tot het behoud der dijken en waterwerken in 't land van Putten. Verbod om die op eenige wijze door delven, rietsnijden, veen-weiden, enz. te beschadigen. (Zonder jaar- of dagteekening).

Register: Stroomen van Putten, 40—42.

1451.

4 *Jan.* — Vergunning van Hertog Filips aan Schout en Schepenen van den Haag, volkomen regt en justitie te doen aan elk die het verlangt, en eed te nemen in wereldlijke zaken, zoo in als buiten besloten tijden, zooals dat te Leiden geschiedt.

Archief van 's Gravenhage.

18 *Jan.* — Verdrag van Heemraden van Rijnland met die van Hoogenveen over uitwatering te Sparendam.

Privilegiën van Rijnland, 356—58.

3 *Maart.* — Handvest aan Edam verleend, omtrent verkiezing van Schepenen.

Archief van Edam.

6 *Maart.* — Verlenging van het privilegie van Leiden omtrent de verkiezingen.

Van Mieris, Privilegiën van Leiden, 116.

6 *Maart.* — Verlenging van het privilegie van Delft omtrent de verkiezingen.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. privileg. van Delft, 471 vs.

14 *Maart.* — Handvest van Hertog Filips betreffende den Schellinkhoutschen uiterdijk.

Keuren v. Schellinkhout, in: Archief v. Noord-Holland, 14.

18 *Maart.* — Handvest door Hertog Filips aan den Haag verleend omtrent verkiezingen. De Regeerders zullen vier Weesmeesters uit de rijksten kiezen. Stadhouder en Raden benoemen 32 personen, die jaarlijks op St. Catharina op het dorpshuis zonder uit elkaar te gaan 14 personen zullen verkiezen, uit welken de Stadhouder de zeven Schepenen zal benoemen.

Archief van 's Gravenhage.

26 *Maart.* — Uitspraak van Hertog Filips in de verschillen van Alkmaar over de verkiezingen.

Memorialen en sententiën van den Hove. C. 35. — Resolutiën v. Burgem. en Vroedsch. v. Alkmaar, 1783. Bijlage B. — Kluit, Hist. d. Holl. Staatsreg. V. 322.

4 *Mei.* — Hertog Filips verbiedt op verzoek van de kloosters van Egmond en Rijnsburg, die onder zijne bescherming staan, de uitvoering der bul van Paus Nicolaas V, waarbij de Abt van St. Maximus gemagtigd wordt, die kloosters te visiteren en de vervallen tucht aldaar te herstellen.

Oorspronkelijk: Rijks-Archief: Egmond.

29 *Junij.* — Privilegie door Hertog Filips aan die van Haarlem verleend, waarbij hun het regt wordt gegeven, misdadigers die tegen de Stad misdreven hebben, buiten de landpalen te verbannen.

Oorspronkelijk: Rijks-Archief: Graaflijkheid.

29 *Junij.* — Hertog Filips verbiedt zijn Stadhouder, Raden, Baljuwen, enz., landwinning te verleenen aan hen die uit Rijnland of Kennemerland gebannen zijn.

Archief v. Haarlem. — Ms. supplem. v. Mieris.

Junij. — Regeling omtrent de lakenbereiders en verwers, die te Leiden in het geregt worden verkozen.

Archief v. Leiden. — Rood Register A. 31—32. — Van Mieris, Privileg. v. Leiden, 171.

Junij. — Uitspraak van Hertog Filips over het geschil te Leiden, of de Schout, zijne roede overgegeven hebbende, een gebannen man, tegen het vonnis weder inkomende, vangen mag. Toestemmend beslist.

Register Philippus B. 146 vs. — 147. — Archief v. Leiden. — Ms. supplem. v. Mieris.

Junij. — Ordonnantie op de verpachting der vroonwateren te Leiden.

Archief v. Leiden. — Handvesten v. Leiden, 699.

3 *Julij.* — Hertog Filips geeft vrijheid om de haven te Delfshaven te vergrooten.

Bleiswijk, Beschrijv. v. Delft, 77. — Boxhorn, Tooneel v. Holland, 155. — Register Philippus B. 80 vs.

3 *Julij.* — Hertog Filips verbiedt aan alle poorters van Delft, die beneden de 100 rijders gegoed zijn, borg te blijven in regten, vermits dikwijls borgen worden aangenomen die onvermogend zijn om te betalen waardoor de regthebbenden of de Graaflijkheid van de uitvoering der vonnissen kunnen verstoken blijven.

Register Philippus B. 80. — Ms. supplem. v. Mieris.

28 *Sept.* — Verbod om binnen 200 roeden rondom Leiden drank te verkoopen anders dan onder accijns der stad.

Archief v. Leiden. — Van Mieris, Privileg. v. Leiden, 9.

28 *Sept.* — Bekrachtiging van een order van de regering van Gouda omtrent de doodslagen.

Register Philippus B. 151. — Privilegiën v. Gouda, 46. — Ms. Handvesten der Steden, enz., II. 97. — Ms. supplem. v. Mieris.

8 *Oct.* — Gezanten naar Utrecht gezonden om daar te ontvangen en weder over te geven de brieven van verlenging van het bestand met de Wendsche Steden.

16e Memoriaal, 3e Bossaart, 192 (Aanteekening).

30 *Nov.* — Regeling omtrent den accijns op het bier te Leiden.

Archief v. Leiden. — Van Mieris, Privileg. v. Leiden, 11.

13 *Dec.* — Ordonnantie van het klooster in Steijn door de Regeerders van Gouda vastgesteld. Bevestigd 18 Oct. 1454.

Register Philippus B. 92. 93. — Ms. supplem. v. Mieris.

23 *Dec.* — Nadere ordonnantie en strafbepalingen door Hertog Filips tegen verwondingen en doodslagen te Gouda vastgesteld.

1e Geluwe Register, 177 vs. 178. — Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Privil. v. Gouda.

Dec. — Hertog Filips bevestigt de handvesten en keuren door de Graven en de Heeren van Voorne aan Goedereede verleend. (Met opname van den inhoud dier privilegiën.)

Register Philippus B. 71 vs. — 77. — Ms. supplem. v. Mieris. — Verg. Alkemade, Beschrijv. v. Brielle, II. 17.

— Hertog Filips vergunt aan die van Alkmaar, die hem eene tienjarige bede hielpen inwilligen, hunne stad weder te versterken.

Boonekamp, Alkmaar's tiendregt, 25. 27.

1452.

6 *Jan.* — Octrooi tot bedijking van het nieuwe land van Campe, genaamd De Verdronken Schorre.

Ms. supplem. v. Mieris, naar: Ms. v. Kluit.

14 *Febr.* — Jacob Heer van Gaasbeek ontheft Goedereede van de betaling van het speldegeld op den tol van Geervliet. — Bekrachtigd door Hertog Filips.

Register Philippus B, 69. 70. — Ms. supplem. v. Mieris.

23 *Febr.* — Handvesten door Jacob Heer van Gaasbeek aan den lande van Altena verleend, betreffende: schattingen en beden, alleen in te vorderen bij buitengewone gebeurtenissen, als huwelijk van den landsheer, van zijne dochter, enz., — instelling van Schepenen en regeling van de civiele en criminele regtspleging, bepaling van straffen en boeten, — verordeningen op de dijken en het beheer der dijkregten door Dijkgraaf en Heemraden, — en andere meer bijzondere punten. — Bekrachtigd door Hertog Filips, 7 Maart.

Oorspronkelijk, met groot aantal zegels van de Edelen en onderzaten van Altena, Putten en Strijen, en den bevestigingsbrief doorgestoken en nog afzonderlijk: Rijks-Archief: Altena. — Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. privileg. v. Altena.

Febr. — Ordonnantie op de doorvaart van de sluis te Gouda.

Archief van Haarlem.

Febr. — Vidimus van een brief van Hertog Filips omtrent ontvangen gelden van Haarlem, Delft, Leiden en Amsterdam.

Archief van Haarlem.

3 *Maart.* — Hertog Filips geeft aan West-Zaanden en Crommenie de verloren privilegiën terug, en verleent daarbij eenige nieuwe (11 Maart).

Privilegiën van West-Zaanden en Crommenie, 44—50.

3 *Maart.* — Vrijheden door Hertog Fillps aan Enkhuizen verleend, wegens de inwilliging van de tienjarige bede.

Privilegiën van Enkhuizen, 30—31.

12 *Maart.* — Hertog Filips bevestigt een handvest, door Jan van Braband aan Delft verleend omtrent poorterregt van degenen die binnen veertien roeden langs de vaart wonen.

Bleyswijck, Beschrijv. van Delft, 78—80.

13 *Maart.* — Handvesten door Hertog Filips aan Schellinkhout verleend, wegens de inwilliging der tienjarige bede. — 1. De Schout zal goede orde houden op de verkiezingen van Burgemeesters en Schepenen, zooals die van ouds gebruikelijk waren. — 2. Er zal spoedig en goed regt gedaan worden, en verweerders behoeven niet aanwezig te blijven tot de uitspraak van het geregt, waarmede anders veel tijd en nering verloren gaat. — 3. Alle ingezetenen van Schellinkhout betalen hun deel in de

bede. — 4. Boeten tegen degenen die hun goed niet gepond of te schote brengen. — 5. Ieder die poorter van Schellinkhout wordt, betaald één oude Holl. gulden aan de gemeente.

Register Philippus B. 70. — Ms. supplem. van Mieris.

13 *Maart.* — Hertog Filips geeft aan Sybekarspel en Abbekerk, wegens inwilliging der tienjarige bede, de privilegiën der vroegere Graven, die tot zijn wederzeggen staan, voor tien jaren te gebruiken, indien zij gedurende dien tijd niets tegen de Graaflijkheid misdoen; en, als nieuw voorregt, dat de Schout slechts eenmaal 's weeks gastregt doen zal, opdat de Schepenen niet telkens opgeroepen en in hunne nering gestoord worden.

Register Philippus B. 70 vs. 71. — Ms. supplem. van Mieris. — Handvesten van Sybekarspel, 41.

17 *Maart.* — Hertog Filips regelt bij ordonnantie voor het convent van St. Elisabeth's huize en voor het klooster van de derde orde van St. Franciscus van de penitenten in den Haag, welke goederen religieusen en geordende personen voor hunne kloosters mogen aanvaarden.

Archief van Middelburg.

18 *Maart.* — Hertog Filips vergunt aan die van den Haag, eene Weeskamer te stellen en schepenen te kiezen.

De Riemer, Beschrijv. van 's Gravenhage, II. 317.

25 *Maart.* — Handvest van den verkoop van Vlissingen, West-Kapelle en Domburg door Hertog Filips aan Hendrik van Borselen, Heer van Vere, voor 12000 gouden schilden.

Rood Register, A. 58 vs. — 60 vs.

10 *April.* — Hertog Filips zegt na den dood van Jacob Heer van Gaasbeek de heerlijkheid van Putten en Strijen toe aan zijn zoon Karel Graaf van Charolois, vermits die heerlijkheid, een kwaad leen zijnde, na overlijden van den Heer van Gaasbeek zonder mannelijk oir aan de Graaflijkheid vervalt.

Register Philippus B. 148 vs. — 149.

6 *Mei.* — Handvest door Hertog Filips aan Niedorp en Winkel verleend.

Rood Register, 281. — Heemskerk, Batav. Arcadia, 406—8. — Archief van Winkel.

16 *Mei.* — Order op het onderhouden der vuurbakens en zeetonnen in en langs de Zuiderzee.

Handvesten van Amsterdam, 27, 28.

22 *Mei.* — Verlenging van het voorregt van Amsterdam omtrent het verkiezen van Vier-en-Twintigen.

Commelijn, Beschrijv. van Amsterdam, II. 761—63.

25 *Mei.* — Hertog Filips stelt een vierden Burgemeester te Hoorn aan, en maakt eenige nadere bepalingen omtrent de regering.

Velius, Chronyk van Hoorn, 37—38.

11 *Junij.* — Hertog Filips belooft, voortaan aan geen steden of personen buiten Holland, Zeeland en Friesland eenigen vrijdom of vermindering van tolregten aan de tollen in die landen te verleenen, gelijk dit met 's Hertogenbosch en Bergen op Zoom bij inadvertentie was geschied.

Archief van Middelburg. — Smallegange, Chron. van Zeeland, 329. — Privileg. Diversa, 1 vs. — 2. — Privileg. van Amsterdam, 32. — Privilegieboek van Delft, 69.

11 *Junij.* — Hertog Filips bepaalt, dat Heusden lid van het Graafschap van Holland zal blijven.

Van Leeuwen, Bat. illustr. 1302. — Beschrijv. van Heusden, 90. — Register Privilegia Diversa, 1.

11 *Junij.* — Hertog Filips verbiedt, de oude dijken in Holland, Zeeland en Friesland te slechten.

Register Privilegia Diversa, 70 vs. — Privilegieboek van Delft, 70 vs. — Ms. supplem. van Mieris.

11 *Junij.* — Bepalingen omtrent de nahuur van landen.

Privilegiën van Rijnland, 495. — Privilegiën van Delft, 100. — Register Privilegia Diversa, 3.

11 *Junij.* — Bevel aan de tollenaars, de Engelsche lakenen ongemoeid voorbij de tollen te laten.

Register Privilegia Diversa, 3 vs. 4. — Privilegieboek van Delft, 73. — Ms. supplem. van Mieris.

11 *Junij.* — Tolvrijheid aan de Greveningsche tol wegens de Engelsche lakenen aan Holland en Friesland verleend.

Register Privilegia Diversa 7. — Privilegieboek van Delft, 81. — Ms. supplem. van Mieris.

11 *Junij.* — Hertog Filips verbindt zich, voortaan geen brieven te geven strekkende ten nadeele van de vrijheden en privilegiën.

Register Privilegia Diversa, 4. — Groot Plakaatboek, II, 657. — Privilegiën van Leiden, 60.

11 *Junij.* — Hertog Filips verklaart dat, de Hollanders en Zeeuwen niet buiten hunne landpalen in regten gedaagd zullen worden, uitgenomen omtrent vier zaken.

Register Privilegia Diversa, 4 vs. — 5. — Groot Plakaatboek, II, 629. — Ms. Handvesten der Steden, enz. 79. — Privil. van Delft, 104.

11 *Junij.* — Hertog Filips geeft aan Holland, Zeeland en Friesland vrijheid van beden bij oorlogen en overstroomingen.

Groot Plakaatboek, III. 18. — Privil. van Delft, 52.

11 *Junij.* — Hertog Filips belooft, in zijne landen van Holland, Zeeland en Friesland goede orde op de munt te stellen, gelijk dit om de twintig jaren gewoon was.

Register Privileg. Diversa, 6. — Privil. van Delft, 77. — Ms. supplem. van Mieris.

11 *Junij.* — Hertog Filips belooft aan de Edelen, Steden en Landen van Holland, enz., dat zij voortaan geen last zullen dragen van de reizen en ambassaden voor den Graaf.

Register Privileg. Diversa 6 vs. 7. — Privil. v. Delft. 79 vs. — Ms. supplem. van Mieris.

11 *Junij.* — Hertog Filips, verhinderd in Holland te komen wegens de pest, verzoekt eene bede van Holland dóor zijn Stadhouder en belooft dat deze wijze van aanvrage tot geen nadeelig gevolg zal strekken.

Register Privilegia Diversa, 8. — Privil. v. Delft, 82. — Ms. supplem. van Mieris.

11 *Junij.* — Hertog Filips belooft afdoening van de schulden tijdens de verzoening met Vrouw Jacoba aangegaan.

Register Privilegia Diversa, 8 vs. 9. — Privil. van Delft, 83 vs. — Ms. supplem. van Mieris.

11 *Junij.* — Hertog Filips belast zijn Stadhouder en den Raad van Holland, te onderzoeken of de Hooge Heerlijkheden vrij zijn van beden.

Register Privilegia Diversa 9. — Groot Plakaatboek, III, 18. — Privil. van Delft, 84 vs.

11 *Junij.* — Hertog Filips beveelt onderzoek naar de bewering der Welborenen, die vrij meenen te zijn van beden.

Register Privilegia Diversa, 9 vs. — 10. — Privil. van Delft, 85 vs. — Ms. supplem. van Mieris.

11 *Junij.* — Maatregelen door Hertog Filips beraamd tot wegruiming van het geschil tusschen de Graaflijkheid van Holland en 's Hertogenbosch over de landscheiding.

Register Privilegia Diversa, 6. — Privil. v. Delft, 78 vs. — Ms. supplem. van Mieris.

11 *Junij.* — Bepalingen van de wedden der Commissarissen van den Raad, die met eenig onderzoek worden belast: buiten den Haag 2 pieters daags voor elk, en 1 voor den Secretaris, met korting op de wedde; 1 daags voor elk Commissaris bij onderzoek binnen den Haag, maar zonder korting; terwijl vroeger de Stadhouder en Raad toelieten, dat van partijen die voor den Hove kwamen, voor vacatiën 3 of 4 francs daags werd genomen.

Register Privilegia Diversa, 10. — Ms. supplem. van Mieris.

20 *Junij.* — Vermeerderingen en verbeteringen omtrent de keuren en dijkregten in den lande van Heusden.

Nieuwe Beschrijv. van Heusden, 256.

28 *Junij.* — Hertog Filips beveelt al zijnen Officieren, Middelburg rustig en vrijelijk alle regten en vrijheden te laten gebruiken, door zijne voorgangers aan die stad verleend en door hem bevestigd.

Archief van Middelburg.

25 *Julij.* — Hertog Filips belooft vrijheid van beden voor tien jaren aan Amsterdam mits het verbrande gedeelte der stad weder opgebouwd worde.

Archief IJzeren Kapel. — Ms. supplem. van Mieris, naar: oud handschrift van...?

2 *Aug.* — Nadere beschikking van Hertog Filips omtrent Muiden, Naarden en Weesp ten voordeele van zijne gemalin.

Ms. supplem. van Mieris. — Handv. Chron. v. d. Houve.

30 *Aug.* — Bepaling, dat bij Amsterdam niet getapt zal worden dan door dengene die accijns in de stad betaalt, uitgenomen de beide kloosters der Karthuizers en der Regulieren.

Handvesten van Amsterdam, 31. — Privil. v. Amsterdam, 171.

1 *Sept.* — Bescherming door den Koning van Denemarken aan die van Amsterdam met hunne schepen en goederen verleend.

Dapper, Beschrijv. van Amsterdam, 118.

7 *Sept.* — Handelsvrijheid door den Koning van Denemarken aan Amsterdam verleend.

Dapper, Beschrijv. van Amsterdam, 119.

12 *Sept.* — Vrijheden aan Tholen verleend tot herstel van de schade door den brand. De stad ontvangt het regt om misdadigers te bannen. Elk poorter die de stad verlaat, zal de twintigste penning zijner goederen te betalen hebben; evenzoo elk die, geen poorter zijnde, van een poorter der stad erft, de twintigste penning dier erfenis.

Rood Register A. 32 vs. — 33. — Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. privil. v. Tholen van Rademacker te Middelburg.

3 *Oct.* — Bewijzing van Hertog Filips aan Leiden op eenige domeinen en korting in de beden.

Archief van Leiden.

14 *Oct.* — Hertog Filips beveelt, dat de Vroedschap van Haarlem, door de Schepenen om raad gevraagd, dezen niet weigere.

Ms. supplem. v. Mieris. — Privilegieboek v. Haarlem, 106.

1453.

12 *Jan.* — Hertog Filips handhaaft de tolvrijheden in Holland en Zeeland aan de Karthuizers van Bloemendaal verleend.

Ms. supplem. v. Mieris, naar: Ms. v. Kluit.

9 *Febr.* — Kwijtschelding van alle achterstallige schulden aan Enkhuizen tot herstel der stad.

Privilegiën v. Enkhuizen, 119. 120.

17 *Febr.* — Geloften van Hertog Filips, Karel Graaf van Charolois, Antonie den Bastaard van Bourgondië en vele anderen, de Turken te gaan bestrijden ter bescherming van het Christelijk geloof.

Olivier de la Marche, Mémoires, 439.

18 *Febr.* — Hertog Filips vermindert het aantal kiezers voor de verkiezing van Burgemeesters en Schepenen te Haarlem.

Ms. supplem. v. Mieris. — Privilegieboek v. Haarlem, 107.

21 *Febr.* — Hertog Filips bewilligt, dat een of twee van de oude Waardijnen van de draperie te Amsterdam aanblijven.

Register Philippus B. 81 vs. — Handv. van Amsterdam, 28.

21 *Febr.* — Hertog Filips bewilligt het verzoek van Pijnakker, dat de Schout niet op Zondag, maar, om den Zondag te laten vieren, op Maandag regt zal doen. De Schout ontvangt van partijen 2 schellingen, gezworenen één. Veertien dagen na den Dingsdag wordt uitspraak gedaan.

Register Philippus B. 81. — Ms. supplem. v. Mieris.

17 *Maart.* — Ordonnantie van Hertog Filips en den Raad tegen het nering doen der Geestelijken, waartegen de gemagtigden der kloosters en orden in verzet komen, behalve het convent van St. Elisabeth in den Haag, 't welk daarom bijzondere regelen van den Hertog ontvangt.

Register Philippus B. 81 vs. — 84. — Handvesten van Oudewater 374—81.

22 *Maart.* — Verlaging van de wedden en emolumenten van Stadhouder en Raden, Griffier en Secretarissen, Rentmeesters, Baljuwen en

Kasteleins van Sloten, met opheffing van sommige dezer ambten na overlijden van de bezitters. (Verg. 5 Mei 1447).

Rood Register A. 39—41 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

9 *April.* — Onderzoek bevolen naar de tolregten van Zierikzee.

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

22 *April.* — Verdrag door Hertog Filips gemaakt in het verschil van de Hollandsche Steden en Dordrecht over het stapelregt.

Memoriale T. 149. — Ms. privil. v. Dordrecht, te Leiden 57. — Ms. supplem. v. Mieris.

7 *Mei.* — Hertog Filips verklaart, dat voortaan de privilegiën van Delfland bewaard zullen worden in de Hippolitus-Kerk te Delft.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privil. van Delft. 98.

15 *Mei.* — Bul van Paus Nicolaas V over de visitatie van het klooster van Egmond.

Oorspronkelijk: Rijks-Archief: Egmond.

23 *Mei.* — Keur op het poorterschap te Haarlem.

Archief van Haarlem.

17 *Junij.* — Verkoop van verscheidene heerlijkheden door Hertog Filips aan Reinout Heer van Brederode tot onderhoud van den oorlog tegen Gent.

Register Principium, 18 vs. — 21. — Ms. supplem. v. Mieris.

28 *Junij.* — Verbod aan Edam een onbeëedigd Schout toe te laten.

Archief van Edam.

4 *Julij.* — Vrijgeleide van den Koning van Denemarken aan de Hollanders en Zeeuwen, mits dezen geen Engelsche goederen invoeren en niet door de Belt varen.

Dapper, Beschrijv. van Amsterdam, 119. 120.

24 *Aug.* — Hertog Filips verklaart aan Prelaten, Baanridsen, enz. dat de gunning der nieuwe bede hun niet tot nadeel zal strekken in 't ontvangen der beloofde nieuwe keur.

Archief van Zeeland.

28 *Aug.* — Hertog Filips geeft aan Middelburg kennis van den vrede door hem, den 28sten Julij, met Gent gesloten, en beveelt aan Haarlem de afkondiging van dien vrede.

Archief van Middelburg. — Archief van Haarlem.

12 *Oct.* — Handvest van Hertog Filips aan West-Zaanden en Crommenie betreffende Schepenen die binnen het jaar overlijden of buiten 's lands gaan.

Privilegiën van West-Zaanden en Crommenie, 50—52.

28 *Oct.* — Bevelschrift van Hertog Filips tot oproeping van rekenpligtige ambtenaren om hunne rekeningen voor de Rekenkamer over te leggen, op dat een goede staat van de generale financiën kunne opgemaakt worden.

Rood Register A. 38 vs. — 39.

— Muntordonnantiën. (1453 en 1454).

Rood Register A. 42—50, 54 en v. — Archief van Middelburg. — Archief van Leiden. — Ms. supplem. v. Mieris.

1454.

24 *Jan.* — Dagvaart met de Steden van Holland en Zeeland over de muntordonnantiën.

Aanteekening in 17e Memoriaal, 4e Bossaart, 214. — Ms. supplem. v. Mieris.

18 *Febr.* — Hertog Filips heft het Haarlemsch octrooi van 7 Sept. 1445 omtrent de regering op na verloop van den bepaalden termijn.

Archief van Haarlem.

18 *Febr.* — Hertog Filips belooft aan Haarlem gelijke gunst omtrent de beden te bewijzen als aan de overige Steden van Holland.

Archief van Haarlem. — Ms. supplem. v. Mieris.

28 *April.* — Regeling van de zaken van het Waterschap van Bijleveld.

Privileg. en Handv. van Amsterdam, I. 363. — Plakaatb. van Utrecht, II. 147.

10 *Mei.* — Overeenkomst met den Hertog van Sleeswijk-Holstein omtrent Amsterdamsche in Pruissen aangehouden schepen.

Register Z. O. 198. — Ms. supplem. v. Mieris.

24 *Mei.* — Punten van beschuldiging van wege Hertog Filips tegen Gorinchem.

Van Zomeren, Beschrijv. v. Gorinchem, 340.

11 *Junij.* — Verbod aan pachters en huurders van landerijen, onder voorwendsel van nahuur de nieuwe huurders lastig te vallen.

Van Leeuwen, R. Holl. regt, XXI. 18. p. 395.

8 *Julij.* — Karel, Graaf van Charolois, stelt als Stadhouder zijns vaders, order op de misbruiken omtrent de regtsvorderingen en leenen in Zeeland. — 1. Alle zaken behoorende tot de hooge Vierschaar zullen behoorlijk worden geregistreerd en blijven liggen tot de Graaf vierschaar houdt, ten ware zij vooraf mogten zijn geschikt. — 2. Kwade leenen mogen niet verkocht of overgedragen worden zonder toestemming van de Graaflijkheid. — 3. Van de renten en tienden der Graaflijkheid zal naauwkeurige aanteekening door de Rentmeesters worden gehouden. — 4. Verheffing van leenen moet geschieden van de Graaflijkheid zelve, d. i. van haren vertegenwoordiger of van haar gecommitteerde. — 5. Alle Graaflijke leenen moeten, op verbeurte, worden geregistreerd. — 6. Tienden en renten moeten op naam gesteld worden dergenen aan wien ze regtens behooren. — 7. Op de rekeningen, leveringen, enz. der Ambachtsheeren zal behoorlijke orde gesteld moeten worden, zoowel door tijdige overlegging der rekeningen als door het opmaken van goede staten, gestaafd door getuigen, verklaringen van de Overheid, enz.

Privilegia Diversa, 15—18. — Privilegia Ducis Caroli, 14—17. — Ms. supplem. v. Mieris. — Rood Register A. 55—57.

18 *Julij.* — Karel, Graaf van Charolois, beveelt, als Stadhouder, den Rentmeesters van Zeeland, de beden van den Hertog op de leenen te

heffen, niettegenstaande alle protest van de houders, die op verschillende wijzen en onder velerlei voorwendsels de betaling daarvan en van alle lasten ten dienste der Graaflijkheid pogen te ontduiken.

Rood Register A. 57.

6 *Aug.* — Hertogin Isabella ontslaat Haarlem voor 100 kroonen van den verschuldigden voetval.

Privilegieboek van Haarlem, 10. — Privil. van Haarlem. — Ms. supplem. v. Mieris.

10 *Aug.* — Verordening op het beheer en onderhoud van den Lekkendijk.

Register Philippus B. 85—91. — Utr. Jaarb., II. 374—378. — Ms. supplem. v. Mieris (bevestiging).

14 *Aug.* — Gewijsde van het Hof, dat alle zaken dijkregt betreffende, den Dijkgraaf en Heemraden toebehooren en niemand anders.

Privileg. van Rijnland, 87.

7 *Oct.* — Hertog Filips belooft aan de Abtdis van Rijnsburg, dat zij in hare regten niet verkort zal worden omdat hij een misdadiger op haar kerkhof heeft doen vatten.

Pars, Katwijksche Oudheden, 393.

11 *Oct.* — Schuldbekentenis van Hertog Filips aan Haarlem en korting op de volgende bede.

Archief van Haarlem.

12 *Nov.* — Huwelijksche voorwaarden tusschen Karel van Bourgondië, Graaf van Charolois, en Isabella van Bourbon.

Handv.-Chron. v. d. Houve. — Ms. supplem. v. Mieris. — (Aanteekening van Dumont, Corps diplom., III. 1. 60, dat hij dit huwelijksverdrag niet heeft kunnen vinden).

15 *Nov.* — Overeenkomst tusschen Rotterdam en Dordrecht omtrent het regt van exue.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III. 592.

29 *Nov.* — Voorwaardelijke handelsvrijheid door den Koning van Denemarken aan de Hollanders en Zeeuwen verleend.

Handvesten van Amsterdam, 85.

— Sententie tegen de Haamstede's.

Boxhorn op Reigersb., II. 244. — Wagenaar, Vad. Hist., IV. 45.

1455.

22 *Febr.* — Beschikking van het Hof, dat de Bagijnen in de verschillende Hollandsche steden in het bezit zullen blijven van hare ambachten van de wollen- en linnen-lakenweverijen, 't geen door de wevers betwist wordt, tot dat nader hieromtrent zal zijn beslist.

Register van de Sententiën, Rotterdam, 12. — Ms. supplem. v. Mieris.

25 *Febr.* — Hertog Filips geeft aan die van Assendelft hunne, wegens de rebellie voor Haarlem verbeurde privilegiën terug.

Handvesten van Assendelft.

1 *Maart.* — Voorregt aan de brouwers van Gouda verleend.

Aangehaald in de Beschrijv. van Gouda, I. 55.

27 *Maart.* — Vergunning aan die van Blijswijk om hunne veenen te delven.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. privil. van Schieland van Meerman.

1 *Mei.* — Hertog Filips herstelt, tot handhaving van de regten der Graaflijkheid en ter voorkoming van twisten en onlusten, het handvest van Hertog Willem van 1413 aan Goes, waarbij bepaald is, dat de Graaf in de stad komende, aldaar het geregt zal vernieuwen, en doet daarmede te niet een handvest, aan Goes verleend door zijn zoon Karel, Graaf van Charolois, als Stadhouder, 8 Aug. 1454, waarbij was verordend, dat telken jare voor St. Jan Baptisten de elf regeerders twintig poorters zouden aanwijzen, uit welken nevens de elf oude, de Graaf of zijn Stadhouder op St. Jan Baptisten elf nieuwe regeerders (twee Burgemeesters en negen Schepenen) zou kiezen, met dien verstande dat slechts vijf van de oude herkozen mogten worden en geen Burgemeester of Schepen langer dan twee jaren achtereenvolgens zijn ambt zou mogen bekleeden. De Hertog herstelt tevens, met de vernietiging van dit handvest, de vorige regeerders, die door den Graaf van Charolois door anderen vervangen waren.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Privilegieboek van Goes van Ossenwaarde.

3 *Junij.* — Hertog Filips handhaaft de uitspraak van zijn zoon den Graaf van Charolois, die, ter gelegenheid van zijne blijde inkomst in Leiden aldaar Floris van Boschuzen en andere ballingen had willen terug doen keeren, maar waartegen die van Leiden op grond van zeker privilegie zich verzet hadden. De Hertog beveelt thans, de bedoelde ballingen vrijelijk binnen Leiden te laten terugkomen, nadat de Regeerders der stad de zaak aan zijne beslissing onderworpen hadden.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Privilegieboek v. Leiden, 172 vs. — 175.

5 *Julij.* — Verdrag over den opstand te Dordrecht in 1454.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III, 593—595.

14 *Aug.* — Bekrachtiging van de muntordonnantie van Januarij 1454. (Zie aan 't slot van 1453.)

Archief van Leiden. — Ms. supplem. van Mieris. — Priv. boek van Leiden, B, 168. — (Afkondiging 26 Aug. — Priv. boek, B. 171.)

22 *Aug.* — Keur op de bedekking der huizen te Haarlem.

Archief van Haarlem.

30 *Sept.* — Hertog Filips bevestigt de uitgifte door Jacob Heer van Gaasbeek van een uitgors om te bedijken, gelegen aan Portugal en Roon in het land van Putten.

Register Philippus B. 94 vs. — 96. — Ms. supplem. van Mieris.

5 Nov. — Ordonnantie voor de broodwegers.

Archief van Middelburg.

10 *Dec.* — Uitgifte van den Hoenrehoek, Rietbroek en gorsing, met den Ommeloop en aanwas door Jacob Heer van Gaasbeek om te bedijken.

Register Philippus B. 141 vs. — 142. — Ms. supplem. van Mieris.

27 *Dec.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan Weesp, de veste en de poorten wel te bewaken, en alle onderzaten der stad en van Weesperkarspel te dwingen om in te komen, met vergunning aan Schout, Burgemeesters en Schepenen, daaromtrent keuren te maken.

Archief van Weesp.

1456.

2 *Jan.* — Hertog Filips geeft aan Willem Bastaard van Holland een polder te bedijken, liggende langs de Heerlijkheid van de Zijpe tusschen St. Maartenskerk en Burehoorn, en die landen aan de Heerlijkheid van Schagen te hechten.

Register Et Finis Vriesland, 3, 4. — Ms. supplem. van Mieris.

15 Jan. — Bevestiging van de dijkregten van Schager- en Niederkogge en Geestmerambacht door Hertog Filips.

Privilegiën van Geestmerambacht.

22 *Jan.* — Vergunning van Hertog Filips aan Geestmerambacht tot het leggen van sluizen in Harkensloot. — Bevestigd door den Heer van Egmond.

Privilegiën van Geestmerambacht.

23 *Jan.* — Dijkschouwing bij Alkmaar aan Schout en Geregt vergund.

Handv. en priv. van Alkmaar. — Ms. supplem. v. Mieris.

Jan.—Dec. — Verzoening van Hertog Filips met de Steden en gemeenten die indertijd wegens den opstand der Kennemers van hare privilegiën ontzet en tot verschillende lasten veroordeeld waren. Teruggave der privilegiën; ontheffing van lasten. — Verzoening met Alkmaar, 23 Jan. — Met Beverwijk, 23 Febr. — Met Wijk-op-Zee, 23 Febr. — Met Nijedorperkogge, 23 Febr. — Met de Kennemers in 't algemeen, tegen 20,000 schilden, 12 Maart. — Met West-Zaanden en Crommenie, 12 Maart. — Met Schagerkogge, 12 Maart. — Met Grootebroek, 13 Maart. — Met Edam, 13 Maart. — Met Nieuweland, 13 Maart. — Met Noordscherwoude en bijgelegen dorpen, 13 Maart. — Met Schermer, 16 April. —

Met Abbekerke, 3 Mei. — Met Sybekarspel en Benningbroek, 4 Mei. — Met Texel, 5 Mei. — Met Opdam en Hensbroek, 3 Junij. — Met Spanbroek, 20 Dec.

Register Philippus B. 96. — 133. — Groen Register, 13. — Ms. supplem. v. Mieris. — Boomkamp, Beschrijv. van Alkmaar, 26, 432. — Stederegt van Alkmaar, 29—33. — Lams, Handv. van Kennemerland, 58, 840, 871. — Oorspronkel.: Rijks-Archief: Graaflijkheid, (verzoening met de Kennemers in 't algemeen). — Privil. v. Grootebroek, 23. — Archief van Edam.

20 *Jan.* — Dagvaart van de Steden van Holland uitgeschreven ter onderhandeling over de geschillen omtrent het stapelregt.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Privileg. van Dordrecht, (Bibliotheek te Leiden). 56.

6 *Febr.* — Hertog Filips geeft verzekering aan Delft wegens gelden waarvoor zich de stad ten zijnen behoeve verbonden had.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Privil. van Delft, 123 vs.

23 *Febr.* — Hertog Filips handhaaft de verordening waarbij bepaald is, dat de Kennemers den Baljuwen geen visitatie zullen geven.

Register Philippus B. 97. — Ms. supplem. v. Mieris.

23 *Febr.* — Hertog Filips schaft, op verzoek van Beverwijk, het verbod af, om zonder toestemming van de dienaren der Graaflijkheid het lijk van een drenkeling op te halen. Echter moet het lijk den Schout of zijn plaatsvervanger worden getoond eer het begraven mag worden.

Register Philippus B. 96—97. — Ms. supplem. v. Mieris.

26 *Febr.* — Transumpt van de privilegiën van Hertog Albrecht, door Hertog Filips aan de Kennemers verleend.

Oorspronkelijk: Rijks-Archief: Graaflijkheid.

1 *Maart.* — Regeerders van Gouda belooven 8 grooten van elke brouwte bier aan de Graaflijkheid te betalen, nadat de hop-accijns in die stad door Hertog Filips is geregeld.

Register Philippus B. 99, 100. — Privil. van Gouda (Regeling v. d. hop-accijns) 30.

11 *Maart.* — Hertog Filips ontheft Zevenhoven, Nieuwveen en anderen van een derde van het erfschot.

Van Leeuwen, Recht der Edelen, enz. 90—92.

14 *Maart.* — Verbaal van het Hof over het geschil van Dordrecht en de Steden van Holland omtrent het stapelregt.

Register v. d. Sententiën, 13 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

23 *Maart.* — Ordonnantie van Hertog Filips, den Raad en de Edelen en Steden van Holland omtrent den vrede, dien de magen van een verslagene zes weken lang houden zullen, op straffe van vredebreuk, tot dat regt op de zaak gedaan kan worden. — Bepalingen omtrent de tuigen van aangrenzende landen, naar het getal van de ingelanden en de ligging der landen uit te maken.

Oorspronkelijk (eenigzins beschadigd): Rijks-Archief: Graaflijkheid.

12 *April.* — Hertog Filips verbiedt zijnen Rentmeesters de buitengewone voordeelen, als rantsoenen en andere, te ontvangen, welke zij van de verpachtingen der Graaflijke domeinen, tienden, visscherijen, enz. genoten en waardoor die verpachtingen tegen aanmerkelijk lageren prijs dan

de wezenlijke waarde werden uitgegeven. De Hertog beveelt zijn Stadhouder, den Raad en de Rekenkamer, naauwkeurig toe te zien dat dit misbruik niet meer voorkome.

Rood Register A. 61—62.

12 *April.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan zijne Officieren van de domeinen, justitie en ontvangsten, de brieven van recesse welke zij houden, te doen registreren in de Rekenkamer in den Haag vóór 1 Augustus e. k., op verbeurte van hunne recessen.

Rood Register A. 63.

12 *April.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan alle houders van Graaflijke pachten, tienden, renten, enz., hunne titels vóór 1 Aug. over te leggen aan de Rekenkamer.

Rood Register A. 62.

30 *April.* — Hernieuwing van de verordeningen tegen de baatzucht der geestelijken door Hertog Filips en de Edelen en Steden.

In hoofdzaak bij de Riemer, Beschrijv. van 's Gravenhage, I. 464. — Uitgebreider en authentiek: Groen Register, 155 vs. — 156 vs.

30 *April.* — Uitvoerige ordonnantie omtrent het Graaflijk jagdregt.

Register Borselen Diversa, 132—151 vs.

5 *Mei.* — Afkoop van het haardgeld in Texel met de achterstallen.

Groen Register 13.

11 *Mei.* — Ordonnantie op de tol te Gorinchem en vrijheden aan de burgers verleend.

Van Zomeren, Beschrijv. van Gorinchem, 207 (uittreksel).

14 *Mei.* — Contrabrief van Texel omtrent de domeinen die aan Hertog Filips verblijven niettegenstaande de nieuwe handvesten.

Rood Register A. 63 vs. — 64.

19 *Mei.* — Hertog Filips bekrachtigt een accoord tusschen de Rekenkamer van Holland en den Rentmeester der domeinen Bewester-Schelde, waarbij laatstgenoemde, bij wijze van aanneming, zich op zekere voorwaarden gedurende tien jaren tot de inning der beden verbindt.

Archief van Zeeland.

18 *Junij.* — Hertog Filips ontslaat tegen zekere som de tien personen uit Haarlem welke hij wegens de wederspannigheid te kiezen had.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privil. boek v. Haarlem, 112.

21 *Junij.* — Verordening omtrent de sluis bij Hoochtwoude.

Register Philippus B. 139 vs. — 141.

23 *Junij.* — Verdrag en verzoening tusschen Hertog Filips en Dordrecht.

Rood Register A. 73 vs. — 75. — Van de Wall, Privil. van Dordrecht, III. 595—599, naar den oorspronkelijken brief.

23 *Junij.* — Handvest van Hertog Filips omtrent het verzetten van de regering te Dordrecht.

Van de Wall, Privil. v. Dordrecht, III. 600—603. — Balen, Beschrijv. v. Dordrecht, 528.

23 *Junij.* — Uitgifte van de Noorderkoog van Wieringen ter bedijking nadat dit land door dijkbreuk lang verloren had gelegen.

Register Philippus B, 135 vs. — 136. — Ms. supplem. v. Mieris.

28 *Junij.* — Jacob Heer van Gaasbeek draagt zijne landen van Putten en Strijen, palende aan Holland en Zeeland, op aan Hertog Filips.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Putten en Strijen. — Rood Register A. 64 vs. — Hoynck v. Papendrecht, Anal. Belg., III. 2. p. 24.

30 *Junij.* — Hertog Filips geeft de Heerlijkheden van Putten en Strijen weder in leen aan Jacob Heer van Gaasbeek.

Groen Register, 2e ingelascht register, 1. — Rood Register A. 64 vs. — 65 vs.

30 *Junij.* — Jacob Heer van Gaasbeek verklaart, de artikelen aan te nemen, waarop Hertog Filips hem de verkochte Heerlijkheden van Putten en Strijen weder in leen heeft gegeven. Verbandbrief.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Putten en Strijen. — Rood Register A. 658.

7 *Julij.* — Mandement van Hertog Filips omtrent de tolregten en de vrijheden der Steden.

Archief van Haarlem.

11 *Julij.* — Brief van non-praejudicie door Hertog Filips aan Dordrecht verleend, wegens eene inbreuk door hem op het regt van het timmerliedengilde gemaakt.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht. III. 603.

19 *Julij.* — Bevestiging van de privilegiën van Geervliet en Strijen en van het Kapittel van Geervliet door Hertog Filips.

Register Philippus B. 129 vs. — 130. — Ms. supplem. v. Mieris. — Groen Register, 106 vs.

22 *Julij.* — Hertog Filips bevestigt de verklaring door Karel Graaf van Charolois in zijn naam afgelegd, dat de heervaartgelden, bij buitengewone toestemming door de Edelen, Steden en Ambachtsheeren van Zeeland hem toegezegd, en door den Graaf van Oostervant, als Heer van Brielle en Voorne goedgekeurd, niet ten praejudicie zullen strekken in toekomende tijden.

Register Philippus B. 131. — Ms. supplem. v. Mieris.

29 *Julij.* — Hertog Filips bevestigt al de handvesten en privilegiën van Putten en Strijen.

Register Stroomen van Putten, 36 vs. — 37.

Julij. — Volmagt voor de Friesche Gezanten naar Holland. — Hun gehoor voor den Raad.

Boxhorn op Veldenaar, 204. (Verg. Wagenaar, Vad. Hist., IV. 64 en de daar aangehaalde geschriften.) — Ms. Chron. v. Worp Taborita.

8 *Aug.* — Hertog Filips, geld noodig hebbende voor den Utrechtschen oorlog, vergunt Leiden, lijfrenten te verkoopen.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Handv. van Leiden, 85 vs.

10 *Aug.* — Beschuldiging tegen regeerders van Middelburg omtrent misbruik van gezag in 15 punten van regt, en uitspraak daaromtrent. — 1. De Baljuw en zijne dienaren, wien dit regt betwist werd, zullen voortaan, naar de oude handvesten, personen mogen arresteren, zoo in civiele als in criminele zaken, behoudens dat zij, indien de gearresteerde ontkomt, de partij voldoen ten wier verzoeke de arrestatie is geschied. — 2. Het beregten van zaken voorvallende in de haven van Arnemuiden, 't welk die van Middelburg aan zich getrokken hebben, zal aan de Wet

van Middelburg, ter maninge van den Baljuw verblijven, behoudens hooger beroep op de Graaflijkheid ingeval van openbaar onregt of nalatigheid in de regtspraak. — 3—5. Voortaan zal Middelburg geen Haag- of Buitenpoorters meer mogen aannemen dan naar hunne keuren, en die welke zij hebben aangenomen zullen hunne lasten aan de Graaflijkheid opbrengen, 't geen tot dusver ontdoken werd. — 6. De Graaf van Charolois, of zijn opvolger, zal de Wet vernieuwen wanneer hij in Middelburg komt en vierschaar houden, waarbij de Schepenen zullen tuigen wat drie geloovige personen tuigen bij hun eed, — welk voorschrift men niet heeft willen houden toen de Graaf van Charolois vierschaar hield. — 7—10. Voor 4000 gouden schilden wordt aan Middelburg vergeven: het bevrijden van een persoon, door den Baljuw gevangen genomen, het ontslag van gearresteerde Engelsche goederen en het nemen en wegvoeren van Engelsche lakenen uit Goes. — 11. Het baljuwschap door Middelburg gezet op de executie van schulden, zal blijven mits de baljuwschappen jaarlijks openbaar worden gekondigd, opdat de erfgenamen van degenen die gestorven zijn, gewaarschuwd worden. — 12. Goederen van vreemdelingen of waarvoor geen erfgenamen opkomen, worden geïnventariseerd bij den Rentmeester van Bewester-Schelde, waarvan afschrift onder de Wet van Middelburg wordt gelegd tot jaar en dag, terwijl tot dusver die van Middelburg het beheer dier goederen terstond aan zich trokken. — 13. De Rentmeester mag niet, gelijk geschiedde, verhinderd worden, personen gevangen te nemen en in 's Graven gevangenis te houden; poorters of wie binnen het schependom gevangen worden, zullen in de gevangenis binnen de stad worden gebragt. — 14. Misdadigers mogen niet langer als poorters worden aangenomen, waardoor Middelburg zich tot eene vrijplaats maakte, maar blijven vervolgd van wege de Graaflijkheid. — 15. De officiën van de aminge van de wijnen, de tonnegadering, de afslag van de vischmarkt, van de zoutmaat, van den ballast, en alle andere welke tot de Graaflijkheid behoorende, door die van Middelburg aan zich getrokken werden, zullen weder van wege den Graaf worden uitgegeven. — (Moderatie van Utrecht.)

Archief van Middelburg. — Charters van Zeeland, Ms. v. Boddaart. — Ms. supplem. v. Mieris.

15 *Sept.* — Nadere verklaring van Hertog Filips op de moderatie van Utrecht van 10 Aug. aan Middelburg gegeven.

Archief van Middelburg.

16 *Sept.* — Hertog Filips verzet voor zekere som eenige zijner domeinen aan Gouda.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privileg. van Gouda 84. — Rood Register A. 72.

20 *Oct.* — Schepenbrief van Leiden houdende verklaring omtrent den verkoop van lijfrenten en het verkrijgen der vroonregten.

Archief van Leiden.

20 *Dec.* — Verzoening van Hertog Filips met die van Spanbroek wegens hunne weerspannigheden.

Register Philippus B. 131 vs. — 133. — Ms. supplem. v. Mieris.

22 *Dec.* — Handvesten aan de gilden der voetboogschutters te Middelburg verleend.

Archief van Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris.

— Bevel tot betaling der bede welke de geestelijken in Holland aan David van Bourgondië, Bisschop van Utrecht, tot zijne blijde inkomste zullen toeleggen.

Archief van Utrecht. — Ms. supplem. v. Mieris.

1457.

1 *Jan.* — Verpachting van domeinen door Hertog Filips aan Haarlem wegens geleende gelden.

Archief van Haarlem.

6 *Febr.* — Ordonnantie van de zes Commissarissen voor de Finantiën en Domeinen, door Hertog Filips goedgekeurd en uit Brugge aan de Rekenkamer in den Haag gezonden. — 1. Telken jare wordt door Commissarissen een generale staat van de finantiën opgemaakt en aan de Rekenkamer ingediend. — 2. De Rentmeester-Generaal mag geen kwijtingen geven, geen ontvangsten aannemen, geen appointementen of assignatiën verleenen, enz. dan onder zegel van Commissarissen en behoorlijk geregistreerd. — 3. De loopende uitgaven der maand voor provisiën, boden, artillerie, lieden van wapenen, enz. worden niet teruggegeven indien zij niet aan 't eind van elke maand door Commissarissen zijn nagezien.

Rood Register A. 76—77.

11 *Febr.* — Ursem, met Hertog Filips verzoend, ontvangt de regten van Kennemerland.

Lams, Handv. van Kennemerland, 841. — Register Philippus B. 144.

15 *Febr.* — Ordonnantie op de verkiezing van vier Thesauriers voor de ontvangst van den accijns te Vlaardingen, door Hertog Filips goedgekeurd.

Ms. supplem. v. Mieris, naar een oud Ms.

2 *Maart.* — Verklaring van Hertog Filips omtrent de schotschuldigen.

Van Loon, Aloude Regeerwijze van Holland, IV, 253—258. — Kluit, Hist. d. Holl. Staatsreger. V, 327—329.

4 *Maart.* — Vrijheden en regten door Gerrit, Heer van Assendelft, aan zijne onderzaten verleend.

Handvesten van Assendelft.

12 *Maart.* — Hertog Filips veroorlooft den Burgemeesters van Monnikendam, bij onwilligheid van den Schout, den eed af te nemen aan Kerkmeesters, enz.

Handv. en privil. van Monnikendam 22.

16 *Maart*. — Hertog Filips bevestigt de uitgifte ter bedijking van den Hoenrehoek door den Heer van Gaasbeek, (10 Dec. 1455).

Register Philippus B. 142 vs. — 143. — Ms. supplem. v. Mieris.

9 *April*. — Bescherming door Hertog Filips aan de Regulieren van St. Willebrords-Klooster onder Heyligeloo buiten Alkmaar verleend.

Ms. supplem. v. Mieris, naar Ms. v. Kluit.

18 *Mei*. — Jacob Heer van Gaasbeek belooft aan Monnikenland op de Westmare in Strijen, op bepaalde dagen vierschaar te komen houden.

Register Stroomen van Putten, 16 vs.

26 *Mei*. — Verordeningen van Jacob Heer van Gaasbeek op de justitie in den lande van Putten. — 1. Niemand zal voortaan zijn pander mogen keeren tegen schuld, die een ander met zijn eed nadat Schepenen gewezen hebben op hem gehouden of met brieven of met moedwil verleden heeft. — 2. Schout en Schepenen zullen binnen 14 dagen na een gepleegde misdaad, getuigen hooren, welke getuigen gehouden zijn aan de oproeping te voldoen, en wier verklaringen in geschrift gesteld en verzegeld worden tot van wege de Heerlijkheid de zaak verder onderzocht wordt. Bij nalatigheid in dezen van Schout en Schepenen treden de Baljuw en drie der leenmannen met dezelfde verpligtingen in hunne plaats. — 3. Wie voor den Baljuw iemand aanklaagt, moet borgstellen. Binnen acht dagen daarna moet de Baljuw met drie leenmannen het geregtelijk onderzoek aanvangen. — 4. De vrede van zes weken voor de magen van een doodslager, door Hertog Filips voor Holland en Zeeland bepaald, zal ook gelden voor Putten. — 5. Bepaling van het aantal ganzen 't welk iemand houden mag. — 6. Alles op zekere bepaalde boeten. — 7. Schout en Schepenen ontvangen een derde van alle boeten die aan de Heerlijkheid komen.

Register Putten en Strijen, 143 vs. — 144. — Register Stroomen van Putten, 15 vs. — 16 vs. — Ms. supplem. v. Mieris, uit: tweeërlei Ms. privileg. van Putten.

21 *Junij*. — Verordening omtrent de waterwerken bij Medemblik.

Register Philippus B. 139 vs. — 141. — Ms. supplem. v. Mieris.

30 *Junij*. — Kwijting aan Haarlem wegens ontvangen gelden tot aflossing van 's Keizers acht.

Archief van Haarlem.

16 *Julij*. — Hertog Filips bevestigt het privilegie van Reimerswale, dat niemand nering doen mag zonder poorter te zijn.

Archief van Zeeland.

29 *Julij*. — Vertoog van Gedeputeerden der Hollandsche steden over het stapelregt te Naarden.

Archief van Haarlem.

1 *Aug*. — Octrooi aan Goes door Hertog Filips verleend van ter naaster parochie den darrink te mogen koopen.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. Privil. boek van Goes, van Ossenwaarde.

Aug. — Onderhandelingen van de Oost-Friesen met Keizer Frederik; vermaning van dezen aan Hertog Filips, van het voornemen af te zien om Friesland te onderwerpen, en bescherming des Rijks aan de Friezen verleend.

Verschillende Friesche Chronyken. — Lünig, Specileg., II. 1872. — Boxhorn op Veldenaar.

1457.

7 *Sept.* — Hertog Filips verklaart, dat de aflossing van 's Keizers acht en overacht door de Steden van Zeeland aan deze niet tot nadeel zal strekken, en belooft aan Zierikzee de daartoe geleende gelden uit zijne bede en schot terug te betalen.

Archieven van Middelburg en van Zierikzee. — Ms. supplem. van Mieris.

21 *Sept.*—12 *Oct.* — Magtiging van Hertog Filips aan de zes Commissarissen van de Finantiën en Domeinen, om te raden en te voorzien in al wat hun noodig zal dunken tot herstel der finantiën en vervolging van de schuldige ambtenaren. 21 Sept. — Nadere brief waarbij aan den Raad bevolen wordt, deze magtiging te doen registreren en afkondigen. 12 Oct. — Instructie voor de beide Secretarissen der Commissie, waarbij hun wordt gelast, alle bij de Commissie voorkomende stukken behoorlijk te registreren en de door haar uit te geven brieven mede te onderteekenen, de noodige briefwisseling over de loopende zaken te voeren, enz. 21 Sept.

Rood Register A., 70—72. — 19e Memoriaal, 6e Bossaart, 19. — Boey, Oudheid van den Hove van Holland, 126—131 (de beide eerste stukken).

25 *Sept.* — Uitspraak, dat de misdadige poorters van Middelburg binnen Goes geregt mogen worden.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. privil van Goes van Ossenwaarde.

11 *Oct.* — Hertog Filips geeft zijn zoon Karel het Kasteel van Gorinchem na den tegenwoordigen bezitter, den Heer van Gaasbeek.

Register Philippus B, 150. — Ms. supplem. van Mieris. — 1e Geluwe Register, 11.

— Vonnis ter hooge Vierschaar van Zeeland gewezen ten overstaan van Hertog Filips, waarbij beslist wordt, dat de Graven geen meer voorregten kunnen schenken dan in hen is, en niet mogen geven wat zij te voren reeds weggegeven hebben.

Van de Spiegel, Over de hooge Vierschaar, in: Verhand. van Zeeuwsch Genootsch. te Vlissingen, 2e dl.

1458.

28 *Jan.* — Nadere beschikking van Hertog Filips omtrent het stapelregt te Dordrecht.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht. III. 606—612.

31 *Jan.* en 7 *Maart.* — Muntordonnantiën.

Archief van Middelburg.

13 *Febr.* — Voorregten door Hertog Filips aan Tholen en Schakerloo verleend. — 1. Poorters, wier goederen genomen of gestolen worden, mogen deze aanvaarden bij der heerlijker hand, zonder schade of beletsel daarvan te hebben, behoudens de regten der Graaflijkheid aan des misdadigers lijf en goed. Gestolen goederen op vrije markten verkocht, en waarvan de steler niet kan worden aangetoond, zijn hieronder niet begrepen. — 2. Baljuw, Burgemeesters en Schepenen zullen goede order stellen op de voogdij en het beheer van de goederen van weezen.

Register Philippus B. 147, 148. — Ms. supplem. van Mieris.

14 *Maart.* — Voorregten door Hertog Filips aan Wijk in 't land van Heusden verleend tegen afstand van de gemeente Wijkerzand. — 1. Tolvrijheid in Holland en Zeeland. — 2. Vrijstelling van alle beden, taxen, en zettingen. — 3. Wijkerzand blijft weiland en zal nimmer tot bouwland worden veranderd. — De weilanden van Wijkerzand zullen altijd het eerst ten huur worden aangeboden aan die van Wijk, en alleen wanneer deze er geen gebruik van willen maken, aan anderen worden verhuurd. — 5. Voor elk schaarbeest zullen die van Wijk voor huur van het weiland betalen 5 schell. gr. en niet meer. — 6. De renten van Wijkerzand zullen ontvangen worden door den Rentmeester-Generaal van Holland; de kastelein, Drossaart of Rentmeester van Heusden zal daarin geen beheer hebben.

Register Philippus, B. 151 vs. — 152. — Ms. supplem. van Mieris.

2 *April.* — Verdrag van Dordrecht en Gouda over het stapelregt.

Ms. Handvesten d. Steden, enz., 4. — Van de Wall, Privil. v. Dordrecht, III. 612—14.

5 *Julij.* — Vergunning van Hertog Filips aan Jan Ruigrok, zijnen Raad om keuren te maken in zijne Ambachtsheerlijkheid van 's Heeren-Hendriks-Kinderen buiten Goes, op alle breuken die niet crimineel zijn, en mits hij rekening van de boeten late doen door den Baljuw of Schout. Daarenboven veroorlooft hem den Hertog, misdadigers binnen zijne Heerlijkheid te vangen en te doen overleveren in 's Graven gevangenis binnen Goes.

Register Philippus B, 143 vs. — 144. — Ms. supplem. van Mieris.

29 *Julij.* — Verbod om eenige ruigte omtrent de kanten der wateren en meeren van Leiden weg te halen.

Van Mieris, Privileg. van Leiden, 701.

22 *Aug.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan de Rekenkamer, de helft der staande wedden van de Raadsleden te betalen uit de ontvangen boeten en breuken bij de Raadkamer.

Rood Register, A. 77.

4 *Sept.* — Bekrachtiging van het privilegie van Hertog Albrecht, van 1386, betreffende de uitwatering van de Waard-op-Zee, met nadere verklaring en verdere bevestiging van den Heer van Egmond. 7 Oct.

Privil. boek van Geestmerambacht.

1 *Dec.* — Ordonnantie op de appellen.

Groot-Plakaatb., II, 2959, III, 643. — Oudenhoven, O. Holl. landen, 173.

2 *Dec.* — Octrooi aan Haarlem, Leiden en andere Steden tot het delven van een nieuwe vaart van den Rijn bij Leiden tot de Maas.

Archief van Leiden. — Groen Register, 68 vs. — 69 vs. — Van Mieris, Priv. van Leiden, 381.

10 *Dec.* — Overgifte van Wijkerzand door Wijk aan Hertog Filips (verg. onder 14 Maart).

Register Philippus B. 183 vs. — 184. — Ms. supplem. van Mieris.

24 *Dec.* — Bevestiging door den Koning van Denemarken van de voorregten van Amsterdam in zijne rijken.

Dapper, Beschrijv. van Amsterdam, 120.

— Ordonnantie op de proef van het brood te Middelburg.

Archief van Middelburg.

1459.

1 *Jan.* — Hertog Filips verleent verschillende regten aan het Franciscaner klooster van St. Margariete buiten Leiden, 't welk zich aan de verordeningen tegen het aankoopen van vaste onversterflijke goederen en het drijven van neringen door de geestelijken onderworpen had, terwijl de meeste andere zich daartegen bleven verzetten.

Oorspronk. (dubbel): Rijks-Archief: Graaflijkheid.

10 *Febr.* — Ordonnantie op de schutterij te Haarlem.

Archief van Haarlem.

13 *Febr.* — Verordening omtrent den IJsseldijk.

Ms. Handv. d. Steden, enz. — Ms. supplem. van Mieris. — Privil. van Gouda, Ms. 70.

12 *Maart.* — Sententie van Hertog Filips tegen de volders in den Haag wegens het openbreken der Kerk en andere ongeregeldheden.

Archief van 's Gravenhage.

14 *Maart.* — Verbod tegen het dragen van pantsieren en lange messen in den Haag.

De Riemer, Beschrijv. van 's Gravenhage, II, 318—20.

20 *Maart.* — Handvesten door Karel Graaf van Charolois aan Gorinchem en den lande van Arkel verleend, met bevestiging der bestaande. — 1. Wie van buiten komende de inwoners bedreigt, zal beregt worden bij het geregt van Gorinchem. Een vreemde die een der inwoners wondt, zal gestraft worden met verlies van de regterhand en van al zijne goederen. Drossaart, schout, boden, schutters, enz. mogen de misdadigers vangen,

en zoo daarbij verwonding plaats heeft, zal dit niet tot misdrijf gerekend worden. — 2. Welk regt men doet aan inwoners van Gorinchem buiten hunne palen, dat mogen zij weder doen. — 3. Gestolen en naar buiten gevoerde goederen mogen terstond aangetast en terug gehaald worden. — 4. Niemand mag meer dan twee officiën tegelijk bekleeden; geen ander kan tot Burgemeester, Schepen of Thesaurier verkozen worden dan die twee jaren poorter is geweest en tot 1000 schilden gegoed is. — 5. Vrede van zes weken voor de onschuldige magen van een doodslager. — 6. Geboden welke men in de Kerk pleegt te doen zal men voortaan doen op het Stadhuis, op een marktdag. — 7. Markt- en regt-dagen op heilige dagen vallende, die volgens de Kerk gevierd moeten worden, zullen worden uitgesteld tot den naasten marktdag. — 8. Verwonden mag men beleiden ook voor een Schout of twee gezworenen van buiten in den lande van Arkel zoowel als voor Schepenen van Gorinchem. — 9. Bepaling omtrent heervaart bevestigd. — 10. Verordeningen omtrent voogdijen. — 11. Verkiezing van vijf Thesauriers. — 12. Verkiezing van Heemraden van den lande van Arkel. De Dijkgraaf moet gegoed zijn tot 500 schilden.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Privil. van Gorinchem en Arkel, 14.

5 *April*. — Handvesten door Karel Graaf van Charolois aan het land van Putten verleend. — 1—6. Bepalingen omtrent de Vierschaar en hare regtspraak. Regtdagen. Dagvaardingen. Oproeping van getuigen. Appel. — 7—10. Straffen tegen vredebreuk. — 11. Getuigen in regtszaken. — 12. Regtspraak over pachten, renten, enz. — 13. Over schot. — 14—17. Straffen tegen vredeweigering, het laken van schepen-vonnissen, enz. — 18. Boeten tegen degenen die de handelingen der Overheid in huizen, in herbergen of op straten veroordeelen. — 19, 20. Vrijstelling van gevangenen tegen borgstelling. — 21. Beperking der gijzeling. — 22. Verdeeling der boeten. — 23. Niemand mag andere wapenen dragen dan pansseren, ronde staven zonder prikkelen, korte pieken, daggen, broodmessen, enz. — 24. Straf tegen het verhinderen der vierschaar. — 25. Vonnissen te wijzen binnen zes weken op verzoek van partijen. — 26. Voorregt van bloedverwanten bij verkoopingen. — 27. Voorregt van huurschuld. Schepen-kennisse en van verleende mannen. — 28. Betalingen aan den Schout wegens regtsvorderingen. — 29. En wegens verkoopingen bij erfenis. — 30. Geen man vervecht zijns vrouws goed, geen vrouw haars mans goed, enz. hooger dan 10 pond, en geen bode zijns meesters goed hooger dan zijn loon. — 31. Ontslag uit huur tegen het huurloon. — 32—35. Straffen tegen verwondingen, geweldenarijen, beleedigingen, bedreigingen. — 36. Wijze waarop verzoeningen bij Schout en Schepenen moeten geschieden. — 37. Bepalingen omtrent geschut goed. — 38. Verbeurte van privilegie bij rebellie. — 39. Criminele regtspraak naar de zaak zal eischen. — 40. Processen over landen te beregten waar het land gelegen is. — 41. Borgtogt bij klagten. — 42. Betaling van veergeld, en uitspraak op eed van den veerman bij weigering. — 43. Boete bij weigering van schadevergoeding voor gedoode of verwonde dieren aan een ander toebehoorende. — 44. Geldigheid van alle schepenbrieven overal in Putten. — 45. Bepaling omtrent het visschen. — 46. Geen daging voor geestelijk geregt dan om geestelijke goederen. — 47. Verbod van balslaan en kaatsen op kerkhoven of gewijde plaatsen. — 48, 49. Bepalingen omtrent het houden van ganzen en honden. — 50. Omtrent turfdelven. — 51. IJk der korenmaten. — 52, 53. Verbodsbepalingen omtrent

jagt. — 54. Boeten tegen dienstweigering bij dijkwerken. — 55. Schouwing van wegen, waterwerken, enz. — 56. Een Schepen niet te keeren uit de Schepen bank. — 57. Verbod om te trekken buiten Putten tot eenigs Papen eerste misse, uitgezonderd voor bloedverwanten. — 58. Bepaling omtrent vóórdelven. — 59. Begraving van drenkelingen. — 60. Aangifte van in 't water gevonden goed. — 61. Tien pond te betalen van wie bij ongeluk zich zelf doodt, en niet meer, zonder verdere belasting zijner goederen. — 62. Bastaarden zullen bevreed zijn in alle twisten, of zij wettige kinderen waren. — 63. Tien gemeten vrijland vereischt om Schout te kunnen zijn of een Schoutambacht te bedienen. — 64. De geleende mannen mogen bij goeddunken van den Baljuw ten allen tijde keuren maken ten oorbaar van de gemeente.

Ms. supplem. v. Mieris, naar: Ms. Privil. van Putten van Meerman en van de la Court.

9 *April.* — Karel, Graaf van Charolois, bevestigt al de privilegiën van Strijen, belooft de Heerlijkheid nimmer van de Graaflijkheid te scheiden, en veroorlooft den onderzaten van Strijen, niet te gehoorzamen, indien door hem of zijne opvolgers bij inadvertentie iets gedaan werd in strijd met zijne gelofte.

Register Philippus B. 167. — Ms. supplem. v. Mieris. — Groen Register, 107. — Register Stroomen v. Putten, 37 vs.

12 *April.* — Magtiging van Karel, Graaf van Charolois aan Antonie Michiels, zijnen Raad, om de leenen in Putten te verlijen.

Register Charolois, 1—2. — Ms. supplem. v. Mieris.

12 *April.* — Karel, Graaf van Charolois, bewilligt het verzoek van Geervliet, dat het collegie van de Vrouwekerk altijd daar blijven mag, om de armoede der plaats.

Register Privilegia Ducis Caroli, 76. — Ms. supplem. v. Mieris.

12 *April.* — Uitgifte ter bedijking van een aanwas slijk en uiterwaard bij Heer Simons-haven in het land van Putten door Karel Graaf van Charolois.

Register Priv. Ducis Caroli. 28. — Ms. supplem. v. Mieris.

2 *Junij.* — Vergunning van Hertog Filips aan Naarden tot het verkiezen van twaalf notabelen als Raden.

Privileg. v. Naarden, 34. — Ms. supplem. v. Mieris.

29 *Julij.* — Acte van non-praejudicie aan Brielle wegens het uitleveren van een gevangene.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. privil. v. Brielle en Voorne.

8 en 21 *Aug.* — Verklaringen omtrent de officiën van de bierstekers en van den ballast te Middelburg.

Archief van Middelburg.

16 *Sept.* — Sententie over verhaal op Dantziger schepen.

Archief van Middelburg.

Sept. — Overeenkomst tusschen Riederambacht, IJsselmonde en Katendrecht over bedijkingen en waterwerken.

Oudenhoven, Zuid-Holland, 270—72.

6 *Dec.* — Verbod van Hertog Filips tegen het valsche spelen, de geweldenarijen en het verblijven van misdadigers op de kerkhoven te Hoorn.

Handvesten v. Hoorn, 91. — Ms. supplem. v. Mieris.

19 *Dec.* — Ordonnantie op de vacatiën van den Raad.

Rood Register A. 78 vs. — 79.

20 *Dec.* — Verbod van invoer van Engelsche lakenen die niet vooraf te Calais verstapeld zijn.

Archief v. Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

1460.

26 *Maart.* — Verordeningen op de bedijkingen in het land van Schouwen.

Archief v. Zierikzee. — Privileg. v. Zierikzee, 134—139. — Ms. supplem. v. Mieris.

28 *Maart.* — Vergunning aan Wensveen tot het maken van eene uitwatering in den gemeenen watergang van Alphen.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Privileg. v. Schieland, 49.

4 *April.* — Karel, Graaf van Charolois, eene driejarige bede van het land van Putten ontvangen hebbende, belooft den ingezetenen, dat zij na verloop van de drie jaren nooit anders dan naar de taxe van Holland zullen getaxeerd worden, en, wanneer de landen op hem zullen zijn overgegaan, mede in de taxe van Holland zullen worden begrepen.

Groen Register, 47. — Register Priv. Ducis Caroli, 76.

24 *April.* — Verordening van Karel, Graaf van Charolois, op de visscherij in Strijen.

Ms. supplem. v. Mieris, naar: Ms. v. Kluit.

8 *Mei.* — Bescherming door de Regering van Rotterdam aan het St. Augustijner-vrouwenklooster verleend.

Lois, Privileg. v. Rotterdam, 309.

18 *Junij.* — Verbod tegen het tappen binnen 300 roeden bij Schiedam anders dan onder stadsaccijns.

Archief v. Schiedam — Ms. supplem. v. Mieris.

27 *Junij.* — Bevel van Hertog Filips aan de rekenpligtige ambtenaren, telken jare binnen vier maanden na sluiting van het jaar hunner ontvangsten hunne rekeningen over te leggen aan de Rekenkamers van Brussel, Rijssel en den Haag.

Groen Register, 5.

14 *Aug.* — Uitgifte ter bedijking van de gorsing van Riederwaart (Charlois).

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. privileg. v. Putten v. Meerman.

10 *Sept.* — Hertog Filips veroorlooft aan de Regering van Goes, jaarlijks twee Rentmeesters te kiezen, die zonder toestemming van de meerderheid der Regering geen nieuwe werken mogen doen maken, en degenen te gijzelen die stedegoed gekocht en niet betaald hebben.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. privil. v. Goes, van Ossenwaarde.

14 *Sept.* — Ordonnantie op het Haagsche Bosch.

Groen Register, 14, 15. — Merula, van de Wildernissen, 127.

7 *Oct.* — Verbod tegen den omloop van vreemde munten in Holland, Zeeland en Friesland.

Archief van Leiden. — Ms. supplem. v. Mieris.

23 *Oct.* — Vergunning van Hertog Filips aan den Heer van Altena, om nieuwe gebouwen op te rigten op de plaats van de oude muren van Woudrichem.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Altena.

— Keur van het snijdersgilde te Haarlem.

Archief van Haarlem.

1461.

12 *Jan.* — Ordonnantie op het Haagsche Bosch.

Groen Register, 23. — Merula, van de Wildernissen, 130—132.

20 *Febr.* — Keur tegen twisten en verwondingen in de Kerk of op het Kerkhof te Haarlem.

Archief v. Haarlem.

9 *Maart.* — Handvest van Jan van Beijeren van de bedijking der uitgorsen te Goedereede door Karel, Graaf van Charolois, gewijzigd en uitgebreid.

Groen Register, 46.

11 *Maart.* — Regeerders van Rotterdam verklaren de Hoogheemraden van Schieland voor altijd vrij van schot, accijns en andere ongelden.

Lois, Privileg. van Rotterdam, 309.

15 *Maart.* — Consent van de Heemraden van Schieland aan Regeerders van Rotterdam tot het uitsteken en verbreeden van de plaats en de Stadsboomen van de stedekraan tot de Sluisvliet, enz. voor het aanleggen en lossen der schepen.

Lois, Privileg. van Rotterdam, 311.

10 *April.* — Hertog Filips geeft aan die van Randdorper-kerspel de vogelarij, visscherij, sluizen en wind.

Archief van Waterland.

10 *April.* — Bepalingen van Hertog Filips omtrent het dagelijksch regt.

Archief van 's Gravenhage.

21 *April.* — Uitspraak van Hertog Filips omtrent het Dordtsche stapel regt.

Van de Wall, Privil. van Dordrecht, III, 615—16.

21 *April.* — Hertog Filips vergroot de Heerlijkheid van Brouwershaven op verzoek van de bezitters met 50 gemeten van de ambachten van Duivendijk en van Brijdorp langs den dijk.

Register Et Finis Zeeland. 12 vs. — 13. — Ms. supplement van Mieris.

24 *April.* — Handvest van eene nieuwe bedijking in het land van Putten, van het slijkland uiterwaard, Rietbroek geheeten, nader bepaald als Jacob Potsland bij oude Catendrecht, strekkende langs de Maas tot Fijenoort en van daar tot Nieuw-Catendrecht.

Register Stroomen van Putten, 28—30 vs.

16 *Mei.* — Verordening omtrent pandkeering te Haarlem.

Archief van Haarlem.

16 *Mei.* — Verbod om te appeleren van appointementen bij de Rekenkamer van Holland.

Handv. Chron v. d. Houve. — Ms. supplement van Mieris.

3 *Julij.* — Bevestiging van de geestelijke jurisdictie van den Deken van Reimerswale in Zuid-Beveland door den Bisschop en den Domproost van Utrecht. — Nader, 15 Junij 1467.

Archief van Zeeland.

14 *Julij.* — Pauselijke verordeningen omtrent de Kapel op het Hof in den Haag.

1e Geluwe Register, 70 vs.

9 *Sept.* en 3 *Oct.* — Verordeningen op de landwinning in den Hof van Delft.

Groen Register 5 vs. — 6.

8 *Dec.* — Handelsvrijheid in Sleeswijk-Holstein door Christiern van Denemarken aan Amsterdam verleend.

Dapper, Beschrijv. van Amsterdam, 120—121.

— Brief van Schout en Schepenen van Akersloot betreffende het leggen van een dijk achter Veenhuizen.

Privilegiën van Akersloot.

— Handvest van Gerrit Heer van Assendelft aan de gemeene buren van Akersloot betreffende de schouw van den Nieuwendam in de Crommenije.

Handvesten van Assendelft.

1462.

1 *Jan.* — Vergunning aan die van Haarlem, hunne ballingen in Rijnland en Kennemerland te vervolgen en zelf weder in de stad te brengen.

Archief van Haarlem. — Ms. supplem. van Mieris.

7 *Febr.* — Verwijzing van provisie van processen in Putten en Strijen door Karel, Graaf van Charolois naar den Raad van Holland.

Ms. supplem. van Mieris. — Ms. Handv. Chron. v. d. Houve.

14 *April.* — Uitgifte van het nieuwe land van Strijen, Wildeland (Land van Essche).

Zwart Bont Register, 184.

21 *April*, 10, 15 en 24 *Julij.* — Opmetingen en landverdeelingen van de landen van Putten, Poortegaal en Westenrijk.

Register Stroomen van Putten, 2—7.

30 *April.* — Handvesten door Hertog Filips aan Goes verleend. — Het loon van voogden door Burgemeesters en Schepenen te regelen. — Strafbepalingen tegen vredebreuk, verwondingen. enz., toe te passen door den Baljuw met de Burgemeesters en Schepenen, behoudens remissie en rappel door den Graaf of zijn Stadhouder.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Privil. boek van Goes, van Ossenwaarde.

2 *Mei.* — Jaarmarkt te Enkhuizen, door Hertog Filips verzet.

Handvesten van Enkhuizen, 32.

25 *Mei.* — Vernietiging van de Dordrechtsche keur omtrent de graden van maagschap dergenen die in het geregt zitting nemen.

Van de Wall, Privil. van Dordrecht, III. 617.

31 *Mei.* — Hertog Filips vernietigt het handvest omtrent de regering, in 1456 aan Dordrecht verleend.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III. 618—620.

14 *Junij.* — Karel, Graaf van Charolois, beveelt den Dijkgraaf van Putten, keuren op de waterwerken te maken.

Ms. supplem. van Mieris. — Ms. Handv. Chron. v. d. Houve.

22 *Julij.* — Hertog Filips, voornemens naar Holland te komen om daar verschillende zaken te regelen en voornamelijk om zorg te dragen voor de instandhouding van de vriendschap met Frankrijk en Engeland, doch door de gevolgen van zware ziekte verhinderd, geeft uit Brussel zijnen zoon Karel, Graaf van Charolois, volmagt om hem in Holland te vertegenwoordigen en daar uit zijn naam alle zaken te regelen, klagten aan te hooren en zoodanige beschikkingen te nemen als hem meest oorbaar dunken zal.

Register Philippus B. 157—158 (met begeleidenden brief aan den Raad van 25 Nov.).

26 *Julij.* — Bevelschrift van Karel, Graaf van Charolois, aan de Rekenkamer in den Haag, niet langer te dralen met het oproepen van de rekenpligtige ambtenaren zijner landen van Putten en Strijen.

Groen Register, 169.

25 *Aug.* — Karel, Graaf van Charolois, belooft, Muiden, Weesp en de andere Steden en Dorpen van Gooiland niet van de Graaflijkheid te zullen scheiden, en bevestigt de privilegiën van Weesp.

Privilegiën van Weesp, 11. — Privil. van Weesp, Muiden en Naarden. — Archief van Weesp.

2 *Sept.* — Vrijdom van de tollen te Grevelingen door Karel, Graaf van Charolois, verleend.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. privileg. van Delft, 264.

2 *Sept.* — Privilegie aan Enkhuizen tot verbanning van misdadigers.

Handvesten van Enkhuizen, 32—33.

2 *Sept.* — Privilegie aan Grootebroek tot verbanning van misdadigers.

Handvesten van Grootebroek, 24.

2 *Sept.* — David van Bourgondië, Bisschop van Utrecht, verklaart, dat de kerkelijke goederen in Holland, Zeeland en Friesland, van welke de betaling van schot geweigerd wordt onder voorwendsel van zekere brieven daaromtrent indertijd van den zetel van Utrecht ontvangen, geenszins schotvrij te houden zijn, en dat ook de wereldlijke jurisdictie daarop volkomen toepasselijk is.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Graaflijkheid. — Groen Register, 6.

4 *Sept.* — Instructie van Karel, Graaf van Charolois, voor Stadhouder en Raden van Holland.

Groot Plakaatboek, III. 631. — Oudenhoven, O. Holl., 120—159.

4 *Sept.* — Leiden en andere steden belooven, Karel, Graaf van Charolois, na den dood zijns vaders als Landsheer te huldigen, mits belofte van onderhoud der privilegiën.

Van Mieris, Privil. van Leiden, 61. — Privilegieboek van Leiden, A. 126 vs. — 127.

4 *Sept.* — Karel, Graaf van Charolois, belooft, al de regten en privilegiën der Steden en Edelen te onderhouden als hij zijn vader zal zijn opgevolgd.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privilegieboeken van Gouda, Enkhuizen, Haarlem, Leiden en oorspronkelijke brieven. — Archief van Edam.

4 *Sept.* — Privilegie van Karel, Graaf van Charolois, aan Zeeland, waarbij bepaald wordt, dat de schepen alleen ter zake van fraude of excessen kunnen worden gearresteerd.

Archief van Zeeland.

4 *Sept.* — Privilegie door Hertog Filips in 1454 aan Zeeland verleend omtrent regterlijke competentie en judicatuur van die gezeten zijn tusschen Bornesse en Heidenzee, door Karel, Graaf van Charolois bevestigd.

Archief van Middelburg.

4 *Sept.* — Bevestiging van het privilegie van Zeeland, dat men het geregt niet mag bemoeilijken in de uitoefening der justitie.

Archief van Middelburg. — Archief van Zeeland.

4 *Sept.* — Bevestiging van Zeeland's tolvrijheden.

Archieven van Zeeland en Middelburg.

4 *Sept.* — Bevestiging van het privilegie van Zeeland, dat de Hollanders de beden, op te brengen door de Zeeuwen, niet begrooten of regelen zullen dan met consent van de Staten van Zeeland.

Archief van Middelburg.

4 *Sept.* — Bevestiging van het handvest van Zeeland, waarbij de Graaf de beschikking houdt over zekere bedieningen.

Archief van Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris.

4 *Sept.* — Bevestiging van het privilegie van Zeeland, dat men ten opzigte van de dagvaarding voor Provisor en Dekenen zich houden zal aan het Concordaat met Rudolf van Diepholt.

Archief van Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris.

4 *Sept.* — Bevestiging van het privilegie van Zeeland omtrent het verkrijgen van vaste goederen door verjaring.

Archieven van Zeeland en Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris.

4 *Sept.* — Bevestiging van het privilegie van Zeeland over lossen van vervallen leenen.

Archief van Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris.

13 *Sept.* — Stederegten door Hertog Filips aan die van Poortvliet verleend, die onder jurisdictie stonden van den Rentmeester van Beoosterschelde, waardoor vele misdrijven ongestraft bleven vermits die Rentmeester te ver af gezeten was, terwijl ook veel overlast werd geleden van vreemden die weder de wijk naar Braband namen. — 1. Wie een ander wondt, moet zekerheid stellen voor de vierschaar, en zoo hij ontwijkt, zal men zijn goed arresteren. — 2. De regter zal niet meer hebben dan ter Schepenen schattinge in geval dijken, wegen of watergangen „bescaedt worden met den banne". — 3. Poortvliet zal een vrije weekmarkt hebben op Donderdag, mits vooraf aantoonende dat aan andere naburige plaatsen daarmede geen hinder of schade wordt toegebragt. — 4. De Baljuw of de Schout zal met de Schepenen eenmaal 's jaars keuren en boeten mogen zetten tot een half pond zwarte toe, op wijnmaat, biermaat, gewigten, vuur en kaarsen te bewaren, vlasch te regieren, straten en goten schoon te maken, visch en vleesch te keuren, het dragen van lange messen en bij nacht onlovelijken te wandelen. — Alles tot wederzeggen.

Register Philippus B. 158 vs. — 159. — Ms. supplem. v. Mieris.

15 *Sept.* — Karel, Graaf van Charolois, belooft aan Haarlem, dat die stad niet meer zal betalen in de bede van Delft of Leiden.

Archief van Haarlem.

15 *Sept.* — Karel, Graaf van Charolois, verlengt voor tien jaren den voorregtbrief zijns vaders aan Leiden van 6 Maart 1451 omtrent de verkiezingen.

Archief van Leiden. — Van Mieris, Privileg. van Leiden, 117.

24 *Sept.* — Surcheance van de executie der lettres de marque door Karel, Graaf van Charolois, voor één jaar aan Zeeland verleend, en voortduring daarvan als binnen één jaar de Staten van Holland, Zeeland, Braband, Vlaanderen en Friesland niet vergaderd zijn geweest.

Archief van Zeeland.

26 *Sept.* — Karel, Graaf van Charolois, bewilligt uit naam van zijn vader, dat Zeeland in de bede op zich zelf mag blijven.

Archief van Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris.

26 *Sept.* — Acte van consent van de Staten van Zeeland tot eene tienjarige bede van 20,000 klinkaarts aan den Hertog van Bourgondië, 4000 aan den Graaf van Charolois, 1000 voor de Hertogin van Bourgondië en 1000 voor de Gravin van Charolois, onder de volgende voorwaarden: — 1. De Zeeuwen zullen voortaan vrij zijn van de aanspraak om hunne manschappen langer te laten dienen dan telkens uitdrukkelijk zal zijn toegestemd, gelijk dat onlangs geschied is in het Sticht van Utrecht. — 2. De opbrengst van het eerste jaar der bede zal ten oirbaar van het land worden gebruikt, voor dijkaadjen en andere werken. — De achterstallen worden geregeld welke de Hertog nog op Zeeland zou hebben in te vorderen. — De uitspraak van David van Bourgondië, Bisschop van Utrecht, (zie 2 Sept.) wordt bevestigd, en vele geestelijke goederen die beweren schotvrij te zijn worden niet als zoodanig erkend.

Groen Register, 6 vs. — 7 vs.

26 *Sept.* — Bevelschrift van Hertog Filips tot strenge vervolging van het niet onderhouden der overeenkomst, in 1434 met Rudolf van Diepholt gesloten.

Groot Plakaatb., II, 1151.

27 *Sept.* — Verordeningen van Hertog Filips omtrent kerkdienst, regtspraak, het raadhuis, schotbaar land en lasten te Sybenkarspel en Benningbroek.

Handvesten van Sybekarspel en Benningbroek, 43, 44.

20 *Oct.* — Verklaringen van de Regering van Amsterdam en van Provisor en Deken van Amstelland over de handelingen van de Minderbroeders der Observantie en de oproerige predikatie van Pater Brugmans, in verband met een brief van Hertog Filips daaromtrent aan Amsterdam gezonden.

Kluit, Hist. d. Holl. Staatsreg. V, 330—338. Naar oorspronkelijken brief uit de Bibliotheek van Huijdecoper.

22 *Oct.* — Hertog Filips belooft aan Poortvliet, dat de Heerlijkheid nimmer van de Graaflijkheid zal gescheiden worden.

Register Philippus B. 158. — Boxhorn, Chron. van Zeeland, II, 235.

16 *Nov.* — De Raad van Holland bepaalt, dat de wijntappers in den Haag den Rhijnwijn niet hooger zullen verkoopen dan tot zes grooten den stoop en den wijn van Poitau niet hooger dan drie en een halve groot, dat zij geen tweeërlei wijn mogen tappen en dat zij de wijnen niet mogen vermengen.

Ms. supplem. v. Mieris. — Ms. Handv. Chron. v. d. Houve.

24 *Nov.* — Hertog Filips bekrachtigt alles wat door zijn zoon Karel op zijne laatste reize in Holland en Friesland is gedaan.

Archief van 's Gravenhage.

28 *Nov.* — Handvest van Hertog Filips aan Holland en Friesland over het maaggeld.

Handvesten van Amsterdam, 30. — Archieven van Edam en van Waterland.

1462.

20 *Dec.* — Ordonnantie op het Haagsche Bosch.
Groen Register, 22.

28 *Dec.* — Regeling van dijkschouwing op den Hoogendijk.
Privileg. van Gouda, 71—72. — Handvesten der Steden, in fine.

— De Staten van Zeeland verzoeken den Graaf van Charolois herstel van misbruiken en voorziening tegen nieuwigheden tot welzijn van den lande. (Verg. de handvesten van den Graaf van Charolois van 2 Sept., waarbij meerendeels aan de verlangens van Zeeland voldaan wordt).
Ms. supplem. v. Mieris, uit: Archieven van Zierikzee.

1463.

4 *Mei.* — Keur op de regtspraak van Schepenen te Haarlem.
Archief van Haarlem.

6 *Mei.* — Schuldbekentenis van Hertog Filips wegens gelden van Haarlem ontvangen tot den koop van de landen van Luxemburg. Nadere verklaring, 30 Junij.
Archief van Haarlem.

24 *Mei.* — Hervorming van den Raad van Holland door Karel, Graaf van Charolois, op aandringen van de Staten van Holland en Zeeland: opheffing van de Rekenkamer in den Haag en vereeniging met die van Brussel; instelling van acht Raadsleden nevens den Stadhouder; evenredige vermindering der officiën bij den Raad; bepaling van de wedden en bevoegdheden en van de eedsaflegging der Raadsleden. Bekrachtigd door Hertog Filips, 2 Julij.
Groen Register, 11—12 vs. — Hoynck v. Papendrecht, Anal. Belg., II. 80.

21 *Junij.* — Nieuw verbod tegen het koopen van land en het handel en nering drijven door de geestelijken en kloosters in Holland, Zeeland en Friesland.
Handvesten v. Grootebroek. — Ms. supplem. v. Mieris.

21 *Junij.* — Hertog Filips beslist, dat de Hollanders, die geërfd zijn in het Sticht, aldaar geen morgengeld behoeven te betalen.
Ms. supplem. v. Mieris.

1 *Julij.* — Verbond tusschen Utrecht en de Steden Muiden en Weesp.
Privileg. v. Muiden en Weesp. — Ms. supplem. v. Mieris.

6 *Julij.* — Hertog Filips beperkt de groote kosten, steeds door Dijkgraaf en Heemraden van het Waterschap van Woerden, ten nadeele van de ingelanden gemaakt. Dijkgraaf en Heemraden zullen gezamenlijk voor al hunne werkzaamheden, als dijkschouwingen, vergaderingen, enz. 'sjaars ontvangen 300 gulden uit de morgengelden, en wel: de Dijkgraaf 60 en elk der Heemraden 40 gulden. Waarslieden door den Dijkgraaf ter vergadering opgeroepen, ontvangen voor reis- en verblijfkosten elk 2 plakken.

Register Philippus B. 164. — Ms. supplem. v. Mieris.

8 *Aug.* — Vrijheid aan Schiedam tot het verkiezen van Burgemeesters door Hertog Filips verleend. — Een-en-twintig poorters worden gemagtigd, telken jare op 3 Nov. Burgemeesters en Thesauriers bij meerderheid van stemmen uit hun midden of uit andere inwoners te verkiezen. De Schepenen worden voorts gekozen uit dengenen der 21 die niet tot Burgemeester of Thesaurier verkozen zijn. Geen dezer ambten wordt langer dan één jaar door denzelfden persoon bekleed. In openvallende plaatsen wordt op gelijke wijze door verkiezing voorzien.

Archief van Schiedam. — Ms. supplem. v. Mieris.

10 *Aug.* — Verordening omtrent den bieraccijns buiten Leiden.

Archief van Leiden. — Van Mieris, Privileg. van Leiden, 12.

27 *Sept.* — Vrijheid van verkeer aan de Oost-Friezen in Holland, Zeeland en West-Friesland toegestaan door Hertog Filips, onder voorwaarde van betaling der tollen en ongelden.

Schwartzenberg, Charterboek, I. 605.

Nov. — Brief van den Graaflijken Raad aan den Graaf van Oostervant, om dezen te bewegen, met de overige Edelen te belooven, dat zij na den dood van Hertog Filips geen anderen Heer zullen erkennen dan den Graaf van Charolois.

17e Memoriaal, 6e Bossaart, 393.

1464.

28 *Febr.* — Ordonnantie van de Commissarissen van de Finantiën op de verpachting der Graaflijke domeinen. — Alle verpachtingen van wege de Graaflijkheid in Holland, Zeeland en Friesland, 't zij van den Rentmeester-Generaal of van de particuliere Rentmeesters, zullen gedaan worden bij kerkgeboden en tot twee zitdagen, met 8 of 14 dagen tusschen elken zitdag, naarmate de zaak eischt. Den eersten dag wordt eene waskaars gebrand van twee duim breed en overeenkomstige lengte. Wie het laatste

en hoogste bod heeft binnen het branden der kaars, zal verhooging hebben indien hem in den tweeden zitdag de pacht wordt toegewezen, t. w. de ⅔ van de verhooging, terwijl de Rentmeester, die de verpachting doet, ⅓ voor de Graaflijkheid behoudt, nl. voor het eerste jaar der pacht, en niet meer. De Rentmeesters mogen voor zich geen voordeel of rantsoen hoegenaamd nemen, volgens de ordonnantie van 12 April 1456, op verbeurte van viermaal de waarde van het wederregtelijk ontvangene. Op den tweeden zitdag wordt eveneens eene kaars gebrand en de verhooging, als voorschreven, bepaald.

Groen Register, 10.

4 *April.* — Verklaring van Karel, Graaf van Charolois, dat de hem toegestane bede in Putten geheven zal worden volgens de schatting van Holland en zonder verandering in de oude gewoonte.

Register Privilegia Ducis Caroli, 61. — Ms. supplem. v. Mieris.

4 *April.* — Bevestiging van de privilegiën van Putten door Karel, Graaf van Charolois.

Register Privil. Duc. Caroli, 76 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

10 *April.* — Belofte van Karel, Graaf van Charolois, aan die van Putten, dat hij hen niet hooger zal doen schatten als hij zijn vader zal zijn opgevolgd.

Register Privil. Duc. Caroli, 5. — Ms. supplem. v. Mieris.

17 *April.* — Verdrag van Haarlem met Amsterdam over het pondgeld van de erfenissen der ingezetenen.

Handvesten van Amsterdam, 36. 68. — Archief van Haarlem.

11 *Junij.* — Geleide door Hertog Filips aan den Hertog van Gelder verleend.

Nijhoff, Gedenkwaardigh. van Gelderland, IV. 343.

14 *Junij.* — Bevelschrift van Hertog Filips aan Jacob Cruisink en Pieter Meusen, door hem gecommitteerd, terstond en zonder verder uitstel naar den Haag te gaan, om daar de zaken van de opgeheven Rekenkamer te regelen en tot finale afdoening te brengen, opdat die zaken naar Brussel kunnen overgebragt worden. De Hertog gelast voorts zijnen gecommitteerden de nog uitstaande jaarsrekeningen van de rekenpligtige ambtenaren op te nemen.

Groen Register, 21.

30 *Junij.* — Ordonnantie op de dijkaadjen van Reimerswale.

Archief van Zeeland.

4 *Aug.* — Uitspraak van het Hof over Dirk van Duyvenvoorde, die het standbeeld van Vrouw Jacoba van Beijeren beleedigd had.

De Riemer, Beschrijv. van 's Gravenhage, I. 271.

4 *Sept.* — Karel, Graaf van Charolois, belooft de regten en privilegiën der Steden en Landen van Holland te handhaven indien zij hem na den dood zijns vaders als Landsheer huldigen.

Ms. suppl. v. Mieris, naar: Ms. Privileg. van Gouda, 39 vs. 41.

29 *Sept.* — Handvesten door Karel, Graaf van Charolois, na het toestaan eener bede, aan Westwoude, Oostblokker en Westblokker verleend, en door Hertog Filips bevestigd. — 1. In de kerk van Westwoude zal

de Hertog, als collator, geen priester stellen die de kerk niet zelf bedient, ten ware een plaatsvervanger naar genoegen der gemeente worde gesteld. — 2. In of bij Oostblokkerkerk mag een Stedehuis worden gebouwd, waar van 's Graven wege regt zal worden gedaan en vierschaar gehouden, vermits men tot nu toe te regt zit binnen Westwoude namiddags, waarin de Schouten der voornoemde plaatsen hun voordeel hebben gezocht om hun bier te beter te slijten. — 3. Het schotbaar land zal dit blijven als tot nu toe. — 4. Inwoners der voornoemde plaatsen, naar elders vertrekkende, blijven met de overigen in de beden en contributiën gelden.

Ms. supplem. v. Mieris, naar: Ms. Handv.-Chron. v. d. Houve.

26 *Oct.* — Hertog Filips verbiedt, tot bescherming van de binnenlandsche nijverheid, den invoer der Engelsche lakenen.

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

— Koning Eduard IV verbiedt den invoer van alle Hollandsche, Zeeuwsche en Friesche gewassen, stoffen en manufacturen in Engeland.

Rymer, Acta Publ. Angl., V. II. 138.

1465.

5 *Jan.* — Muntordonnantie.

Archief van Middelburg.

10 *Jan.* — Hertog Filips verdraagt zich tegen zekere som met die van Zierikzee over de onderlinge verschillen.

Groen Register, 41—42 vs. — Ms. supplem. v. Mieris, uit: Archieven van Zierikzee.

10 *Jan.* — Strafbepalingen tegen het ontvoeren van jonge dochters beneden de vijftien jaren uit Zierikzee, en belofte van Hertog Filips, geen gratie of remissie te geven aan ballingen uit die stad.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. privilegien van Zierikzee, van Burgem. de Jong, 143.

10 *Febr.* — Uitgifte ter bedijking van de Voornsche gorsen Weletripe, Noorderschare en Melissant door Karel, Graaf van Charolois, als Stadhouder-Generaal van Hertog Filips en aanstaanden Heer van Voorne.

Register Privileg. Duc. Caroli, 6 vs. 8. — Ms. supplem. v. Mieris.

22 *Febr.* — Jagtordonnantie, door Hertog Filips op verzoek van den Houtvester, Heer Frank van Borselen, vastgesteld.

Register Philippus B (ingeschoven stuk). — Ms. supplem. v. Mieris.

4 *Maart.* — Verklaring, dat de sententiën van Middelburg, waarvan geappelleerd is, uitvoering zullen hebben onder borgtogt.

Archief van Middelburg. — 1e Geluwe Register, 99 vs. — Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. Charters van Zeeland, v. Boddaart.

3 *Mei.* — Brief van Aernt Musch aan de Rekenkamer te Brussel over de waarde der Hertog-Aelbrecht-schilden.

Groen Register, 68 vs.

10 *Junij.* — Verdrag tusschen Dordrecht en Utrecht.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III. 621—623. — Burman, Utr. Jaarboeken, II. 466—468.

24 *Junij.* — Vergunning van Regeerders van Delft aan den Heer van Spangen tot het maken van een heul in den Haverdijk en het gebruik van den weg bezijden de kade derwaarts loopende.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Privileg. van Delft, 408.

8 *Aug.* — Bevestiging van de privilegiën en handvesten van het Godshuis te Middelburg door Hertog Filips.

Register Philippus B. 173. — Ms. supplem. v. Mieris.

15 *Aug.* — Handvesten door Gerrit, Heer van Assendelft, aan zijne onderzaten verleend.

Handvesten van Assendelft.

20 *Aug.* — Hertog Filips, onnoodig achtend, na opheffing van de Rekenkamer in den Haag, dat de kleinere ambtenaren in Holland, Zeeland en Friesland, wier ontvangsten slechts gering zijn, telken jare op kosten der Graaflijkheid naar Brussel reizen of hunne gemagtigden derwaarts zenden, gelast hun, aan de hoogere ambtenaren (nader in 't bijzonder aangeduid) hunne rekeningen over te leggen.

Groen Register, 45 — vs.

6 *Oct.* — Ordonnantie op de verdeeling van turven in den Hove van Holland en het schoonhouden der Kapel.

Groen Register, 40.

Oct. — Handelsprivilegie door Koning Lodewijk XI aan Veere verleend.

Smallegange, Chron. van Zeeland, 593.

8 *Nov.* en 9 *Dec.* — Wijziging door Hertog Filips in het handvest van Leiden van 1451 omtrent het uitoefenen van een ambacht door wie in het geregt zijn gekozen, en verklaring van de Regering van Leiden daaromtrent.

Archief van Leiden. — Register Philippus B. 173—174. — Van Mieris, Privil. van Leiden, 179.

5 *Dec.* — Muntordonnantie.

Archief van Middelburg.

1466.

5 *Maart.* — Hertog Filips verleent aan die van Sloten en Oostdorp eene waag, om hun boter, kaas, enz. te wegen, tegen twee ponden 's jaars.
Register Philippus B. 176 vs — Ms. supplem. van Mieris.

22 *Maart.* — Volmagten van den Koning van Engeland tot onderhandelingen met den Hertog van Bourgondië over de intrekking van parlements-akten betreffende het verbod van invoer der Hollandsche goederen, en over het huwelijk van Karel, Graaf van Charolois, met de zuster des Konings.
Rymer, Acta publ. Angl., XI. 562—564.

23 *Mei.* — Keur op de regtspraak te Haarlem.
Archief van Haarlem.

11 *Junij.* — Muntordonnantie.
Groen Register, 43—45, 48—49.

Junij. Vergunning van het hooge regtsgebied van de Geer aan Delft.
Register Philippus B. 177—178. — Ms. supplem. van Mieris.

5 *Julij.* — Verordening op het maken van den Vriezendijk.
Archief van Leiden. — Privileg. van Rijnland, 91. — Oude handvesten van Leiden, 88.

18 *Julij.* — Verordening op het bedijken van de IJpersloot.
Handvesten van Amsterdam, 24. — Plakaatboek van Utrecht, II. 8.

12 *Aug.* — Verordening op de dijkaadjen van Noord-Beveland.
Groen Register 61—62.

16 *Aug.* — Verordening op de hevening der duinen in Schouwen.
Archief van Zeeland.

23 *Oct.* — Vrijgeleide aan de gezanten van Hertog Filips in Engeland.
Rymer, Acta publ. Angl., XI. 574.

16 *Nov.* — Verordening op de sluis te Gouda.
Archief van Haarlem.

6 *Dec.* — Verordening op de tolregten der Engelsche lakenen te Grevelingen.
Archief van Middelburg.

13 *Dec.* — Verordening omtrent de goederen der nonnen van St. Margariete te Gouda.
Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. privil. van Gouda, 103.

30 *Dec.* — Ordonnantie op de nakoopen in 't land van Arkel.
Zwart Bonte Register, 261.

1467.

27 *Jan.* — Vergunning van Hertog Filips aan die van Schalkwijk en Noordeinde, onder voorafgaande bewilliging van den Bisschop van Utrecht parochianen te worden van de kerk van Haarlem.

Ms. supplement van Mieris, uit: Ms. Privileg. van Haarlem.

24 *Maart.* — Vrijheid aan Gouda verleend, tot het maken van een brug te Haastrecht.

Register Et Finis. N. Holl, 30 vs. — 31. — Handv. der Steden, II. 113. — Ms. supplem. van Mieris.

2 *April.* — Handvest van de bedijking van Middelharnis.

Boxhorn, Chronyk van Zeeland, II. 240. — Register Charolois, 65.

4 *April.* — Verbond tusschen Hertog Filips en den Hertog van Savoye. Bekrachtigd door Karel, Graaf van Charolois.

Guichenon, Preuves de l'hist. de Savoye, 406—407.

18 *April.* — Dordtsche keur omtrent de oud-raden.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III. 626.

28 *Mei.* — Bevel tot overbrenging van de vierschaar van Schieland van Ouderschie naar Rotterdam.

Ms. supplem. van Mieris, naar: oorspr. brief.

30 *Junij.* — Beschrijving van de Edelen en Steden van Holland ter dagvaart te Haarlem op 10 Julij.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. Handv. Chron. v. d. Houve.

20 *Julij.* — Verbond tusschen Hertog Karel van Bourgondië en den Hertog van Savoye.

Guichenon, Preuves de l'hist. de Savoie, 437.

6 *Aug.* — Bevelschrift omtrent de tol te Gorinchem.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Altena.

26 *Aug.* — Hertog Karel bevestigt de instelling van de algemeene Rekenkamer voor Braband, Holland, Zeeland, enz. maar vermindert het getal van de Meesters van de Rekeninge van vijf tot vier. Aanstelling van dezen en regeling hunner wedden.

Groen Register, 49 vs. — 50 vs.

26 *Sept.* — Nadere regeling van de kosten door Rentmeesters, Burggraaf, Leenmannen, Advocaten, en anderen in Zeeland te maken bij de verdeeling en inning van jaarlijksche bede en schot, zoo tot verzekering eener goede verdeeling als tot uitsparing van overtollige kosten.

Groen Register 76 vs. — 77 vs.

11 *Oct.* — Verklaring van den Hoogheemraad van Rijnland omtrent den last hem gegeven wegens den Vriezendijk.

Van Mieris, Privileg. van Leiden, 619.

12 *Oct.* — Octrooi tot bedijking van een aanwas onder Albrandswaard.
Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. Handv. Chron. v. d. Houve.

13 *Oct.* — Muntordonnantie.
Archief van Middelburg.

13 *Oct.* — Belofte van Medemblik, enz. omtrent den Vriesendijk.
Archief van Leiden. — Van Mieris, Privil. van Leiden, 620. — Priv. van Rijnland.

1468.

5 *Jan.* — Volmagt van den Koning van Engeland tot onderhandeling over het huwelijk zijner zuster met Hertog Karel van Bourgondië. — Verdrag 16 October.
Rymer, Acta publ. Angl. XI, 601. — Dumont, Corps Dipl., III. I, 372.

8 *Febr.* — Hertog Karel geeft aan Goes de in 1454 door hem verleende, maar in 1455 door Hertog Filips weder opgeheven privilegiën omtrent de verkiezing der Regeerders, enz. terug. (Verg. 1 Mei 1455).
Archief van Middelburg. — Privilegiën van Goes (Middelb. 1657), 5—15.

20—24 *Febr.* — Handels- en andere verdragen met Engeland.
Rymer, Acta publ. Angl. XI, 605—615.

29 *Febr.* — Uitspraak van Hertog Karel over het Dordtsche stapelregt.
Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III, 636—643.

31 *Mei.* — Ordonnantie van Hertog Karel op het beheer van de finantiën en domeinen, gegeven te Brussel 8 Febr., ontvangen bij de Rekenkamer aldaar 31 Mei, en geregistreerd 14 Junij. — 1. Aanstelling van de Commissarissen voor de finantiën, hunne Secretarissen en Klerken, den Rentmeester-Generaal en den Thesaurier des Hertogs. — 2. In elke plaats waar de Hertog zijn verblijf houdt, zal eene kamer zijn voor de Commissarissen om daar hun bureau te vestigen. — 3. De Commissarissen hebben naauwkeurig toe te zien op de handhaving van den goeden staat der inkomsten. Zij zullen middelen beramen om dien te verbeteren. — 4. Telken jare worden staten van de domeinen en finantiën opgemaakt. — 5. Twee of drie der Commissarissen ontvangen volmagt om, telkens wanneer het hun noodig schijnt, rekenpligtige ambtenaren op te roepen tot verantwoording hunner ontvangsten en uitgaven. Zij zullen alle noodige ordonnantiën op het beheer der gelden ontwerpen en aan den Hertog voorleggen. — 6. De Rentmeester-Generaal legt rekening van al zijne ontvangsten en uitgaven aan Commissarissen af, en vraagt daarvoor

kwijting onder Hertogelijk zegel. De rekeningen moeten behoorlijk worden geregistreerd. Wanneer aan deze voorschriften niet voldaan wordt, zijn de Rentmeesters en de Commissarissen aansprakelijk voor alle daaruit voortspruitende nadeelen. — 7. Elke maand wordt eene afzonderlijke rekening van de ontvangsten en uitgaven der verloopen maand opgemaakt. — 8. Wanneer de Thesaurier des Hertogs gelden heeft te ontvangen van den Rentmeester en de Commissarissen ten behoeve van den Hertog zelven, van oorlogskosten, van kosten voor boden, gezanten, enz., zal hij telkens een bewijs van ontvangst overleggen, door den Hertog zelven geteekend; of, indien daartoe de gelegenheid ontbreekt, zal het geld afzonderlijk in een kist of koffer worden gelegd en daarvan akte worden opgemaakt, op welke akte de apostille voor den Thesaurier zal worden doorgehaald wanneer het geld uit den koffer genomen en ten gebruike voor den Hertog gegeven wordt; alles onverminderd de nadere verantwoording van den Thesaurier. — 9. Alle buitengewone, bijzondere voorloopige en ook geringe uitgaven moeten door den Thesaurier naauwkeurig verantwoord worden. — 10. Alle mandementen betreffende de finantiën worden aan de Commissarissen vertoond en door den Kanselier bezegeld. — 11. Geen verkoopen van domeinen boven de waarde van 50 schilden, geen giften uit verbeurde goederen of vervallen leenen mogen door de Rentmeesters geschieden zonder voorafgaande kennisgeving aan Commissarissen en aan den Hertog. — 12. Alle veranderingen in het bezit van leenen, pachten, domeinen worden terstond ter kennis gebragt van Commissarissen en van den Hertog. — 13. Alle bezwaren en geschillen bij het beheer der domeinen en finantiën worden voor Commissarissen gebragt en door dezen aan den Hertog en den Raad ter beslechting overgedragen.

Groen Register, 73—76 vs.

23 *Junij.* — Besluit van Dijkgraaf en Heemraden van den Krimpenerwaard en de Steden Dordrecht, Gouda en Schoonhoven omtrent de jaarlijksche verkiezing van Heemraden.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III, 627.

21 *Julij.* — Inhuldiging van Hertog Karel van Bourgondië te 's Gravenhage als Graaf van Holland en Heer van Friesland. — Eed van den Hertog, en eed van de Edelen en Steden. — Namen van de Edelen en Steden die den Hertog gehuldigd hebben.

Boxhorn, Theatr. Holl. 56. — Kluit, Hist. d. Holl. Staatsreg. V, 347—354. — Memoriaalboek van de Jonge, 21 Julij 1468.

21 *Julij.* — Bevestiging van de privilegiën van Haarlem, Leiden, Amsterdam, Gouda en Amsterdam door Hertog Karel.

Archief van Leiden. — Van Mieris, Privil. van Leiden, 53. — Handvesten van de genoemde Steden. — Ms. supplem. v. Mieris.

14 *Oct.* — Verdrag van Peronne tusschen Hertog Karel en Lodewijk XI van Frankrijk, waarbij o. a. bepaald wordt dat de goederen, aan de Hollanders en Zeeuwen ontnomen, zullen terug worden gegeven, de gevangenen uitgeleverd, en de haringvisscherij zal worden beveiligd.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Handv. Chron. v. d. Houve, (Tit. Bourgon. 96 vs.).

28 *Oct.* — Verbod aan de geordende lieden om te erven, tot eene overeenkomst met hen zal gesloten zijn.

Archief van Haarlem.

31 *Oct.* — Keur op de invordering van den accijns te Haarlem.

Archief van Haarlem.

14 *Dec.* — Bepalingen omtrent de bedijking van Middelharnis.

Register Karolus A. Arkel, Putte, 3. — Ms. supplem. v. Mieris.

24 *Dec.* — Appointement tusschen Hertog Karel en de stad Dordrecht met den lande van Zuid-Holland.

Groen Register, 59—60 vs. — Van de Wall, Privil. van Dordrecht, III, 628.

1469.

1 *Jan.* — Handvest door Hertog Karel aan Noord-Holland verleend, waarbij bepaald wordt, dat ieder zijne verongelukte of zeedriftig geworden goederen overal zonder verhindering zal mogen opvisschen.

Archief van Leiden. — Handvesten van Amsterdam, 37.

7 *Jan.* — Hertog Karel verbiedt allen in den lande, eenige hulp te verleenen aan, of dienst te nemen op de schepen der Oosterschen die zich ophouden op de stroomen van Zeeland.

Archief van Middelburg.

15 *Jan.* — Vergunning van Hertog Karel aan Zierikzee om gedurende drie jaren hare Regering te behouden.

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

10 *Maart.* — Hertog Karel handhaaft Delft, Leiden, Haarlem, Amsterdam, Gouda, Rotterdam, Schiedam, Hoorn en den Haag in het regt op de Stede-officiën, als het schrijfambacht, de waag, de vischmarkt, de school, enz., enz., 't welk de Graaflijke beambten zich hadden aangematigd.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. Charterb. van Bourgondië en oorspr. brief. — Van Mieris, Privileg. van Leiden, 141.

13 *Maart.* — Handelsverdrag tusschen Zwolle en Amsterdam.

Handvesten van Amsterdam, 37. — Commelyn, Beschrijv. van Amsterdam, II. 911.

1 *Mei.* — Bevestiging van de privilegiën van Zierikzee door Hertog Karel.

Privileg. van Zierikzee, 148.

6 *Mei.* — Hertog Karel herstelt de Broederschap van de Voetboge te Goes.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. Privil. van Goes.

Mei. — Stederegt, vrijheden en keuren door den Heer van Kruiningen aan zijne Heerlijkheid van Heenvliet verleend, en bevestigd door Hertog Karel.

Privilegiën van Heenvliet, 11—17.

3 *Julij.* — Hertog Karel verklaart, dat de Hertog van Gelre hem hulde en leeneed gedaan heeft.

Nyhoff, Gedenkw. van Gelderl, IV, 428.

13 *Julij.* — Hertog Karel beveelt zijnen tollenaar van Gorinchem en Schoonhoven, behoorlijke wachten in de buitenaf gelegen plaatsen te stellen, ten einde te verhinderen dat de kooplieden, die wegens de onlusten in Gelre van daar en uit het Over- en Nedersticht herwaarts trekkende, met hunne goederen langs omwegen gaan, de Graaflijke tollen blijven ontduiken.

Groen Register, 84 vs.

24 *Aug.* — Nadere beschikking omtrent de bedijking van Middelharnis (Verg. 14 Dec. 1468.)

Register Karolus A. Arkel, Putte, 3, 4.

26 *Aug.* — Ordonnantie van Hertog Karel, met advies van den Raad en van de Rekenkamer te Brussel, op het beheer der domeinen van Noord-Holland, door nalatigheden en slecht bestuur in verval geraakt. — 1. Overgangen van huren, pachten, enz. door verkoop, gift, versterf, enz. van de tegenwoordige houders op anderen, moeten binnen 14 dagen door den Rentmeester worden geregistreerd, met naauwkeurige beschrijving der perceelen. — 2. Jaarlijks zullen bepaalde zitdagen worden gehouden tot ontvangst van de pachten en huren. — 3. Bij wanbetaling worden de panden op nieuw in 't openbaar verpacht, met voorbehoud voor de nalatigen om nog door voldoening der pacht binnen een bepaalden termijn, zich te kunnen handhaven in het bezit. — 4. Boeten en loonen voor de ambtenaren worden op de goederen of de personen der nalatigen verhaald. — 5. De lentebeden en herfstschoten moeten geheven worden van de schotbare landen en niet van de huislieden, die de landen dikwerf aan welgeborenen of poorters van steden overdragen om daardoor het schot te ontgaan, welke overdragten ook verboden worden ten ware de cijnsen of renten vooraf op andere zijn overgebragt. — 6. De Rentmeester en zijne beambten zullen behoorlijke verantwoording van deze en van de nadere bepalingen der ordonnantie te doen hebben. — 7. De ordonnantie moet in 't openbaar door den Rentmeester worden afgekondigd.

Groen Register 180 vs. — 182.

1 *Sept.* — Transcript van een privilegie van Hertog Willem van Beijeren, betreffende de successiën van geestelijken en bastaarden, aan die van Delft op hun verzoek door Hertog Karel uit de registers der charters verleend, omdat de oorspronkelijke brief onleesbaar was geworden.

Groen Register, 58. — Archief van Middelburg.

1 *Sept.* — Bevestiging van de regten en privilegiën van Tholen door Hertog Karel.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Privil. van Tholen en Schakerloo, 18 vs.

28 *Sept.* — Hertog Karel bepaalt dat aan de landscheiding tusschen Rijnland, Delfland en Schieland, Zijdwinde genaamd, niet nader dan op vijf roeden gedolven zal worden.

Ms. supplem. van Mieris.

2 *Oct.* — Onderhandelingen met de Friesche afgezanten, voor Hertog Karel ontboden.

Sicke Beninga, Chron. d. Vriesche landen, 428. — (Verg. Egger Beninga, Chron. van Oostvriesl., 366.)

6 *Oct.* — Regeling van het begeven der Kosterijen in Noord-Holland.

Archief van Haarlem.

19 *Oct.* — Bevel van Hertog Karel, alle zaken de leenen betreffende voor den Stadhouder en de Leenmannen in vierschaar te brengen.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Graaflijkheid. — Groen Register, 57. — Register Privil. Ducis Caroli, 145. — Groot Plakaatb. II, 681.

31 *Oct.* — Magtiging door Hertog Karel aan den Griffier Dirk Poes gegeven tot onderzoek naar het regt der Steden van Holland in het verleenen van officiën.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privil. boek van Leiden, 218 vs. — 219.

1470.

4 *Jan.* — Beklag van Lodewijk XI bij het kapittel van Narbonne over de handelingen van Hertog Karel van Bourgondië met Eduard, Koning van Engeland.

Martene, Thes. Nov. Anecd. I, 1840. — Verdrag: Preuves sur Commines, IV, 364.

16 *Jan.* — Verordening omtrent den Hinderdam buiten Delft, met eene opgave van de regten welke aldaar van schepen en goederen geheven worden.

1e Geluwe Register, 153 vs. — 154 vs. En aldaar ingelascht stuk.

4 *Febr.* — Hertog Karel verklaart, de Orde van den Kousseband met de daartoe behoorende insigniën ontvangen en den eed afgelegd te hebben.

Rymer, Acta publ. Angl. XI, 651.

6 *Febr.* — Bevestiging van den brief van Hertog Albrecht, waarbij die van Maasland gezegd worden schot te moeten betalen van de schotbare landen.

Register Privil. Ducis Caroli, 1. — Ms. supplem. v. Mieris.

10 *Mei.* — Handelsvrijheid door den Koning van Denemarken aan Amsterdam verleend.

Handvesten van Amsterdam.

1470.

30 *Mei—9 Julij.* — Onderhandelingen over de huldiging van Hertog Karel als Heer van Friesland. — Eed van getrouwheid van Dockum. — Regten door Hertog Karel aan de Friezen verleend.

Schwartzenberg, Charterboek, I. 631.

24 *Junij.* — Uitspraak in de geschillen tusschen Middelburg en Gend over de vrachten en het laden.

Archief van Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris.

22 *Aug.* — Bepaling dat alle inwoners en neringdoenden van den Haag gelijk zullen dragen in de lasten, uitgezonderd die van 's Graven huis.

Archief van 's Gravenhage. — De Rymer, Beschrijv. van 's Gravenhage, II, 328.

1 *Sept.* — Ordonnantie op de verpachting van de tollen van IJersickeroort.

Archief van Zeeland.

19 *Oct.* — Monimenten der Regulieren te Amsterdam en te Heilo.

Ms. supplem. v. Mieris, naar: Ms. van Kluit.

28 *Dec.* — Hertog Karel weerspreekt in een brief aan Nijmegen het gerucht, dat hij Adolf van Gelre gevangen houdt.

Aangehaald bij Nijhoff, Gedenkw. van Gelderland, IV, 440.

1471.

13 *Febr.* — Verordeningen omtrent het metselaars-ambacht te Middelburg.

Archief van Middelburg.

16 *Febr.* — Verordening op het slijten der bieren en den impost voor de stad Hoorn.

Velius, Chron. van Hoorn, 47, 48.

20 *Febr.* — Verdrag van Haarlem en Gouda over het pondgeld.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Privil. van Gouda. — Aangeh. in: Beschr. van Gouda, I, 125.

16 *Maart.* — Berigt van Hertog Karel aan de Steden van Gelre omtrent de onderhandelingen tusschen Arnold en Adolf van Gelre.

Nijhoff, Gedenkw. van Gelderland, IV, 441.

15 *April.* — Afstand van het regt van den Hinderdam bij de Haagpoort aan Delft. Verordening 7 Oct.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. privil. van Delft, 172—179. — Gedeeltelijk bij Bleyswijck, Beschrijv. van Delft, 89 en Nieuwe Beschr., 46.

1471.

21 *Junij.* — Ordonnantie voor het schoenmakersgild te Middelburg.
Archief van Middelburg.

29 *Junij.* — Ordonnantiën van Hertog Karel op wervingen, kleeding, onderhoud, tucht, enz. der troepen.
Mémoires pour servir à l'histoire de France et de Bourgogne. Paris 1729. II. 285—298.

3 *Julij.* — Order tot invordering van de imposten te Hoorn, niettegenstaande de daarover gerezen onlusten.
Velius, Chron. van Hoorn, 49—52.

10 *Julij.* — Last aan de officianten des lands, die van Purmerende, beducht voor moedwil, niet te molesteren.
Archief van Purmerende.

22 *Dec.* — Vrijheden door den Koning van Engeland aan Veere verleend.
Rymer, Acta publ. Angl., XI. 730—733 (Latijn). — Boxhorn, Chron. van Zeeland, I. 218—222 (Holl.).

24 *Dec.* — Onderzoek omtrent geschillen tusschen de Graaflijkheid van Holland en het Bisdom van Utrecht.
Ms. supplem. v. Mieris, naar: Ms. van F. v. Mieris.

1472.

20 *Jan.* — Privilegiën door Hertog Karel aan Reimerswale verleend.
Archief van Zeeland.

6 *Febr.* — Hertog Karel herstelt de handelsvrijheid van Zierikzee.
Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

20 *Febr.* — Keur tegen hen die in Dordrecht weigeren, regeringsambten te bekleeden.
Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III. 650.

20 *Febr.* — Overeenkomsten van Haarlem, Delft en Gouda tot afschaffing van het regt van exüe.
Archief van Haarlem.

4 *Maart.* — Confirmatie van de uitgifte ter bedijking van een aanwas bij Goedereede.
Zwart Bonte Register, 201.

11 *Maart.* — Handvest van Hertog Karel aan de boogschutters in den Haag.
Groen Register, 78.

13 *Maart.* — Hertog Karel vergunt aan Haarlem, niet meer dan Delft en Leiden in de beden en andere lasten te betalen.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privil. boek van Haarlem, 127—129.

9 *April.* — Uitspraak van Hertog Karel tegen Zierikzee over mishandeling zijner Commissarissen.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. privil. van Zierikzee, van de Jong.

16 *Julij.* — Verpandingen van Graaflijke domeinen door Hertog Karel aan Haarlem, Leiden, Gouda, Rotterdam, Amsterdam, Zierikzee en Middelburg, wegens bijdragen tot de oorlogskosten.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Graaflijkheid. — Privil. boek van Leiden, A. 140 vs. — Privil. van Gouda, 87. — Wagenaar, Amsterdam, 172. — Archief van Zierikzee. — Archief van Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris.

10 *Aug.* — Keur van de volders te Haarlem.

Archief van Haarlem.

28 *Aug.* — Acte van consent van Prelaten, Edelen en Steden van Zeeland tot eene driejarige bede van 10,666 kroonen en eene tienjarige van 24,000 klinkaarts aan Hertog Karel, alsmede van 2000 klinkaarts aan de Hertogin van Bourgondië tot vergoeding van de schade door brand aan het kasteel van Male bij Brugge. — Bepalingen omtrent de termijnen van betaling en de heffing uit het schotbaar land en verscheidene excijnsen. — Voorwaarden: Zeeland zal gedurende den gezegden tijd vrij zijn van alle nieuwe beden en andere lasten; en de Hertog zal brieven verleenen aan de Staten, zoo tot vergunning voor de heffing der accijnsen, als tot executie op degenen die ten onregte zich op schotvrijheid voor hunne landen mogten beroepen.

Groen Register, 67 vs. — 68.

23 *Nov.* — Brief van den Baljuw van Zierikzee aan den Raad over het oproer in die stad.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. privil. van Zierikzee, van de Jong, 152 vs. (waarbij een verhaal van het oproer). — Verg. Boxhorn, Chronyk van Zeeland, II. 266—273 (waarin mede het verhaal en uitvoerige beschouwingen daarover).

9 *Dec.* — Handvest van Waterland over de inrigting der vierschaar.

Archief van Purmerende.

30 *Dec.* — Confirmatie van de tolvrijheid van Grave in Holland en Zeeland door Hertog Karel.

Groen Register, 184.

— Brieven van Hertog Karel betreffende Gelder, Zutphen en Hertog Arnoud van Gelder.

Nijhoff, Gedenkw. van Gelderl., IV. 477—478. — Archief van Nassau. — Archief van Vilvoorde. — Ms. supplem. v. Mieris.

1473.

2 *Febr.* — Benoeming van gemagtigden door de Regeerders van Zierikzee om zich aan de uitspraak van Hertog Karel te onderwerpen wegens de onlusten in die stad (verg. ond. 23 Nov. 1472).

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

20 *Febr.* — Dwangmiddelen tegen hen die het Thesaurierschap en andere betrekkingen weigeren te aanvaarden te Dordrecht.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III. 650.

29 *Febr.* — Regeerders van Zierikzee onderwerpen zich aan de uitspraak van Hertog Karel wegens de onlusten in hunne stad (verg. ond. 23 Nov. 1472 en 2 Febr. 1473).

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

20 *Maart.* — Ordonnantie op de waterwerken van Berg-Ambacht.

Groot-Plakaatb., II. 1609. — V. d. Eijck, Handv. v. Z. Holl., 369. — Oudenhoven, Z. Holl., 377.

20 *Maart.* — Privilegiën aan het Kapittel van Geervliet verleend.

Register Privileg. Duc. Caroli, 10. — Ms. supplem. v. Mieris.

26 *Maart.* — Hertog Karel belooft aan Holland en Friesland, wegens de inwilliging der beden, dat geen anderen tot wapendienst zullen gedwongen worden dan die door hun leenen daartoe gehouden zijn.

Archief van Leiden. — Ms. suppl. v. Mieris.

26 *Maart.* — Hertog Karel belooft aan Holland en Friesland, dat zij met geen andere lasten dan de ingewilligde zullen bezwaard worden.

Archief van Leiden. — Ms. supplem. v. Mieris.

31 *Maart.* — De Baljuw van Rijnland verklaart Leiden vrij van de lastgelden en turfmaat.

Van Mieris, Privileg. van Leiden, 622. — Archief van Leiden.

4 *April.* — Magtiging van Regeerders van Zierikzee aan hunne Thesauriers en anderen, tot ontvangst van de uitspraak van Hertog Karel (verg. 23 Nov. 1472 en 2 en 29 Febr. 1473).

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

4 *Mei.* — Verdrag tusschen Schiedam en Delft over wederzijdsche vrijheden hunner poorters.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privil. boek van Schiedam, 29.

28 *Mei.* — Verordening op het pondgeld van de visch te Rotterdam.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. privil. van Rotterdam.

4 *Junij.* — Beschikking omtrent de landscheiding van Braband.

Register Karolus A. Zuid-Holl., 17 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

10 *Junij.* — Vergunning van Hertog Karel aan die van Zierikzee, voor zes jaren hunne accijnsen te verhoogen tot dekking van hunne schulden wegens het oproer.

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

12 *Junij.* — Gemagtigden door Regeerders van Zierikzee benoemd om met den Bisschop van Utrecht te onderhandelen over de laatste beroerten en het interdict.

Archief v. Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

19 *Junij.* — Ordonnantie op de salarissen en onkosten, te betalen door den eischer in zake van leenregt voor Stadhouder en Leenmannen: — 1. Aan den gedaagde voor een leen van 1 tot 10 pond hollandsch 10 groot vlaamsch tot elken regtdag; is de gedaagde buiten den Haag woonachtig, dan nog 3 groot daarenboven; en zoo vervolgens, naar evenredigheid van de grootte en waarde der leenen. — 2. Aan elk leenman, tot het onderzoek opgeroepen, voor een leen van 1 tot 10 pond 16 groot, en zoo voorts, als boven. — 3. Aan den Griffier en Registerbewaarder voor hunne vacatiën, naar evenredigheid.

Register Privil. Duc. Caroli, 69—70. — Ms. supplem. v. Mieris.

20 *Junij.* — Verkoop en afstand van Gelder en Zutphen door Gerard van Gulik aan Hertog Karel.

Annal. Cliv. Teschenmacher, 282. — Slichtenhorst, Geld. gesch., 584.

21 *Junij.* — Verbond tusschen Hertog Karel en den Hertog van Gulik.

Muller, Reichstag-Theatr. Max., I. 248.

28 *Junij.* — Vergunning aan den Heer van Moerkerken tot het aanstellen van Heemraden in de ambachten van Schobbe en Everrokker, dijkschouwing, enz.

Register Privileg. Duc. Caroli, 11. — Ms. supplem. v. Mieris.

16 *Julij.* — Vergunning van Hertog Karel aan Zierikzee tot het aanstellen van weesmeesters.

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

20 *Oct.* — Verdrag tusschen Delft en Gouda over vrij verkeer harer poorters.

Boxhorn, Theat. Holl. 164 (Latijn). — Privil. van Gouda, 115 vs. (Holl.) — Ms. supplem. v. Mieris.

24 *Oct.* — De Bisschop van Utrecht ontheft de onschuldigen te Zierikzee van den ban wegens het ombrengen van den Provisor van Walcheren. (Verg. 12 Junij).

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

6 *Nov.* — Bevestiging van den afstand van Gelder en Zutphen en beleening van Hertog Karel met die landen door Keizer Frederik. (Verg. 20 en 21 Junij).

Muller, Reichstag-Theatr. M. I, 252. — Slichtenhorst, Geld. gesch. 587.

13 *Nov.* — Verordening van de Regering van Leiden op de kooplieden die naar Deventer ter markt gaan.

Van Mieris, Privileg. van Leiden, 368. — Archief van Leiden.

15 *Nov.* — Benoeming van gemagtigden door de Regeerders van Zierikzee tot onderhandeling met de gezanten van Hertog Karel ter dagvaart te Utrecht over de geschillen met de Hanzee-Steden.

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

16 *Nov.* — Handelsvrijheid door den Koning van Engeland aan Haamstede en Westenschouwen verleend.

Deductie v. h. regt des Heeren van Haamstede op de duinen en waranden, 19. — Ms. supplem. v. Mieris.

1474.

23 *Jan.* — Keur van Dordrecht ter vernietiging van twee brieven, strijdig met het regt der gemeente en ondeugdelijk verkregen.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III, 651—653.

15 *Jan.* en 7 *April.* — Akten van het Hof omtrent de accijnsen.

Archief van Haarlem.

20 *Maart.* — Uitgifte van de gorsen Cleyburch, Middelhil, Coehil en Noordbroek om te bedijken.

Groen Register, 131—133.

23 *Maart.* — Aanstelling van bevelvoerders over de boogschutters van Hertog Karel door den Koning van Engeland.

Rymer, Acta publ. Angl. XI, 791.

9 *Julij.* — Hertog Karel bepaalt, dat de neringdoende conventen in den Haag mede zullen dragen in de lasten even als alle andere ingezetenen. (Verg. 22 Aug. 1470).

Archief van 's Gravenhage.

19 *Julij.* — Uitgifte van de gorsen de Nieuwe-Groote en den Ommeloop van 't Zuiderland ter bedijking.

Register Privileg. Duc. Caroli 20—24 (Fransch). — Beschrijving van Brielle, II, 248 (Holl.).

25 en 26 *Julij.* — Verbond van Hertog Karel met den Koning van Engeland tegen Frankrijk (5 stukken).

Rymer, Acta publ. Angl. XI, 804—812.

8 *Aug.* — Verhandelingen ter dagvaart van Zeeland over de verdediging tegen de Franschen.

Archief van Middelburg.

Sept. — Verklaring van de Regering van Rotterdam omtrent ontvangst van gelden van Haarlem als bijdrage tot de gemeene oorlogskosten.

Archief van Haarlem.

11 *Sept.* — Hertog Karel beveelt den Deurwaarder der Raadkamer van Holland, de Schepenen van Haarlem ernstig te vermanen, dat zij ter Vierschaar komen en daar blijven wanneer de Schout hen oproept.

Archief van Haarlem. — Ms. supplem. v. Mieris.

12 *Sept.* — Hertog Karel beveelt, op straffe van nietigheid en verbeurte, alle privilegiën, octrooijen en brieven van de leenmannen, steden, dorpen en ingezetenen in Holland, Zeeland en Friesland te doen registreren in den Haag en een afschrift daarvan te zenden aan de Rekenkamer te Mechelen.

Register Privilegia Ducis Caroli, 27. — Ms. supplem. v. Mieris.

20 *Oct.* — Vergunning van Hertog Karel aan die van Haarlem tot verhooging hunner accijnsen.

Oorspronkelijk: Rijks-Archief: Graaflijkheid.

1 *Nov.* — Brief van Hertog Karel aan Adolf, Keurvorst van Ments over de Keulsche zaken.

Muller, Reichstag-Theatr. II, 663.

13 *Nov.* — Bevel van Hertog Karel tot versterking van Zeeland.

Archief van Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris.

26 *Nov.* — Verklaring van den Deurwaarder, dat de Schepenen van Haarlem beloofd hebben, het bevel omtrent de Vierschaar na te komen. (Zie 11 Sept.).

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privileg. van Haarlem.

29 *Nov.* — Verdrag van Hertog Karel met den Graaf van Oldenburg tot bedwinging der Friezen.

Hamelmann, Oldenb. Chron. (1599), 274.

1475.

3 *Jan.* — Verklaring van die van Sluis, dat zij van koopmanschappen geen tol plegen te betalen.

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

Jan. — Keizer Frederik III ontzegt Hertog Karel van Bourgondië.

Lünig, Teutsches Reichs-Arch. Part. spec. cont. I, 1, 85. — Muller, Reichstags-Theatr. II, 680.

22 *Febr.* — Hertog Karel magtigt zekere personen om de wet in Zierikzee te vernieuwen.

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

10 *Maart.* — Brief van Hertog Karel aan Albert van Saxen over de Keulsche zaken.

Muller, Reichstag-Theatr., II. 685.

14 *Maart.* — Vernieuwing van het bevel van Hertog Filips aan Baljuw en Mannen van Schieland, hunne vierschaar niet te Ouderschie, noch te Moort, maar te Rotterdam te spannen.

Ms. supplem. van Mieris, naar: oorspr. brief.

25 *Maart.* — Verbond van Keizer Frederik III en de Keurvorsten met Lodewijk XI tegen Hertog Karel van Bourgondië.

Lünig, T. R. A. part. spec. cont., I. 1. 86. — Muller, Reichstags-Theatr., II. 689. — Dumont, Corps Dipl., III. 1. 499.

1 *April.* — Verdrag tusschen Leiden en Gouda over het in beslag nemen van goederen der wederzijdsche poorters.

Van Mieris, Privil. van Leiden, 291.

10 *April.* — Octrooi ter bedijking van schorren, door Hertog Karel aan Reimerswale verleend.

Archief van Zeeland.

15 *April.* — Ordonnantie op de bescherming der zeevaart door Amsterdam, Hoorn, Enkhuizen, Monnikendam en Edam.

Commelyn, Beschrijv. van Amsterdam, II. 915—916.

19 *April.* — Bevestiging van de vrijheid aan Bodegrave verleend tot het verzetten van een watermolen.

Privil. en handv. van Rijnland, 197.

28 *April.* — Hertog Karel beschermt Sparendam in de vrijheid van Haarlemsch stads-accijns.

Oorspronk.: Rijks-Archief: Graaflijkheid.

30 *April.* — Vergunning tot het zetten van een kraan op de haven van Rotterdam.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. Privil. van Rotterdam.

2 *Junij.* — Verdrag tusschen Zierikzee en die van Bewesterscheld over het betalen der bede.

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. van Mieris.

16 *Junij.* — Uitgifte van gorsen in Oost-Voorne ter bedijking.

Groen Register, 129 vs. — 131.

17 en 18 *Junij.* — Brieven van Paus Sixtus IV aan Keizer Frederik III en Lodewijk XI om hen tot vrede met Hertog Karel van Bourgondië en strijd tegen de ongeloovigen te vermanen.

Martene et Durand, Coll. nov., II. 1502—1505.

14 *Aug.* — Bevel van het Hof van Holland aan de Haagsche tappers, nergens anders wijn te halen dan te Dordrecht.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III. 653.

22 *Aug.* — Brief van Paus Sixtus IV aan den Abt van Egmond over het bezit van wereldlijke goederen door de monniken.

Oorspronk.: Rijks-Archief: Egmond.

Julij—Sept. — Verordeningen omtrent de bieren in Zeeland.
Archieven van Zeeland en van Middelburg.

4 *Sept.* — Hertog Karel betuigt zijne dankbaarheid aan Zierikzee wegens het geleende geld voor den oorlog tegen Frankrijk.
Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. van Mieris.

1 *Dec.* — Order van Hertog Karel aan Zierikzee tot herstel van vervallen huizen in die stad.
Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. van Mieris.

22 *Dec.* — Privilegie door Eduard, Koning van Engeland, aan Vere verleend.
Smallegange, Chron. van Zeeland, 570—572.

28 *Dec.* — Overeenkomst tusschen Dordrecht en Haarlem tot vernietiging van het regt van exue.
Van de Wall, Privileg. van Dordr., III. 654.

31 *Dec.* — Verklaring van Keizer Frederik III, omtrent het verbond, door Lodewijk XI met de Zwitsers, tegen Hertog Karel van Bourgondië gesloten.
Muller, Reichstags-Theatr., II. 689.

— Ontwerp van het huwelijk tusschen Karel, zoon van Lodewijk XI, en Maria, erfdochter van Hertog Karel van Bourgondië.
Fr. Leonard, I. 188. — Godefroi, Hist. de Charles VIII. 757. — Corps Diplom. du Droit d gens, III. 1. 495, 496.

1476.

4 *Jan.* — Brief van den Rentmeester van Zeeland over de tollen te Vere en Vlissingen en de weeskamer te Middelburg.
Archief van Middelburg.

6 *Jan.* en 4 *Maart.* — Handvest van de bedijking van St. Anneland.
Ms. supplem. van Mieris, naar: Ms. van Kluit.

3 *Julij.* — Tolvrijheden door Hertog Karel in Holland en Zeeland aan die van Mechelen verleend wegens bewezen diensten in den oorlog.
Groen Register, 112 vs. — 113.

3 *Aug.* — Verdrag van Leiden met Hazerswoude over het verzamelen van morgengelden, schot en beden.

Van Mieris, Privil. van Leiden, 77.

4 *Nov.* — Rapport van informatien te Antwerpen van wege de Rekenkamer omtrent de tollen van Yersickeroort.

Charters van Vilvoorde, 21. (Copie.)

18 *Dec.* — Handvest aan Woudrichem en Altena omtrent confiscatien. Bekrachtigd 2 Maart 1477.

Handv. van Altena en Woudrichem. — Heemskerk, Batav. Arcadia, 50.

22 *Dec.* — Muntordonnantie.

Archief van Middelburg.

— Verbod van handel tegen de Hollanders, door Christiern, Koning van Denemarken, uitgevaardigd.

Fischer, Gesch. d. teutsch. Handels, II. 419. — Willebrandt, Hans. Chron., III. 74—76.

— Remonstrantie van Brielle aan den Raad van Mechelen omtrent het belang der visscherijen.

Ms. supplem van Mieris, uit: Privileg. boek van Dordrecht, ms. 80 vs.

1477.

25 *Jan.* — Regenten van Dordrecht, den dood van Hertog Karel vernomen hebbende, doen de ingezetenen onderling een verdrag sluiten tot bewaring van de rust der stad (4 Febr.).

Balen, Beschr. van Dordrecht, 785, 786. — Van de Wall, Privil. van Dordr., III. 658.

30 *Jan.* — Gelijke maatregel in Leiden.

Van Mieris, Privil. van Leiden, 164.

1 *Febr.* — Approbatie van de betaling der duwarie aan Margaretha van Bourgondië.

Groen Register, 83.

12 *Febr.* — Brief van Keizer Frederik over het voorgenomen huwelijk van zijn zoon Maximiliaan met Maria, Erfvorstin van Bourgondië.

Mémoires hist. de la Franche-Comté de Bourg., 915. — Ms. supplem. van Mieris.

12 *Maart.* — Handvesten door Hertogin Maria aan Tholen verleend. — 1. De Baljuwen mogen geen kleederen eischen van de stad, ten ware de Burgemeesters en Schepenen ook kleederen van de stad ontvangen. — 2. De Baljuwen moeten hun verblijf houden in de stad. — 3. Vrouwenroof met geweld gepleegd, wordt gestraft met verbeurte van lijf en goed

— 4. Ingezetenen, die den vrede storen, worden gedagvaard en gegijzeld door Burgemeesters en Schepenen met den Baljuw en den Schout, tot de vrede hersteld is.

Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. Privileg. van Tholen, van Radermaker.

14 *Maart.* — Octrooi omtrent de weezen in Middelburg. Bevestigd 20 Maart.

Archief van Middelburg. — Ms. supplem. van Mieris.

14 *Maart.* — Groot-privilegie van Hertogin Maria van Bourgondië.

Groot-Plakaatboek, II. 658. — Vidimus en verklaring omtrent de vier originelen: Archief van Leiden.

17 *Maart.* — Herstel van de drie onderscheiden kamers der Rekenkamer: Braband, Vlaanderen en Holland, Zeeland en Friesland.

Hoynck v. Papendr., Anal. Belg., II. 1. 43—45.

Maart. — Handvesten van Hertogin Maria aan Leiden, Gouda, Brielle, Schiedam, Haarlem, Delft en Amsterdam omtrent de verkiezingen van Regenten verleend.

Archief van Leiden. — Van Mieris, Privil. van Leiden 128. — Privileg. van Gouda, 119. — Privil. van Brielle en Voorne, 76. — Archief van Schiedam. — Privilegieboek van Haarlem, 135. — Privil. van Delft, 185. — Handv. van Amsterdam (1613), 38. — Dapper, Beschr. van Amsterdam, 126. — Ms. supplem. van Mieris.

26 *Maart.* — Instelling en bevestiging van de Raadkamer van Holland, Zeeland en Friesland in den Haag door Hertogin Maria. Ordonnantie voor de ambtenaren en bedienden.

Oudenhoven, Oude Holl. landen, 163.

28 *Maart.* — Verklaring van den Heer van Zwieten, Ambachtsheer van Soeterwoude, dat allen die binnen de Rodenburger watering tot de Vliet en van Waddingsvliet tot den Rijn wonen, accijns zullen betalen als die van Leiden en geen poorters nering doen.

Archief van Leiden. — Van Mieris, Privileg. v. Leiden, 13. (1476).

Maart. — Regeerders van Amsterdam belooven, het slot te Muiden, op bevel van den Stadhouder voor Hertogin Maria ingenomen, wèl te bewaren.

Commelijn, Beschrijv. van Amsterdam, II, 917.

19 *April.* — Hertogin Maria vermaant de regeringen van Middelburg, Zierikzee, Reimerswale en Goes, het regt te handhaven, als bij het leven van haren vader.

Archief van Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris.

1 *Mei.* — Verkoop van Vlissingen, West-Kapelle, Domburg en Brouwershaven aan den Heer van Vere.

Archief van Middelburg. — Groen Register, 4e ingelascht register, 1—2 vs. 6—8. — Ms. supplem. v. Mieris, uit: Register Maria en Maximiliaan, Zeeland, 3—7.

2 *Mei.* — Verdrag tusschen de Burgemeesters en de burgers van Hoorn over eenige ambten.

Velius, Chron. v. Hoorn, 62—63.

6—8 *Mei.* — Bevestiging van verscheidene privilegiën van West-Kapelle door Hertogin Maria.

Archief van Middelburg. — Register Privil. Ducis Caroli, 52—55. — Ms. supplem. v. Mieris.

8 *Mei.* — Vèrdrag tusschen Dordrecht en Gouda over het stapelregt.
Van de Wall, Privil. van Dordrecht, III, 667—669. — Boxhorn, Theatr. Holl. 111.

18 *Mei.* — Hertogin Maria herstelt de verbeurde privilegiën van Zierikzee.
Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

18 *Mei.* — Hertogin Maria bevestigt de oude privilegiën van die van Texel en verleent hun deze nieuwe: — 1. De vier Raadsmannen zullen 26 eerbare en aanzienlijke personen telken jare aanwijzen, uit welken de Schout 13 Schepenen zal kiezen. — 2. Schout, Schepenen en Raadsmannen mogen, telkens voor één jaar, keuren maken. — 3. De Schout mag geen wijn of bier tappen, noch laten tappen voor zijne rekening. — 4. De Raadsmannen zullen vier Heemraden kiezen. — 5. Schout, Schepenen en Raadsmannen mogen, telkens voor één jaar, keuren maken op de bedijkingen.
Register Privil. Ducis Caroli, 50 vs. — 51. — Ms. supplem v. Mieris.

Mei—Dec. — Verscheidene stukken betreffende de opdragt van Brielle en Voorne door Hertogin Maria aan Hertogin Margaretha van Bourgondië als duwarie.
Eenige: oorspronk.: Rijks-Archief: Voorne. — Meeste in: Groen Register, 85—91, en 5e ingelascht register, 1 en volg. — Verscheiden: Ms. supplem. v. Mieris, uit: Register Privil. Ducis Caroli, 39—47, — Keuren van Voorne (1684), 8—11 en: — Privileg. van Brielle en Voorne.

21 *Junij.* — Ordonnantie op het schoenmakersgild te Middelburg.
Archief van Middelburg.

24 *Junij.* — Bevestiging van de tolvrijheid van 's Hertogenbosch in Holland en Zeeland.
1e Geluwe Register, 58.

25 *Junij.* — Hertogin Maria herstelt, in gevolge hare belofte aan de Staten van Holland en Zeeland, de Rekenkamer in den Haag (verg. 17 Maart), die in 1463 (verg. 24 Mei en 2 Julij 1463 en 26 Aug. 1467) naar Braband overgebragt en met de Rekenkamer aldaar vereenigd was. — Aanstelling van de Leden en ambtenaren, bepaling hunner wedden en regeling hunner werkzaamheden op den ouden voet.
Groen Register, 100.

Junij. — Verordeningen omtrent de erfpachten van de wilde moeren in Zuid-Beveland Beoosten IJersicke, ter gunste van Reimerswale door Hertogin Maria vastgesteld.
Groen Register, 157—159. — Archief van Zeeland.

7 *Julij.* — Overeenkomst tusschen Regeerders en gemeente van Dordrecht.
Van de Wall, Privil. van Dordrecht, III, 670—672.

24 *Julij.* — Overeenkomst tusschen Dordrecht en Zierikzee over het stapelregt. — Getuigenis van Bergen op-Zoom daaromtrent.
Van de Wall, Privil. van Dordrecht, III, 672—674. — Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

16 *Aug.* — Privilegiën door Hertogin Maria aan Brielle en Goedereede verleend, en bevestiging der oude.
Keuren van Voorne (1684) 11—27. — Alkemade, Privil. van Brielle en Voorn, 83—90.

— Huwelijksverbond tusschen Maximiliaan van Oostenrijk en Maria van Bourgondië.

Lünig, T. R. Arch. 1e Fortsets. Anh. 3. — Dumont, Corps Dipl. III, II, 9.

Aug. — Privilegie door Maximiliaan en Maria omtrent het vangen van misdadigers aan Delft verleend.

Bleyswijck, Beschr. van Delft, 82.

15 *Sept.* — Hertog Maximiliaan bevestigt de aanstellingen van Hertogin Maria.

Groen Register, 93 vs.

16 *Sept.* — Hertog Maximiliaan handhaaft de ordonnantiën van Hertog Filips en Hertog Karel op de finantiën en domeinen, en verklaart de brieven nietig, die in strijd daarmede en tot nadeel der Graaflijke domeinen door Hertogin Maria uitgegeven mogten zijn. — Nadere brief van 13 Oct., waarbij de Hertog verklaart, nog geen tijd gehad te hebben om de bestaande ordonnantiën te herzien, en waar 't noodig zijn mogt, te wijzigen, maar voorloopig de bestaande ordonnantiën te willen handhaven.

Groen Register, 92.

18 *Sept.* — Bestand van Lodewijk XI met Maximiliaan en Maria.

Léonard, Recueil des Traités, I, 210. — Dumont, Corps Diplom. III, II, 10.

22 *Sept.* — Bevestiging van den verkoop van Vlissingen, enz. (zie 1 Mei) door Hertog Maximiliaan.

Groen Register, 4e ingelascht, 2—9. — Ms. supplem. v. Mieris, uit: Register Maria en Maximil. Zeel. 4—7.

28 *Sept.* — Ordonnantie op de houtvesterij in Holland en Zeeland.

Groen Register, 103—105. — Met andere dagteekeningen: Merula, van de wildernissen, 3—7, en Groot Plakaatb. IV, 523.

12 *Oct.* — Maximiliaan en Maria stellen voor het beheer der finantiën een Superintendent of Directeur-Generaal aan, die met de Commissarissen voor de Finantiën op het goed beheer zal toezien, maatregelen beramen tot herstel der verminderde inkomsten en tot dekking der groote, door oorlogen en verkwistingen van allerlei aard veroorzaakte schulden, en eindelijk met de Commissarissen al dezelfde werkzaamheden zal te verrigten hebben, waarmede deze, naar de bestaande ordonnantiën, zijn belast.

Groen Register, 111—112.

14 *Nov.* — Muntordonnantie.

Archief van Leiden. — Ms. supplem. v. Mieris.

12 en 13 *Dec.* — Eischen van Middelburg tegen Vere over judicatuur der burgers.

Archief van Middelburg.

20 *Dec.* — Instructie voor Pieter Lanchals en Jacob Cruesink, Gecommitteerden voor de Finantiën betreffende hunne verrigtingen in Holland en Zeeland tot herstel der geldmiddelen.

Groen Register, 81.

1478.

17 *Jan.* — Toestemming tot het zetten van een watermolen in het land van Strijen.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Privil. van Gouda, 73.

19 *Jan.* — Bevelschrift van Hertog Maximiliaan omtrent de overgangen der kleine leenen, hoofdzakelijk strekkende om, door ontlasting van de kleine leenen tegen zekere geldswaarde de oorlogskosten te helpen dekken.

Groen Register, 82. — Ms. supplem. v. Mieris, uit: Register Maria en Maximil. N. Holl. 4.

21 *Jan.* — Verkoop van den cijns binnen de parochie van Haarlem tot dekking van de oorlogskosten.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. privil. van Haarlem.

28 *Jan.* — Brief van Hertog Maximiliaan aan Stadhouder en Raden, betreffende moeilijkheden door de leden van de Rekenkamer gemaakt over den eed op de nieuwe ordonnantie der domeinen. Schoon de Hertog erkent, dat die eed niet volstrekt noodig is, vermits toch de vroegere reeds de algemeene verklaring, hier gevorderd, inhoudt, wenscht hij echter dat de Rekenkamer, nu eenmaal de eed is aangeboden, dien ook aflegge, ter voorkoming van alle misverstand.

Groen Register, 100 vs. — 101.

31 *Jan.* — Tolvrijheid door Bisschop David van Bourgondië aan Amsterdam verleend.

Plakaatb. van Utrecht, II. 332. 333. — Handv. van Amsterdam, 95. 96.

10 *Febr.* — Vergunning aan Haarlem tot uitbreiding van de vrijheid der stad, een vierde mijl in den omtrek, en tot het leggen van eene nieuwe sluis in den ban van Sparendam.

Ms. supplem. v. Mieris. — Privileg. van Haarlem.

Febr. — Verordening omtrent de munt, met welke men de tienden en de erfpacht van de sluizen en visscherijen in Drechterland zal betalen.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Handv.-Chron. v. d. Houve.

1 *Maart.* — Regeling van de wedden der leden en ambtenaren van den Hove.

Oudenhoven, O Holl. land, 168.

2 *Maart.* — Verandering van verscheiden kleine, niet edele, versterfelijke of met achterleenen bezwaarde leenen der Graaflijkheid in Holland en Zeeland, volgens last van 19 Januarij, in edele, onversterfelijke en onbelaste, tegen zekere geldsommen, tot dekking van de oorlogskosten.

Register Maria en Maximil. N. Holl. 4 vs. — 5. — Ms. supplem. v. Mieris.

17 *Maart.* — Zekerheid door Maximiliaan en Maria, met medeonderteekening van den Stadhouder en de Gecommitteerden voor de Finantiën,

aan Delft verleend wegens gelden tot dekking van de oorlogskosten voorgeschoten.

Groen Register, 185—186 vs. — Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. privil. van Delft.

28 *Maart.* — Belasting en verkoop van verscheiden Graaflijke domeinen door Maximiliaan en Maria, met advies van den Raad en van de Gecommitteerden voor de finantiën, tot dekking van de oorlogskosten.

Groen Register, 110.

28 *Maart.* — Hertog Maximiliaan, als Voogd door de Hollanders en Friezen gehuldigd, belooft handhaving der privilegiën, en bevestigt in 't bijzonder die van Dordrecht, Geertruidenberg, Leiden, Gouda, Alkmaar, Schiedam en Edam.

Van de Wall, Privil. van Dordrecht, III, 678—679. — Archief van Leiden. — Register Privileg. Octrooijen, enz., 24. — Handv. van Alkmaar, 27. — Privil. van Gouda, 44. — Van Mieris, Privileg. van Leiden, 54. — Archieven van Schiedam en Edam. — Ms. supplem. v. Mieris.

29 *Maart.* — Vergunning aan Haarlem tot het stellen van twee Hoogheemraden over den Frieschen dijk.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Privil. van Haarlem, en Privil. boek van Haarlem, 141.

Maart. — Hertog Maximiliaan vergeeft Dordrecht het breken van het tolhuis van Geervliet.

Groen Register, 3. 71 vs. — 72. Van de Wall, Privil. van Dordrecht, III, 675—678.

2—6 *April.* — Hertog Maximiliaan bevestigt de privilegien van Broek in West-Friesland, Amsterdam, Muiden, Weesp, Amstelland, Waterland, Zeevang, Enkhuizen en Oudewater.

Handv. van Medemblik, 28. — Handv. van Amsterdam, 49. — Dapper, Beschrijv. van Amsterdam, 130. 131. — Handv. van Enkhuizen, 37. 38. — Privil. van Oudewater, 3. — Ms. supplem. v. Mieris.

5 *April.* — Maximiliaan en Maria bevestigen de privilegiën van de Ridders der Duitsche Orde in hunne landen.

Lünig, Contin. 1. Teutsch. R. Arch. 376. — Analecta Ant. Matthei. X. 45.

9 *April.* — Breda koopt, tegen eene vaste jaarlijksche opbrengst, voor tien jaren tolvrijheid van de tollen van Geervliet.

Groen Register, 70 vs. — 71.

19 *April.* — Keizer Frederik beleent Maximiliaan en Maria met Gelder en Zutphen.

Muller, Reichstags-Theatr., I. 253. — Lünig, Contin. 1. T. R. A. 116—117.

1 *Mei.* — Voorregten door Maximiliaan en Maria aan de lombarden te Rotterdam verleend.

Groen Register, 95 vs. — 97.

1 *Mei.* — Verkoop van domeinen in Putten tot dekking der oorlogskosten.

1e Geluwe Register, 189 vs. — 190.

22 *Mei.* — Verpandingen van renten en domeinen aan Haarlem wegens bijdragen tot de oorlogskosten.

Oorspronkelijk: Rijks-archief: Graaflijkheid.

25 *Mei.* — Belofte van Haarlem aan Leiden bij de overgifte van den oorspronkelijken brief van het Groot-Privilegie, waarvan vier exemplaren onder de steden van Holland verdeeld waren.

Van Mieris, Privil. van Leiden, 63.

28 *Mei.* — Commissie van het Controleurschap der officieren van Holland, Zeeland en Friesland.

Groen Register, 101.

12 *Julij.* — Regeerders van Zierikzee verbinden zich in zekere termijnen hunne schuld aan Hertogin Margaretha te voldoen.

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. van Mieris.

31 *Aug.* — Brief aan Gouda wegens verkoop van zekere renten en regten; en leening met de stad gesloten.

Groen Register, 149 vs. — 150. — Ms. supplem. van Mieris, uit: Privil. van Gouda, 79, 80.

Aug. — Handvest van het verkiezen der veertigen en het vernieuwen van het geregt te Dordrecht.

Van de Wall, Privil. van Dordrecht, III. 680—685.

— Handelsverdrag van Maximiliaan en Maria met Eduard IV van Engeland.

Rymer, Acta Publ. Angl. XII. 67.

1479.

14 *Jan.* — Belofte van Maximiliaan en Maria aan Brielle en Voorne, dat de aanstelling van een Vlaming tot Kapitein aldaar, van geen praejudicie zijn zal.

Privileg. en keuren van Voorne (1684) 27—30. — Ms. suppl. van Mieris.

17 *Jan.* — Verordeningen, in naam van Maximiliaan en Maria, door Baljuw en Leenmannen van Putten vastgesteld. — 1. Er zal vierschaar gehouden en regt gesproken worden volgens de oude privilegiën en herkomsten, alsmede naar het onlangs verleende Groot-Privilegie. — 2. Voorts naar de oude verboden van den Jonkheer van Gaasbeek, voor zoover die niet herroepen of bepaaldelijk gewijzigd zijn. — 3. De Baljuw, Dijkgraaf of Schout mag niemand gijzelen dan om schuld aan de Graaflijkheid en om schuld voor Leenmannen aangegaan. — 4. Wie vrede stoort zal veertien dagen gegijzeld worden en daarna uitgaan op Schepen-zoen, ten ware de zoen vroeger getroffen mogt zijn. Boeten op het verlaten der gijzeling, nalatigheid van Schepenen en weigering van getuigenis. — 5. Boete op

het niet ingaan te gijzel. — 6. Voor geringe misdrijven zal de beklaagde, bij borgstelling, niet gevangen worden genomen; wel in geval van lijfstraffelijke. — 7. De bezegelde waarheid wordt door Schout en Schepenen binnen veertien dagen aan den Baljuw gezonden, die ze vervolgens ter naaster vierschaar brengt. — 8. Boete en straf tegen dengene die iemand, bij den Heere met vonnis in iemands werk gezet, uitjaagt. — 9. Boeten en straffen tegen verwondingen en aanvallen met pieken of bogen. — 10. Wie van den waarsman of de hevenmeesters zoolang met het oude schot beidt tot het nieuwe gelegd wordt uit te reiken, zal geen regt meer hebben van de regten en achterstallen van het oude schot, tenzij men de regten en de personen die men eischt openbaarlijk doet teekenen in het wetboek bij den klerk als men het nieuwe schot legt; dan zal de verweerder daar zijn verweeren op hebben zoo ver hij mag met regt. — 11. Bepaling van het regt 't welk de Schout zal hebben van sterfhuizen waar weezen zijn. — 12. En van een sterfhuis dat gedaagd en door Schout en Schepenen bezeten wordt. — 13. Een register wordt aangelegd van de giften van landen en erven en bij den Schout, de Schepenen en den Klerk bewaard, op boete in geval van nalatigheid en schadevergoeding. 14. Alle rentebrieven op land en erven moeten om de zeven jaren weder openlijk worden ingeschreven in de registers; rentebrieven, van wier inschrijving geen bescheid wordt gevonden, zal men als slapers houden. Boeten tegen verzuimen. — 15. Wie eenig goed schut of doet schutten en dat aan den band in de schuttinge brengt en daarvan kennis neemt van twee Schepenen of drie buurlieden, zal, indien het daarenboven ontbreekt of komt uit de schuttinge door hem zelven of anders hoe het zij, eer het regt daar af gaat, zijn regt hebben en behouden daaraan of aan dengene wien het goed toebehoort, even of het goed in de schuttinge of aan den band ware. — 16. Boeten en straffen tegen dengene die een ander over een handvrede of wetende vrede met kwade of onwetende woorden of met dreigen overvalt. — 17. Boeten en straffen tegen bedreigingen of geweld in eens anders huis. — 18. Tegen inbraak en schaden in eens anders huis. — 19. Tegen het uitwerpen van glazen in arren moede. — 20. Als de bruikweer en aanvang verboden is zoo regt is, zal men binnen 14 dagen de schoof bij Schout en Schepenen verborgen eer men de schoof roeren zal; op boete van 60 pond, zoover als de bruiker kennelijk weet heeft dat de bruikweer en aanvang verboden is. Voert hij daarenboven de schoof van het veld, dan zal hij het beteren als kracht. En geschiedt er geen borgtogt binnen 14 dagen, dan zal de landheer zelf de schoof mogen wegvoeren naar welgevallen; zoo de bruiker dit met geweld keert, zal hij het beteren als kracht. — 21. Geschillen over afwijkingen in deze verordeningen van de bovenvermelde verboden of privilegien worden door Leenmannen beslecht. — 22. Wat in deze verordeningen niet nader geregeld is, zal behandeld worden naar oude gewoonten. De verordeningen zijn bovendien slechts bij provisie en zonder praejudicie voor de regten der Graaflijkheid vastgesteld.

Register Privilegia Ducis Caroli, 79 vs. — 80. — Ms. privileg. v. Putten van de la Court en van Meerman. — Ms. supplem. v. Mieris.

14 *Febr.* — Schuldbekentenis van Hertog Maximiliaan aan Haarlem.

Archief van Haarlem.

27 *Febr.* — Tolvrijheid aan Gorinchem in Gelderland en Zutphen verleend.

Groen Register 147. — Van Zomeren, Beschrijv. van Gorinchem, 214.

25 *Maart.* — Verkoop van domeinen en graaflijke inkomsten, visscherij en tienden aan de Regulieren van Eemstein in Zwijndrecht, tot dekking der oorlogskosten.

Groen Register, 144—145.

31 *Maart* en 5 *Mei.* — Vergunning tot bedijking van de uitgorsen van Melissant, Noorderscorre en Wellestrijpen in Voorde. Bevestigd door Hertogin Margaretha van Bourgondië.

Groen Register, 150 vs. — 153 vs.

18 *April.* — Handvest betreffende de Vroedschap en de verkiezingen te Rotterdam.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Privil. van Rotterdam. — Lois, Rotterdam.

Mei. — Verdrag met Antwerpen en obligatie-brief van die stad over tollen op de Hond, haring genaamd. Nader 16 Oct. 1479 en 31 Maart 1480.

Register Privil. Ducis Caroli, 87, 88. — Ms. supplem. v. Mieris. — Groen Register, 148—149. — Regist. Maria Maxim. Zeel. 12 vs.

Mei. — Tolvrijheid aan Bergen-op-Zoom in Holland en Zeeland verleend.

Groen Register, 115.

1 *Junij.* — Uitgifte van de gorsen van Oude Puttermoer in Putten ter bedijking.

Groen Register, 126—127.

21 *Julij.* — Vredesverdrag tusschen de stad Delft ter eene en Wolfert van Borselen, Heer van Veere, Jan, Heer van Montfoort en Beijer van Broekhuizen in naam van Walraven van Brederode ter andere zijde.

Oorspronk.: Rijks-Archief: Graaflijkheid.

8 *Aug.* — Vrijstelling van schot aan eenige Zeeuwsche polders.

Archief van Zeeland.

18 *Aug.* — Vergunning aan het St. Agnietenhuis in den Haag, om koren te malen.

Archief van 's Gravenhage. — 1e Geluwe Register, 48.

3 *Sept.* — Kwijting van Hertogin Margaretha, weduwe van Hertog Karel, aan Zierikzee wegens een deel der opgelegde boete. (Verg. 12 Julij 1478.)

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

5 *Sept.* — Uitgifte ter bedijking van de gorsen van den Heijndijk, 't Wintgat, Olaartsduinen en St. Pontiaansgors in het land van Voorne.

Groen Register, 133 — 135 vs. — Min volledig in: Privileg. v. Voorne (1717), 258—264.

12 *Sept.* — Vredes- en handelsverdrag van Holland, Zeeland en Friesland met de Wendsche steden.

Ms. supplem. v. Mieris, naar oud ms. — Fischer, Gesch. d. teutsch. Handels, II, 466. — Chron. Slav. ad a. 1479.

15 *Sept.* — Uitgifte van S. Pancras-gors ter bedijking.

Ms. supplem. v. Mieris, naar: Ms. Priv. van Brielle en Voorne.

22 *Sept.* — Approbatie van een accoord over het onderhoud van den havendijk te Vlissingen.

Archief van Middelburg.

13 *Oct.* — Bestand van de Hollandsche Steden met de Geldersche.
Schrassert, Beschrijv. van Harderwijk, II: 46.

2 *Nov.* — Ordonnantie op de tollen, tegen de fraudes der kooplieden. — 1. Alle schippers, zoowel de geprivilegieerde als andere, zullen bij de tolwachten moeten aanleggen, en door de tollenaars onderzocht kunnen worden. — 2. Zij moeten hunne certificaten van vrijdom vertoonen wanneer zij geprivilegieerd zijn, en onder eede verklaren, van waar en van wien de goederen afkomstig zijn, welke zij voorbij voeren. — 3. Zij mogen de tolwacht niet verlaten vóór zij kwijting hebben ontvangen van de tollenaars. — 4. De tollenaars zullen zorg dragen voor de behoorlijke invordering van de tollen van alle niet geprivilegieerden. — 5. De kooplieden mogen geen goederen aan vreemdelingen verkoopen op voorwaarde dat hun die terstond aan hunne pakhuizen geleverd zullen worden, vermits daarmede veel gefraudeerd wordt. — 6. Niemand kan tolvrijheid van eene geprivilegieerde stad doen gelden, die niet minstens één jaar poorter van zoodanige stad is geweest. — 7. Terwijl degene die reeds eenmaal tol heeft betaald op de stroomen en in een haven, op de verdere stroomen en in de volgende havens vrij is, zullen de tolwachters echter geen verdragen met de kooplieden mogen sluiten, waardoor, gelijk veel pleegt te geschieden, de verdere tollen benadeeld worden.
Groen Register, 65, 137.

4 *Nov.* — Bevel van Hertog Maximiliaan aan de Rekenkamer, geen brieven te gehoorzamen, de domeinen betreffende, dan die vooraf bij die van de Finantiën zijn geregistreerd.
Groen Register, 82 vs. — Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Handv. Chron. v. d. Houve.

4 *Dec.* — Voorregten door Gerrit, Heer van Assendelft aan zijne onderzaten verleend.
Handvesten van Assendelft.

— Muntordonnantiën (1479 en 1480).
Groen Register, 138. 143.

1480.

25 *Jan.* — Dordrechtsche keur tot handhaving van alle privilegiën, inzonderheid van het Groot-Privilegie.
Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III. 686—687.

23 *Febr.* — Verbeurdverklaring van de goederen van Pieter Suis, wegens deelnemen aan de plundering van verscheiden huizen in den Haag door de Gelderschen.

Register Maria Maximil. Z. Holl., 13. 14. — Ms. supplem. v. Mieris.

13 *Maart.* — Verklaring van die de wet vernieuwd hadden te Zierikzee, ter begeerte van Adolf van Kleef en van der Mark.

Archief van Zierikzee. — Ms. supplem. v. Mieris.

8 *April.* — Remissie van Maximiliaan en Maria aan die van Leiden.

Archief van Leiden. — Berigten v. h. Hist. Genootsch., 1850—52.

17 *April.* — Intimatie van Maximiliaan en Maria aan Leiden tot teruggave van de goederen der uitgewekenen.

Archief van Leiden. — Berigten v. h. Hist. Genootsch. 1850—52.

17 *April.* — Vergunning aan het klooster van S. Marie in Galileën in den Haag, om koren te malen.

Archief van 's Gravenhage. — 1e Geluwe Register, 45 vs. — 46.

18 *April.* — Bevestiging van de tolvrijheid van Bergen-op-Zoom.

Groen Register, 117 vs. — 118 vs.

24 *April.* — Last aan Purmerende tot afdanking der krijgsknechten die tegen den Heer van Montfoord gebruikt werden. — 16 *Mei.* Commissie tot beraming van schikkingen.

Archief van Purmerende.

6 *Mei.* — Commissie voor den Meester van de rekening in Holland.

Groen Register, 102.

15 *Mei.* — Bevel van Maximiliaan en Maria aan Gorinchem en Arkel, de kosten van den Gelderschen oorlog te vorderen van het gemeene land van Holland en Friesland.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privil. en handv. van Gorinchem.

18 *Mei.* — Octrooi aan Prelaten, Edelen en Steden van Zeeland, om de ingezetenen te schatten ter bescherming van het land tegen den vijand.

Archief van Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris.

20 *Mei.* — Bevestiging van de privilegiën van Amsterdam.

Handv. van Amsterdam.

26 *Mei.* — Vergunning aan Haarlem, Leiden en Amsterdam tot het maken van eene nieuwe vaart op eigen kosten.

Archief van Haarlem. — Privil. van Haarlem.

26 *Mei.* — Verscheidene privilegiën door Maximiliaan en Maria onder toezegging van de verzochte bede aan Holland, Zeeland en Friesland verleend.

Archief van Leiden. — Groen Register, 162 vs. — 163 vs. — Groot Plakaatboek, II. 675.

26 *Mei.* — Vidimus van confirmatie van de belofte door Hertog Filips van Bourgondië aan Holland gedaan, voortaan geen tolvrijheid meer te verleenen aan buitenlanders. (Verg. 11 Junij 1452.)

Ms. supplem. v. Mieris, naar: Ms. v. Immerzeel, Burgem. van Gouda.

1480.

31 *Mei.* — Mandement van Hertog Maximiliaan aan Regeerders van Purmerende over het gevangen houden van een poorter door den Heer van Montfoord.

Oorspronkel.: Rijks-Archief: Graaflijkheid. — Ms. supplem. v. Mieris.

2 *Junij.* — Relaas van den Deurwaarder van den Raad over moeilijkheden hem te Purmerende aangedaan.

Oorspronk.: Rijks-Archief: Graaflijkheid. — Ms. supplem. v. Mieris.

Junij. — Bevel van Maximiliaan en Maria tot het uitrusten van eene vloot tegen de Franschen. Verhandelingen daarover ter dagvaart.

Archieven van Leiden en van Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris.

20 *Junij.* — Handvest omtrent de verkiezingen, door Maximiliaan en Maria aan Schoonhoven verleend.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Privil. boek v. Schoonhoven. A. 86. — Van Berkum, Schoonhoven.

20 *Junij.* — Artikelen van de verzoening van Dordrecht, Gouda, Schoonhoven en Oudewater met Maximiliaan en Maria. — Verleening van de vergiffenis.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III. 688—693. — Groen Register, 4.

31 *Julij.* — Bevestiging van de tolvrijheid van 's Hertogenbosch.

Groen Register, 159 vs. — 161. — Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Handv.-Chron. v. d. Houve.

6 *Aug.* — Exploit tegen Middelburg wegens ontslaan van schepen.

Archief van Middelburg.

10 *Aug.* — Vredesverdrag met de Geldersche steden door Hertog Maximiliaan gemaakt.

Schrassert, Beschrijv. van Harderwijk, II. 48—51.

10 *Sept.* — Verordening waarbij aan Baljuwen, Schouten, enz. binnen steden of daarbuiten, bevolen wordt regt te doen bij openbare vierschaar op den weg of in een huis waar geen drank verkocht wordt.

Archief van Leiden.

29 *Sept.* — Ordonnantie op de wedden van Rentmeesters.

Archief van Zeeland.

3 *Nov.* — Ordonnantie over opslag van goederen te Arnemuiden.

Archief van Middelburg.

— Bestand tusschen Utrecht en Oudewater.

Ms. supplem. v. Mieris.

1481.

8 *Jan.* — Bevestiging van de privilegiën door de Graven van Holland aan Deventer verleend.

Ms. supplem. v. Mieris, uit: Ms. Privil. van Deventer, 21.

Jan. — Verzoening van Maximiliaan en Maria met Alkmaar.

Boonekamp, Stederegt van Alkmaar.

19 *Febr.* — Uitgifte van de gorsen van Rokkenisse en Ruigenhil in Voorne ter bedijking. Bevestigd 1 Maart 1482.

Register Privileg. Ducis Caroli, 62 vs. — 65. — Ms. supplem. v. Mieris. — Groen Register, 186 vs. — 189.

28 *Febr.* — Brief van Paus Sixtus IV aan Middelburg tot handhaving van de jurisdictie. Bul daaromtrent.

Archief van Middelburg. — Ms. supplem. v. Mieris.

13 *Maart.* — Bepaling van het geschot over Noord-Beveland voor 10 jaren.

Archief van Middelburg.

20 *Maart.* — Ordonnantie op het brood te Middelburg.

Archief van Middelburg.

5 *April.* — Bescherming door Maximiliaan en Maria aan het Convent van Rijnsburg verleend.

Pars, Katwijksche Oudheden, 395, 397.

19 *April.* — Hertog Maximiliaan, door vele onlusten en oproeren in verschillende steden en plaatsen zijner landen bezig gehouden, en daardoor verhinderd, zelf zich nader met de zaken van het land van Putten bezig te houden, beveelt zijnen Leenmannen van Putten, zonder uitstel of voorwendsel tot regtsweigering aan te voeren, met den Baljuw en Ruwaart, Gerrit van Abbenbroek regt te spreken waar dat noodig zal zijn en volgens de privilegiën, op strenge boete en verbeurte van hunne leenen.

Register Privil. Ducis Caroli, 81. — Ms. supplem. v. Mieris.

19 *April.* — Hertog Maximiliaan verklaart het privilegie van Leiden omtrent de verkiezingen verbeurd.

Van Mieris, Privileg. van Leiden, 64.

6 *Mei.* — Brief van Willem van Boschhuizen en Jan Koningszoon aan Regeerders van Leiden over de middelen om het privilegie omtrent de verkiezingen weder te verkrijgen.

Van Mieris, Privileg. van Leiden, 65.

Mei. — Vernieuwing van de regering in Dordrecht door Hertog Maximiliaan.

Balen, Beschr. v. Dordrecht, 297. — Wagenaar, Vaderl. Historie. IV, 196.

19 *Mei.* — Maximiliaan en Maria geven last aan die van de Finantiën, zekere som te betalen aan de Kapel van den Haag wegens het jaarlijksch lezen van zielmissen voor Hertog Karel van Bourgondië.

1e Geluwe Register, 71.

24 *Mei.* — Bescherming aan de Regulieren van Heilo verleend.

Ms. supplem. v. Mieris, naar Ms. v. Kluit.

17 *Julij.* — Banbrief tegen den Heer van Montfoord.

Register Maximiliaan, 25 vs. — Ms. supplem. v. Mieris.

20 *Julij.* — Vernieuwing van het privilegie van de Veertigen te Leiden door Maximiliaan en Maria. (Verg. 19 April en 6 Mei).

Van Mieris, Privil. van Leiden, 129.

22 *Julij.* — Magtiging van den Stadhouder aan eenige poorters te Leiden tot het verkiezen van zestien personen om daaruit Schepenen te benoemen.

Van Mieris, Privileg. van Leiden, 118.

Aug. — Vonnissen tegen verscheidene personen wegens deelneming aan de oproeren in de steden.

Crimin. Sentent. A. 106—115. — Beverwijk, Beschrijv. van Dordrecht, 320—322. — Wagenaar, Vaderl. Historie. IV, 196—199.

3 *Aug.* — Beding van Maximiliaan en Maria met Leiden omtrent het privilegie der Veertigen. (Verg. 20 Julij).

Van Mieris, Privileg. van Leiden, 132. — Archief van Leiden.

31 *Aug.* — Ridders en Leenmannen van Zeeland bekrachtigen de uitspraak van Prelaten en Baanridsen, waarbij aan Hertog Maximiliaan 14 grooten van elk gemet voor zes jaren wordt toegewezen.

Oorspronk.: Rijks-Archief: Zeeland.

12 *Sept.* — Stukken betreffende de tolvrijheden van Mechelen.

Groen Register, 167 vs. — 168 vs.

18 *Sept.* — Handvest van de verkiezing der Veertigen te Dordrecht.

Van de Wall, Privileg. van Dordrecht, III, 694—697. — Balen, Dordr., 535.

25 *Sept.* — Bekrachtiging van de overeenkomst van den Heer van Altena met 's Hertogenbosch over de tollen te Woudrichem en te Gienen. — Verdrag 31 October.

Oorspronk.: Rijks-Archief: Altena.

1 *Oct.* — Mandement van Maximiliaan en Maria aan die van den Haag tegen de onwilligen om de hoofdelijke omslagen, door den magistraat gesteld, te voldoen.

De Riemer, Beschrijv. van 's Gravenhage, III, 330.

1 *Oct.* — Mandement omtrent vrijdom van accijns voor de suppoosten van het Hof. Nader 11 Maart 1482.

Archief van 's Gravenhage. — Oorspronk.: Rijks-Archief: Graaflijkheid. — Ms. supplem. v. Mieris.

15 *Oct.* — Appointement met die van Dordrecht, van hunne portie in de taxatie te zetten en weder te brengen op den Riedijk.

Groen Register, 94. — Van de Wall, Privileg. van Dordr. III, 698.

Oct. — Maximiliaan en Maria veranderen de schutterijen van Gouda.
Oorspronk.: Rijks-Archief: Graaflijkheid.

8 *Nov.* — Uitgifte van de uitgorsen en aanwassen de Galanthee, Oelkensplaat, Vloeikil en den Bommel in 't land van Putten ter bedijking. Nader 8 Jan. 1482.
Ms. supplem. v. Mieris, naar Ms. v. Kluit. — Groen Register, 177 vs. — 180 vs.

10 en 13 *Nov.* — Privilegiën, door Maximiliaan en Maria aan Gouda verleend.
Groen Register, 174 vs. — 175 vs. — Kluit, Hist. d. Holl. Staatsreg. V. 356, naar: Ms. privil. van Gouda.

1482.

19 *Jan.* — Koop van het land van Steyn door Gouda.
Beschrijving van Gouda, I, 43—49.

28 *Febr.* — Tolvrijheid van Grave in Holland en Zeeland.
Groen Register, 184—185. — Bevestiging 14 Maart: Beschrijving van Grave, 470, 471.

20 *April.* — Verlenging van de pacht der accijnsen, enz. voor Gorinchem.
Van Zomeren, Beschrijv. van Gorinchem, 221—223.

— Ordonnantie op de smaltienden in Steyn.
Ms. supplem. van Mieris, uit: Ms. privil. van Gouda.

GESCHIEDKUNDIGE WERKEN
uit het fonds van MARTINUS NIJHOFF te 'sGravenhage.

OORKONDENBOEK VAN HOLLAND EN ZEELAND. Eerste afdeeling, tot het einde van het Hollandsche Huis (1299). Bewerkt door Mr. L. PH. C. VAN DEN BERGH. 1e deel. gr. 4to. f 9.75

HET NEDERLANDSCHE RIJKS-ARCHIEF. Verzameling van onuitgegeven oorkonden en bescheiden. Uitgegeven door Dr. R. C. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, Mr. L. PH. C. VAN DEN BERGH en Jhr. Mr. J. K. J. DE JONGE. 1e (eenige) deel. roy. 8vo. f 7.60

OVERZIGT VAN HET NEDERLANDSCHE RIJKS-ARCHIEF, door Dr. R. C. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK en Mr. L. PH. C. VAN DEN BERGH. 1e gedeelte. 8vo. f 1.—

INVENTARIS DER VERZAMELING KAARTEN berustende in het Rijks-Archief. 1e gedeelte (oude kaarten meerendeels van Azië, Afrika, Amerika). Bewerkt door P. A. LEUPE. 8vo. f 2.—

RÉSOLUTIONS DES ETATS GÉNÉRAUX DES PAYS BAS. 1576—77, mises en ordre et augmentées de notes et de pièces justificatives par J. C. DE JONGE. 2 deelen. 4to. f 3.—

ACTES DES ETATS GÉNÉRAUX DES PAYS-BAS, 1576—1585. Notice chronologique et analytique, par L. P. GACHARD. deel I, II. 8vo. f 8.—

CORRESPONDANCE DE GUILLAUME LE TACITURNE Prince d'Orange, publiée pour le première fois. Suivie de pièces inédites, etc. par L. P. GACHARD. 6 deelen. 8vo. (24.—) f 15.—

DE OPKOMST VAN HET NEDERLANDSCH GEZAG IN OOST-INDIE. 1595—1610. Verzameling van onuitgegeven stukken uit het Oud Koloniaal Archief. Uitgegeven door Jhr. Mr. J. K. J. DE JONGE. 3 deelen. Met kaart. 8vo. f 15.—

JOURNAAL VAN ANTHONIS DUYCK, Advokaat-fiskaal van den Raad van State, 1591—1602. Uitgegeven met inleiding en aanteekeningen door LOD. MULDER. 3 deelen. roy. 8vo. f 21.50

GEDENKSTUKKEN VAN JOHAN VAN OLDENBARNEVELT EN ZIJN TIJD, verzameld met inleiding en aanteekeningen, uitgegeven door M. L. VAN DEVENTER. 1e—3e deel. roy. 8vo. f 12.75

HET ARCHIEF VAN DEN RAADPENSIONARIS ANTONIE HEINSIUS, uitgegeven door Jhr. Mr. H. J. VAN DER HEIM, 1e deel. roy. 8vo. f 4.50

D'ABLAING VAN GIESSENBURG, W. J. baron, De Ridderschap van Veluwe, of geschiedenis der Veluwsche jonkers. Hoofdzakelijk getrokken uit de handschriften van W. A. VAN SPAEN. gr 4to. Met 6 platen. f 14.—

ALBERDINGK THIJM, P. P. M., Karel de Groote en zijne eeuw (741—814), voorgesteld inzonderheid met betrekking tot Nederland. 8vo. Met kaart. f 4.25

BERGH, L. PH. C. VAN DEN, Historische nasporingen in Frankrijk gedaan. 8vo. f 1.25

BREUGEL DOUGLAS, R. baron VAN, Het adelsregt in de Nederlanden. 8vo. f 2.25

BRINK, R. C. BAKHUIZEN VAN DEN, Studien en schetsen over Vaderlandsche Geschiedenis. 8vo. Met facsim. f 6.50

BRINK, R. C. BAKHUIZEN VAN DEN, La retraite de Charles V. Analyse d'un manuscrit Espagnol contemporain, par un religieux de l'ordre de Saint Jerôme à Yuste. 8vo. f 1.25

BRINK, R. C. BAKHUIZEN VAN DEN, Piscatio, Pêcherie, Visscherij. De ware beteekenis dezer woorden gehandhaafd tegen Prof. M. DE VRIES. 8vo. f 1.90

Hierin is afgedrukt voor het eerst: *Tractaet van 't recht dat de Graeflijckheidt van Hollandt heeft over de publijcke wateren, zoo ten aenzien van de visscherije als van den aenwasse*, 1632.

BRINK, R. C. BAKHUIZEN VAN DEN, Les Rubens à Siegen. Avec pièces justificatives et fac-similé. 8vo. f 1.25

DELPRAT, G. H. M., De broederschap van G. Groote en de invloed der fraterhuizen in Nederland na de 14e eeuw. 2e verm. druk. 8vo. f 3.—

DEVENTER, M. L. VAN, Het jaar 1566. Eene historische proeve uit den Nederlandschen vrijheidsoorlog, meerendeels naar onuitgegeven bescheiden bewerkt. Met een voorwoord van Dr. R. C. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK. roy. 8vo. f 1.50

FALCK, A. R., Brieven. 1795—1843. 2e verm. uitgave. 8vo. f 3.60

GROOT, J. P. CORNETS DE, Levensschets van Mr. Pieter de Groot, Gezant der Vereen. Nederlanden. gr. 4to. Met portr. f 1.80

HASSELT, G. VAN, Kronyk van Arnhem (1310—1789). 1790. 8vo. f 1.—

HASSELT, G. VAN, Oorsprong van het Hof van Gelderland. (Met oorkonden.) 1793. 8vo. Met facsimile. f 1.25

HOGENDORP, G. K. VAN, Brieven en Gedenkschriften. 1e en 2e deel. 1762—1787. 8vo. f 7.65

JANSSEN, L. J. F., Grafheuvelen der oude Germanen in (Kleefsland) ontdekt, beschreven en toegelicht. 8vo. Met 2 platen. f 1.30

JANSSEN, L. J. F., De Germaansche en Noordsche monumenten (beelden, wapenen en kleeding, huisraad) van het Museum te Leyden kort beschreven. 8vo. Met 2 pl. f 1.30

JANSSEN, L. J. F., Beschreibung eines Römischen Ziegels mit zwiefachem Lateinischen Alphabet ausgegraben in der Nähe von Nijmegen. 1841. 4to. Met afb. f 0.75

JANSSEN, L. J. F., Oudheidkundige verhandelingen en mededeelingen. 1853—59. 3 stukken. 8vo. Met 4 pl. (4.50.) f 2.50

JANSSEN, L. J. F., Hilversumsche oudheden. Eene bijdrage tot de ontwikkelingsgeschiedenis der vroegste Europesche volken. 4to. Met 10 platen. (2.60.) f 1.50

JONGE, J. C. DE, Verhandelingen en onuitgegeven stukken betreffende de geschiedenis der Nederlanden. 2 deelen. 8vo. (9.50.) f 5.—

JONGE, J. C. DE, De Unie van Brussel des jaars 1577, naar het oorspronkelijke uitgegeven. Met bijvoegselen en verbeteringen. 8vo. (2.50) f 1.25

JONGE, J. C. DE, l'Union de Bruxelles, année 1577, publié selon l'original, avec additions et corrections de l'auteur, trad. par C. DELEVILLE-BAUSSART. 8vo. (2.50) f 1.25

JONGE, J. C. DE, Nederland en Venetië. 8vo. (4.80) f 2.—

JORISSEN, TH., Napoléon I et le roi de Hollande, 1806—1813, d'après des documents authentiques et inédits. 8vo. f 1.90

KIEHL, E. J., Ons verdrag met Amerika, van 8 Oct. 1782. 8vo. f 1.60

KLUIT, A., De jure, quo Belgae legitimo suo principi ac domino Philippo imperium abrogaverunt. 1779. 4to. f 1.—

KLUIT, A., Primae lineae collegii diplomatico-historico-politici sistentes vetus ius publicum Belgicum, et ex antiquis monumentis et veteris aevi diplomatibus illustr. 1780. 8vo. f 2.—

Acc.: Tabulae chronologicae, — Kalendarium medii aevi, — Ratio computandi dies Paschatis, — Catalogus variarum appellationum festorum mobilium.

MEYLINK, A. A. J., Geschiedenis van het Hoogheemraadschap en de lagere Waterbesturen van Delfland. Met bewijsstukken en bijlagen. 1e—4e afl. Niet verder verschenen. (6.15.) f 1.50

MEYLINK, A. A. J., Over charters van Graaf Floris V, van 14 Mei 1273, enz. 8vo. Met facsimile. f 1.—

MOTLEY, JOHN LOTHROP, History of the United Netherlands from the death of William the Silent to the twelve years truce 1609. 4 deelen. Met portret en kaart. f 14.40

NIJHOFF, Is. AN., Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland door onuitgegeven Oorkonden opgehelderd en bevestigd. Deel I—VI. 1, 2. 4to. f 80.—

PRINGLE, J. F., Pleitredenen over het tiendregt in de Haarlemmermeer. Met bijlagen van onuitgegeven stukken betreffende het Tiendregt in het algemeen. 1334—1664. 8vo. f 1.25

SCHOTEL, G. D. J., Floris I en II. Van Pallant Graven van Culenborg. Met onuitgegeven stukken en genealogie. 8vo. (3.60.) f 1.50

SCHOTEL, G. D. J., Iets over Hieronymus van Beverningh en Bruno van der Dussen. Met bijlagen. 8vo. (2.—.) f 1.—

TADAMA, R. W., Geschiedenis der stad Zutphen, tot 1795. Met naamlijst der schepenen sedert 1212. 8vo. Met plaat en kaart. f 3.—

THORBECKE, J. R., Historische schetsen. 8vo. f 2.40

WIJN, H. VAN, Letter- en geschiedkundige aanteekeningen op de Rijmkronyk van Jan van Heelu, betreffende den slag van Woeringen, in het jaar 1288. Uitgegeven door W. J. A. JONCKBLOET en A. W. KROON. gr. 4to. (4.—.) f 1.50

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 01373 9704